

vid våra universitet och högskolor fortfarande framstår såsom ett starkt önskemål, utgör dess ordnande dock enligt styrelsens mening icke längre en nödvändig förutsättning för Kirunaobservatoriets gynnsamma utveckling. Forskningen därstädes har nämligen redan nått en sådan omfattning och väckt ett så stort intresse, att någon brist på forskningsuppgifter eller forskare icke torde vara att befara för observatoriets vidkommande. Styrelsen beräknar ej heller att några större svårigheter skall komma att föreligga, när det blir fråga om att finna en lämplig fysiker, som är beredd att såsom platsföreståndare bosätta sig på observatoriet.

En bidragande orsak till styrelsens beslut att nu framlägga sitt förslag är, att styrelsen efter framställningar till Kiruna stad och vetenskapsakademien funnit att väsentligt större bidrag än vad man tidigare räknat med kan förväntas med avseende på såväl engångskostnader som driftanslag, ehuru endast under den uttryckliga förutsättningen att staten genom tillräckligt stort anslagsbelopp säkerställer det planerade projektets genomförande.

Beträffande nybyggnaden för geofysiska observatoriet i Kiruna har styrelsen som allmän utgångspunkt för sitt förslag angivit, att byggnaden skall omfatta endast oundgängligen nödvändiga lokaler och att den skall så konstrueras, att tillbyggnad skall kunna ske vid senare tidpunkt utan teknisk olägenhet. Förslaget till byggnad har utarbetats av en inom styrelsen utsedd byggnadskommitté samt arkitekten Olof Söderman. Huvudbyggnaden skall bestå av en laboratoriebyggnad och en bostadsbyggnad, vilka dock är sammanbyggda. *Laboratoriebyggnaden* skall bestå av en souterrainvåning, en bottenvåning och en övervåning samt på taket vara försedd med observationsterrass. I denna byggnad skall finnas — förutom laboratorier — bland annat verkstäder, ritkontor, bibliotek, arkiv, förrådsrum, fotografiskt mörkrum, vågrum, räknerum och kontor. Ovanpå övervåningen (våningen 1 tr.) skall finnas ett med fönster i alla riktningar försedd observationsrum, vars tak skall bilda en altan med fri utsikt i alla riktningar. *Bostadsbyggnaden* skall bestå av en källarvåning, en bottenvåning och en övervåning. I bottenvåningen skall inrymmas en lägenhet om två rum och kök, avsedd för instrumentmakare eller vaktmästare, mäss med kök samt två rum för tillfällig personal eller tillfälliga gäster. Övervåningen skall rymma en bostadslägenhet om fyra rum och kök, avsedd för platsföreståndaren, samt fyra övernattningsrum och arbetsrum för forskare. På ett avstånd av cirka 500 meter från observatoriets huvudbyggnad på slutningen av Aptasvaara skall enligt förslaget uppföras en mindre byggnad för jonosfärforskning. Denna byggnad skall bestå av ett apparatrum och ett litet förrådsrum om sammanlagt cirka 35 m². Byggnaden skall förses med en observationsplattform. Samtliga byggnader föreslås skola uppföras i tegel eller betong.

Det nu framlagda förslaget innebär icke oväsentliga inskränkningar i förhållande till Abiskokommitténs förslag. Sälunda har laboratoriernas antal minskats och även andra utrymmen beskurits. Inrättandet av ett köld-

laboratorium har ställts på framtiden. Vidare har en förenkling skett av det tidigare förslagets observationsterrasser. Å andra sidan har föreståndarbostaden tillkommit. Styrelsen har funnit detta synnerligen motiverat av flera skäl.

Beträffande kostnaderna för nybyggnaden och dess utrustning anför styrelsen följande.

Byggnaderna har av byggnadsstyrelsen kostnadsberäknats till sammanlagt 1 250 000 kronor, varvid för laboratoriebyggnaden angivits 800 000 kronor, för bostadshuset 350 000 kronor, för jonosfärlaboratoriet 50 000 kronor samt för yttre arbeten 50 000 kronor. Härtill torde, såsom angivits i Abiskokommitténs betänkande, komma vägarbeten ävensom utbyte av ur störningssynpunkt icke godtagbar luftledning på cirka 2 km av kraftledningen Kiruna—Jukkasjärvi mot jordkabel, sammanlagt dragande en kostnad icke överstigande 100 000 kronor.

Utrustningskostnaderna för det föreslagna observatoriet hade i Abiskokommitténs förslag beräknats till 300 000 kronor. En väsentlig del av denna utrustning har redan anskaffats genom anslag från Statens naturvetenskapliga forskningsråd och med hjälp av andra medel, som ställts till interimsstyrelsens och den nuvarande styrelsens för forskningsstationerna förfogande. I stort sett finnes sålunda utrustning för seismologiska och vissa jordmagnetiska registreringar samt för jonosfärmätningar och undersökning av kosmisk strålning. Denna utrustning hade av Abiskokommittén upptagits till sammanlagt 100 000 kronor.

Utrustningen för verkstaden har kostnadsberäknats till 70 000 kronor, eller 10 000 kronor mera än Abiskokommittén upptagit. Abiskokommitténs uppskattning av utrustningskostnaderna torde i övrigt kvarstå oförändrad.

Med hänsyn till de möjligheter, som föreligger att även i framtiden för speciella forskningsuppgifter erhålla anslag från de statliga forskningsråden, finner styrelsen, att utrustningskostnaderna trots den avsevärda prisstegring, som ägt rum sedan Abiskokommitténs utredning verkställdes, bör kunna hållas inom den däri angivna ramen, minskad med 100 000 kronor för redan anskaffad apparatur. För utrustning av Kiruna geofysiska observatorium synes alltså böra beräknas ett belopp av 200.000 kronor.

Styrelsens förslag om successiv ökning från 61 400 till 140 000 kronor av det nuvarande driftkostnadsanslaget beror uteslutande på de väntade kostnadsökningarna vid tillkomsten av nybyggnaden i Kiruna. Styrelsen räknar med att för närvarande av statsmedel avlönas en arvodesavlönad vaktmästare vid Kirunaobservatoriet. Det lägsta antal fast anställda befattningshavare, som enligt styrelsens uppfattning kan tänkas förslå för driften av observatoriet i dess utbyggda skick är en platsföreståndare (Ce 29, senare 31), en kvalificerad instrumentmakare (Ce 16) och en vaktmästare (Ce 11). Härutöver erfordras ett årligt anslag å 20 000 kronor för tillfälliga assistenter, verkstadspersonal och städningspersonal. För det utbyggda Kiruna-observatoriet erfordras dessutom årligen följande belopp, såvitt nu kan bedömas, nämligen 50 000 kronor i form av allmänt

forskningsanslag, 13 500 kronor till materiel o. dyl. samt 22 000 kronor till expenser (bränsle, lyse och övriga expenser).

Styrelsen har gjort följande sammanställning av sina kostnadsberäkningar.

A. Engångskostnader

1. Huvudbyggnad för Kiruna geofysiska observatorium	
Laboratorier	800 000
Bostäder	350 000
2. Yttre arbeten	50 000
3. Byggnad för jonosfärundersökningar	50 000
4. Planerings- och vägarbeten	50 000
5. Kabel för kraftledning	50 000
	1 350 000
6. Utrustningskostnader	200 000
	Summa engångskostnader kronor 1 550 000

B. Årliga kostnader, då Kirunaobservatoriet är utbyggt

1. Abisko naturvetenskapliga station	
a) Fasta personalkostnader	31 500
b) Tillfällig arbetskraft	2 500
c) Omkostnader	14 000
2. Kiruna geofysiska observatorium	
a) Fasta personalkostnader	44 400
b) Tillfällig personal	20 000
c) Forskningsanslag	50 000
d) Omkostnader	37 000
3. Sareks naturvetenskapliga anläggningar	—
4. Tarfaladalens glaciologiska observatorium	6 000
5. Reparation och underhåll av forskningsstationernas byggnader med avdrag av 5 400 kronor utgörande beräknade hyror för tjänstebostäder	1 600
6. Reseanslag	10 000
7. Styrelse och sekreterare	3 000
	Summa årliga kostnader 220 000

Beträffande statens bidrag till dessa kostnader anför styrelsen:

Styrelsen för vetenskapsakademiens forskningsstationer i Övre Norrland har med Kiruna stad och vetenskapsakademien ånyo upptagit frågan om bidrag till såväl engångskostnaderna som driftkostnaderna för dessa forskningsstationer. Under förutsättning att statsmakterna stöder styrelsens här framlagda förslag genom beslut av 1955 års riksdag, har Kiruna stad och vetenskapsakademien beslutit att var för sig medverka genom anvisande av dels ett belopp av 250 000 kronor till engångskostnader för observatoriet i Kiruna och dels ett årligt anslag av 40 000 kronor under en tid av 10 år till driftkostnader, varvid Kiruna stads bidrag uteslutande skall avse driften av det geofysiska observatoriet. Med dessa bidrag skulle statsverkets engångskostnader för byggnaderna reduceras till 850 000 kronor, vartill kommer ett belopp av 200 000 kronor för utrustning. Statsverkets årliga driftkostnader skulle de närmaste åren komma att uppgå till 140 000 kronor mot för närvarande 61 400 kronor.

De driftkostnader, som torde böra bestridas av statsmedel, är följande:

Abisko naturvetenskapliga station

1 laborator och föreståndare (Ce 31)	22 000
1 vaktmästare (Ce 11)	9 600

Kiruna geofysiska observatorium

1 platsföreståndare (t. v. i lönegrad Ce 29)	21 000
1 instrumentmakare (Ce 16)	11 400
1 vaktmästare (Ce 11)	9 600

Summa lönekostnader kronor 73 600

Abisko naturvetenskapliga station

Bidrag till omkostnader	5 000
-------------------------------	-------

Kiruna geofysiska observatorium

Forskningsanslag	50 000
Bidrag till omkostnader	11 400

Summa omkostnader kronor 66 400

Summa årliga kostnader för statsverket 140 000

Över vetenskapsakademiens och forskningsstationsstyrelsens anslagsframställning har utlåtanden inhämtats från kanslern för rikets universitet,, statskontoret, länsstyrelsen i Norrbottens län och statens naturvetenskapliga forskningsråd.

Kanslern för rikets universitet tillstyrker — ur de synpunkter kanslern har att företräda — bifall till framställningen.

Länsstyrelsen i Norrbottens län tillstyrker också förslaget och framhåller därvid bland annat, att för länets vidkommande måste tillkomsten inom länet av en vetenskaplig institution av nationell och internationell räckvidd hälsas med tillfredsställelse. Den verksamhet, som avses bedrivas vid institutionen, synes kunna få avsevärd praktisk betydelse för länet, framför allt för att få till stånd förbättrade flyg- och radiokommunikationer.

Statens naturvetenskapliga forskningsråd tillstyrker livligt den gjorda framställningen till alla delar.

Statskontoret anför i sitt utlåtande följande.

Såsom statskontoret framhöll i utlåtande den 7 mars 1947 över Abiskokommitténs förslag till geofysiskt observatorium i Kiruna m. m., undandraget sig frågan om behovet av ett dylikt observatorium och av naturvetenskaplig forskning i övrigt i Nordsverige helt ämbetsverkets bedömande. I den till 1949 års riksdag avgivna propositionen nr 168 uttalade departementschefen, att han i dåvarande läge icke vore beredd att taga ställning till frågan hur den naturvetenskapliga forskningen i Övre Norrland för framtiden borde organiseras, och vilka statsbidrag, som borde utgå för densamma. Kommittéförslaget föranledde endast, att den provisoriska forskningsorganisationen tilldelades ett anslag av 30 000 kronor, vilket sedermera uppräknats till 61 400 kronor. Då förbättring i det statsfinansiella läget icke lär ha inträtt sedan ifrågakvarande ståndpunkttagande, synes ekonomiska förutsättningar icke föreligga för en utbyggnad av organisationen.

Beträffande detaljerna i förslaget — därest nu detsamma skulle föranleda proposition till riksdagen — får ämbetsverket framhålla, att personalen vid observatoriet i Kiruna tills vidare torde böra anställas mot arvode. Under erinran om vad statskontoret anförde i sitt förenämnda utlåtande angående instrumentmakarens löneställning må framhållas, att denne bör arvoderas med belopp svarande mot 14 löneklassen. Vidare anser ämbetsverket, att särskilt föreståndararvode icke bör utgå.

Departementschefen. Värdet av den naturvetenskapliga forskning, som under överinseende av vetenskapsakademien och under ledning av en särskild styrelse sedan lång tid tillbaka bedrives i Övre Norrland, har i olika sammanhang framhållits. Samtliga vetenskapliga myndigheter och instanser synes vara överens om betydelsen av verksamheten ifråga. Staten har visat sin uppskattning av verksamheten genom direkta riksstatsanslag till driften alltifrån budgetåret 1949/50.

Styrelsen för de naturvetenskapliga forskningsstationerna i Övre Norrland och vetenskapsakademien har nu begärt, att staten även skall giva ett betydande engångsanslag, avsett till en nybyggnad för en av forskningsstationerna, nämligen geofysiska observatoriet i Kiruna. Detta förslag framfördes första gången i den s. k. Abisko-kommitténs betänkande i januari 1947 och har senare upptagits i ett par petitaframställningar från dåvarande interimsstyrelsen för verksamheten. Då förslaget nu ånyo framföres återopas utöver de tidigare skälen för ett dylikt statligt engagemang vissa nya skäl, av vilka jag särskilt fäst mig vid dels värdet ur internationell synpunkt av att den nya observatoriebyggnaden kan vara färdig till det tredje geofysiska året 1957—58, dels ock att numera även vetenskapsakademien själv och Kiruna stad utfäst sig att lämna betydande bidrag till byggnadskostnaderna.

Jag har vid mitt övervägande av denna nya anslagsfråga funnit tillräckliga skäl för att tillstyrka, att staten bidrager till kostnaderna för en nybyggnad för geofysiska observatoriet i Kiruna. Mot den planering, som denna byggnad avses få, mot de beräknade byggnadskostnaderna för densamma och mot de beräknade kostnaderna för övriga utgifter av engångsnatur i samband med nybyggnaden synes erinringar icke kunna göras. Däremot har jag icke funnit mig kunna tillstyrka ett statligt engagemang av den storleksordning som i framställningen begärts. Jag förordar, att det statliga bidraget fastställs till 500 000 kronor, att anvisas som engångsanslag för nästa budgetår. Underhandlingar har förts om bidrag även från annat håll, och jag anser mig därför i nuvarande läge våga förutsätta, att byggnaden skall kunna färdigställas inom avsedd tid och på planerat sätt, därest staten garanterar ett bidrag med det av mig förordade beloppet.

Statens bidrag till engångskostnaderna för nybyggnaden och därmed sammanhängande åtgärder torde böra anvisas i form av ett särskilt reserva-

tionsanslag med rubriken Bidrag till uppförande av nybyggnad för Kiruna geofysiska observatorium.

Vad härefter angår den gjorda framställningen om höjning av det nuvarande driftkostnadsanslaget, är jag icke beredd att tillstyrka något statligt bidrag till personalökning eller till andra ökade driftsutgifter med anledning av nybyggnaden för Kirunaobservatoriet. Jag föreslår därför oförändrat anslagsbelopp för nästa budgetår.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1955/56 anvisa

a) till *Vetenskapsakademien: Bidrag till naturvetenskaplig forskning i Övre Norrland* ett anslag av 61 400 kronor,

b) till *Vetenskapsakademien: Bidrag till uppförande av nybyggnad för Kiruna geofysiska observatorium* ett reservationsanslag av 500 000 kronor.

[56] **5. Vetenskapsakademien: Bidrag till vetenskaplig verksamhet i övrigt.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 56 900 kronor (statsliggaren s. 482) och disponeras på följande sätt:

1. Bidrag till uppehållande av zoologiska stationen vid Kristineberg	13 300
2. Bidrag till Bergianska trädgårdens botaniska avdelning	40 000
3. Hyra för ett arbetsbord vid zoologiska stationen i Neapel	3 600
Summa kronor	56 900

Akademien, som räknar med oförändrad medelsanvisning under posterna 1 och 3, hemställer, att posten 2 höjes med 25 000 kronor.

Departementschefen. Jag anser mig för nästa budgetår icke kunna föreslå någon höjning beträffande ifrågavarande anslag, vilket alltså bör uppföras med oförändrat belopp, 56 900 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vetenskapsakademien: Bidrag till vetenskaplig verksamhet i övrigt* för budgetåret 1955/56 anvisa ett anslag av 56 900 kronor.

[57] **6. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	1 261 000	1 295 413
1954/55 (statsliggaren s. 482)	1 269 000	
1955/56 (förslag)	1 344 000	

I sin petitaskrivelse den 31 augusti 1954 har *akademien* hemställt, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med i runt tal 172 000 kronor. Højningen betingas, förutom av automatiska utgiftsökningar med ungefär 11 000 kronor, av följande förslag:

Personalökningar

- 1) en amanuens i befordringsgången (biblioteket och arkivet),
- 2) en amanuens i befordringsgången (studieavdeln.),
- 3) ett kanslibitråde i Ce 11 (administrativa och kamerala avdeln.),
- 4) ett konservatorsbitråde i Ce 11 (tekniska avdeln.),
- 5) ett kanslibitråde i Ce 11 (tekniska avdeln.),
- 6) fyra amanuenser i befordringsgången (fornminnesavdeln.),
- 7) en amanuens i befordringsgången (byggnadsminnesavdeln.),
- 8) ett kontorsbitråde i Cf 8 (byggnadsminnesavdeln.),
- 9) ett laboratoriebitråde i Ce 11 (museet),
- 10) ett museibitråde i Cf 8 (museet),

Övriga förslag

- 11) uppflyttning av en kontorist i Ca 13 till kansliskrivare i Ca 15 (administrativa och kamerala avdeln.),
- 12) uppflyttning av en förste expeditionsvakt i Ca 12 till befattning i Ca 14 (riksantikvarieämbetet),
- 13) uppflyttning av ett fotografibitråde från Ca 8 till Ca 11 (tekniska avdeln.),
- 14) ordinariesättning och uppflyttning av byråsekreteraren i Ce 25 till förste byråsekreterare i Ca 27 (administrativa och kamerala avdeln.),
- 15) uppflyttning av en antikvarie från Ce 25 till Ce 27 (fornminnesavdeln.),
- 16) uppflyttning av en antikvarie från Ce 25 till Ce 27 (Toni Schmid),
- 17) förändring av den för S. B. F. Jansson personliga tjänsten som förste antikvarie i Ca 31 till en för honom personlig professur i Co 14,
- 18) uppflyttning av två kanslibiträden i Ca 11 till kansliskrivare i Ca 15 (fornminnesavdeln. och byggnadsminnesavd.),
- 19) uppflyttning av en uppsyningsman i Ca 13 till rustmästare i Ca 14 (museet),
- 20) uppflyttning av ett kanslibitråde i Ca 11 till kansliskrivare i Ca 15 (museet),
- 21) uppflyttning av en museivakt i Ca 10 till hantverkare i Ca 12 (museet),
- 22) ökning av anslagsmedlen till vikariatsersättningar (nu 3 000) med 3 000 kronor,
- 23) ökning av anslagsmedlen till extra museivakter (nu 20 400) med 3 700 kronor.

I petitaskrivelsen har akademien därjämte upprepat sin framställning från i fjol om förändring av museidirektörstjänsten vid statens historiska museum till en tjänst som souschef för riksantikvarieämbetet och museet (se 1954 års åttonde huvudtitel, s. 80 ff.).

I skrivelse den 5 oktober 1954 har akademien gjort framställning om inrättande av personliga antikvarietjänster, förslagsvis i Ce 27, för fem forskare, vilka under andra världskriget inkommit till Sverige som flyktingar från de baltiska staterna, nämligen W. Ginters, R. Indreko, L. Kaelas, A. Platbarzdis och A. Tuulse. Till erhållande av antikvarietjänst föreslår akademien i första hand Indreko.

I skrivelse den 6 oktober 1954 har *riksantikvarien* hemställt, att benämningen å tjänsten som textilkonservator i Ce 27 vid statens historiska museum måtte ändras till antikvarie.

I remissutlåtande den 6 oktober 1954 över landsantikvarieutredningens den 13 juli 1954 avgivna betänkande angående landsantikvarieorganisationen (SOU 1954: 26) har *riksantikvarieämbetet* bland annat föreslagit, att museidirektörstjänsten vid statens historiska museum måtte förändras till en befattning som överantikvarie och inspektör för landsantikvarieorganisationen med byråchefs löneställning. För att bereda den nye befattningshavaren kvalificerad biträdeshjälp föreslås inrättande av en kansliskrivartjänst i Ce 15.

Av handlingarna inhämtas i övrigt bland annat följande.

En amanuens å studieavdelningen (p. 2). Den museilektorsbefattning, som inrättades 1947, betydde en välkommen förbättring av resurserna för det samarbete i folkbildningens och skolundervisningens tjänst, som sedan gammalt bedrivits vid institutionen. Befattningens ordinarie sättnings 1950 och uppflyttning från lönegrad 26 till 29 år 1952 återspeglar också, att den är avsedd för permanenta arbetsuppgifter av ej ringa omfattning och betydelse. Dessa uppgifter har blivit ännu större och mera krävande på grund av både den kända ökningen av skolornas elevantal och skolornas berättigade önskemål att museilektionerna anslutes närmare till det aktuella skolarbetet och även i övrigt ges en ur pedagogisk synpunkt lämplig utformning. Uppgifterna kan emellertid icke lösas tillfredsställande, så länge museilektorn saknar en fast anställd medhjälpare i arbetet. För närvarande måste på grund av otillräcklig arbetskraft så viktiga arbetsuppgifter eftersättas som samarbetet med det frivilliga bildningsarbetets organisationer samt upplysningsverksamhet i olika former beträffande kulturminnesmärkena ute i landet. Även den för varje museal institution betydelsefulla kontakten med pressen behöver förstärkas. Den fortgående ökningen av arbetet framgår klart av antalet skolbarn, som besöker museet. År 1948 uppgick detta antal till cirka 10 000. Barnantalet år 1953 i museet var omkring 23 000.

För att arbetet skall kunna bedrivas kontinuerligt och med effektivitet erfordras, att museilektorn får hjälp av en befattningshavare, som kan självständigt medverka vid undervisningen och vid förfall eller ledighet för museilektorn handha även övriga ifrågakommande uppgifter. För ändamålet torde en amanuens tjänst i lönegrad Cf 19 i den reglerade befordringsgången böra inrättas.

Fyra amanuenser å fornminnesavdelningen (p. 6). Av dessa amanuenser avses två för avdelningens löpande ärenden och två för fornminnesinventeringen.

Å fornminnesavdelningen finnes en förste antikvarie, avdelningschef i Ca 33, en förste antikvarie i Ca 31 (personlig tjänst såsom runolog), en antikvarie i Ca 29, en antikvarie i Ca 27, en antikvarie i Ce 27 samt sex amanuenser i befordringsgången. Antalet arbetskrafter är otillräckligt för avdelningens stora arbetsuppgifter, vilka bland annat betingas av 1942 års fornminneslag och byggnadslagen av 1947. Då t. ex. vid lantmåteriförrättningar eller vid påträffande av fornfynd å byggnadstomter, i grustag, vid vägföretag och dylikt riksantikvarieämbetets undersökning av fyndplatsen och beslut angående fornlämningens eventuella borttagande måste avvaktas, innan förrättningen eller arbetsföretaget kan fortsättas, är det rimligt, att förrättningsmannen respektive arbetsföretagaren skall kunna påfordra, att ämbetet verkställer undersökning inom skälig tid och snabbt meddelar beslut. Det bör även beaktas, att den starkt ökande byggnadsverksamheten och tomtavstyckningen med därav följande krav på ämbetets ingripande ställt detta inför uppgifter av förut okänd omfattning, ytterligare stegrad genom att uppmärksamheten numera gäller omvårdnaden ej blott av de enskilda fornlämningarna utan även av deras miljö och att en sakkunnigt bedriven markvård måste utgöra en integrerande del av ämbetets verksamhet. Med nuvarande arbetskrafter kan alla dessa växande krav icke på nöjaktigt sätt tillgodoses. Akademien understryker därför vikten av att avdelningen för nämnda ändamål erhåller två nya amanuens tjänster.

För fornminnesinventeringen finnes därjämte två arvodesbefattningar, vilkas innehavare uppbär arvoden från reservationsanslaget till fornminnesinventering med belopp, motsvarande vad som enligt befordringskungörelsen skulle utgått till amanuenspersonal. Det har visat sig svårt att besätta dessa arvodesbefattningar, som icke är förenade med de sociala förmåner, vilka en anställning enligt allmänna avlöningsreglementet medför. Akademien hemställer därför, att arvodesbefattningarna förändras till tjänster i befordringsgången, belastande avlöningsanslaget. Vid bifall härtil kan inventeringsanslaget minskas med i runt tal 23 800 kronor.

Ett museibitråde i Cf 8 (p. 10). Befattningshavaren avses skola tjänstgöra å museets expedition. Museet förfogar för närvarande över två museibiträden i respektive Ca 11 och Ce 8. Biträdena är gemensamma för museets fyra avdelningar: sten- och bronsåldern, järnåldern, medeltiden (med nyare tiden) och myntkabinettet. Det är uppenbart, att för ett centralmuseum av denna storlek det icke är tillfyllest med två museibiträden. Under nuvarande förhållanden nödgas den vetenskapligt utbildade personalen i mycket stor utsträckning utföra rutinarbete av enklaste slag, vilket illa överensstämmer med kravet på att högt kvalificerade arbetskrafter icke användes till uppgifter som med fördel kan utföras av annan personal med lägre kompetens och varigenom viktiga utredningar

och vetenskapliga undersökningar åsidosättes. Ett museibiträde vid varje avdelning är ett mycket rimligt önskemål.

Då det visat sig vara förenat med svårigheter att erhålla museibiträden med erforderlig kompetens — färdighet i bland annat teckning är önskvärd — för en begynnelselön enligt lönegrad 4, har från såväl museiledningen som från vederbörande personalorganisation framförts krav på att medel måtte anvisas för befattningens placering i lönegrad 8. Även akademien finner en sådan placering önskvärd.

Förändring av den för Sven B. F. Jansson personliga tjänsten som förste antikvarie i Ca 31 till en för honom personlig professur i Co 14 (p. 17). Sedan en inom akademien tillsatt kommitté förklarat sig livligt tillstyrka inrättandet av en personlig professur i runologi vid akademien för docenten Sven B. F. Jansson och därvid till stöd för sin mening åberopat utlåtanden från danska och norska sakkunniga, gjorde akademien i underdånig skrivelse den 2 oktober 1951 framställning om professurens inrättande.

Vid anmälan den 2 januari 1953 av detta ärende för Kungl. Maj:t förklarade departementschefen sig ense med akademien om att Jansson även i framtiden borde beredas möjlighet att odelat ägna sina krafter åt runologien, i första hand den nu pågående runinventeringen, och att det vore angeläget, att Jansson för dessa uppgifter knötes fastare till akademien än vad då vore fallet. Departementschefen ansåge sig emellertid icke kunna biträda akademiens förslag om en personlig professur för Jansson utan föreslog, att för honom inrättades en personlig tjänst såsom förste antikvarie i lönegrad Ca 31, med vakanssättning av en av Jansson dåmera innehavd antikvarietjänst i Ce 27. Kungl. Maj:t framlade i enlighet härmed förslag till riksdagen (se 1953 års åttonde huvudtitel, s. 73 ff.).

I en av herr Håstad med flera inom andra kammaren väckt motion (II: 155) hemställdes i anledning härav, att en personlig professur i runologi måtte inrättas för Jansson vid vitterhetsakademien.

Statsutskottet uttalade under punkten 56:o i utlåtande 1953: 8, att utskottet delade departementschefens uppfattning om vikten av att Jansson för framtiden bereddes möjlighet att odelat ägna sina krafter åt runologien, i första hand åt den pågående runinventeringen. Utskottet biträdde därför Kungl. Maj:ts förslag om inrättande för Jansson av en personlig tjänst såsom förste antikvarie med ovannämnda uppgifter. Med anledning av det i motionen framställda yrkandet, vilket utskottet icke funnit sig böra biträda, ville utskottet framhålla önskvärdheten av att Kungl. Maj:t även i fortsättningen hade sin uppmärksamhet riktad på den lämpliga formen för Janssons anknytning till akademien. Riksdagen beslöt också i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag.

Enligt akademiens mening är Janssons kompetens och skicklighet så väl vitsordade av svensk och nordisk sakkunskap, att en personlig professur i runologi framstår som den riktiga lösningen. Att Jansson äger full professorskompetens såväl i detta ämne som även i isländsk filologi, har intygats av sakkunniga. Akademien framhåller att, om Jansson avstår från att konkurrera om universitetsprofessorerna i nordiska språk, det måste anses skäligt, att han erhåller en därmed likartad anställning, som gör det möjligt för honom att helt ägna sin arbetskraft åt runologien. Det är enligt akademiens mening av eminent vikt att så sker och att därigenom

den möjlighet, som just nu förefinnes att avsluta runverket och vetenskapligt bearbeta det insamlade materialet på bästa sätt tillvaratages.

Akademien erinrar om att de svenska runinskrifterna är av enastående betydelse ej blott för svensk historia och språkvetenskap. De har även ett allmänt nordiskt intresse och har tilldragit sig stor internationell uppmärksamhet.

En vetenskaplig institution för runologi finnes sedan lång tid tillbaka vid akademien, och den har under senare år kraftigt utvecklats icke minst genom Janssons insatser. Det är den enda runologiska institution, som existerar i vårt land. För forskningens ändamålsenliga bedrivande är det av praktisk vikt, att ett oavslåeligt samarbete äger rum med den arkeologiska, konsthistoriska och tekniska verksamhet, som bedrivs vid riksantikvarieämbetet och akademiens vetenskapliga institutioner. Ett intimt samarbete på dessa närstående arbetsfält är av betydelse för en framgångsrik bearbetning av det runologiska materialet. Det är därför naturligt, att professuren i runologi knytes till akademien, på likartat sätt som professuren i östasiatisk arkeologi anslutits till akademien eller exempelvis professuren i nordisk folklivsforskning till Nordiska museet.

Inrättande av personliga antikvarietjänster för vissa flyktingar. Richard *Indreko*, tidigare estnisk, sedan 1954 svensk medborgare, är född år 1900. Hans akademiska studier bedrevs i Tartu (dr. phil. 1941), dit även hans fortsatta verksamhet i hemlandet var förlagd i form av museitjänstgöring och akademisk undervisning. Talrika utgrävningar företogs under hans ledning. Indreko blev 1941 chef för det nyinrättade estniska statliga arkeologiska museet samt 1942 extra ordinarie professor vid universitetet i Tartu. Hans vetenskapliga produktion i hemlandet omfattade ett 20-tal skrifter, främst om stenåldersproblemen.

I Sverige har Indreko tjänstgjort såsom arkivarbetare 1944—47 samt därefter såsom stipendiat, vid statens historiska museum, där han utfört katalogiseringsarbeten berörande ett stort material av olikartade boplat fynd från stenåldern. Även annat vetenskapligt utredningsarbete har anförtrotts åt Indreko. Han meddelar undervisning vid det estniska vetenskapliga institutet i Stockholm.

Efter överflyttningen till Sverige har Indreko kompletterat och i vitterhetsakademiens handlingar utgivit sitt huvudarbete, gradualavhandlingen om mellanstenålderns fynd i Estland och deras förbindelser med andra kulturkretsar, även i Skandinavien (1948). I sex andra arbeten behandlas stenåldersfrågor, främst med utgångspunkt från fynd i de östbaltiska områdena.

Aleksanders *Platbarzdis* är tidigare lettisk medborgare, numera statslös, född 1899. I hemlandet ägnade han sig vid sidan om merkantilt förvärvsarbete åt samlarverksamhet och intog inom samlarkretsar en framskjuten ställning; bland annat var han ordförande i lettiska numismatisk-filatelistiska föreningen. Efter ankomsten till Sverige har Platbarzdis såsom arkivarbetare sedan 1945 arbetat vid myntkabinettet. Han har härunder bland annat helt omordnat dettas samlingar av svenska och utländska sedlar samt sydamerikanska, ryska och baltiska mynt. I samband härmed har Platbarzdis i allt större utsträckning kommit att sysselsättas med forskningsuppgifter. Denna del av hans verksamhet har bland annat lett till

upptäckten av hittills okända svenska sedeltyper. I samband med de pågående förarbetena för permanent utställning av de svenska besittningsmynten bedriver Platbarzdis motsvarande forskningar beträffande dessa. Sina resultat har han framlagt i ett antal skrifter. Av trycket har några smärre uppsatser utkommit. Ett stort och grundläggande översiktsarbete över de baltiska staternas mynt och sedlar i nutiden har utgivits i stencil. Platbarzdis' huvudverk hittills är emellertid en omfattande undersökning rörande de första svenska sedlarna. Denna redovisas i ett helt färdigt manuskript, som efter översättning kommer att utgivas genom försorg och på bekostnad av Sveriges Riksbank.

Förändring av museidirektörstjänsten vid statens historiska museum till en befattning som överantikvarie och inspektör för landsantikvarieorganisationen. *Landsantikvarieutredningen* anför bland annat:

Inom riksantikvarieämbetet finnes icke någon avdelning eller någon enskild tjänsteman, som har till direkt uppgift att handlägga ärenden rörande landsantikvarieorganisationen och dess verksamhet. Sådana ärenden fördelas på ämbetets olika avdelningar. Det skulle otvivelaktigt vara till uppenbar fördel för verksamheten, om det inom riksantikvarieämbetet funnes en tjänsteman i ansvarig ställning, till vilken landsantikvarierna kunde vända sig i frågor, som berör deras handhavande av de statliga arbetsuppgifterna och vilken kunde följa landsantikvariernas arbete i de olika distrikten och sålunda även tillse, att statsmedlen komma till bästa möjliga användning. Det är uppenbart, att riksantikvarieämbetets arbete med tillsynen av landsantikvarieorganisationen kommer att öka om utredningens förslag genomföres. Huruvida det inom ramen för ämbetets nuvarande personalorganisation finns möjligheter att skapa en sådan ordning i fråga om samarbetet mellan ämbetet och landsantikvarierna eller om en personalförstärkning bör komma till stånd, har utredningen icke ansett sig böra ta ställning till. Denna fråga torde få ankomma på riksantikvarieämbetet självt att överväga, lämpligen i samband med remissbehandlingen av utredningens nu föreliggande betänkande.

Riksantikvarieämbetet anför bland annat:

Så småningom kommer måhända en särskild avdelning inom riksantikvarieämbetet för provinsmuseerna och den provinsiella kulturminnesvården att bli nödvändig. Tiden torde emellertid icke vara mogen för ett förslag i sådan riktning. Ämbetet inskränker sig för närvarande till att föreslå att en tjänsteman underställes riksantikvarien med uppgift att sammanhålla de ärenden som hänföra sig till landsantikvarieorganisationen. Denne tjänsteman skulle även få till uppgift att bevaka huvudmännaorganisationernas löpande ärenden med hänsyn till riksantikvariens inspektionsrätt över organisationernas museala samlingar och rätt att närvara vid organisationernas sammanträden, en sida av riksantikvariens arbetsuppgifter som för närvarande måste erkännas vara i allt för hög grad åsidosatt på grund av bristande tid. Vidare skulle åt honom lämpligen kunna anförtrös ledningen av vissa för samtliga landsantikvariedistrikt gemensamma uppgifter i fråga om kulturlandskapets vård. Vid avvägandet av ifrågavarande befattningshavares tjänsteställning bör beaktas att landsantikvarierna av landsantikvarieutredningen föreslås placeras i 31 lönegraden. Det blir

med hänsyn härtill och till befattningshavarens auktoritet och ansvarsfulla arbetsuppgifter önskvärt att han erhåller byråchefs löneställning.

I samband härmed erinrar ämbetet om att vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien i sina föregående och innevarande år till Kungl. Maj:t avlämnade anslagsäskanden föreslagit en omvandling av museidirektörstjänsten vid statens historiska museum. Ämbetet vill för sin del hemställa att nämnda tjänst förändras till den befattning som är behövlig för en centralisering av landsantikvarieärendena, varigenom någon ökad kostnad för statsverket icke skulle komma att föranledas av nu ifrågakvarande tjänst. Tjänsten skulle kunna benämnas överantikvarie. En sådan organisation skulle till formen komma att nära ansluta sig till den organisation som reglerar förhållandet mellan riksarkivet och landsarkivarierna.

Den föreslagna tjänsten som överantikvarie bör direkt underställas riksantikvarien och i administrativt hänseende sidosörnas med riksantikvarieämbetet och statens historiska museum under rubriken »inspektör för landsantikvarieorganisationen».

Statskontoret, vars yttrande endast avser akademiens petitaskrivelse den 31 augusti 1954, tillstyrker allenast inrättande av en tjänst som museibiträde (p. 10).

Departementschefen. Akademiens under punkterna 1—10 angivna förslag anser jag mig såtillvida kunna tillstyrka, att jag beräknar medel för inrättande av två amanuens tjänster i reglerad befördringsgång och en tjänst som museibiträde, placerad i Cg 8. Av amanuens tjänsterna torde den ena böra avses för studieavdelningen och den andra för fornminnesavdelningen.

Någon uppflyttning i lönegrad av byråsekreterartjänsten i Ce 25 anser jag mig icke kunna förorda. Då emellertid stadigvarande behov av tjänsten får anses föreligga, torde den böra ordinariesättas i Ca 25.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor tillstyrker jag, att en tjänst som museivakt i Ca 10 förändras till tjänst som hantverkare i Ca 12.

Akademiens önskemål om inrättande av personliga antikvarietjänster för fem forskare, vilka inkommit till Sverige som flyktingar under andra världskriget, anser jag mig i viss utsträckning böra biträda. Jag föreslår sålunda, att vid riksantikvarieämbetet och statens historiska museum inrättas en personlig antikvarietjänst för Richard Indreko, tidigare estnisk, numera svensk medborgare. Indrekos tjänst torde böra placeras i Ce 27. Vidare tillstyrker jag, att en personlig assistenttjänst i lönegrad Ce 19 inrättas vid riksantikvarieämbetet och statens historiska museum för förre lettiske medborgaren Aleksanders Platbarzdis, som alltsedan år 1945 arbetat vid myntkabinettet. Båda forskarna bör anföras kvalificerade arbets- och forskningsuppgifter, begränsade till speciella områden.

Såsom tidigare nämnts har landsantikvarieutredningen den 13 juli 1954 avgivit betänkande angående landsantikvarieorganisationen. Till detta återkommer jag senare vid anmälan av förslagsanslaget till Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen. I nu förevarande sammanhang torde ställning endast böra tagas till riksantikvarieämbetets förslag rörande den centrala ledningen och tillsynen beträffande landsantikvarieorganisationen.

För egen del vill jag föreslå, att denna fråga löses så, att vid riksantikvarieämbetet från och med den 1 juli 1955 inrättas en ny tjänst som förste antikvarie i Ca 33, vars innehavare skall ha till uppgift att bland annat vara föredragande i ärenden rörande landsantikvarieorganisationen. Jag förutsätter, att till förste innehavare av denna tjänst kommer att utses nuvarande förste antikvarien (avdelningschefen) i Ca 33 vid riksantikvarieämbetet, filosofie licentiaten Karl Alfred Gustawsson. Jag avser att under våren 1955 underställa Kungl. Maj:t fråga om särskilt uppdrag åt Gustawsson att vid sidan av sin nya tjänst verkställa fortlöpande undersökningar rörande det svenska kulturlandskapets vård samt avgiva av undersökningarna betingade förslag. I samband med inrättandet av den nya tjänsten som förste antikvarie torde den nuvarande tjänsten som museidirektör i Ca 37 vid statens historiska museum böra indragas. Denna tjänst har hållits obesatt, sedan museidirektören Birger Nerman beviljats avsked med utgången av oktober 1954. Den av Gustawsson nu innehavda tjänsten som förste antikvarie (avdelningschef) torde böra i vanlig ordning återbesättas.

I övrigt ifrågasätter jag inga andra ändringar beträffande ifrågavarande anslag än sådana som föranledes av automatiska utgiftsökningar.

Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 1 344 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 75 000 kronor. Anslaget torde böra fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan. Vid fördelningen har hänsyn tagits till de av 1954 års riksdag (höstsessionen) beslutade ändringarna i grundlönerna.

I personalförteckningen för riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m. bör vidtagas de ändringar, som föranledes av vad jag i det föregående anført och föreslagit.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1955/56, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för de under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien lydande riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m., som föranledes av vad jag i det föregående anført;

b) godkänna följande avlöningsstat för de under vitter-

hets-, historie- och antikvitetsakademien lydande riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	669 800
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	497 100
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	176 800

Summa kronor 1 344 000

c) till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.*: Avlöningar för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 1 344 000 kronor.

[58] 7. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	184 900	184 900
1954/55 (statsliggaren s. 484)	231 200	
1955/56 (förslag)	245 700	

Akademien hemställer, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 38 600 kronor på sätt framgår av följande sammanställning:

1. Reseersättningar (nu 46 000)	+ 9 000
2. Övriga expenser (nu 99 800)	+ 18 100
3. Övriga utgifter (nu 4 000)	+ 6 000
4. Växlande utställningar (nu 6 000)	+ 4 000
5. Material m. m. för tekniska avdelningen (nu 4 600 till material m. m. för textilkonservering)	+ 1 500
	+ 38 600

Av akademiens framställning inhämtas bland annat följande.

Reseersättningar. Ämbetsverkets egna tjänstemän och landsantikvarierna samt andra av ämbetsverket förordnade fackmän måste utföra ett omfattande arbete i fältet. Arbetet, som är föranlett av bestämmelserna i gällande lagstiftning, främst fornminneslagen, har vuxit i betydande omfattning under senare år. Länsföreningarna, hos vilka landsantikvarierna är anställda, har tidigare i stor utsträckning betalat resekostnaderna för landsantikvarierna, även när dessa utfört rent statliga arbeten. Emellertid tillåter föreningarnas ekonomi icke detta längre. Resekostnaderna för statliga arbetsuppgifter måste numera gäldas av akademien.

Övriga expenser. Det ökade medelsbehovet under denna delpost hänför sig huvudsakligen till städning och renhållning (särskilt golvböning), telefon och annonsering, transporter, inköp och underhåll av kontorsmaskiner och andra inventarier samt underhåll och skötsel av museigårdarnas trädgårdsanläggningar.

Övriga utgifter. Denna anslagspost, sedan budgetåret 1947/48 uppförd med sitt nuvarande belopp, är avsedd för anskaffande och underhåll av instrument. För konserveringsanstalten behöver anskaffas modern utrustning för mikroskopisk materialundersökning. Kostnaderna härför uppgår till i runt tal 5 000 kronor. Riksantikvarieämbetets fornminnesavdelning har behov av kartläggnings- och avvägningsinstrument samt fotografisk utrustning till en beräknad kostnad av 5 000 kronor. Anslagsposten bör därför temporärt ökas med 6 000 kronor till 10 000 kronor.

Material m. m. för tekniska avdelningen. I samband med förstatligandet från och med budgetåret 1949/50 av föreningen Pietas' konserveringsateljé (se 1949 års åttonde huvudtitel, s. 58 ff.) upptogs i omkostnadsstaten en post å 4 600 kronor till bestridande av kostnaderna för material m. m. för textilkonserveringen.

Sedan år 1952 har ämbetsverkets konserveringsanstalt omorganiserats till en teknisk avdelning med konservatorn såsom chef. Under denna avdelning sorterar bland annat textilkonserveringen, vilken som nämnts har särskilda medel för sina driftkostnader. Konserveringsanstalten däremot saknar helt och hållet medel för sådana kostnader. Det synes i hög grad nödvändigt, att ett mindre belopp ställes till konserveringsanstaltens disposition för inköp av de materialier och dylikt, som erfordras för anstaltens drift. Akademien hemställer om en medelstilldelning för ändamålet med 1 500 kronor. Vid bifall härtill synes anslagspostens rubrik lämpligen böra ändras till »Material m. m. för tekniska avdelningen».

Statskontoret vill icke motsätta sig en uppräknings av posten till reseersättningar med 4 000 kronor. I fråga om övriga expenser tillstyrker statskontoret en höjning med 400 kronor på grund av ökade utgifter för den nattliga bevakningen. För att möjliggöra en successiv förbättring av utrustningen vid konserveringsanstalten och fornminnesavdelningen förordar statskontoret uppräknings av posten till övriga utgifter med 2 000 kronor. I övrigt avstyrker statskontoret de av akademien begärda höjningarna.

Departementschefen. I fråga om anslagsposten till reseersättningar tillstyrker jag en höjning med 4 000 kronor. Även en ökning av delposten till övriga expenser synes vara erforderlig, och jag förordar härvidlag en höjning med 6 000 kronor. För att möjliggöra en successiv förbättring av instrumentutrustning vid konserveringsanstalten och fornminnesavdelningen torde anslagsposten till övriga utgifter böra höjas med 3 000 kronor. Till bestridande av kostnaderna för material m. m. vid konserveringsanstalten beräknar jag en medelsanvisning å 1 500 kronor. Detta belopp jämte de nuvarande anslagsmedlen till material m. m. för textilkonservering torde såsom akademien föreslagit böra sammanföras till en anslagspost med benämningen »Material m. m. för tekniska avdelningen». Anslagsposten till

växlande utställningar synes böra hållas vid oförändrat belopp under nästa budgetår. Vid bifall till vad jag förordat bör hela omkostnadsanslaget för nästa budgetår höjas med 14 500 kronor till 245 700 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 245 700 kronor.

[59] **8. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Inredning och utrustning**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	65 000	40 300
1954/55 (statsliggaren s. 485)	65 000	
1955/56 (förslag)	65 000	

För budgetåren 1939/55 har för inredning och utrustning av statens historiska museums nya lokaler vid Narvavägen anvisats tillhopa 770 000 kronor. Ursprungligen angavs ett belopp av 400 000 kronor som den ram, inom vilken kostnaderna för inredning och utrustning av museilokalerna samt flyttning av samlingarna borde hållas. Sedermera har akademien, bland annat med hänsyn till inträffade prisstegringar, framlagt flera generalplaner för dessa arbeten, den sista i skrivelse den 1 november 1949. Enligt sistnämnda plan skulle totalsumman av de anslag som ansetts erforderliga för ändamålet uppgå till 1 305 000 kronor. Statsmakterna har emellertid icke ansett sig kunna binda sig för någon generalplan. (Se åttonde huvudtiteln för åren 1950, 1951 och 1952, s. 57, s. 55 respektive s. 79.)

Akademien hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 74 500 kronor till 139 500 kronor. Av sistnämnda belopp skulle 7 000 kronor användas till anskaffning av magasinsskåp samt 132 500 kronor till fortsatt inredning av myntkabinettets visningssal för svenska besittningsmynt och av sektionerna för äldre järnåldern och folkvandringstiden.

Departementschefen. Akademiens förslag om ökad medelsanvisning anser jag mig icke kunna biträda. Anslaget torde sålunda böra uppföras med oförändrat belopp, 65 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Inredning och utrustning* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 65 000 kronor.

[60] **9. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen.** Förslagsanslag för ifrågavarande ändamål är för innevarande budgetår under rubriken »Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Bidrag till avlöning åt landsantikvarier» uppfört med 176 000 kronor. Den 13 juli 1954 har landsantikvarieutredningen avgivit betänkande angående landsantikvarieorganisationen (SOU 1954: 26). Ett förverkligande av utredningens förslag medför en betydligt ökad medelsanvisning från statens sida till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen. I avvaktan på slutförandet av beredningen av utredningens förslag torde i riksstatsförslaget för nästa budgetår anslag för ifrågavarande ändamål böra under förutnämnda ändrade rubrik upptagas med preliminärt beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1955/56 till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen* beräkna ett förslagsanslag av 365 000 kronor.

[61] **10. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Statens historiska museum m. m.: Underhåll och ökande av samlingarna**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	40 000	38 314
1954/55 (statsliggaren s. 486)	40 000	
1955/56 (förslag)	50 000	
1. Underhåll och ökande av de under akademiens inseende ställda samlingarna (nu 16 000)		+ 12 500
2. Vård och underhåll av antikvariskt-numismatiska biblioteket (nu 19 000)		+ 4 000
3. Vård och underhåll av antikvariskt-topografiska arkivet (nu 5 000)		+ 11 800
		+ 28 300

Av akademiens framställning inhämtas bland annat följande.

Posten 1. Av de under denna post anvisade medlen avses 10 000 kronor för inköp och regelmässigt underhåll av historiska museets och myntkabinettets samlingar. Återstående belopp, 6 000 kronor, tages i anspråk för konservering av museet tillhöriga textil-, trä- och järnföremål. Den ojämförligt största delen härav behövs för konservering av museets rika bestånd av träskulptur. Anslagsposten har varit uppförd med sitt nuvarande belopp sedan budgetåret 1947/48. För återställande av postens realvärde erfordras en uppräknig med 4 000 kronor.

För komplettering av myntkabinettets samlingar av antika grekiska mynt erfordras en medelsanvisning av 50 000 kronor. Med en fördelning av detta belopp på sex år skulle för ändamålet erfordras omkring 8 500 kronor årligen.

Posten 3. Denna post har varit uppförd med sitt nuvarande belopp sedan budgetåret 1947/48. För aktarkivets räkning behöver anskaffning ske av nya skåpställningar jämte kapslar av samma typ som redan befintliga. Även för bildarkivet föreligger behov av nya skåp. Kostnaderna för denna nyanskaffning belöpa sig enligt infordrade kostnadsförslag till för aktarkivet 8 558 kronor och för bildarkivet 3 300 kronor, eller tillhopa i runt tal 11 800 kronor.

Någon väsentlig nyanskaffning av skåp och dylikt har icke kunnat ske sedan år 1936. Ökningen av arkivbeståndet har nu nått det läget, att det icke längre kan pressas in i befintliga skåp. Arkivsystemet har därmed sprängts och arkivet, som dagligen användes vid handläggning av löpande ärenden och av besökande forskare, råkar i fara att hamna i ett kaotiskt tillstånd.

Departementschefen. I fråga om posten 1 tillstyrker jag en allmän uppräkning med 4 000 kronor. Däremot anser jag mig icke under denna post kunna tillstyrka någon särskild medelsanvisning för komplettering av myntkabinettets samlingar av antika grekiska mynt.

Posten 2, som uppräknades med 5 000 kronor från och med budgetåret 1952/53, torde böra bibehållas vid oförändrat belopp.

Mot den av akademien under posten 3 föreslagna anskaffningen av skåp m. m. för antikvariskt-topografiska arkivet har jag ingen erinran. Den erforderliga medelsanvisningen torde emellertid böra fördelas på två budgetår. För nästa budgetår beräknar jag för ändamålet ett belopp av 6 000 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör ifrågavarande anslag för nästa budgetår höjas med 10 000 kronor till 50 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Statens historiska museum m. m.: Underhåll och ökande av samlingarna* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

[62] 11. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	115 000	122 639
1954/55 (statsliggaren s. 486)	165 000	
1955/56 (förslag)	255 000	

Detta reservationsanslag disponeras nu på följande sätt:

1. Fornlämningars vård och undersökning	30 500
2. Vård och underhåll av byggnadsminnesmärken, vilka äges av akademien eller eljest är ställda under akademiens eller riksantikvarieämbetets direkta vård och förvaltning	40 000
3. Omedelbara istandsättningsåtgärder å vissa andra byggnadsminnesmärken	37 000
4. Byggnadsminnesmärkens vård och undersökning	7 500
5. Skydds- och reparationsarbeten å Mälsåkers slott	50 000
Summa kronor	165 000

I sin petitaskrivelse den 31 augusti 1954 har *akademien* hemställt, att anslaget för nästa budgetår höjes med 105 500 kronor, varav 3 000 kronor under posten 1, 45 000 kronor under posten 2, 11 000 kronor under posten 3, 10 000 kronor under posten 4 och 36 500 kronor under posten 5.

Vidare har akademien i samma skrivelse hemställt om anvisande av ett särskilt förslagsanslag av 30 000 kronor till oförutsedda arkeologiska undersökningar.

Slutligen har *riksantikvarieämbetet* i skrivelse den 4 oktober 1954 hemställt om anvisande av 51 600 kronor för arkeologiska undersökningar å fastigheten Bona 4⁴³ i Ekerö socken i Uppland (Stockholms län). Av sistnämnda belopp avser 31 600 kronor förvärv av fastigheten och undersökningar å densamma under år 1954 samt 20 000 kronor fortsatta undersökningar å fastigheten under år 1955. Därest det begärda förslagsanslaget till oförutsedda arkeologiska undersökningar beviljades, skulle kostnaderna för 1955 års undersökningar i stället kunna bestridas från förslagsanslaget.

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

Skydds- och reparationsarbeten å Mälsåkers slott. I anledning av motionen II:67 anvisade 1954 års riksdag (skr. nr 8) för innevarande budgetår under nu ifrågavarande reservationsanslag ett belopp av 50 000 kronor till skydds- och reparationsarbeten å Mälsåkers slott. Riksdagens beslut fattades i enlighet med en vid punkten 63 till statsutskottets utlåtande nr 8 fogad reservation. I reservationen framhölls, att frågan om fortsatt medelsanvisning inom ramen av det belopp av 136 500 kronor, som ansetts nödvändigt för att rädda byggnadens fortsatta bestånd, i första hand borde prövas av Kungl. Maj:t vid beredningen av rikstatsförslaget för budgetåret 1955/56. Vidare framfördes i reservationen önskemål om vissa utredningar, som vore av vikt för bedömande av frågan om den fortsatta medelsanvisningen.

Genom beslut den 24 september 1954 har Kungl. Maj:t uppdragit åt landshövdingen B. G. Hj. Hammarskjöld, ordförande, ledamoten av riksdagens första kammare, sjukkassedirektören E. G. Andersson och antikvarien i riksantikvarieämbetet P. O. E. Westlund att verkställa de med

restaureringen av Mälsåkers slott sammanhängande utredningar, som angivits i förutnämnda reservation, samt de utredningar i övrigt, som utredningsmännen kunde finna påkallade. Utredningen har antagit namnet »Mälsåkersutredningen».

I sin petitaskrivelse anför *akademien* följande.

Förfallet på Mälsåkers slott har under de sista åren fortskridit i allt snabbare takt. Om slottet över huvud skall kunna räddas, kräves enligt en inom riksantikvarieämbetet uppgjord kostnadsberäkning ett minimibelopp av 136 500 kronor för att hejda den mest överhängande förstörelsen. Härav har 1954 års riksdag anvisat 50 000 kronor. Återstoden, 86 500 kronor, bör anvisas för budgetåret 1955/56. Om detta belopp ställes till förfogande kan yttertak, fasader, fönster och inre förankringar sättas i stånd, varjämte slottet kan rengöras från byggnadsavfall och rötskadat virke.

Mälsåkersutredningen — som förvissat sig om att erbjudandet att överlåta slottet med tillhörande område som gåva till Kungl. Maj:t alltjämt kvarstår — tillstyrker akademiens förslag. Utredningen anför:

Efter företagen besiktning av slottet får utredningen helt och fullt vitsorda, att ifrågavarande ytterligare medelsanvisning är nödvändig omedelbart för att det skall bli möjligt att i en framtid återställa slottet, så att det kan komma till användning för något samhällsgagnande ändamål. Den byggnadsfirma, som anlitats för de arbeten, som avsågs med det av 1954 års riksdag anvisade anslaget, har på utredningens hemställan verkställt en förnyad besiktning och kostnadsgenomgång och därefter förklarat sig fortfarande vara villig att genomföra de i akademiens framställning omnämnda reparationsarbetena till en totalkostnad av 136 500 kronor, givetvis med sedvanlig reservation för eventuellt kommande material- och lönestegringar. Byggnadsfirman i fråga har också anmält, att vid den verkställda besiktningen konstaterats, att under det senast gångna året skadorna på slottet utvidgats på grund av gammal röta samt ny fukt och därav följande ras. Tidigare beräknade förstärkningsarbeten och förnyade trossbottensarbeten till en kostnad av cirka 10 000 kronor vore det således numera tyvärr för sent att utföra. Sistnämnda summa borde i stället få disponeras för oförutsedd kostnadsökning vid taktäkningsarbetena, en kostnadsökning, som bland annat föranletts av olikheter i måtten på slottstornen m. m. För totalsumman 136 500 kronor skulle också kunna utföras viss yttre reparation av putsen, omfattande borttagande av vitt-rade tegel och deras ersättande med fullgott material, varefter normal puts-tjocklek skulle utföras och patinering av reparationsytan göras, så att kontrast mot övriga murytor i möjligaste mån undvekes.

Det är redan i inledningsstadiet av Mälsåkersutredningens arbete klart, att avsevärd tid måste förflyta innan beslut kan fattas om slottets istånd-sättande för något bestämt ändamål och än mera innan ett sådant istånd-sättande kan komma till stånd. Det är likaledes uppenbart — och detta bestyrkes av vad nyss anförts om erfarenheterna från det senaste året — att om härav föranledes uppskov med de nödvändigaste konserveringsar-be-tena, detta skulle leda till slottets fullständiga förstörelse. Utredningen delar uppfattningen, att för undvikande härav de av akademien beräknade arbe-tena är oundgängligen nödvändiga.

Arkeologiska undersökningar å fastigheten Bona 4⁴³ i Ekerö socken. Härom anför riksantikvarieämbetet följande.

Åren 1946 och 1950 anträffades vid grävning på tomten Bona 4⁴³ på Lillön, Ekerö socken, Uppland, fynd från förhistorisk tid, bestående bland annat av två guldringar, en bronskopa och rester efter ett silverkärl samt bitar av glasbägare. Fynden var av stort vetenskapligt värde. Vid en första besiktning av fyndplatsen kunde ej konstateras några rester efter fasta lämningar. Ämbetet beslöt emellertid att vid tillfälle utföra närmare undersökningar på platsen, enär man hade skäl antaga, att det kunde vara fråga om en boplatz.

Sommaren 1954 påbörjades en systematisk undersökning av fyndplatsen. Vid utgrävningen blottades en terrass, cirka 20×35 m stor, gjord av människohand. Härvid anträffades ett rikt fyndmaterial, som omfattar cirka 1 300 nummer. Till mycket stor del består föremålen av fragment av en mångfald olidfärgade bägare och skålar av glas. Glasen utgör en i sitt slag unik och representativ samling från en epok, då den kontinentala glasproduktionen endast lämnat obetydliga spår efter sig. Fynden kastar genom sin genomgående höga kvalitet ett betydelsefullt nytt ljus över den europeiska glasindustrien under forntiden.

Bland fynden i övrigt må nämnas en irisk kräkla av brons med emalj-inläggningar, ett betydande antal lås av järn och brons, vapen, smycken, redskap, inhemsk och importerad keramik, arabiska silvermynt samt 17 figurprydda små guldbleck. Samlingen av lås är den största i Skandinavien. Figurprydda guldbleck av detta slag är dessförinnan kända i vårt land i endast fyra exemplar, härrörande från olika fyndplatser. Fyndmaterialet omspannar tidsperioden mellan cirka 500 och cirka 900 e. Kr.

På terrassen har det legat hus eller husliknande anläggningar att döma av påträffade stenskodda stolphål. Terrassen är förmodligen att uppfatta som en del av en boplatz. Intill den nu undersökta terrassen ligger ytterligare minst tre. Denna fornlämningsstyp har ej tidigare undersökts i vårt land. Dessutom finnes nära dessa terrasser åtta gravfält och två fornborgar.

En fullständig undersökning av detta komplex av fornlämningar måste anses vara en synnerligen angelägen uppgift för svensk arkeologisk forskning. Fyndplatsen är av så märkligt slag, att den enligt ämbetets mening ovillkorligen måste bevaras för framtiden. Då fyndplatsen upptog hela tomten, kunde markägaren efter utgrävningens igångsättande ej disponera den för sina ändamål. För detta intrång måste ämbetet lämna skälig ersättning. Den för båda parter lämpligaste lösningen av ersättningsfrågan befanns vara att ägaren försälde tomten med den sommarstuga, som där uppförts. Härigenom skulle fortsatta undersökningar i hög grad underlättas liksom även områdets framtida vård. Enligt köpekontrakt den 24 juli 1954 och köpebrev den 31 i samma månad inköpte vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien också fastigheten ifråga för en köpeskilling av 16 000 kronor, vilket belopp akademien förskotterade av under händer varande enskilda medel.

Den fullständiga undersökningen av nämnda fornlämningskomplex, som framstår såsom ofrånkomlig, kan enligt ämbetets beräkningar utföras under loppet av fem år. Undersökningarna kan endast utföras under sommarhalvåret, d. v. s. under tiden omkring den 15 maj till den 31 augusti.

Den årliga kostnaden för undersökningen har efter nuvarande penningvärde uppskattats till cirka 20 000 kronor.

Ämbetet har preliminärt planerat att undersökningarna i första hand skulle omfatta terrasserna, därefter gravfälten och fornborgarna. I samband med undersökningen skulle området noggrant karteras och beskrivas. För själva bearbetningen och uppordningen av materialet har ämbetet för avsikt att begära ekonomiskt stöd från humanistiska fonden.

De hittills utförda undersökningarna har dragit en kostnad av 15 409 kronor för arbetslöner samt rese- och traktamentsersättningar. Kostnaderna för fastighetsförvärvet, inklusive lagfartskostnader, belöper sig till cirka 16 200 kronor. Sammanlagda utgifterna för fastighetsköp och undersökningar under år 1954 har sålunda uppgått till $(16\,200 + 15\,409 =)$ 31 609 kronor. Ämbetet saknar möjlighet att av medel, som stå till ämbetets förfogande, bestrida denna stora kostnad och hemställer fördenskull, att det erforderliga beloppet, avrundat 31 600 kronor, måtte ställas till ämbetets disposition. Inalles beräknas, på sätt framgår av det förut anförda, kostnaderna för den fullständiga undersökningen, inklusive fastighetsförvärvet till $(5 \times 20\,000 + 16\,200 =)$ 116 200 kronor.

Departementschefen. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har kostnaderna för de begränsade åtgärder, som anses nödvändiga för att rädda Mälsåkers slott från rent förfall, beräknats till 136 500 kronor, till vilka kostnaders bestridande hittills anvisats 50 000 kronor. I anslutning till akademiens och Mälsåkersutredningens förslag anser jag mig böra tillstyrka, att återstående belopp, 86 500 kronor, anvisas för nästa budgetår. I förhållande till innevarande budgetår innebär detta alltså en ökning i medelsanvisningen för ändamålet med 36 500 kronor. Innan några ytterligare åtgärder beträffande Mälsåkers slott överväges, torde förslag från Mälsåkersutredningen böra avvaktas.

Jag biträder riksantikvarieämbetets förslag om särskild medelsanvisning för arkeologiska undersökningar å fastigheten Bona 4⁴³ i Ekerö socken. Kostnaderna för undersökningarna, inberäknat förvärvet av fastigheten, har beräknats till 116 200 kronor. Dessa beräkningar ger mig icke anledning till erinran. För nästa budgetår torde som särskild anslagspost under förevarande reservationsanslag böra anvisas 51 600 kronor. Av detta belopp avser 31 600 kronor förvärv av fastigheten och undersökningar å densamma under år 1954 samt 20 000 kronor fortsatta undersökningar å fastigheten under år 1955.

Det av akademien ånyo framförda förslaget om anvisande av ett särskilt förslagsanslag till oförutsedda arkeologiska undersökningar anser jag mig icke kunna tillstyrka.

Vad jag hittills förordat skulle föranleda en anslagsökning med 88 100 kronor. För anslagssummans avrundning och för tillgodoseende i någon mån av de under anslagsposterna 1—4 anmälda medelsbehoven torde en ytterligare uppräknings med 1 900 kronor böra ske. Hela anslaget bör alltså

för nästa budgetår höjas med 90 000 kronor till 255 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vitterhets-, historie och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 255 000 kronor.

[63] **12. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Fornminnesinventering**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	182 600	169 476
1952/53	217 600	175 505
1953/54	217 600	202 123
1954/55 (statsliggaren s. 486)	200 000	
1955/56 (förslag)	195 000	

Detta reservationsanslag är avsett till bestridande av kostnaderna för en inventering av vårt lands fasta fornlämningar i syfte att i enlighet med det av 1937 års riksdag fattade beslutet om utarbetande av en på flygfotografering grundad ekonomisk karta kunna på denna upptaga dylika fornlämningar. Kostnaderna för avlöning av sex fältarkeologer och fem ritbiträden, som året runt är sysselsatta med inventeringsarbetet och det insamlade materialets bearbetning, bestrides från riksantikvarieämbetets avlöningsanslag.

Akademien beräknar medelsbehovet för nästa budgetår under inventeringsanslaget till 213 000 kronor, vilket skulle innebära en anslagshöjning med 13 000 kronor. Av akademiens framställning inhämtas bland annat följande.

Under budgetåret 1955/56 kommer kartverkets kartläggning för den ekonomiska kartan att omfatta cirka 106 kvadratmil, därav i Gävleborgs län 56 kvadratmil och i Örebro län jämte angränsande delar av Södermanlands län 50 kvadratmil. Detta innebär en ökning i förhållande till föregående år med omkring 7 kvadratmil. Kostnaderna för riksantikvarieämbetets inventeringsarbeten för denna karta beräknas till i runt tal 261 000 kronor. Å anslaget förefanns vid ingången av innevarande budgetår en reservation å 76 486 kronor, vilken vid ingången av nästa budgetår beräknas uppgå till 62 600 kronor. Medelsbehovet för nästa budgetår kan därför beräknas till i runt tal 198 000 kronor.

Ytterligare en inventeringsuppgift har fått aktualitet. Kartverket har i skrivelse den 30 juni 1954 redogjort för förslaget till ny topografisk karta över Sverige i skalan 1: 50 000. Enligt provbladen skulle märkligare fasta fornlämningar redovisas å denna karta, och kartverket har begärt, att riksantikvarieämbetet skulle upptaga redigeringen av fasta fornlämningar och kulturhistoriskt märkliga byggnader för den nya kartan såsom en ämbetets ordinarie arbetsuppgift. Att på detta stadium beräkna kostnaderna för ämbetets medverkan ställer sig synnerligen svårt. Arbetet kommer att bestå i en genomgång av tidigare inventeringsmaterial samt en viss kon-

troll av detta i fältet. Preliminärt beräknas kostnaderna för budgetåret 1955/56, då enligt kartverkets förslag 7 å 8 kartblad skulle färdigställas, till omkring 15 000 kronor.

Medelsbehovet uppgår alltså till 213 000 kronor. Under förutsättning att lönerna för två för inventeringsarbetet avsedda amanuenser i enlighet med akademiens under avlöningsanslaget framförda förslag inräknas under sistnämnda anslag, skulle inventeringsanslaget kunna minskas med i runt tal 24 000 kronor till 189 000 kronor.

Statskontoret föreslår att inventeringsanslaget med hänsyn till förefintlig reservation minskas till 175 000 kronor.

Departementschefen. Då något förslag om medelsanvisning under nionde huvudtiteln för framställning av den nya topografiska kartan icke torde komma att underställas årets riksdag, torde några medel för riksantikvarieämbetets medverkan i arbetet å denna karta icke böra beräknas under förevarande anslag.

Medelsbehovet under anslaget torde för nästa budgetår böra beräknas till 195 000 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med 5 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien:*
Riksantikvarieämbetet: Fornminnesinventering för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 195 000 kronor.

[64] **13. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Ostasiatiska arkeologiska samlingarna: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	62 700	59 148
1954/55 (statsliggaren s. 486)	62 700	
1955/56 (förslag)	62 700	

Akademien, som räknar med oförändrad medelsanvisning under detta förslagsanslag för nästa budgetår, hemställer, att tjänsten som institutionsvaktmästare i Ce 12 måtte ordinariesättas.

Departementschefen. Då det torde föreligga ett stadigvarande behov av institutionsvaktmästartjänsten, som inrättades från och med budgetåret 1947/48, tillstyrker jag akademiens förslag om tjänstens ordinariesättning. Å personalförteckningen bör alltså uppföras en tjänst som institutionsvaktmästare i Ca 12.

I likhet med akademien beräknar jag avlöningsanslaget för nästa budgetår till oförändrat belopp, 62 700 kronor. Anslaget torde böra fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan. Vid fördelningen har hänsyn tagits till de av 1954 års riksdag (höstsessionen) beslutade ändringarna av grundlönerna.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1955/56, vidtaga den ändring i personalförteckningen för de under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien lydande ostasiatiska arkeologiska samlingarna, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för de under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien lydande ostasiatiska arkeologiska samlingarna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöning till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	35 800
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	18 600
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	8 300

Summa kronor 62 700

c) till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Ostasiatiska arkeologiska samlingarna: Avlöningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 62 700 kronor.

[65] 14. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Ostasiatiska arkeologiska samlingarna: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	5 900	6 200
1954/55 (statsliggaren s. 487)	5 900	
1955/56 (förslag)	5 900	

Jag tillstyrker, att detta förslagsanslag i enlighet med framställning av akademien för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Ostasiatiska arkeologiska samlingarna: Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 5 900 kronor.

[66] 15. Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	346 000	333 078
1954/55 (statsliggaren s. 487)	346 000	
1955/56 (förslag)	362 100	

Akademien hemställer, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med i runt tal 65 000 kronor. Höjningen betingas, förutom av vissa automatiska utgiftstegringar, av följande förslag:

- 1) uppflyttning av professuren i svensk och jämförande arkitekturhistoria från Ca 29 till Co 14,
- 2) uppflyttning av tjänsten som föreståndare för institutet för materialkunskap, tillika lärare i materialkunskap, från Ca 27 till Ca 31,
- 3) återbesättande av tjänsten som biträdande lärare i grafisk konst,
- 4) inrättande av en tjänst som biblioteksbiträde i Ce 13,
- 5) inrättande av en professur i stadsplanekunst i Cq 13,
- 6) höjning med 6 000 kronor av medelsanvisningen för undervisning i specialämnen i arkitekturskolan (nu högst 8 000 kronor).

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

Biträdande lärare i grafisk konst. Undervisningen i grafisk konst vid konsthögskolan meddelas av två lärarkrafter, av vilka den ene är föreståndare för skolan för grafisk konst, den andre biträdande lärare. Sistnämnda befattning innehades av konstnären Harald Sallberg läsåren 1946—53 såsom personlig arvodesbefattning och sedan den 1 juli 1953 såsom en personlig tjänst i Ce 19. Sedan Sallberg fr. o. m. den 1 april 1954 förordnats till föreståndare för skolan för grafisk konst, tillika lärare i grafisk konst, medgav Kungl. Maj:t genom beslut den 27 mars 1954, att akademien finge med anlåtande av icke-ordinarieposten avlöna befattningshavare, som tillfälligt anställdes för att fullgöra de arbetsuppgifter, vilka ålegat Sallberg och icke kunde förenas med innehavet av hans nya tjänst. Med stöd av detta medgivande har konstnären Jurgen von Konow anförtrotts en biträdande lärares arbetsuppgifter. Då det för konsthögskolans undervisningsverksamhet på den grafiska konstens område är oundgängligen nödvändigt att den grafiska skolans föreståndare vid sin sida har en biträdande lärare, hemställer akademien, att den befattning, som Sallberg tidigare innehaft såsom en personlig tjänst i Ce 19, måtte få återbesättas. Ett återbesättande av befattningen medför inga nya utgifter för statsverket men är en nödvändighet för skolans verksamhet och av väsentlig betydelse för den grafiska konstens utveckling i vårt land.

Biblioteksbiträdestjänst i Ce 13. Akademiens bibliotek omfattar förutom konsthistorisk och arkitekturhistorisk litteratur även ett rikhaltigt bestånd av kopparstick samt samlingar av handteckningar och arkitekturritningar, vilka äro av central betydelse för svensk konsthistoria. Till biblioteket ansluter sig också en omfattande samling av fotografier och skioptikonbilder, som begagnas vid undervisningen i arkitektur, arkitekturhistoria och konsthistoria. Dessa samlingars accession, ordnande och nyttiggörande ställa stora krav på personalen. Härtill kommer att åtgärder vidtagits för att kontinuerligt till biblioteket överföra märkligare svenska arkitekturritningar. Större, mestadels oordnade samlingar ha sålunda överlämnats av arkitekter och deras efterlevande. Genom att på detta sätt utbygga det äldre ritningsbeståndet med yngre material söker akademien åstadkomma ett centralt svenskt arkitekturhistoriskt arkiv.

Biblioteket frekventeras ej blott av konsthögskolans lärare och elever, vilka i tidskrifter och litteratur följa konstlivets utveckling, utan också

av talrika forskare från olika delar av landet. Även den verksamhet, som består i utlåning och utförande av uppdrag för forskare och institutioner, ingår i personalens arbetsbörda.

Bibliotekarien, som avlönas med ett arvode av 2 040 kronor, har en tjänstgöringstid av 6 timmar i veckan. Vid sin sida har han ett biträde (kanslibiträde), som delar sin tid mellan bibliotek och kansli. På grund av arbetets omfattning har bibliotekarien utan ersättning arbetat på övertid varjämte kanslibiträdet ofta tvingats att förlägga sitt arbete till biblioteket i en utsträckning, som varit till nackdel för kansliets verksamhet.

De senare årens erfarenheter beträffande biblioteket och de därtill knutna samlingarnas tillväxt och utnyttjande har befestat akademien i dess åsikt att en arvodesavlönad bibliotekarie med konsthistorisk vetenskaplig kompetens bör bibehållas. I detta fall kan en medhjälpare med lägre kompetens komma i fråga. Akademien har kommit till den uppfattningen, att ett heltidsanställt biblioteksbiträde i Ce 13 är att föredraga framför en biblioteksassistent på halvtid. Vid sidan av det löpande biblioteksarbetet kan detta biblioteksbiträde utnyttjas vid den arkitekturhistoriska och konsthistoriska institutionens bild- och skioptikonsamlingar samt vid det fotografiska laboratorium, som akademien låtit inreda för framställning av nödvändigt fotografiskt undervisningsmaterial. Det har visat sig att ansemliga besparingar kunna göras genom att framställa skioptikonbilder och andra fotografiska reproduktioner i egen regi. Upprättas en biblioteksbiträdestjänst kan det nuvarande kanslibiträdet helt ägna sina krafter åt kansli och kassakontor, vilket framstår som ett mycket angeläget önskemål.

Statskontoret kan icke tillstyrka akademiens under punkterna 1, 2 och 4—6 framförda förslag, vilka delvis innebär en upprepning av yrkanden i anslagsäskandena för innevarande budgetår. Beträffande den för H. Sallberg inrättade personliga tjänsten som biträdande lärare i grafisk konst (punkt 3) har ämbetsverket under hand inhämtat, att enahanda arbetsuppgifter som ålåg Sallberg, avses skola tillkomma ny innehavare av tjänsten i fråga. Med hänsyn bland annat härtill vill statskontoret icke motsätta sig ett tillmötesgående av akademiens framställning i denna del.

Svenska arkitekters riksförbund tillstyrker inrättande såväl av en professur i stadsbyggnad vid Chalmers tekniska högskola som av en professur i stadsplanekonst vid konsthögskolan. Förbundet understryker därvid i främsta rummet behovet av den förstnämnda professuren men framhåller, att en tillfredsställande ordning av stadsplaneundervisningen för arkitekter och forskning inom stadsplaneområdet ovillkorligen kräver en professur även för dem, som söker fortsatt utbildning vid konsthögskolan.

Departementschefen. I anslutning till akademiens förslag tillstyrker jag, att i stället för den av konstnären H. Sallberg intill den 1 april 1954 innehavda personliga tjänsten inrättas en tjänst som biträdande lärare i grafisk konst i Ce 19 utan anknytning till viss person. Innehavaren av den nya tjänsten torde böra åläggas i huvudsak enahanda undervis-

ningsskyldighet (i medeltal 24 timmar i veckan) och arbetsuppgifter, som ålegat Sallberg i den personliga tjänsten.

Jag tillstyrker vidare, att från och med nästa budgetår inrättas en tjänst såsom biblioteksbiträde med de av akademien angivna arbetsuppgifterna. Tjänsten torde böra placeras i lönegrad Ce 11.

I övrigt anser jag mig beträffande detta anslag icke kunna förorda ökad medelsanvisning för annat än automatiska utgiftsökningar.

Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 362 100 kronor. Detta innebär en anslagsökning med 16 100 kronor, av vilken 6 700 kronor hänför sig till de av 1954 års riksdag i anledning av propositionen 1954:125 beslutade lönegradsuppflyttningarna för vissa lärare vid konsthögskolan. Anslaget torde böra fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan. Vid fördelningen har hänsyn tagits till de av 1954 års riksdag (höstsessionen) beslutade ändringarna av grundlönerna.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för akademien för de fria konsterna med konsthögskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	227 600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	52 600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	40 200
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	41 700

Summa kronor 362 100

b) till Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Avlöningar för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 362 100 kronor.

[67] 16. Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	86 200	68 921
1954/55 (statsliggaren s. 488)	86 200	
1955/56 (förslag)	89 700	

Akademien hemställer, att delposten till övriga expenser (nu 35 400 kronor) höjes med 5 500 kronor. Av sistnämnda belopp avser 3 500 kronor ökade städningskostnader på grund av nytillkomna lokaler och 2 000 kronor kostnader för snöskottning å akademibyggnadens glastak.

Statskontoret tillstyrker allenast höjning av anslaget med 3 500 kronor på grund av ökade städningskostnader.

Departementschefen. I enlighet med statskontorets förslag torde ifrågasvara anslag för nästa budgetår böra höjas med 3 500 kronor till 89 700 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 89 700 kronor.

[68] **17. Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Undervisningsmateriel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	46 800	46 798
1954/55 (statsliggaren s. 489)	46 800	
1955/56 (förslag)	62 800	
1. Undervisningsmateriel m. m.		
a) löpande utgifter (nu 18 400)		+ 3 600
b) vissa engångsutgifter (nu 0)		+ 12 200
2. Levande modeller (nu 17 600)		+ 2 000
3. Gästföreläsningar (nu 0)		+ 2 000
4. Undervisning i speciella ämnen (nu 7 200)		+ 4 000
		+ 23 800

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

U n d e r v i s n i n g s m a t e r i e l m. m. Då medelsanvisningen till *löpande utgifter* icke kompensrats i förhållande till den fördyring, som ägt rum under senare år, har medelknappheten medfört att undervisningen och elevarbetet, särskilt mot slutet av läroåret med dess strävan efter koncentration, blivit lidande. För att täcka de mest nödvändiga behoven vid det dagliga skolarbetet i ateljéerna är det begärda beloppet nödvändigt.

Den begärda medelsanvisningen till *vissa engångsutgifter* skulle användas på i huvudsak följande sätt:

till diverse utrustning av skulpturateljéerna (lerlådor, kavaletter, modellbord m. m.) med anledning av att undervisningen nu äger rum i ett större antal skilda rum, 3 000 kronor;

till en keramikugn för bränning av terrakotta med tillhörande pyrometer i skulpturskolan, 1 100 kronor;

till en ny projektionsapparat för undervisningen i arkitektur och konst-historia samt för de offentliga föreläsningarna, 1 800 kronor;

till en spektrofotometer med tillbehör för institutets för materialkunskap arbete, 6 300 kronor.

Beträffande keramikugnen framhålles, att bränning av terrakotta är av stor betydelse för skulptörerna. De kan därvid bibringas insikter i ett vik-

tigt tekniskt förfaringssätt och har i terrakottan ett tacksamt och i förhållande till bronsen billigt material, när det gäller att i mera bestående form bevara de skulpturala idéerna.

Vad projektionsapparaten angår så befinner sig den i akademiens ägo enda befintliga med bågglampskol utrustade apparaten efter flera decenniers användning i mycket bristfälligt skick. Med hänsyn till bildvisningens betydelse i undervisningen vid konsthögskolan är en förstklassig apparat en nödvändighet.

Föreståndaren för institutet för materialkunskap har framhållit, att institutets kemiska laboratorium är i stort behov av en spektrofotometer med reflektortillsats och övriga tillbehör. Med en dylik spektrofotometer kan man snabbt och med synnerlig exakthet mäta färg- och ljusförändringar hos alla slags färgmaterial, pigment, oljor etc. Institutet har endast tillgång till en fotometer av äldre typ, vars arbete är helt beroende av iakttagelsen hos ett icke tröttat öga. Den kan dessutom endast användas för ljusvalörkontroll, under det att spektrometer kommer till användning när det gäller att undersöka hur färgen åldras och förändras.

Levande modeller. Under senare år har det visat sig att det för detta ändamål utgående beloppet icke medger utnyttjande av levande modeller i den omfattning, som lärarna och eleverna anser önskvärt. Särskilt de elever, som står i begrepp att slutföra sina studier vid högskolan, bör enligt lärarrådets mening lämnas tillfälle att i vida större utsträckning än hittills varit möjligt, bedriva arbete i egna ateljéer, för att ostörda av kamrater genomföra sina uppgifter.

Statskontoret avstyrker de av akademien begärda höjningarna.

Departementschefen. I fråga om anslagsmedlen till undervisningsmateriel m. m. tillstyrker jag i nära anslutning till akademiens förslag en höjning med 15 600 kronor, varav 3 600 kronor till löpande utgifter och 12 000 kronor till engångsutgifter. Medelsanvisningen till levande modeller torde böra uppräknas med 400 kronor. Akademiens övriga förslag anser jag mig icke kunna biträda. Vid bifall till vad jag förordat bör hela anslaget för nästa budgetår höjas med 16 000 kronor till 62 800 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Undervisningsmateriel m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 62 800 kronor.

[69] 18. Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Stipendier m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	26 200	28 181
1954/55 (statsliggaren s. 489)	26 200	
1955/56 (förslag)	30 000	

Akademien hemställer, att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 33 400 kronor på sätt framgår av följande sammanställning:

1. Ökning av antalet stipendier för studier i utlandet à 7 200 kronor från ett till tre	+ 14 400
2. Inrättande av tre stipendier à 3 000 kronor för forskning inom arkitektur och stadsplanekonst	+ 9 000
3. Ökad medelsanvisning till kostbidrag åt mindre bemedlade elever (nu 10 000 kronor)	+ 10 000
	+ 33 400

Akademien framhåller bland annat, att den nuvarande medelsanvisningen till kostbidrag åt mindre bemedlade elever räcker till att bereda 25 elever ett lagat mål mat om dagen. Höstterminen 1953 begärde 65 elever att bli delaktiga av den fria måltiden, och i samtliga fall syntes ömmande behov föreligga. Akademien räknade med liknande förhållanden under innevarande och nästkommande läsår.

Statskontoret tillstyrker anvisande av ytterligare 4 000 kronor till kostbidrag åt mindre bemedlade elever men avstyrker akademiens förslag i övrigt.

Departementschefen. Jag tillstyrker en höjning av medelsanvisningen till kostbidrag åt mindre bemedlade elever med 3 800 kronor. Då jag i övrigt icke anser mig kunna förorda någon ändring beträffande detta anslag, bör detsamma alltså för nästa budgetår uppföras med 30 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Stipendier m. m. för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 30 000 kronor.

[70] 19. Musikaliska akademien med musikhögskolan: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	819 000	851 270
1954/55 (statsliggaren s. 489)	873 900	
1955/56 (förslag)	899 800	

Akademien hemställer, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 117 300 kronor. Höjningen betingas, förutom av automatiska utgiftsökningar å tillhopa 2 300 000 kronor, av följande förslag:

- 1) utbyte av en tjänst som förste expeditionsvakt i Ca 12 mot en tjänst som materialförvaltare i Ca 14,
- 2) utbyte av en tjänst som portvakt, tillika eldare, i Ca 10 mot en tjänst som vaktmästare i Ca 12,
- 3) uppflyttning av tjänsten som direktör för musikhögskolan från Cp 10 till Cp 13,
- 4) uppflyttning av tjänsten som akademiens sekreterare från Ca 33 till Ca 37,

5) utbyte av tjänsten som förste bibliotekarie i Ca 33 mot tjänst som överbibliotekarie i Ca 37,

6) ändring av anställningsformen för läraren i talteknik och välläsning från biträdande lärare till extra ordinarie lärare,

7) ändring av anställningsformen för en extra ordinarie lärare i pianospelning till ordinarie lärare i samma ämne,

8) inrättande av ytterligare två amanuens tjänster i reglerad befordringsgång för biblioteket,

9) inrättande av ytterligare en tjänst som biblioteksassistent i Ce 15,

10) utökning av undervisningen i vissa ämnen med tillhopa 76 veckotimmar och därutöver 45 undervisningstimmar per år (kostnad omkring 63 300 kronor),

11) ökning av medelsanvisningen till musiklärarelevernas praktisk-pedagogiska utbildning (nu högst 8 000 kronor) med 6 100 kronor.

Av akademiens framställning inhämtas bland annat följande.

Ä n d r i n g a v a n s t ä l l n i n g s f o r m e n f ö r l ä r a r e n i t a l t e k n i k o c h v ä l l ä s n i n g f r å n b i t r ä d a n d e t i l l e x t r a o r d i n a r i e l ä r a r e (p u n k t 6). I talteknik och välläsning meddelas sedan gammalt undervisning vid musikhögskolan. Talteknik och välläsning har tidigare betraktats som två särskilda ämnen, och undervisningen har även varit överlämnad åt skilda lärare, något som medfört att de var för sig betraktats som bisysslor och att anställningen trots sin fasthet icke medfört pensionsrätt. Ämnena, som självfallet på ett naturligt sätt ingriper i varandra, har emellertid sedan åtskilliga år förenats hos samme lärare, och det synes skäligen att läraren i dessa ämnen i fortsättningen icke sättes i någon särställning i löne- eller trygghetshänseende i förhållande till övrig lärarpersonal vid musikhögskolan. Akademien hemställer i enlighet härmed, att en extra ordinarie lärartjänst i talteknik och välläsning inrättas från och med budgetåret 1955/56. Merkostnaden härför, i jämförelse med det efter 22 kronor 80 öre beräknade timarvudet, beräknas till 3 789 kronor.

Akademien hemställer vidare, att Kungl. Maj:t vid förslagets genomförande till innehavare av befattningen måtte förordna nuvarande biträdande läraren i talteknik och välläsning Åke Nygren, vilken innehaft anställning vid musikhögskolan från och med vårterminen 1945 och utövat sin befattning på ett synnerligen förtjänstfullt sätt.

Ä n d r i n g a v a n s t ä l l n i n g s f o r m e n f ö r e n e x t r a o r d i n a r i e l ä r a r e i p i a n o s p e l n i n g t i l l o r d i n a r i e l ä r a r e i s a m m a ä m n e (p u n k t 7). I enlighet med vad som förutsattes vid 1945 års riksdagsbeslut (prop. 1945: 191, SU 186, Rskr 395) rörande anställnings- och avlöningsförhållandena för lärarpersonalen vid musikhögskolan har i § 10 reglementet för musikhögskolan intagits bestämmelse om att extra ordinarie lärare, som varit anställd minst sex år såsom extra ordinarie med minst tio veckotimmars undervisning, må från akademiens sida anmälas till erhållande av ordinarie lärartjänst i ämnet. Anordningen sammanhänger med att de extra ordinarie lärartjänsterna vid hög-

skolan är att betrakta som lika permanenta som de ordinarie tjänsterna och alltså ej utgör rekryteringstjänster till ordinarie tjänster.

Det har ansetts möjligt att genomföra denna ordinariesättning med hänsyn till att såväl ordinarie som extra ordinarie lärare ha skyldighet att finna sig i av omständigheterna föranledd ökning eller minskning av tjänstgöringens omfattning och i anslutning därtill även i motsvarande förändringar i fråga om lönebelopp och pension.

Extra ordinarie läraren vid musikhögskolan Gunnar de Frumerie, vilken vid ingången av budgetåret 1955/56 är 46 år gammal, har innehaft sin extra ordinarie lärartjänst sedan den 1 juli 1945 och under denna tid av tio år haft en undervisning av minst tolv veckotimmar.

Akademien hemställer därför, att de Frumeries extra ordinarie lärartjänst i pianospelning från och med nämnda budgetår utbytes mot en ordinarie tjänst i ämnet och att de Frumerie utnämnes å denna tjänst. Förslaget medför ingen kostnadsförändring.

Inrättande av två amanuens tjänster i reglerad befordringsgång och en assistenttjänst i Ce 15 för biblioteket (punkt 8 och 9). Akademiens bibliotekspersonal utgöres för närvarande — förutom av en förste bibliotekarie i Ca 33 och sedvanlig expeditionsvaktpersonal — av en bibliotekarie i Ca 27, en inom reglerad befordringsgång för amanuenser i lönegrad Ce 25 uppflyttad tjänsteman, två biblioteksassistenter i Ce 15 och ett biblioteksbiträde i Ce 11.

För att akademiens bibliotek på ett för musikforskningen och det praktiska musiklivet tillfredsställande sätt skall kunna fylla sin betydelsefulla uppgift som vårt lands musikaliska centralbibliotek fordras emellertid en avsevärd förstärkning av dess personal. Detta har även kraftigt understrukits i akademiens anslagsäskanden under en följd av år och senast också uppmärksammats i ett av 1947 års musikutredning avgivet betänkande (SOU 1954: 2). Även statsmakterna har i flera sammanhang delat uppfattningen att bibliotekspersonalen är otillräcklig och beviljat vissa förbättringar, vilka dock långt ifrån täckt det mest trängande behovet. I detta sammanhang hänvisar akademien till de väckta fyrpartimotionerna vid 1954 års riksdag I: 90 och II: 120.

Att även denna gång i detalj ingå på bibliotekets tillstånd, det katastrof-läge som i realiteten föreligger, kan knappast anses påkallat, då det torde vara statsmakterna välbekant, utan akademien hänvisar bland annat till nämnda motioner. Akademien vill endast i korthet erinra om de svårigheter och den tidsspillan avsaknaden av en nominalkatalog över musikalierna förorsakar i det dagliga arbetet såväl i låneexpeditionen som i det inre biblioteksarbetet, om innebörden av att stora samlingar ännu är okatalogiserade eller otillfredsställande förtecknade, om att betydande och säkerligen värdefulla gåvor och byten sedan årtal ligger obearbetade och om att det alltjämt växande musikintresset och den framåtgående musikforskningen ständigt ställer ökade krav på bibliotekspersonalen, vilket i sin tur omöjliggjort en önskvärd, effektiv arbetsfördelning inom biblioteket, då personalen i sin helhet ofta måste biträda med expeditionsarbetet. Eftersom de inre arbetsuppgifterna är av så vital betydelse måste akademien, därest en personalförstärkning icke snarast kommer till stånd, taga under över-

vägande att begränsa expeditiönsarbetet genom vissa inskränkningar i utlåningen.

I det påbörjade och i ett par länder redan i det närmaste slutförda arbetet på första etappen på det internationella musikaliska källlexikonet har akademiens bibliotek hittills av förklarliga skäl icke kunnat deltaga, även om på frivillighetens väg av idealitet och entusiasm för saken vissa smärre inventeringar gjorts. Men att på grundval härav och med frivillig arbetskraft upprätta en katalog över i Sverige förefintliga äldre musikalier är otänkbart. Skulle sålunda den nu begärda utökningen av arbetskraft icke beviljas, ställs vårt land definitivt utanför detta för såväl den internationella som nationella musikforskningen och det praktiska musiklivet ytterst betydelsefulla verk.

Då akademien anholder om en förstärkning av dess bibliotekspersonal med två amanuéstjänster i reglerad befordringsgång och en biblioteksassistent i 15 lönegraden är detta ett absolut minimikrav, om biblioteket skall kunna fullgöra sin uppgift som en central kulturinstitution för svenskt musikliv. Att akademien stannat för en sådan begränsad personalökning är enbart beroende på nuvarande lokalbrist. I den allmänna kulturella upprustning, som under senare år genom ökade statsanslag ägt rum i vårt land, har akademiens bibliotek beträffande personalförstärkning hittills blivit åsidosatt.

De höga kompetenskrav, som biblioteket måste ställa på sin personal, motiverar väl den nu begärda lönesättningen; en lägre lönegradsplacering omöjliggör eller åtminstone mycket försvårar en personalrekrytering. Akademien vill i detta sammanhang påpeka, att två kvalificerade krafter under årens lopp lämnat biblioteket på grund av tjänsternas låga placering och avsaknaden av möjligheter till avancemang. Erinras må även om att statsutskottet under punkten 71:o) i sitt utlåtande 1954: 8 framhållit önskvärdheten av att bibliotekets personalresurser framdeles om möjligt dimensioneras så, att riskerna i görigaste mån elimineras för att man beroende på bristande kännedom om innehållet i de stora obearbetade samlingarna av gåvor och byten verkställer nyinköp, som i verkligheten icke varit erforderliga. Om de av utskottet påtalade riskerna skall undvikas, är det självfallet nödvändigt att intensifiera bearbetningen av detta material, och det är kvalificerad personal som erfordras för uppgiften.

Musiklärarelevernas praktisk-pedagogiska utbildning (punkt 11). Kungl. Maj:t har den 22 maj 1953 meddelat bestämmelser för den praktiska musiklärarutbildningen vid musikhögskolan, att tillämpas försöksvis tills vidare från och med studieåret 1953/54. För innevarande budgetår har ur icke-ordinarieposten anvisats högst 8 000 kronor för denna utbildning. Enligt nämnda bestämmelser skall varje musiklärarkandidats övningsundervisning omfatta fem serier. Om i besparings-syfte antalet serier begränsas till fyra per musiklärarkandidat, erfordras för budgetåret 1955/56 ett totalanslag av 14 100 kronor, vilket innebär en ökning av det för innevarande budgetår utgående anslaget med 6 100 kronor.

Departementschefen. Akademiens förslag om ändring av anställningsformen för läraren i talteknik och välläsning från biträdande lärare till extra ordinarie lärare anser jag mig böra biträda. Jag tillstyrker också förslaget

om ordinariesättning av en extra ordinarie lärartjänst i pianospelning. Vid bifall till vad jag nu förordat bör å personalförteckningen för musikaliska akademien med musikhögskolan antalet lärartjänster i Ca 27 å ordinarie stat höjas från 16 till 17 och antalet extra ordinarie lärartjänster i Ce 27 bibehållas vid oförändrat 13.

Det torde vara uppenbart, att personalen vid akademiens bibliotek behöver förstärkas. Jag anser mig dock icke kunna biträda akademiens förslag härvidlag i vidare mån än att jag beräknar medel för anställande vid biblioteket av ytterligare en amanuens i reglerad befordringsgång.

Då den nuvarande medelsanvisningen å högst 8 000 kronor för musiklärarelevernas praktisk-pedagogiska utbildning torde vara för knappt tillmätt, tillstyrker jag en höjning av medelsanvisningen med av akademien föreslaget belopp, 6 100 kronor.

I övrigt anser jag mig beträffande ifrågavarande anslag icke kunna förorda anvisande av medel för andra utgiftsökningar än sådana av automatisk natur.

Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 899 800 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 25 900 kronor. Anslaget torde böra fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan. Vid fördelningen har hänsyn tagits till de av 1954 års riksdag (höstsessionen) beslutade ändringarna av grundlönerna.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1955/56, vidtaga den ändring i personalförteckningen för musikaliska akademien med musikhögskolan, som föranledes av vad jag i det föregående anförte;

b) godkänna följande avlöningsstat för musikaliska akademien med musikhögskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	397 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	4 560
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	410 100
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	87 440

Summa kronor 899 800

c) till *Musikaliska akademien med musikhögskolan*: Avlöningar för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 899 800 kronor.

[71] 20. Musikaliska akademien med musikhögskolan: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	58 600	56 709
1954/55 (statsliggaren s. 492)	52 400	
1955/56 (förslag)	52 400	

Delposten till övriga expenser är för innevarande budgetår uppförd med 54 700 kronor, varav 3 800 kronor avser utgifter av engångsnatur (anskaffande av undervisningsmateriel, i första hand en magnetofon och noter, samt av en läsapparat för mikrofilm).

Akademien hemställer för nästa budgetår om anvisande av 3 000 kronor till inköp av ytterligare två bandupptagningsapparater, 400 kronor till inköp av viss materiel för undervisningen i pedagogik och psykologi m. m., 500 kronor till inköp av notmaterial för undervisningen, 500 kronor till inköp av undervisningslitteratur för musiklärarklassen och 400 kronor till inköp av studiepartitur. Sedan det vidare blivit klarlagt, att akademien för returförsändelser till akademien icke ägde åtnjuta frankeringsfrihet, borde av denna anledning delposten till övriga expenser höjas med 100 kronor. Då slutligen det för innevarande budgetår anvisade engångsbeloppet bortföll, skulle enligt akademiens förslag anslagshöjningen uppgå till 1 100 kronor.

Departementschefen. Med hänsyn till vad akademien anfört rörande postavgifterna för vissa returförsändelser beräknar jag en ökning i medelsanvisningen till löpande expensutgifter med 100 kronor. I fråga om undervisningsmateriel tillstyrker jag anvisande av ett engångsbelopp å 3 700 kronor, vilket bör användas för att tillgodose de ändamål akademien anser mest angelägna. Jag förordar alltså ökningar å sammanlagt 3 800 kronor. Då emellertid det för innevarande budgetår anvisade engångsbeloppet å 3 800 kronor bortfaller, torde omkostnadsanslaget för nästa budgetår bära uppföras med oförändrat belopp, 52 400 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Musikaliska akademien med musikhögskolan:*
Omkostnader för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 52 400 kronor.

[72] 21. Musikaliska akademien med musikhögskolan: Inköp och bindning av böcker och musikaler samt underhåll och vård av instrument

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	37 000	34 819
1954/55 (statsliggaren s. 492)	35 000	
1955/56 (förslag)	35 000	

Akademien hemställer för nästa budgetår om höjning med 3 500 kronor av anslagsposten till inköp och bindning av böcker och musikalien för biblioteket (nu 30 000 kronor).

Departementschefen. Jag anser mig icke böra biträda akademien förslag. Anslaget torde sålunda böra uppföras med oförändrat belopp, 35 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Musikaliska akademien med musikhögskolan: Inköp och bindning av böcker och musikalien samt underhåll och vård av instrument* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 35 000 kronor.

[73] **22. Musikaliska akademien med musikhögskolan: Stipendier m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	30 000	30 000
1954/55 (statsliggaren s. 492)	30 000	
1955/56 (förslag)	30 000	

Enligt gällande bestämmelser kan detta anslag användas till stipendier åt yngre svenska musikidkare med anslag för tonsättningskonst, till uppmuntran av inhemska tonsättare för åstadkommande av musikaliska arbeten av högre värde samt till belöningar åt äldre framstående tonsättare för av dem utförda musikaliska arbeten.

I sina anslagsäskanden har *akademien* anmält att den uppmärksammat, att vissa av våra äldsta förtjänta tonsättare (alla utom en i sjuttio- eller åttioårsåldern) under vart och ett av de sista nio (i ett fall sju, i ett tolv) åren erhållit statligt stöd ur förevarande anslag. Detta stöd har sålunda för ifrågavarande tonsättare fått karaktären av en regelbundet återkommande hederspension, vars storlek dock växlat något år från år. Akademien anser det principiellt oriktigt, att statligt stöd åt äldre framstående svenska tonsättare utgår ur ett endast för ett år i sänder beviljat anslag, som till sin egentliga natur är ett stipendieanslag. Enligt akademien mening bör de ifrågavarande tonsättarna i eljest vedertagen ordning beviljas hederspensioner.

I anslutning härtill har akademien i skrivelse den 11 november 1954 till chefen för civildepartementet hemställt, att han måtte söka utverka pensioner åt sex i skrivelsen nämnda äldre tonsättare.

Enligt akademien mening skulle sålunda nu ifrågavarande anslag i fortsättningen användas huvudsakligen till stöd åt förtjänta aktiva tonsättare. Trots denna begränsning av användningsområdet hemställer akademien, att anslaget höjes med 10 000 kronor till 40 000 kronor.

Departementschefen. Frågan om beviljande av särskilda hederspensioner till äldre tonsättare kommer att prövas i annat sammanhang i anledning av akademiens framställning i ämnet. Jag utgår tills vidare från att nu förevarande anslag kommer att disponeras efter i huvudsak hittillsvarande grunder även under nästa budgetår. Någon ökad medelsanvisning anser jag mig icke kunna tillstyrka. Anslaget torde alltså för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 30 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Musikaliska akademien med musikhögskolan:*
Stipendier m. m. för budgetåret 1955/56 anvisa ett anslag
av 30 000 kronor.

[74] **23. Musikaliska akademien med musikhögskolan: Inredning och utrustning av nya lokaler.** Till nybyggnad för musikalska akademien med musikhögskolan har för budgetåren 1953/54 och 1954/55 anvisats investeringsanslag å tillhoppa 3 300 000 kronor. Nybyggnaden är avsedd att utföras i tre etapper. Första etappen — kostnadsberäknad till 3 600 000 kronor — skall omfatta byggnad för musikhögskolans undervisningslokaler. De hittills anvisade anslagen avser denna etapp, som nu är under utförande. Andra etappen skall omfatta en byggnad, som skall inrymma bland annat administrationslokaler samt en stor orgelsal. Den tredje etappen skall avse en byggnad för högskolans bibliotek och för musikhistoriska museet.

Musikaliska akademien hemställer, att för nästa budgetår måtte anvisas ett reservationsanslag av 732 000 kronor för inköp av möbler, musikinstrument och andra inventarier till första etappen och viss del av andra etappen av akademiens och musikhögskolans nybyggnad. Akademiens kostnadsberäkningar kan sammanfattas sålunda:

1. Möbler m. m. till första etappen	210 000
2. Musikinstrument till första etappen	
a) flyglar och pianon	198 500
b) cembalo	12 000
c) orglar	120 000
3. Orgel till stora orgelsalen i andra etappen	170 000
4. Notställ och pianostolar till första etappen	10 800
5. Skivspelare, förstärkare och högtalare till första etappen ...	10 700
Summa kronor	732 000

Akademien anför bland annat följande.

Den första etappen av musikalska akademiens och musikhögskolans nybyggnad, omfattande undervisningslokaler för musikhögskolan, beräknas vara färdig att tagas i bruk höstterminen 1956. Anslag för möbler och inventarier (särskilt musikinstrument) måste därför begäras redan för budgetåret 1955/56. Ett år senare avses den andra etappen vara fullbordad.

Till denna etapp hör musikhögskolans orgelsal, och då beställning av orgel för denna lokal på grund av lång leveranstid måste göras två år i förväg och delliavid verkställas vid beställningen, måste anslag till detta instrument begäras för budgetåret 1955/56.

1. **Möbler m. m.** Enligt en av arkitektfirman Erik Ragndal i Göteborg gjord kostnadsberäkning kan totalkostnaden för möbler enligt gängse standarduppsättning till musikhögskolans nya undervisningslokaler anslås till 210 000 kronor.

2 och 3. **Musikinstrument.** För musikhögskolans nya lokaler erfordras sammanlagt 28 flyglar och 30 pianon. Av den uppsättning av dylika instrument, som högskolan för närvarande äger, är endast 14 flyglar och 8 pianon i så gott skick, att de kan överflyttas till den nya byggnaden; övriga instrument är starkt slitna. Nyanskaffningsbehovet uppgår sålunda till 14 flyglar och 22 pianon. Av flyglar behöves en konsertflygel, (som betingar ett pris av cirka 20 000 kronor), 1 s. k. B-flygel, medelstor, vars pris uppgår till cirka 14 000 kronor samt 12 s. k. O-flyglar till ett medelpris av cirka 9 000 kronor. För varje piano beräknas ett pris av 3 800 kronor. Totalkostnaden för flyglar och pianon bör sålunda uppskattas till 20 000 + 14 000 + 108 000 + 83 600 kronor = 225 600 kronor eller, med 12 procent rabatt 198 500 kronor.

Musikhögskolan äger för närvarande endast 1 cembalo och behöver för den nya byggnaden ytterligare ett sådant instrument, som beräknas kosta 12 000 kronor.

I fråga om orglar behöver högskolan dels en stor orgel för orgelsalen (se ovan), dels fyra mindre orglar för överspelningsändamål. Kostnaden för den stora orgeln (om 70 stämmor) får anslås till cirka 170 000 kronor och för de fyra mindre orglarna till sammanlagt 120 000 kronor. Totalkostnaden för orglar uppskattas sålunda till 290 000 kronor.

4. För inköp av 100 notställ erfordras 2 500 kronor och för inköp av 50 pianostolar 8 300 kronor eller sammanlagt 10 800 kronor.

5. **Skivspelare, förstärkare och högtalare** beräknas draga en kostnad av sammanlagt 10 700 kronor.

Över musikaliska akademiens framställning har yttranden inhämtats av byggnadsstyrelsen och statskontoret.

Byggnadsstyrelsen framhåller, att styrelsen icke förfogar över tillräcklig sakkunskap för bedömande av kostnaderna för och behovet av musikinstrument och förstärkarapparater, och har därför endast yttrat sig om kostnaderna för inköp av möbler. Därvidlag anser styrelsen, att kostnaderna kan minskas med 38 000 kronor till 172 000 kronor. Styrelsen anför:

Enligt en från arkitekten Erik Ragndal inhämtad förteckning av den 25 augusti 1954 synes avsikten vara att inköpa specialritade möbler. Genom att välja stolar samt karmstolar enligt statens kontorsmöbelnormer (SKN), kan anslagsbehovet minskas med cirka 21 000 kronor. Kostnaderna för skrivbord har beräknats till 600 kronor/st. Genom förenklingar borde sådana kunna anskaffas för 500 kronor/st., varigenom 3 000 kronor inbesparas. Kostnaden för stapelbara stolar — 100 kronor/st. — torde kunna reduceras till 60 kronor/st. Härigenom sparas cirka 8 000 kronor. Slutligen har kostnaden för mattor beräknats till 75 kronor/m². Då fångvårdsstyrelsen tillverkar nöthärsmattor av god kvalitet till ett pris av cirka

50 kronor/m², bör detta konto kunna minskas med cirka 6 000 kronor. Mot kostnaderna för övriga möbler jämte armatur synes intet vara att erinra. Genom en förenkling av de föreslagna möbelpjäserna m. m. bör anslaget sålunda kunna reduceras med (21 000 + 3 000 + 8 000 + 6 000 =) 38 000 kronor.

Statskontoret anför:

Med allt beaktande av den nuvarande möbelutrustningens dåliga beskaffenhet förmenar statskontoret, att genom ytterligare besparingsåtgärder dessa kostnader bör kunna nedbringas till 150 000 kronor.

För inköp av musikinstrument, notställ, skivspelare m. m. har beräknats ett belopp av över en halv miljon kronor. Här i ingår ett belopp å 170 000 kronor, avsett för inköp av en stor orgel till den planerade orgelsalen, som enligt föreliggande plan skulle byggas i andra etappen. Såvitt statskontoret kunnat finna har emellertid statsmakterna ännu icke tagit ställning till frågan om tidpunkten för den fortsatta utbyggnaden av högskolan. Skulle emellertid principbeslut nu fattas om att byggnadsprojektets andra etapp omedelbart skall följa på första etappen samt att en ny orgel av den storlek, som angivits i framställningen, skall anskaffas, vilket spörsmål undandraget sig statskontorets bedömning, lär i vart fall medel för täckandet endast av en mindre del av anskaffningskostnaden böra anvisas för budgetåret 1955/56.

I övrigt har musikinstrument m. m. beräknats skola inköpas för ett sammanlagt belopp av 352 000 kronor. I vad mån en investering av denna storleksordning kan anses försvarlig undandraget sig statskontorets säkra bedömning. Ämbetsverket vill emellertid erinra, att under budgetåren 1947/49 tillhoppa 72 000 kronor anvisades såsom extra anslag för en utrustning av beståndet av musikinstrument. Med hänsyn härtill och då ämbetsverket anser, att i nuvarande läge vissa beskärningar i nyanskaffningsprogrammet är ofrånkomliga, föreslås, att för nästkommande budgetår högst 200 000 kronor ställes till förfogande för ändamålet.

Departementschefen. Vid anmälan senare denna dag av under ecklesiastikdepartementets handläggning hörande ärenden angående anslag å kapitalbudgeten för nästa budgetår har jag för avsikt att anhålla, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att för nästa budgetår anvisa ett investeringsanslag å 300 000 kronor till slutförande av första etappen av nybyggnaden för musikaliska akademien med musikhögskolan. Någon anslagsanvisning för nästa budgetår för ett omedelbart igångsättande av andra etappen av nybyggnaden har jag tyvärr icke funnit möjlighet att tillstyrka. Då fråga nu är om anvisande av medel för nästa budgetår till inredning och utrustning av akademiens och musikhögskolans nya lokaler, är därför aktuell endast sådan medelsanvisning som avser första etappen.

Musikaliska akademien anhåller om ett inrednings- och utrustningsanslag å 732 000 kronor. Av detta belopp avser tillhoppa 562 000 kronor möbler, musikinstrument och andra inventarier till första etappen. För möbler har akademien därvid beräknat 210 000 kronor. Byggnadsstyrelsen har efter en detaljgranskning av förslaget i denna del funnit, att en besparing med

38 000 kronor bör vara möjlig att genomföra. Statskontoret har tillstyrkt viss ytterligare, icke närmare motiverad beskärning. För egen del förordar jag en medelsanvisning till möbler med det av byggnadsstyrelsen tillstyrkta beloppet av $(210\,000 - 38\,000 =) 172\,000$ kronor.

För övrig inredning och utrustning av den nya byggnaden — främst musikinstrument — har akademien anhållit om en medelsanvisning av tillhoppa 352 000 kronor. I likhet med remissmyndigheterna finner jag vissa svårigheter föreligga att sakligt bedöma detta medelsbehovs storlek. Jag har emellertid funnit mig kunna godtaga de av akademien i denna del gjorda beräkningarna och tillstyrker därför det begärda beloppet.

För inredning och utrustning av första etappen av nybyggnaden för musikaliska akademien med musikhögskolan tillstyrker jag alltså en medelsanvisning av $(172\,000 + 352\,000 =) 524\,000$ kronor eller avrundat 520 000 kronor. Emellertid bör detta belopp lämpligen kunna fördelas på två budgetår. Jag tillstyrker för nästa budgetår ett anslag av 300 000 kronor.

Det sålunda av mig tillstyrkta nya anslaget bör få reservationsanslags karaktär och anvisas å driftbudgeten under den inledningsvis angivna rubriken.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Musikaliska akademien med musikhögskolan:*
Inredning och utrustning av nya lokaler för budgetåret
1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

E. Universiteten, den medicinska undervisningen m. m.

[75] 1. Universitetskanslersämbetet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	163 800	158 797
1954/55 (statsliggaren s. 492 f.)	164 800	
1955/56 (förslag)	172 000	

Universitetskanslern hemställer, att kanslersämbetets personalorganisation förstärkes med ett kanslibitråde i lönegraden Ce 11. Med hänsyn härtill och till vissa omständigheter av automatisk karaktär bör förevarande förslagsanslag enligt kanslerns beräkningar ökas med 7 600 kronor till 172 400 kronor. Såsom motivering för den begärda personalförstärkningen anför kanslern, bland annat, följande.

Bristen på biträde för kansligöromål av olika slag är mycket framträdande. Detta har haft till följd en viss omgång vid ärendenas behandling och ofta en försening i deras expediering. Genom inrättandet av ytterligare en kvinnlig biträdesbefattning kan en förbättring av de nuvarande förhållandena erhållas. Med hänsyn till arten av de uppgifter, som kommer att påläggas ett dylikt biträde, anser jag mig icke kunna föreslå en lägre befattning än som kanslibitråde.

Därjämte förklarar kanslern sig ämna företaga en översyn av kanslersämbetets organisation och i samband med sina anslagsäskanden för budgetåret 1956/57 framlägga förslag i ämnet.

Departementschefen. Jag anser mig böra tillstyrka, att en kanslibiträdets tjänst i lönegraden Ce 11 inrättas vid kanslersämbetet. I övrigt räknar jag beträffande detta anslag allenast med förändringar av automatisk natur. Medelsbehovet för nästa budgetår beräknar jag till 172 000 kronor. Anslaget bör, med beaktande av den beslutade ändringen av grundlönenivån, fördelas på olika poster på sätt framgår av efterföljande avlöningsstat. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för universitetskanslersämbetet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Arvode till universitetskanslern	35 816
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	76 100
3. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	3 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	44 400
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	12 684
Summa kronor	172 000

b) till *Universitetskanslersämbetet*: *Avlöningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 172 000 kronor.

[76] 2. **Universitetskanslersämbetet: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	13 500	21 026
1953/54	13 500	17 911
1954/55 (statsliggaren s. 493)	17 000	
1955/56 (förslag)	18 500	

Universitetskanslern föreslår, att anslagsposten till sjukvård (nu 500) och delposten till bränsle, lyse och vatten (nu 500) ökas med vardera 500 kronor samt att delposten till övriga expenser (nu 10 500) höjes med 1 000 kronor. Sammanlagt förordar kanslern sålunda en anslagsökning med 2 000 kronor. Till stöd härför åberopas huvudsakligen medelsåtgången under sistförflutna budgetår. Därjämte framhålls, att en förstärkning av kanslersämbetets personal med ett kanslibiträde torde komma att medföra ökade utgifter för kontorsutrustning under delposten till övriga expenser.

Departementschefen. Anslagsposten till sjukvård bör uppföras med oförändrat belopp. I övrigt biträder jag kanslerns förslag. Anslaget bör sålunda höjas med 1 500 kronor till 18 500 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Universitetskanslersämbetet*: *Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 18 500 kronor.

[77] 3. **Uppsala universitet: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	10 265 000	9 955 801
1954/55 (statsliggaren s. 494)	10 580 000	
1955/56 (förslag)	10 950 000	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har det *större akademiska konsistoriet* hemställt om en avsevärd utökning av universitetets personal. Konsistoriet har därvid ånyo understrukt, att den upprustning, som ägt rum till följd av beslut av 1946 och 1947 års riksdagar men som sedermera avbrutits, enligt konsistoriets uppfattning borde fullföljas.

Universitetskanslern har i skrivelse den 25 september 1954 — under erinran om att till kanslersämbetet för kännedom överlämnats en skrivelse rörande vissa inom finans- och civildepartementen uppgjorda riktlinjer för den gångna höstens budgetarbete samt att i dessa direktiv bland annat framhållits, att behandlingen av 1955/56 års budget med hänsyn till det ansträngda statsfinansiella läget med nödvändighet måste bli restriktiv — i fråga om sitt ställningstagande till de från universitetens sida för nästa budgetår framställda anslagskraven anfört följande.

På grund härav har jag — liksom i fjol — sett mig nödsakad att i väsentlig mån beskära de i och för sig i flertalet fall mycket väl motiverade äskanden, som framlagts av vederbörande universitetsmyndigheter. Ur de synpunkter jag såsom kansler för rikets universitet har att företräda har jag emellertid icke funnit mig kunna intaga en så negativ inställning till de från universitetshåll framställda kraven, som ett strikt följande av nämnda direktiv skulle innebära, utan ansett mig böra göra framställning om viss förstärkning av universitetens personella och materiella resurser.

I det följande kommer jag att mera utförligt redogöra endast för de av kanslerns förslag, som jag ansett mig böra helt eller delvis biträda eller eljest funnit särskild anledning att uppehålla mig vid. I övrigt torde jag få hänvisa till handlingarna i ärendet.

Ändrad benämning å professuren i allmän och experimentell farmakodynamik samt farmakognosi. Å universitetets stat är för närvarande uppförd en professur i allmän och experimentell farmakodynamik samt farmakognosi. *Medicinska fakulteten* och *konsistoriet* har hemställt, att sagda professur måtte benämnas professur i farmakologi. Till stöd härför har åberopats en framställning från vederbörande ämnesrepresentant, *professorn E. Bárány*, vari denne anfört följande.

Undervisningsämnet heter farmakologi. Det omfattar både mer och mindre än vad professurens nuvarande beteckning anger. Farmakognosi studeras icke längre av blivande läkare utan är numera undervisningsämne endast på farmaceutiska institutet. Farmakologiundervisningen för blivande läkare omfattar visserligen till väsentlig del farmakodynamik, men undervisning meddelas även i toxikologi, i kemoterapi och i receptskrivningskonst. Vid utländska universitet är motsvarande lärostols benämning i regel farmakologi och detsamma gäller samtliga nyinrättade tjänster i Sverige: laboraturerna vid de fyra medicinska fakulteterna samt professuren i Göteborg.

Kanslern tillstyrker ifrågavarande framställning.

Pedagogiskt universitetslektorat i litteraturhistoria med poetik. För närvarande företrädes detta ämne vid Uppsala universitet av två professorer, två e. o. docenter och en andre amanuens.

Konsistoriet har nu på förslag av *humanistiska sektionen* hemställt, att lärarkrafterna i litteraturhistoria med poetik måtte förstärkas med ett pedagogiskt universitetslektorat av samma typ som de nuvarande universitetslektoraten i respektive svenska, engelska och tyska språken i fråga om anställnings- och avlöningsförhållanden. Till stöd för förslaget har åberopats en framställning från *professorn G. Tideström*, vari denne framhållit, att antalet studerande i litteraturhistoria kraftigt ökat. Läsåret 1953/54 hade sålunda ej mindre än 112 nybörjare anmält sig. En än kraftigare ökning av antalet studerande i parallellämnet nordiska språk hade kunnat konstateras. Då detta ämne vanligen studerades före litteraturhistorien, torde en ytterligare ökning av elevantalet i sistnämnda ämne vara att förvänta. Det vore därför enligt Tideströms mening i hög grad angeläget, att ett pedagogiskt lektorat i litteraturhistoria med poetik komme till stånd.

Kanslern tillstyrker bifall till förevarande framställning.

Pedagogiskt universitetslektorat i romanska språk. För detta ämne förfogar universitetet nu över följande lärarkrafter: en professor, en e. o. docent, en universitetslektor i franska, en universitetslektor i spanska, en universitetslektor i italienska samt en förste amanuens. Härförutom finnes för närvarande två e. o. forskardocentbefattningar (den ena personlig för docenten Carin Fahlin).

Humanistiska sektionen och *konsistoriet* har ånyo anhållit om en förstärkning av lärarkrafterna i romanska språk med ett pedagogiskt universitetslektorat av samma typ som de nuvarande universitetslektoraten i respektive svenska, engelska och tyska språken i fråga om anställnings- och avlöningsförhållanden. Till stöd härför har åberopats en av vederbörande ämnesrepresentant, *professorn E. Falk*, anförd motivering, av vilken här torde böra återgivas följande.

På grund av det starkt ökade elevantalet har examinationsskyldigheten blivit mycket betungande och kan ej bestridas av en enda person. Åren 1945, 1951, 1952 och 1953 uppgick de muntliga tentamina till respektive 44, 76, 106 och 73 samt de skriftliga till respektive 110, 273, 290 och 293. Sedan 1945 har dessa senare således i det närmaste tredubblats. Till år 1951 ålåg all denna examination professorn ensam. Från 1951 har han fått hjälp med den muntliga examinationen av en docent, men huvudbördan av den skriftliga examinationen vilar alltjämt uteslutande på professorn. Professorn har genom den ständigt ökande examinationen engagerats så starkt på lägstadiet, att hans egen forskning och annat vetenskapligt arbete samt hans verksamhet på högstadiet blivit i hög grad lidande. Att döma av de siffror för de muntliga tentamina i fil. kand.- och ämbets-

examen, som sammanställts av härvarande statistiska institution, kan ämnet romanska språk närmast jämföras med ämnet nordiska språk. Inom detta senare ämne är tre professorer verksamma som examinatorer. Vid början av höstterminen 1953 anmälde sig jämnt 100 som deltagare i prosseminariet, vilket måste uppdelas på fyra sektioner (seminarielokalen rymmer endast 27). Genom en lycklig tillfällighet kunde dessa fyra sektioner underställas var sin ledare: 2 docenter, professorn och universitetslektorn. Någon garanti för att docenter alltid finnes att tillgå kan emellertid icke uppställas. Det osäkra i deras ställning gör att de gärna söker sig ut till lektorat eller annan verksamhet. Å andra sidan händer det, att meriterade docenter blir forskardocenter med mycket reducerad undervisningsskyldighet. Allt talar sålunda för inrättandet av ytterligare en fast lärarbefattning, gärna ett s. k. »pedagogiskt lektorat». Detta vore att tillmötesgå skolans krav på större kontakt med universitetet. En sådan lärares uppgift skulle bli att biträda vid den undervisning och examination, som leder fram till magisterexamen.

Kanslern anför för sin del följande.

I fjol tillstyrkte jag, att medel skulle anvisas för ett pedagogiskt lektorat i romanska språk. Detta förslag föranledde emellertid icke någon åtgärd från Kungl. Maj:ts sida. I anslutning till konsistoriets nu förnyade äskande i ärendet förordar jag, att nämnda lektorat måtte komma till stånd från och med nästa budgetår.

Universitetslektorat i amerikansk filologi. Universitetets lärarkrafter i engelska språket utgöres för närvarande av två professorer, tre e. o. docenter, en pedagogisk universitetslektor, en biträdande lärare, två universitetslektorer, en förste amanuens och en tredje amanuens.

Humanistiska sektionen och *konsistoriet* har nu gjort framställning om ytterligare två universitetslektorat i engelska språket samt om ett universitetslektorat i amerikansk filologi. I fråga om sistnämnda lektorat har konsistoriet anfört följande.

Konsistoriet lägger särskild vikt vid det lektorat i engelska språket, som är avsett att reserveras för en språkman från Förenta Staterna. För ett antal år sedan inrättades enligt statsmakternas beslut ett amerikanskt språkvetenskapligt institut vid universitetet. De allt starkare förbindelserna med Förenta Staterna och den utomordentligt starka kulturella utvecklingen därstädes gör det synnerligen önskvärt, att även en lärarbefattning i amerikanskt språk inrättas.

Kanslern förklarar, att han icke för närvarande är beredd att tillstyrka inrättandet av ytterligare två universitetslektorat i engelska språket, men förordar varmt, att ett universitetslektorat i amerikansk filologi kommer till stånd från och med nästa budgetår. *Kanslern* anför ytterligare följande.

Hittills har det avgjorts från fall till fall, huruvida det ena av de nuvarande två lektoraten borde besättas med en amerikansk innehavare. Däreft mitt nu framlagda förslag bifalles, innebär det inte blott uppfyllandet av ett synnerligen angeläget önskemål om ett eget universitetslektorat i amerikansk filologi utan även att bägge lektoraten i engelska alltid kan besättas med engelska innehavare.

Ytterligare en biträdande lärare i fysik och ytterligare tre förste amanuenser vid fysiska institutionen. Till stöd för detta av *konsistoriet*, efter framställning från *matematisk-naturvetenskapliga sektionen*, framlagda förslag har åberopats en av *professorerna A. E. Lindh* och *P. Ohlin* anförd motivering, av vilken här torde böra återgivas följande.

Den sedan ett flertal år tillbaka ständigt ökade tillströmningen av studerande till ämnet fysik för såväl lägre som högre examina har haft till följd, att den nuvarande institutionens resurser i fråga om såväl utrymme som personal har måst utnyttjas ända till bristningsgränsen. Beträffande utrymme kommer behovet av ett ökat sådant att täckas efter färdigställandet av den nyligen påbörjade tillbyggnaden, vilken beräknas bli färdig att helt tagas i bruk under senare hälften av år 1955. I och med att tillbyggnaden tages i bruk kommer en utökning av institutionens personal att bli ofrånkomlig, om institutionen helt skall kunna fylla sina uppgifter. På grund av den stora tillströmningen har under de sista åren demonstrationskursen måst dubbleras och för de senaste läsåren har ytterligare en tredje dylik kurs måst anordnas för att möjliggöra examens avläggande inom rimlig tid. Problemlösningskursen har av samma orsaker ävenledes måst dubbleras. Härigenom har betydande svårigheter uppstått på grund av den bristande tillgången på lärarkrafter. För effektivisering av undervisningen är därför inrättandet av en ny biträdande lärarbefattning i fysik synnerligen starkt motiverat. Genom tillbyggnaden kommer det för kurslaboratoriet disponibla utrymmet att möjliggöra utbildning av 50—60 studenter för filosofie kandidat- och ämbetsexamen per läsår. Detta kommer att innebära en fördubbling av det antal, som för närvarande under normala förhållanden och med den nuvarande ordinarie instruktörsstaben kan beredas plats å laboratoriet. Då redan nu denna instruktörsstab måste utnyttjas utöver den föreskrivna tjänstgöringstiden, är behovet av ytterligare instruktörer stort. Tre nya förste amanuensbefattningar är att betrakta som ett minimikrav.

Kanslern anser det oavvisligen nödvändigt, att institutionen utrustas med ifrågavarande biträdande lärarbefattning och förste amanuensbefattningar, och tillstyrker därför bifall till föreliggande förslag.

Experimentalpsykologisk assistens vid psykiatriska kliniken. *Medicinska fakulteten* och *konsistoriet* har ånyo hemställt om medel till en experimentalpsykolog med halvtidstjänstgöring vid psykiatriska kliniken. Såsom motivering härför har åberopats en framställning från vederbörande ämnesrepresentant, *professorn B. Jacobowsky*, vari denne anför bland annat följande.

Behovet av en experimentalpsykolog vid kliniken har sedan framställning om en sådan senast gjordes icke blivit mindre. Bland annat har vid kliniken börjat tillämpas en ny metod för elektrochockbehandling, utarbetad av dr. Martin Holmdahl. Denna metod kan förväntas ha den fördelen framför dem som överallt annorstädes i världen användes vid elektrochock, att den minskar riskerna för den för närvarande mest fruktade komplikationen vid elektrochock, nämligen minnesrubbingarna. Då kliniken icke

förfogar över någon experimentalpsykolog, har det emellertid icke varit möjligt att underkasta metoden den prövning i berörda hänseende, som framstår såsom en mycket angelägen forskningsuppgift, av största praktiska betydelse för den psykiatriska terapien ej blott i Sverige utan överhuvudtaget. Jag anför detta som ett praktiskt exempel på det abderitiska läge en psykiatrisk forskningsinstitution blir försatt uti, om dess legitima behov av experimentalpsykologisk assistens ej blir tillgodosett.

Kanslern anför för sin del följande.

Jag får erinra därom att jag i mina underdåniga framställningar angående anslag till avlöningar vid universiteten i Uppsala och Lund för budgetåren 1953/55 framhöll vikten av att experimentalpsykologisk assistens ställdes till de psykiatriska klinikernas förfogande. Avsaknaden av dylik assistens hade nämligen visat sig utgöra en svår brist för undervisningen och den vetenskapliga forskningen. Jag tillstyrkte därför, att ifrågavarande behov måtte tillgodoses på så sätt, att vid vardera universitetet ett arvode av 6 000 kronor (motsvarande arvode till en förste assistent med halvtidstjänstgöring) ställdes till förfogande. Dessa förslag har icke föranlett någon framställning till riksdagen från Kungl. Maj:ts sida. Jag anser mig nu böra upprepa mitt förslag från i fjol och hemställer således, att Uppsala universitet måtte för ifrågavarande verksamhet för nästa budgetår tillföras angivna anslagsbelopp.

Ytterligare en amanuensbefattning för pedagogik och pedagogisk psykologi. Detta ämne representeras nu av en professor, en biträdande lärare och en tredje amanuens. Ämnet äger därjämte företrädesrätt till en av humanistiska sektionens docentbefattningar.

Humanistiska sektionen och *konsistoriet* har ånyo gjort framställning om en befattning som förste amanuens för ämnet i fråga. Till stöd härför har åberopats en av vederbörande ämnesrepresentant, *professorn W. Sjöstrand*, anförd motivering, av vilken här torde böra återgivas följande.

Examensämnet pedagogik kommer från och med höstterminen 1954 att få egen institution och enligt de nya studieplanerna även helt skild undervisning från psykologien. Med hjälp av den nuvarande tredje amanuensen och den existerande lärarpersonalen kan omöjligens givas någon praktisk övningskurs i experimentell pedagogik och pedagogisk psykologi, till vilken något större antal studerande kan mottas. Utan ytterligare en amanuensbefattning kommer därför den omläggning, som den nya institutionen och de nya studieplanerna innebär för examensämnet pedagogik, att nödvändiggöra spärr för studerande till högre betyg inom ämnet.

Kanslern anför för sin del följande.

I fjol föreslog jag inrättandet av en andre amanuensbefattning. Detta förslag föranledde icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd. I anslutning till sektionens och konsistoriets hemställan upprepar jag mitt förslag om inrättandet av en andre amanuensbefattning vid institutionen för pedagogik.

Förstärkning av limnologiska institutionens amanuenspersonal. Institutionen förfogar för närvarande endast över en andre amanuens (Uppsala) och ett under materielanslaget uppfört be-

lopp å 3 640 kronor för tillsyn av det nya limnologiska laboratoriet vid sjön Erken.

Med anledning av en av *matematisk-naturvetenskapliga sektionen* gjord framställning har *konsistoriet* hemställt, att institutionens personal måtte utökas med en förste amanuens och en andre amanuens, den sistnämnde avsedd för fältlaboratoriet vid Erken. Vid bifall till konsistoriets begäran om en andre amanuens kunde enligt konsistoriets mening förenämnda under materielanslaget upptagna belopp av 3 640 kronor bortfalla. Såsom motivering för detta förslag har återopats en framställning från *laboratorn W. Rodhe*, vari denne anfört bland annat följande.

Sedan vårterminen 1949, då limnologiska institutionen startade sin verksamhet i egna lokaler, har tillströmningen av studerande i limnologi överträffat alla förväntningar (antalet nyanmälda var sålunda 28 höstterminen 1951, 33 höstterminen 1952 och 29 höstterminen 1953), varjämte forskningsverksamheten (3-betygss studerande, licentiander och gästande forskare) intensifierats och breddats högst väsentligt. Trots att innehavaren av befattningen som andre amanuens på ett uppoffrande sätt regelbundet utför ett avsevärt övertidsarbete, måste laborationer och demonstrationer på grund av personalbrist inskränkas till det minsta möjliga, vilket i hög grad nedsätter undervisningens effektivitet. Eftersom detta gäller redan nu, då kursundervisning i limnologi förekommer endast på 1-betygsstadiet, kan man utan svårighet förutsäga, att förhållandena blir ännu besvärligare att bemästra, när 2-betygskursen (som nu är under förberedande) skall ges på vårterminerna. Det torde då även bli nära nog omöjligt att medhinna ens de löpande amanuensuppgifterna för institutionens skötsel och verksamhet, om icke en ny tjänst som förste amanuens erhålles. Det nya Erkenlaboratoriet, som togs i bruk i maj 1952, förfogar över drygt 25 arbetsplatser. Till den för betyg i limnologi obligatoriska fält- och laborationskursen mottagas 20 studerande och för forskningsarbeten hålles Erkenlaboratoriet igång hela året runt. Trots detta har laboratoriet vid Erken ännu icke någon amanuensbefattning, vilket är till stort förfång för laboratoriets skötsel och kursernas genomförande.

Kanslern biträder konsistoriets framställning.

Ökad medelsanvisning till dubblering av kursundervisningen i botanik och zoologi. För detta ändamål står för närvarande ett belopp av 26 708 kronor till universitetets förfogande.

Matematisk-naturvetenskapliga sektionen och *konsistoriet* hemställer nu om en förstärkning av anslagsmedlen i fråga med 6 848 kronor. Av den begärda förstärkningen avses 4 008 kronor till en andre amanuens för dubbleringskursen i entomologi och 2 840 kronor till arvodesförhöjning för kursledarna i marin zoologi vid Klubbans biologiska station.

Kanslern beräknar för sin del medel dels till den begärda andre amanuensbefattningen, dels ock till arvodesförhöjning för förenämnda kursledare med 1 840 kronor, och tillstyrker sålunda en ökad medelsanvisning av 5 848 kronor.

Förstärkning av centrala analyslaboratoriets personal. Förutom av laboratorn i analytisk kemi, vilken fungerar som förståndare för centrala analyslaboratoriet, utgöres laboratoriets personal av en förste kemist i Ce 29, en förste assistent, en preparator i Ce 14, ett laboratoriebiträde i Ce 13, två laboratoriebiträden i Ce 11 och en vaktmästare i Ce 10.

Professorerna G. Hägg och A. Fredga samt *laboratorn F. Nydahl* har ånyo hemställt, att laboratoriets personal måtte utökas med en förste kemist och ett laboratoriebiträde. Till stöd härför har bland annat framhållits, att under de närmaste åren fyra befattningar som analytiska (förste) kemister erfordrades. Befattningarna avsåges fördelade på följande huvudgrenar: fysikaliska metoder, oorganisk analys, organisk analys samt mikroanalys. Beträffande oorganisk och organisk analys vore skillnaden inom såväl metodik som allmänna kemiska förutsättningar så stor, att den motiverade en specialist inom vardera grenen. Den nuvarande förste kemistbefattningen vore tillsatt med en organisk kemist. Av de härutöver behövlige tre kemistbefattningarna erfordrades en dylik befattning från och med nästa budgetår. Till denne befattningshavares förfogande borde ställas ett laboratoriebiträde. Vidare har Hägg och Fredga — under erinran om att vid kemiska institutionen nu finnes allenast en kansliskrivare i Ce 15 med uppgift att biträda de båda professorerna i kemi samt laboratorn och förståndaren för analyslaboratoriet — återigen gjort framställning om att ytterligare en biträdestjänst skulle knytas till institutionen, avsedd att även tillhöra det centrala analyslaboratoriet.

Matematisk-naturvetenskapliga sektionen och konsistoriet har anslutit sig till förevarande förslag.

Kanslern anför med anledning härav följande.

För egen del har jag funnit en personalförstärkning för analyslaboratoriet ofrånkomlig, därest detsamma skall bli funktionsdugligt. I sådant avseende tillstyrkte jag i fjol inrättandet från och med innevarande budgetår av följande nya befattningar: en förste kemist (Ce 29), ett laboratoriebiträde (Ce 11) och ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång. Kungl. Maj:t framlade icke något förslag till riksdagen om nämnda tjänsters inrättande. Jag hemställer ånyo, att medel måtte anvisas för inrättande av nämnda tjänster vid centrala analyslaboratoriet.

Förstärkning av universitetsbibliotekets personal. *Konsistoriet* har med anledning av en av *överbibliotekarien* gjord framställning framlagt förslag om följande nya befattningar:

- a) förste bibliotekarie i Ca 31;
- b) bibliotekarie i Ca 29;
- c) bibliotekarie i Ca 27;
- d) fotograf i Ca 12;
- e) biblioteksassistent i Ce 15;
- f) två rekryteringstjänster för vaktpersonal.

Därjämte har konsistoriet framhållit, att en ökning med 15 264 kronor av bibliotekets anslagsmedel till extra arbetshjälp, renskrivning m. m. vore erforderlig, därest förslaget om två nya rekryteringstjänster för vaktpersonal icke förverkligades. Behovet av den begärda tjänsten som fotograf har av överbibliotekarien motiverats på följande sätt.

Den fotografiska reproduktionstekniken har under de senare åren utvecklats till ett oundgängligt och alltmer utnyttjat hjälpmedel för forskningen. Framställningen av fotografiskt material inom biblioteket har också undergått en snabb utveckling, och som i petitaskrivelsen för innevarande budgetår utvecklades uppgår den sammanlagda ökningen tiden 1946/47—1951/52 till över 225 procent. På grund av ombyggnadsarbeten för ett nytt fotografiskt laboratorium måste produktionen under budgetåret 1952/53 något inskränkas. Under loppet av hösten 1954 kan det nya laboratoriet emellertid beräknas stå fullt färdigt och utrustat med modern apparatur. Kraven på bibliotekets fotografiska reproduktionsverksamhet kommer att ytterligare väsentligt stegras. Kan således lokaler och utrustning för den fotografiska verksamheten betecknas som tillfredsställande, framstår å andra sidan arbetskraften som alltmer otillräcklig. För ändamålet har hittills disponerats en förste expeditionsvakt samt en pensionerad förste expeditionsvakt i timtjänst. I viss utsträckning har också en av de ordinarie expeditionsvakterna, som besitter erforderlig teknisk kompetens, måst avdelas för tjänstgöring som biträdande fotograf till stort förång för annat arbete inom biblioteket. Detta förhållande är uppenbarligen ytterst olägligt. En tillfredsställande organisation av den fotografiska reproduktionsverksamheten kräver i nuvarande läge minst två heltidsarbetande fotografer.

Kanslern anför med anledning av föreliggande förslag bland annat följande.

För egen del vill jag framhålla, att de av överbibliotekarien anmälda behoven länge gjort sig gällande och att ett tillgodoseende av desamma förefaller mig i hög grad nödvändigt. På grund av rådande statsfinansiella läge måste jag emellertid liksom i följ inskränka mig till att förorda allenast ett successivt inrättande av de angivna tjänsterna och får i sådant avseende nu föreslå, att fyra av de begärda nya befattningarna måtte komma till stånd från och med nästa budgetår, nämligen en *bibliotekariebefattning* i Ca 29 för institutionstjänsten, en *befattning som reproduktionsföreståndare* (fotograf) i Ca 13 samt två *rekryteringstjänster för vaktpersonal*.

Byggnadsingenjör i Ce 27 vid universitetets byggnadskontor för institutionsbyggnader. *Konsistoriet* har på förslag av *drätselnämnden* ånyo hemställt, att en dylik befattning måtte uppföras å universitetets stat. Till stöd härför har bland annat framhållits följande.

En befattningshavare med ett arvode, motsvarande lön i 27 lönegraden, har sedan den 1 oktober 1948 varit heltidsanställd vid byggnadskontoret. Avlöningen har utgått från universitetets delfond av statens allmänna fastighetsfond (underhållsanslaget). Under denna befattningshavare tjänst-

gör för närvarande en biträdande byggnadsingenjör, ett ingenjörsutbildat ritbiträde samt ett 20-tal fastighets- och byggnadsarbetare.

Kanslern anför för sin del följande.

Jag tillstyrkte i fjol en motsvarande framställning, vilken dock icke föranledde någon åtgärd från Kungl. Maj:ts sida. Jag tillstyrker ånyo — under förutsättning att omförmälda byggnadsfrågor alltjämt kommer att kvarbliva vid universitetet — bifall till ifrågavarande framställning och utgår från att kostnaderna för avlönande av den föreslagna byggnadsingenjörstjänsten liksom hittills kommer att bestridas av universitetets underhållsanslag.

Om reglering av gymnastiklärartjänsten. Vid universitetet finnes nu en tjänst som gymnastiklärare i lönegraden Cg 23.

Konsistoriet har hemställt, att ifrågavarande tjänst måtte förändras till en gymnastiklärartjänst i Ce 26. Såsom motivering härför har åberopats en framställning från *styrelsen för gymnastik- och idrottsinstitutionen*, vari bland annat framhållits dels svårigheten att med nuvarande lönesättning få befattningen besatt med fullgod innehavare, dels ock önskvärdheten att, då fråga vore om en högskoleutbildning och därför höga krav borde ställas på tjänsteinnehavarens kvalifikationer, tjänsten gäves en placering i en lönegrad högre än gymnastiklärartjänsterna vid folkskoleseminarierna, med vilka tjänster den nu förevarande närmast kunde jämföras.

Kanslern anför med anledning härav följande.

Då åliggandena för gymnastikläraren vid universitetet, med hänsyn till lärarutbildningen vid folkskoleseminarierna, för närvarande icke kan jämföras med dem för gymnastiklärartjänsterna vid seminarierna, och då gymnastiklärarna vid de allmänna läroverken är placerade i 23:e lönegraden, förordar jag, att den nuvarande gymnastiklärartjänsten i Cg 23 måtte förändras till en extra ordinarie tjänst i samma lönegrad.

Preparator i Ce 14 vid medicinsk-kemiska institutionens avdelning för medicinsk biokemi. För den från och med den 1 januari 1953 för E. A. Stenhagen inrättade personliga professuren i medicinsk biokemi har icke någon teknisk hjälpkraft ställts till förfogande å universitetets stat.

Medicinska fakulteten och *konsistoriet* har ånyo anhållit, att en preparatorsbefattning i Ce 14 måtte inrättas för tekniskt biträde vid det forskningsarbete det här gäller. Såsom motivering härför har åberopats bland annat följande.

Särskilt de organisk-kemiska arbetena ställer mycket stora krav på den tekniska personalens omdöme och förmåga till självständigt arbete. Vederbörande måste nämligen utan övervakning i alla detaljer kunna utföra även ganska svåra organisk-kemiska preparationer, sköta kemikalie- och materielförråden och gå övriga på laboratoriet arbetande tillhanda. Hittills har medel för avlönande av teknisk personal kunnat erhållas från forskningsråd och vissa fonder. Svårigheter föreligger emellertid att kunna anställa och behålla tillräckligt kvalificerad personal på dylika osäkra villkor.

Kanslern finner det uppenbart, att professorn Stenhagen är i behov av den begärda hjälpkraften för fullgörande av de angivna arbetsuppgifterna, och tillstyrker därför ånyo ifrågavarande framställning.

Preparator i Ce 14 vid kemiska institutionens organiska avdelning. Denna avdelning saknar nu till skillnad från den oorganiska preparator.

Konsistoriet har på förslag av *matematisk-naturvetenskapliga sektionen* hemställt, att en preparatorstjänst i Ce 14 måtte inrättas även för den organiska avdelningen. Till stöd härför har åberopats en framställning från *professorerna G. Hägg* och *A. Fredga*, vari framhållits, att den begärda befattningen, som redan nu vore utomordentligt behövlig, vid utvidgningen av avdelningens forskning och undervisning i samband med färdigställandet av institutionens nybyggnad komme att bli helt oundgänglig.

Kanslern finner det uppenbart, att avdelningen är i behov av en dylik hjälpkraft, och tillstyrker därför bifall till föreliggande framställning.

Laboratorietekniskt utbildat biträde vid klimatlaboratoriet. *Medicinska fakulteten* och *konsistoriet* har ånyo äskat medel till ett dylikt biträde. Till stöd härför har åberopats en framställning från *professorn T. Teorell*, vari denne anfört bland annat följande.

Det klimatlaboratorium, som började byggas tillsammans med undertryckskammaren vid öronkliniken år 1949, har nu färdigställts. Tillhoppa har i detta investerats ett kapital för byggnad och utrustning å cirka 170 000 kronor. I mindre skala har en klima-fysiologisk verksamhet redan bedrivits vid fysiologiska institutionen, där ett skyddsrum varit inrett till provisoriskt klimatlaboratorium. Redan under den nyssnämnda förberedande verksamheten har behovet av en kunnig teknikers hjälp varit påtagligt. En tekniker har också varit anställd på olika medel. Under klimatkammarens byggnadsperiod har denne assistent deltagit i alla monteringsarbetena. Han är därför fullt insatt i det komplicerade tekniska maskineriets konstruktion och skötsel. När nu klimatlaboratoriet står färdigt och i bruk, är det uppenbart, att en särskild tekniker alltjämt är oundgängligen nödvändig. En sådan tillkommer att sköta driften av det invecklade klimatiseringsmaskineriet, omfattande pumpar, fläktar, termostater, hygrostater, köldkompressorer m. m. Vid sidan av driftskötseln behövs också assistens för rutinarbeten i form av apparaturuppställning, termograf- och hygrografmätningar, arbetskapacitetsmätningar av fysiologisk art, luftgasanalyser m. m. Ävenledes skulle en tillräckligt kvalificerad tekniker kunna medverka vid konstruktionen av försöksapparat i samarbete med fysiologiska institutionens instrumentverkstad. Det är uppenbart, att stora krav måste ställas på berörde teknikers maskin- och instrumenttekniska färdigheter och att han även bör ha erfarenhet av arbetsfysiologiskt arbete. För att säkerställa verksamheten måste en minst instrumentmakarkompetent eller motsvarande laboratorietekniskt utbildad person anställas. Ett årligt arode på cirka 9 000 kronor torde vara erforderligt härför. Vid eventuella perioder av mindre intensiv verksamhet i klimatlaboratoriet kan teknikern liksom hittills tjänstgöra som assistent vid fysiologiska institutionen.

Kanslern anför för sin del följande.

I min underdåniga skrivelse den 15 september 1953 angående anslag till avlöningar vid Uppsala universitet för budgetåret 1954/55 förordade jag på anförda skäl att ett belopp av 9 000 kronor ställdes till förfogande för anställande av en laboratorietekniskt utbildad person vid klimatlaboratoriet. Detta förslag föranledde icke någon framställning till riksdagen från Kungl. Maj:ts sida. Under hänvisning till framställningen från professorn T. Teorell anser jag mig böra upprepa mitt förslag från i fjol. Det synes mig nämligen uppenbart, att driften av det invecklade klimatiseringsmaskineriet samt övriga arbeten vid det våren 1953 färdigställda laboratoriet kräver, att en dylik hjälpkraft ställes till förfogande.

Vaktmästare i Ce 12 vid zoofysiologiska institutionen. Institutionen saknar nu såväl kanslibiträde som vaktmästarhjälp. Förslag om inrättande av en vaktmästartjänst i Ce 12 vid institutionen framlades redan i petita för innevarande budgetår och tillstyrktes då av kanslern. Förslaget framfördes emellertid icke till riksdagen och i ämnet väckta motioner (I: 167 och II: 215), vars yrkanden överensstämde med universitetsmyndigheternas äskande, lämnades av riksdagen utan bifall. Statsutskottet uttalade dock i avgivet utlåtande (nr 8), att utskottet förutsatte, att ifrågavarande ärende i samband med universitetets anslags-äskanden för budgetåret 1955/56 bleve föremål för förnyad prövning från Kungl. Maj:ts sida.

Matematisk-naturvetenskapliga sektionen och *konsistoriet* har nu ånyo gjort framställning om ifrågavarande vaktmästartjänst. Till stöd härför har åberopats en av *professorn P. E. Lindahl* anförd motivering av vilken här torde böra återgivas följande.

För närvarande ges årligen vid zoofysiologiska institutionen två kurser för högre betyg i filosofie kandidat- och ämbetsexamen om 30 arbetsdagar vardera, en licentiatkurs om 50 arbetsdagar samt en ett-betygskurs (för folkskollärare) om 18 arbetsdagar, d. v. s. kursundervisning under 128 dagar. För övningarna erfordras i mycket stor utsträckning levande eller färskt material, som måste hämtas från järnvägsstationer, andra institutioner eller slakthus, delvis belägna på betydande avstånd från institutionen. På grund av att en vaktmästare saknas, måste dessa hämtningar utföras av kursamanuenserna eller av kursdeltagarna, vilket knappast kan bidra till möjligheterna att rationalisera undervisningen. Förutom hämtning av material medför undervisning av denna omfattning ett stort antal arbetsuppgifter, vilka borde utföras av en vaktmästare. För närvarande bedriver vid institutionen 13 personer kvalificerad forskning (11 för högre examen), medan 2 utför självständigt vetenskapligt arbete för högre betyg i filosofie kandidat- eller ämbetsexamen. Genom dessa 15 personers verksamhet uppkommer en mångfald av arbetsuppgifter, för vilka erfordras en vaktmästare, såsom tyngre handräckningsarbete, uppackning, snickeriarbete, enkla glasblåsningsarbete, laddning av ackumulatorer, skötsel av vattendestillationsapparater, budskickning till universitetsbibliotek och postkontor, hämtning av djur- och undersökningsmaterial, skötsel av institutionens djurstall. Allt detta arbete måste för närvarande utföras av dem som är

verksamma vid institutionen. Särskilt betungande blir detta i sådana fall, då för en viss undersökning material dagligen måste hämtas från den 2 km avlägsna järnvägsstationen eller det 4 km avlägsna slakthuset.

Kanslern förklarar, att det synes honom oavvisligen nödvändigt att ifrågavarande institution erhåller hjälp för vaktmästargöromål, och tillstyrker därför bifall till förevarande förslag.

Vaktmästare i Ce 10 för institutionslokalerna i Gustavianum. I Gustavianum är för närvarande inrymda institutionerna för konsthistoria, nordisk och jämförande fornkunskap, klassisk fornkunskap och antikens historia samt egyptologi. För samtliga dessa institutioner står allenast en vaktmästare, placerad i lönegraden Ce 12, till förfogande.

Humanistiska sektionen och *konsistoriet* har ånyo gjort framställning om ytterligare en vaktmästartjänst för ifrågavarande institutioner. Till stöd härför har åberopats en av vederbörande ämnesrepresentanter, *professorerna G. Paulsson, T. Sæve-Söderbergh, A. Furumark* och *M. Stenberger* anförd motivering, av vilken här torde böra återgivas följande.

Den för alla institutionerna gemensamma vaktmästaren har att ombesörja eldningen (under vintern kl. 7—7.30 och 19.30—20.00), vidare att biträda vid undervisningen (visning av skioptikonbilder etc.) i medeltal minst 20 timmar i veckan under pågående termin, varav en del timmar med nödvändighet är förlagda till kvällen. Förutom övriga normala vaktmästarsysslor skall han vidare utföra fotografiskt arbete, av vilket institutionerna har ett stort behov för såväl undervisning som forskning och för vilket han genomgått speciell utbildning, och därtill kommer en mängd snickeriarbeten och monteringsarbeten, för samtliga i de i huset befintliga samlingarna (särskilt museet för nordiska fornsaker och Victoriamuseet för egyptiska fornsaker). Det säger sig självt, att det icke finns någon möjlighet för en man att på den reglementerade arbetstiden medhinna samtliga dessa sysslor. Vaktmästarens arbetstid kan vissa dagar vara från 7 på morgonen till 8 på kvällen. Det betydande övertidsarbete, som han utför under terminerna, kan inte ens tillnärmelsevis kompenseras av den något kortare arbetstiden under sommaren. Trots att den nuvarande innehavaren av vaktmästartjänsten på detta sätt under årtal överskridit den reglementerade arbetstiden, har det visat sig nödvändigt för den vetenskapliga personalen att utföra en del av vaktmästararbetet. Så har t. ex. professorn i egyptologi, då ämnets materielanslag ej förslår till anställande av extra personal, måst ägna avsevärd tid åt för forskningen nödvändigt fotografiskt arbete av rutinmässig art, och detsamma gäller om en del docenter.

Kanslern finner ifrågavarande framställning starkt motiverad och förordar därför ånyo, att medel anvisas för en vaktmästartjänst i Ce 10 vid Gustavianum.

Kanslibiträde i Ce 11 vid institutet för högspänningsforskning. Kanslibiträdesgöromål vid detta institut har hittills ombesörjts av arvodesavlönad arbetskraft. *Konsistoriet* har ånyo hem-

ställt, att en kanslibiträdestjänst i Ce 11 måtte inrättas vid institutet. Till stöd härför har åberopats en av *professorn H. Norinder* anförd motivering, av vilken här torde böra återgivas följande.

Det nuvarande arrangemanget har för institutets vidkommande medfört avsevärda olägenheter. Det har exempelvis inträffat, att en särskilt duglig innehavare av arvodestjänsten med kort varsel på grund av bättre villkor sökt sig över och erhållit ledigförklarad ordinarie kanslibiträdestjänst på annan universitetsinstitution. Övergång till bättre betalda tjänster vid andra statliga företag och vid industriföretag har även förekommit. Ombytena har medfört, att avsevärd tid måst ägnas åt instruktion av en ny innehavare. Med hänsyn till omfattningen av institutets såväl allmänna arbetsuppgifter som dess ekonomiska förvaltning har följden i regel blivit påtagliga olägenheter, under den tid en ny innehavare av tjänsten ännu icke hunnit att väl sätta sig in i göromålen.

Kanslern anför för sin del följande.

I fjol fann jag i likhet med sektionen och det större konsistoriet det motiverat, att en tjänst av nämnda slag inrättades från och med budgetåret 1954/55. Detta förslag föranledde emellertid icke någon åtgärd från Kungl. Maj:ts sida.

I anslutning till konsistoriets nu förnyade äskande i ärendet förordar jag, att nämnda kanslibiträdestjänst måtte komma till stånd från och med nästa budgetår.

Vid bifall till förslaget om inrättandet av en kanslibiträdestjänst vid institutet för högspänningsforskning torde institutets materielanslag kunna minskas med motsvarande belopp.

Kontorsbiträde i Cf4—Ce8 vid medicinsk-kemiska institutionen. *Konsistoriet* har på förslag av *medicinska fakulteten* gjort framställning om en kanslibiträdestjänst i Ce 11 vid ifrågavarande institution. Till stöd härför har åberopats en av *professorn G. Blix* anförd motivering, av vilken här torde böra återgivas följande.

De uppgifter, som åvilar institutionens kanslipersonal, har numera avsevärd omfattning. De består främst i sekreterarbete för de tre vid institutionen verksamma professorerna, skrivarbete som har samband med undervisningen (utskrivning och duplicering av skriftliga prov m.m.), förändring av institutionens räkenskaper samt skötseln av institutionsbiblioteket. För dessa uppgifter förfogar institutionen endast över en fast anställd person, i kontorists tjänsteställning. Sedan åtskilliga år har det därför varit nödvändigt att för institutionens kansliarbete därutöver anlita extra arbetskraft, vilken avlönats från institutionens materielanslag. Medan institutionen tidigare, om än med svårighet, kunnat reda sig med ett halvtidsanställt extra kanslibiträde, har det från och med höstterminen 1953 visat sig ofrånkomligt med en heltidsanställd extra arbetskraft vid institutionens kansli. Då emellertid institutionens materielanslag redan förut är otillräckligt, utgör det belopp (cirka 5 500 kronor per år), som kräves för avlönning av det extra kanslibiträdet, en mycket besvärande belastning av detta. En jämförelse med andra institutioner av ungefär motsvarande storlek och med någorlunda likartade arbetsförhållanden visar också att dessa

i flera fall (de patologiska, fysikalisk-kemiska och biokemiska institutionerna) förfogar över mer än en fast kanslibefattning.

Kanslern tillstyrker för sin del, att en kontorsbiträdestjänst i Cf 4—Ce 8 inrättas vid förevarande institution.

Telefonist i Cf 4—Ce 8 för universitetshusets telefonväxel. *Konsistoriet* har på förslag av *drätselnämnden* hemställt, att en telefonisttjänst i Ca 8 måtte inrättas för universitetshusets telefonväxel. Såsom motivering härför har anförts följande.

Sedan flera år har i universitetshuset funnits installerad en automatisk telefonväxel utan manuell betjäning. Avsikten har varit, att i den administrationsbyggnad för universitetets förvaltning, som upptagits i 1948 års generalplan, och varom vidare utredning för närvarande pågår inom byggnadsstyrelsen, inrätta en växel med betjäning av telefonist. Detta är nämligen nödvändigt med hänsyn till att även byggnadskontoret för institutionsbyggnader samt jordbruks- och skogsförvaltningen skall inrymmas i den nya byggnaden. Vid förhandsbeställning av dylik växel har kungl. televerkets station i Uppsala meddelat, att omfattningen av de expedierade samtalen i den automatiska växeln är så stor, att telefonistbetjäning erfordras redan nu. Av denna orsak har telefonväxel med telefonistplats inrättats från och med januari 1954, inrymmande även den del av universitetsförvaltningen, som har sina lokaler i närbelägna byggnader.

Kanslern tillstyrker med anledning härav, att en telefonisttjänst i Cf 4—Ce 8 inrättas för ändamålet i fråga.

Ytterligare två ekonomibiträden i Cg 4 vid kemiska institutionen. Från och med innevarande budgetår har vid vissa medicinska och matematisk-naturvetenskapliga institutioner inrättats fjorton tjänster som ekonomibiträde i Cg 4 för utförande av städning. Genom tillbyggnaden av den kemiska institutionen kommer städningen och en del andra enklare göromål, som ingår i städpersonalens arbetsuppgifter, att öka i omfattning för denna institutions del. *Drätselnämnden* och *konsistoriet* har därför, på grundval av beräkningar som framlagts av *städningskonsulenten hos statens avtalsnämnd*, gjort framställning om ytterligare två ekonomibiträden för kemiska institutionens räkning. Framställningen tillstyrkes av *kanslern*.

Ytterligare förslag. *Kanslern* har i förutnämnda skrivelse den 25 september 1954 vidare gjort framställning om ökad medelsanvisning på grund av löneklassuppflyttningar. Härjämte har *kanslern* framställt följande förslag.

1. Laboratur i elektronik.
2. Laborator i stället för biträdande lärare i såväl organisk som oorganisk kemi.
3. Ytterligare tre docenter, varav en vid teologiska och två vid medicinska fakulteten.
4. Pedagogisk universitetslektor i stället för biträdande lärare i zoologi.

5. Pedagogisk universitetslektor i stället för biträdande lärare i zoologi, särskilt jämförande anatomi och histologi.
6. Universitetslektor i isländska språk.
7. Biträdande lärare i kristallografi och mineralogi.
8. Kemisk assistens vid farmakologiska institutionen (kostnad 6 000 kronor).
9. Förste amanuens vid fysikalisk-kemiska institutionen.
10. Ytterligare en andre amanuens vid institutionen för statskunskap.
11. Højning av juridiska fakultetens kursanslag från 28 400 till 34 400 kronor.
12. Anvisande under matematisk-naturvetenskapliga sektionens kursanslag av 1 000 kronor till amanuenshjälp vid kurserna i marin zoologi vid Klubbans biologiska station.
13. Anvisande av 11 600 kronor till arvoden åt universitetets dekaner.
14. Ökad medelsanvisning till avlönningar till arbetare vid botaniska trädgården (kostnad 13 000 kronor).
15. Förste museiintendent i Ca 31 i stället för andre assistent vid paleontologiska institutionen.
16. Kamrerare i Ca 29 vid drätselverket; samtidigt uppföres den nuvarande kamrerartjänsten i Ca 29 därstädes å övergångsstat.
17. Assistent i Cg 24 och laboratoriebiträde i Cg 11 vid mikroanalyslaboratoriet.
18. Idrottslärare i Ce 23 i stället för arvodesanställd dylik.
19. Fyra laboratoriebiträden i Ce 11, varav ett vid medicinska och ett vid kirurgiska kliniken samt ett vid geografiska institutionen och ett vid seismologiska laboratoriet.
20. Tre kanslibiträden i Ce 11, varav ett gemensamt för teologiska och juridiska fakulteterna, ett för konsthistoriska institutionen samt ett för de i Philologicum inrymda institutionerna.
21. Två kontorsbiträden i Cf 4—Ce 8 för humanistiska sektionen.

Vidare har kanslern framlagt följande särskilda förslag, nämligen den 25 september 1954 om ordnande av undervisningen i genetik vid universitetet, den 6 oktober 1954 om ändrad lönegradsplacering för vissa befattningshavare vid universitetet och den 11 oktober 1954 om viss vid bifall till propositionen 1954: 212 angående reformering av läkarutbildningen erforderlig förstärkning av medicinska fakultetens personalorganisation.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

Ord n a n d e a v u n d e r v i s n i n g e n i g e n e t i k. Ämnet genetik (ärftlighetslära) är för närvarande företrätt av professur vid Lunds universitet och vid Stockholms högskola. Å stat uppförd lärarkraft i detta ämne saknas däremot vid Uppsala universitet. För innevarande budgetår har emellertid beräknats 1 800 kronor under matematisk-naturvetenskapliga sektionens kursanslag för kursundervisning i ämnet.

Sedan fråga uppkommit om ett visst samarbete beträffande genetikundervisningen mellan Uppsala universitet och lantbrukshögskolan (se statsutskottets utlåtande 1953: 8, p. 75, s. 33), framlade professorerna vid Uppsala universitet *P. E. Lindahl* och *J. A. Nannfeldt* samt professorn vid

lantbrukshögskolan G. Turesson ävensom laboratorn därstädes A. Nygren i skrivelse till kanslern den 10 oktober 1953 förslag till provisoriskt ordnande av undervisningen i genetik vid Uppsala universitet genom samarbete mellan universitetet och lantbrukshögskolan. Detta förslag innefattade, förutom en beräkning av kostnaderna för dess realiserande, följande förslag till kursplan.

1. *Allmän kurs, avsedd för samtliga studerande i den biologiska ämnesgruppen.* Denna kurs, som avser 18 dubbeltimmars föreläsningar och demonstrationer, bör lämpligen hållas under månaderna oktober—december och förläggas till någon av universitetets lärosalar. Eftermiddags- och kvällstimmar bör i möjligaste mån anlitas. Det definitiva schemat bör dock för varje period ordnas i samband med ledare för motsvarande kursen i hygien.

2. *Kurs i genetik för betyg i filosofie kandidat- och ämbetsexamen.* Denna kurs ordnas i lokaler vid lantbrukshögskolans botanisk-genetiska institution. Lämplig tidpunkt under året är månaderna februari och mars, vilka kan i sin helhet utnyttjas utan allvarligare hinder för annan undervisning vid institutionen. Kursen är i sin helhet avsedd för betyget »med beröm godkänd». Studerande som endast önskar tentera för betyget »godkänd» befrias från deltagande i vissa kursmoment.

3. *Sommarkurs, avsedd för studerande för betyget »med beröm godkänd» eller högre betyg.* Denna kurs är avsedd äga samma omfattning som den sommarkurs, som årligen hålles vid genetiska institutionen i Lund. Den lämpligaste tidpunkten är tiden 1—15 juli, dock bör tillses att kollisioner med andra universitetets sommarkurser i de biologiska ämnena undvikas. Kursen hålles å lantbrukshögskolan. I samband med kursen ordnas exkursioner till andra genetiska institutioner i Uppsala och Stockholm med omgivningar.

Kanslern förordade i skrivelse den 16 november 1953 — med överlämnande av i ärendet från *matematisk-naturvetenskapliga sektionen* och det *större konsistoriet* i Uppsala ävensom *lärarkollegiet* vid lantbrukshögskolan samt *styrelsen* för högskolan och statens lantbruksförsök inhämtade yttranden, vari bifall till förslaget om samarbete i berörda avseende mellan Uppsala universitet och lantbrukshögskolan tillstyrkts — att detta samarbete måtte komma till stånd, och anförde därvid följande.

Emot förslaget till kursplan har jag i huvudsak icke något att erinra.

Vidkommande den erforderliga medelsanvisningen anser jag i anslutning till vad lärarkollegiet vid lantbrukshögskolan därom anført, att anslag till komplettering av botaniskt-genetiska institutionens vid högskolan utrustning (i runt tal 103 000 kronor) och till inredning av vissa utrymmen i institutionens vindsvåning (50 000 + 5 000 = 55 000 kronor) lämpligen bör äskas under nionde huvudtiteln, respektive under kapitalbudgeten på chefens för jordbruksdepartementet föredragning, medan övriga ifrågakommande anslag bör belasta åttonde huvudtiteln.

Under rubriken engångskostnader för undervisningens ordnande har — förutom till de förut angivna ändamålen till utrustning och inredning av botanisk-genetiska institutionen — uppförts ett belopp av 80 000 kronor för inköp av 30 kursmikroskop med lampor samt 2 forskningsmikroskop

jämte 10 stycken lappar. Jag tillstyrker, att medel anvisas för detta ändamål. Denna materiel bör tillhöra Uppsala universitet, att av universitetet i mån av behov disponeras även för eventuella andra ändamål under tid, då universitetsundervisningen i genetik icke påfordrar materielens ianspråktagande vid lantbrukshögskolans genetisk-botaniska institution.

Beträffande de årliga omkostnaderna tillstyrker jag, att det begärda arvodet av 7 000 kronor måtte anvisas såsom ersättning till kursledaren för undervisning och examination.

Däremot är jag icke beredd biträda förslaget om inrättandet för universitetets genetikundervisning av en förste assistent i lönegraden Cg 27. Behovet av assistenthjälp synes mig i stället böra tillgodoses på så sätt, att under Uppsala universitets avlöningsanslag uppföres ett belopp av 12 000 kronor, motsvarande för närvarande vid universiteten utgående arvode till en förste assistent.

För skötseln av botanisk-genetiska trädgårdens undervisnings- och demonstrationsmateriel m. m. har äskats 20 000 kronor och till årligt materielanslag 8 000 kronor. Jag tillstyrker, att sistnämnda belopp måtte ställas till förfogande och utgår härvid från att jämväl trädgårdens behov kan tillgodoses med anlitande av medel ur ifrågavarande årliga materielanslag.

Emot förslaget om ett årligt exkursionsanslag å 800 kronor har jag icke funnit anledning till erinran.

Enligt mina sålunda gjorda beräkningar skulle anslagsbehovet till den ifrågavarande genetikundervisningen ställa sig sålunda:

Under nionde huvudtiteln, respektive såsom investeringsanslag under kapitalbudgeten

1. Kompletterande utrustning av botanisk-genetiska institutionen	103 000
2. Inredning av vissa utrymmen i institutionens vindsvåning	50 000
3. Lös inredning för dessa utrymmen	5 000
Summa kronor	158 000

Detta belopp avser helt engångsutgifter.

Under åttonde huvudtiteln

1. Mikroskoputrustning	80 000
2. Arvode till kursledare och examinator	7 000
3. Förste assistent	12 000
4. Materielanslag	8 000
5. Exkursionsanslag	800
Summa kronor	107 800

av vilket belopp 80 000 kronor avser engångsutgifter.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte av nästa års riksdag äska anslag för de förut av mig angivna ändamålen.

Då jag i fjol under punkten 77 i 1954 års åttonde huvudtitel anmälde denna anslagsfråga, uttalade jag, att ett genomförande av förslaget om anordnande i samarbete med lantbrukshögskolan av undervisning i genetik

vid Uppsala universitet skulle medföra ganska betydande utgiftsökningar samt att det vid budgetarbetet under hösten 1953 icke ansetts möjligt att realisera detta förslag redan från och med innevarande budgetår. Jag förutsatte emellertid, att undervisning och examination i genetik vid universitetet likväl skulle kunna upprätthållas under innevarande budgetår dels genom anlitande av de till kursundervisning i genetik för budgetåret i fråga beräknade medlen, dels genom ianspråktagande av medel ur universitetets reservfond.

Konsistoriet har nu på förslag av *matematisk-naturvetenskapliga sektionen* hemställt, att medel måtte ställas till förfogande för undervisning och forskning i genetik vid Uppsala universitet i överensstämmelse med kanslerns för innevarande budgetår framlagda förslag.

Kanslern anför med anledning härav följande.

Under återopande av den ståndpunkt jag i fjol intog i förevarande ärende hemställer jag, att Kungl. Maj:t ville av nästa års riksdag äska medel för ifrågavarande förslags realiserande. Vid bifall härtill kan det under anslaget till avlöningar vid Uppsala universitet uppförda kursanslaget för matematisk-naturvetenskapliga sektionen minskas med 1 800 kronor, vilket belopp för innevarande budgetår beräknats för kursundervisning i genetik.

Ändrad lönegradsplacering för vissa befattningshavare. *Kanslern* har med anledning av framställningar från universitetets sida tillstyrkt, att vid de vetenskapliga institutionerna och inrättningarna en å övergångsstat uppförd, för filosofie doktorn S. Lundell personlig tjänst som museiintendent uppflyttas från Ca 27 till Ca 29 samt att vid drätselverket en tjänst som kamrerare i Cg 27 ersättes med en dylik tjänst i Ce 29.

Förstärkning av medicinska fakultetens personalorganisation. I propositionen 1954:212 angående reformering av läkarutbildningen förutsattes, att den nya studieordningen för läkarutbildningen successivt skall genomföras från och med höstterminen 1955 och att övergången till denna studieordning skall ske i fyra etapper; den första etappen innebär att undervisningen under de två första studieåren omläggas. För genomförandet av denna första etapp har i förenämnda proposition för Uppsala-fakultetens vidkommande räknats med följande nya befattningar och medelsanvisningar till nya ändamål.

1. Docent, företrädesvis för medicinsk fysik.
2. Förste assistent och förste amanuens vid anatomiska institutionen.
3. Förste assistent och förste amanuens vid histologiska institutionen.
4. Arvode för undervisning i medicinsk statistik (kostnad 1 700 kronor).
5. Arvode för undervisning i medicinsk genetik (kostnad 1 200 kronor).
6. Tredje amanuens vid medicinsk-kemiska institutionen.
7. Förste amanuens vid institutionen för medicinsk fysik.
8. Förste assistent och tredje amanuens vid fysiologiska institutionen.

9. Arvode för undervisning jämte förhör i psykologi (kostnad 2 450 kronor).
10. Laboratoriebiträde i högst Ce 13 vid histologiska institutionen.
11. Laboratoriebiträde i högst Ce 13 vid medicinsk-kemiska institutionen.
12. Instrumentmakare i Ce 14 vid institutionen för medicinsk fysik.

Kanslern hemställer, att medel till ifrågavarande nya befattningar och ändamål beräknas under nu förevarande anslag. Därjämte anför *kanslern* i fråga om ortopediundervisningens ordnande i Uppsala följande.

Fakulteten och det större konsistoriet har i sitt petitum för budgetåret 1955/56 upptagit en professur i ortopedi vid universitetet. I propositionen 1954: 212 anför föredragande departementschefen (s. 186) beträffande undervisningen i ortopedi bland annat: »Kommitténs (1948 års läkarutbildningskommitté) uppfattning att en ordinarie lärartjänst i ortopedi är nödvändig i Uppsala biträdades av mig. Medicinska fakulteten i Uppsala har såväl i petitum till 1954 års riksdag som i sitt remissyttrande föreslagit, att en laboratur i ämnet skulle inrättas i Uppsala. *Kanslern* har nu tillstyrkt detta förslag. Enligt vad jag under hand inhämtat har emellertid fakulteten nyligen beslutat att i nästkommande petitum i stället föreslå inrättandet av en professur i ortopedi. I detta läge anser jag mig icke nu böra ta slutlig ställning till frågan om ortopediundervisningens ordnande i Uppsala utan har i det följande räknat med arvode för undervisningen i enlighet med kommitténs förslag.»

I det i propositionen framlagda reformförslaget har man utgått från att var och en av de medicinska läroanstalterna skall kunna lämna en fullständig medicinsk utbildning. Ett realiserande av denna princip kräver för Uppsalas del bland annat inrättande av en professur i ortopedi. Med hänsyn härtill tillstyrker jag förslaget om inrättandet av nämnda professur. Fakulteten har begärt, att professuren måtte komma till stånd redan från och med den 1 juli 1955. För egen del anser jag tillräckliga skäl icke föreligga att inrätta ifrågavarande professur tidigare än vad som motiveras av det successiva genomförandet av den nya studieordningen för läkarutbildningen.

Departementschefen. Mot förslaget om ändrad benämning å professuren i allmän och experimentell farmakodynamik samt farmakognosi har jag icke funnit anledning till erinran.

Behovet av en förstärkning av lärarkrafterna i såväl litteraturhistoria med poetik som romanska språk gör sig starkt gällande, icke minst med hänsyn till dessa ämnens vikt för lärarutbildningen. Enligt föreliggande förslag skall denna förstärkning ske genom inrättande i vartdera ämnet av ett pedagogiskt universitetslektorat efter mönster av motsvarande lektorat i respektive svenska, tyska och engelska språken i fråga om anställnings- och avlöningsförhållanden. Jag anser mig böra biträda ifrågavarande förslag.

Jag finner vägande skäl anförda för förslaget om inrättande av ett universitetslektorat i amerikansk filologi och tillstyrker därför bifall till detta förslag.

Angelägenheten av att fysiska institutionen utrustas med ytterligare arbetskraft för undervisningens behov har kraftigt understrukits. Med anledning härav föreslår jag, att följande nya befattningar inrättas, nämligen en som biträdande lärare i fysik samt två som förste amanuens och en som tredje amanuens vid fysiska institutionen.

Jag har blivit övertygad om betydelsen av att medel till experimentalpsykologisk assistens ställes till psykiatriska klinikens förfogande och beräknar i överensstämmelse med kanslerns förslag för ändamålet ett belopp av 6 000 kronor, vilket motsvarar arvode till en förste assistent med halvtidstjänstgöring.

Med hänsyn till det redovisade behovet av en förstärkning av de vetenskapligt utbildade hjälpkrafterna i såväl pedagogik som limnologi förordar jag, att vid institutionen för pedagogik inrättas en förste amanuensbefattning samt vid limnologiska institutionen en befattning som förste amanuens och en som andre amanuens. Vid bifall till förslaget om inrättandet av sistnämnda befattning, som avses för det limnologiska fältlaboratoriet vid sjön Erken, torde ett för tillsyn av detta laboratorium under universitetets materielanslag nu uppfört belopp av 3 640 kronor böra bortfalla.

Anslagsmedlen för dubbling av kursundervisningen i botanik och zoologi torde böra förstärkas med 4 008 kronor, avseende arvode åt en andre amanuens för dubblingskursen i entomologi. I övrigt är jag icke beredd att föreslå någon ökning av nämnda anslagsmedel.

En viss utökning av centrala analyslaboratoriets personal torde vara ofrånkomlig, om detsamma skall bli funktionsdugligt. Jag anser mig därför böra så till vida gå universitetsmyndigheternas önskemål till mötes som jag tillstyrker, att vid laboratoriet inrättas ytterligare en tjänst som förste kemist i Ce 29.

Från universitetets sida har framlagts förslag om en betydande förstärkning av universitetsbibliotekets personal. Kanslern har för sin del förordat en successiv utökning av antalet befattningar vid biblioteket; kanslerns förslag för nästa budgetår omfattar fyra nya tjänster, varav en befattning som reproduktionsföreståndare i Ca 13. För egen del är jag för närvarande endast beredd att tillstyrka medelsanvisning till anställande av en expeditionsvakt i Cg 11 vid biblioteket. Frågan om bibliotekets personalbehov kan dock icke härmed anses slutgiltigt löst. Ytterligare ställningstagande i ämnet från statsmakternas sida synes mig emellertid lämpligen böra föregås av en organisationsundersökning beträffande biblioteket. Jag förutsätter därför att, innan nya äskanden i frågan framlägges från universitetets sida, överbibliotekarien i samråd med statens organisationsnämnd verkställer en översyn av bibliotekets organisation.

Jag anser mig böra biträda förslaget om uppförande å universitets stat av en tjänst som byggnadsingenjör i Ce 27 vid universitetets byggnadskontor för institutionsbyggnader. Kostnaderna för befattningshavarens av-

lönande bör dock ej såsom kanslern förordad bestridas från universitetets underhållsanslag utan helt belasta nu förevarande avlöningsanslag.

Den nuvarande gymnastiklärartjänsten i Cg 23 bör i enlighet med kanslerns förslag ombildas till en extra ordinarie tjänst i samma lönegrad.

Med anledning av föreliggande förslag förordar jag, att kemiska institutionens organiska avdelning utrustas med en preparatorstjänst i Ce 14 och medicinsk-kemiska institutionens avdelning för medicinsk biokemi med en laboratoriebiträdestjänst i Ce 13.

För anställande av laboratorietekniskt utbildat biträde vid klimatlaboratoriet torde i enlighet med föreliggande förslag böra beräknas en medelsanvisning av 9 000 kronor.

Med anledning av kanslerns förslag förordar jag, att två vaktmästar-tjänster i Ce 10 inrättas, en vid zoofysiologiska institutionen och en för institutionslokalerna i Gustavianum.

Behov av ett kanslibiträde i Ce 11 synes mig föreligga vid institutet för högspänningsforskning. Jag föreslår därför, att en dylik befattning inrättas vid detta institut. I enlighet med kanslerns förslag tillstyrker jag vidare inrättande av följande nya befattningar, nämligen en som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång vid medicinsk-kemiska institutionen, en som telefonist i reglerad befordringsgång vid universitetshusets telefonväxel och två som ekonomibiträde i Cg 4 vid kemiska institutionen.

I anslutning till vad chefen för civildepartementet förordat vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor torde medel böra beräknas för en instrumentmakare i Ca 16 i stället för en dylik befattningshavare i Ca 14 vid vardera av medicinsk-kemiska institutionen och institutet för högspänningsforskning, för två instrumentmakare i Ca 14 och en dylik befattningshavare i Ce 14 i stället för två institutionsvaktmästare i Ca 12 och en dylik befattningshavare i Ce 12 vid fysiska institutionen, för ett laboratoriebiträde i Ca 13 i stället för en dylik befattningshavare i Ca 11 vid fysiologiska institutionen samt för en institutionsvaktmästare i Ce 12 i stället för en vaktmästare i Ce 10 vid patologiska institutionen.

Såsom framgått av den förut lämnade redogörelsen har kanslern ånyo framlagt förslag om anordnande i samarbete med lantbrukshögskolan av undervisning i genetik vid Uppsala universitet.

Från de synpunkter, jag har att företräda, finner jag det synnerligen angeläget, att denna fråga nu bringas till en lösning. Mot vad kanslern i detta syfte föreslagit har jag ingen erinran. Jag förordar därför, att förslaget genomföres från och med nästa budgetår. Enligt kanslerns beräkningar bör för ändamålet under åttonde huvudtiteln anvisas ett sammanlagt belopp av 107 800 kronor. Under nu förevarande avlöningsanslag torde böra upptagas medel till arvode åt kursledare och examinator i genetik samt till en förste assistent i samma ämne. Samtidigt torde matematisk-naturvetenskapliga sektionens kursanslag böra minskas med ett för kursundervisning i genetik nu beräknat belopp av 1 800 kronor. Jag har för

avsikt att under universitetets anslag till Nyanskaffning av apparater m.m. föreslå en medelsanvisning av engångsnatur å 80 000 kronor för anskaffande av mikroskoputrustning för undervisning i genetik. Härjämte avser jag, att under universitetets anslag till Materiel m. m. beräkna ett belopp av tillhopa 8 800 kronor till materielanskaffning och exkursionsanslag för berörda undervisning.

Kungl. Maj:ts i propositionen 1954: 212 framställda förslag angående reformering av läkarutbildningen har bifallits av riksdagen (höstsessionen 1954). Jag beräknar därför nu i överensstämmelse med kanslerns i det föregående återgivna förslag medel till de nya befattningar och ändamål, som i nämnda proposition bedömts erforderliga för genomförandet av den första etappen av omläggningen av läkarutbildningen i Uppsala. Jag tillstyrker därjämte förslaget om inrättande av en professur i ortopedi i Uppsala, men anser i likhet med kanslern, att denna professur icke bör tillkomma tidigare än vad som motiveras av det successiva genomförandet av den nya studieordningen för läkarutbildningen. Jag torde i detta sammanhang få erinra därom, att jag i berörda proposition vid min behandling av frågan om undervisning i anatomi och histologi förklarat mig anse, att professurerna i dessa två ämnen borde ha enhetliga benämningar vid de olika lärosätena, och därvid föreslagit namnen anatomi respektive histologi. I Uppsala finnes för närvarande en professur i anatomi, särskilt makroskopisk anatomi, och en i anatomi, särskilt histologi. Jag förordar nu, att dessa professurer från och med nästa budgetår benämnas professur i anatomi respektive i histologi. I omförmälda proposition har jag vidare förklarat mig icke kunna ta slutlig ställning till frågan om behovet av en särskild studierektor inom undervisningsnämnderna vid de medicinska lärosätena, innan det förslag till nya universitetsstatuter, som torde komma att avges av universitetskanslern, behandlats. I samband därmed komme nämligen spörsmålet om valda dekaner att upptas till behandling och kanslern hade för sin del uttalat, att, därest en övergång till systemet med valda dekaner skedde och dessa därvid tillerkändes visst arvode, särskilt arvode för uppdraget som studierektor ej borde utgå. Med hänsyn till de särskilda problem och påfrestningar, som undervisningsorganisationen vid lärosätena komme att möta i samband med genomförandet av den nya studieordningen, fann jag det dock vara nödvändigt, att under övergångsperioden antingen dekanus eller den andre i undervisningsnämnden ingående fakultetsledamoten erhöles särskilt uppdrag att vara studierektor och att han tills vidare finge uppbära ett arvode av 1 008 kronor för år. Jag har i avvaktan på den alltjämt pågående revisionen av universitetsstatuterna ej ansett mig kunna biträda kanslerns i det föregående redovisade förslag om anvisande av medel till arvoden åt universitetets dekaner. Med hänsyn härtill och under åberopande av vad jag nyss anfört beräknar jag för nästa budgetår medel till arvode åt en studierektor vid medicinska fakultetens i Uppsala undervisningsnämnd med 1 008 kronor.

Förutom av de av mig i det föregående förordade ändringarna i personalorganisationen och ökade medelsanvisningarna för olika ändamål föranledes ett ökat medelsbehov under nu förevarande anslag av uppflyttning i löneklass av vissa befattningshavare vid universitetet.

Jag beräknar hela avlöningsanslaget till 10 950 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 370 000 kronor. Anslaget bör med beaktande av den av 1954 års riksdag beslutade ändringen av grundlönenivån fördelas på olika poster på sätt framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan. I personalförteckningen för universitetet bör vidtagas de ändringar, som föranledes av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1955/56, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Uppsala universitet, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för Uppsala universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	4 000 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	2 428 000
3. Avlöningar till arbetare vid botaniska trädgården, förslagsvis	147 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis	3 341 000
5. Rörligt tillägg, förslagsvis	1 099 100
Summa kronor	11 015 100

Särskilda uppbördsmedel

1. Inkomst av auktionsverket, dekanatsmedel samt inskrivnings- och kallelsepenningar, i runt tal	3 000
2. Ränta å vissa donationsfonder ..	42 600
3. Bidrag från C. F. Liljewalchs fond för personliga professurer	6 500
4. Ersättning från gymnastik- och idrottsinstitutionen	13 000
Nettoutgift kronor	10 950 000

c) till *Uppsala universitet*: Avlöningar för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 10 950 000 kronor.

[78] 4. Uppsala universitet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	926 000	921 541
1954/55 (statsliggaren s. 508)	850 000	
1955/56 (förslag)	848 000	

Följande sammanställning upptager den nu gällande omkostnadsstaten och den av *universitetskanslern* för nästa budgetår föreslagna:

	För 1954/55 upptagna belopp, kronor	Av kanslern för 1955/56 föreslagna belopp, kronor
<i>Utgifter</i>		
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	22 000	24 000
2. Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	700 000	678 000
3. Städning och rengöring, <i>förslagsvis</i>	145 000	163 000
4. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	5 500	5 500
5. Ersättningar till ledamot i samarbetsnämnd, <i>förslagsvis</i>	300	300
Summa kronor	872 800	870 800
<i>Särskilda uppbördsmedel</i>		
Ersättning för värme, lyse och vatten	22 800	20 800
Nettoutgift kronor	850 000	850 000

Kanslerns förslag om ändring av vissa utgiftsposter motiveras med belastningen under det senast tilländagångna budgetåret och med tillkomsten av ytterligare lokaler. Sänkningen av inkomstposten föranledes av inkomsten under det sistförflutna budgetåret.

Departementschefen. Anslagsposten till sjukvård m. m. torde böra uppföras med oförändrat belopp. I övrigt biträder jag kanslerns förslag. Anslaget bör därför sänkas med 2 000 kronor till 848 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppsala universitet: Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 848 000 kronor.

[79] 5. Uppsala universitet: Materiel m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	1 312 500	1 362 489
1952/53	1 609 000	1 549 305
1953/54	1 690 000	1 670 464
1954/55 (statsliggaren s. 509)	1 730 000	
1955/56 (förslag)	1 939 000	

Det större akademiska konsistoriet har för nästa budgetår hemställt om ökning av förevarande reservationsanslag med i runt tal 407 000 kronor.

Universitetskanslern förordar i skrivelse den 14 september 1954, att anslaget höjes med 238 000 kronor. Kanslern erinrar därvid om att han vid

behandlingen av motsvarande anslagsfrågor för budgetåret 1954/55 vid universitet och högskolor kraftigt understrukt sitt tidigare gjorda uttalande, att den generella uppräkningsen av materielanslagen, som vidtagits för budgetåret 1952/53, enligt hans mening varit otillräcklig för att återställa den standard, som för universitetens och högskolornas vidkommande befunnits önskvärd vid universitetsupprustningen. Med hänsyn till att indextalet för grosshandelspriser visat en bestämt nedåtgående tendens hade kanslern — under förutsättning att denna tendens icke brötes — ansett, att en generell anslagshöjning för budgetåret 1954/55 kunde begränsas till 40 procent av de för budgetåret 1951/52 anvisade materielanslagen med frånräknande av den generella ökning, som under mellantiden kommit till stånd. Därigenom skulle i fråga om dessa anslag den år 1947 givna standarden i stort sett ha återställts. Ehuru grosshandelspriserna å sistone stått stilla eller visat en svagt uppåtgående tendens, finner sig kanslern likväl i nuvarande läge för nästa budgetår böra följa samma principer som för innevarande budgetår och föreslår således en generell höjning med 40 procent av de för budgetåret 1951/52 anvisade materielanslagen med frånräknande av den generella höjning, som under mellantiden kommit till stånd.

Med dessa utgångspunkter beräknar kanslern för nästa budgetår en höjning med i runt tal 173 000 kronor för att beträffande de olika delposterna under förevarande anslag (se statsliggaren, s. 509 f.) ernå en ökning med tillhopa 40 procent av 1951/52 års anslagsmedel. Därjämte beräknar kanslern, på sätt framgår av följande sammanställning, ett belopp av 76 210 kronor för ytterligare uppräkningsar av vissa delposter och anvisande av medel till nya ändamål. Inom parentes anges nuvarande belopp samt i förekommande fall beräknad återstod av 40-procentig höjning.

1. Biblioteket: Expenser (nu 34 150, + 4 140)	+ 5 000
2. Institutionslokalerna i Philologicum (nu 3 220, + 390)....	+ 610
3. Anatomiska institutionen (nu 24 980, + 3 020)	+ 4 000
4. Histologiska institutionen (nu 24 980, + 3 020)	+ 4 000
5. Professuren i medicinsk biokemi (nu 12 800)	+ 2 200
6. Konstmuseet (nu 5 100)	+ 900
7. Vården av universitetets konstsamlingar (nu 2 300)	+ 700
8. Victoriamuseet för egyptiska fornsaker (nu 1 700)	+ 1 300
9. Meteorologiska institutionens avdelning för väderlekslära (nu 19 730, + 2 390)	+ 2 000
10. Kemiska institutionen (nu 89 400, + 10 840)	+ 27 000
11. Centrala analyslaboratoriet (nu 18 100, + 2 200)	+ 2 000
12. Växtbiologiska institutionen (nu 25 600, + 3 100)	+ 5 000
13. Geografiska institutionens avdelning för naturgeografi (nu 21 500, + 865)	+ 5 000
14. Zoofysiologiska institutionen (nu 21 550)	+ 5 000
15. Limnologiska institutionen (nu 13 900)	+ 1 000
16. Flygmedicinska laboratoriet (nu 0)	+ 4 500
17. Bidrag till underhåll av Linnéträdgården (nu 0)	+ 6 000
Summa kronor	+ 76 210

Beträffande den närmare motiveringen för nu angivna särskilda förslag torde få hänvisas till handlingarna.

Sammanlagt föreslår kanslern sålunda en anslagsökning med ett uppåt avrundat belopp av 250 000 kronor. Vid bifall till av kanslern framlagt, under avlöningsanslaget redovisat förslag om inrättande av en andre amanuensbefattning vid Erken-laboratoriet och en kanslibiträdestjänst vid institutet för högspänningsforskning anser kanslern den av honom föreslagna anslagshöjningen kunna begränsas till 238 000 kronor.

I propositionen 1954: 212 angående reformering av läkarutbildningen har räknats med ett materielanslag av 5 000 kronor för det nytillkommande ämnet medicinsk fysik. Vidare har i samma proposition med hänsyn till den förordade ökade intagningen av studerande räknats med härefter angiven höjning av anslagsmedlen till materiel m. m. för följande institutioner:

1. Anatomiska institutionen	2 500
2. Histologiska institutionen	2 500
3. Medicinsk-kemiska institutionen	5 000
4. Fysiologiska institutionen	5 000
Summa kronor 15 000	

I skrivelse den 25 september 1954 erinrar *kanslern*, att han i förutnämnda skrivelse den 14 september 1954 tillstyrkt dels en generell höjning av materielanslagen, dels ock en ytterligare höjning å vardera 4 000 kronor av anatomiska och histologiska institutionernas materielanslag. Därest detta kanslerns förslag i sin helhet bifalles, anser kanslern de i propositionen 1954: 212 beräknade höjningarna av materielanslagen för anatomiska, histologiska, medicinsk-kemiska och fysiologiska institutionerna icke vara påkallade. För ämnet medicinsk fysik förordar kanslern en medelsanvisning av 5 000 kronor.

Departementschefen. Från de akademiska lärosätenas sida har nu åter med skärpa framhållits angelägenheten av att tillräckliga anslag till materiel beviljades, och förslag har ånyo framförts om en generell höjning av materielanslagen i syfte att återställa den standard, som för universitetens och högskolornas vidkommande befunnits önskvärd vid universitetsupprustningen.

Utan tillräckliga anslag till materiel lider såväl forskningen som undervisningen betydande avbräck. På grund av prisutvecklingen under senare år har materielanslagens realvärde minskats, och den generella höjning av dessa anslag, som vidtogs för budgetåret 1953/54, var icke tillräcklig för att återställa sagda värde.

Jag anser mig därför böra förorda, att nu förevarande anslag höjes med 140 000 kronor som slutlig kompensation på grund av prisutvecklingen.

Jag har i det föregående tillstyrkt, att medel anvisas under universitetets avlöningsanslag till anställande av en andre amanuens vid limnologiska institutionen och av ett kanslibitade vid institutet för högspänningsforskning. Härigenom avlastas nu förevarande anslag utgifter på över 11 000 kronor. Med beaktande härav och med anledning av kanslerns i skrivelse den 14 september 1954 framlagda förslag om särskilda höjningar av vissa delposter under anslaget och om anvisande av medel under anslaget till nya ändamål tillstyrker jag en ytterligare höjning av anslaget med 40 000 kronor. Med hänsyn till vad jag förordat vid anmälan av frågan om anslag till avlöningar vid Uppsala universitet torde vidare under nu förevarande anslag böra beräknas ett belopp av 8 800 kronor till materiel m. m. för undervisningen i genetik vid universitetet. Slutligen förordar jag, att anslaget höjes med ytterligare 20 000 kronor, varav 5 000 kronor avser anslag till materiel för ämnet medicinsk fysik och återstoden ökning av anatomiska, histologiska, medicinsk-kemiska och farmakologiska institutionernas materielanslag med hänsyn till den ökade intagningen av studerande.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör anslaget höjas med 208 800 kronor eller för avrundning av anslagsbeloppet med 209 000 kronor till 1 939 000 kronor. Liksom hittills torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av vederbörande universitetsmyndigheter, besluta om den närmare dispositionen av anslaget. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppsala universitet: Materiel m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 1 939 000 kronor.

[80] **6. Uppsala universitet: Nyanskaffning av apparater m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	200 000	176 614
1954/55 (statsliggaren s. 511)	200 000	
1955/56 (förslag)	410 000	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *det större konsistoriet i Uppsala* anhållit om höjning av detta reservationsanslag med 347 500 kronor.

Universitetskanslern har i skrivelse den 10 september 1954 — under hänvisning till föreliggande ekonomiska läge — icke ansett sig böra tillstyrka större anslagsförstärkning än med 50 000 kronor.

För nyanskaffning av instrument och apparater för ämnet medicinsk fysik samt för utrustning till anatomiska, histologiska, medicinsk-kemiska och fysiologiska institutionerna har i propositionen 1954:212 angående reformering av läkarutbildningen beräknats ett anslagsbelopp av 130 000 kronor, fördelat på följande sätt:

1) Anatomi	5 000
2) Histologi	30 000
3) Medicinsk kemi	20 000
4) Medicinsk fysik	30 000
5) Fysiologi	45 000

Summa kronor 130 000

Kanslern har i skrivelse den 25 september 1954 förordat, att sistnämnda belopp av 130 000 kronor måtte anvisas såsom en särskild anslagspost under nu förevarande anslag.

Departementschefen. Jag anser mig endast böra tillstyrka, att förevarande anslag höjes med nyss angivna belopp av engångsnatur å 130 000 kronor och under hänvisning till vad jag anfört vid anmälan av universitetets avlöningsanslag med 80 000 kronor för anskaffande av mikroskoputrustning för undervisningen i genetik. Anslaget bör därför för nästa budgetår upptagas med 410 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppsala universitet: Nyanskaffning av apparater m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 410 000 kronor.

[81] **7. Uppsala universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	400 000	407 378
1954/55 (statsliggaren s. 511)	400 000	
1955/56 (förslag)	400 000	

Det större konsistoriet i Uppsala anhåller, att förevarande reservationsanslag höjes med 100 000 kronor. *Kanslern* förordar oförändrat anslag.

Departementschefen. Jag biträder kanslerns förslag om oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppsala universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

[82] **8. Uppsala universitet: Inredning och utrustning av nya lokaler.** *Det större akademiska konsistoriet i Uppsala* hemställer, att Uppsala universitet från och med nästa budgetår måtte i likhet med Lunds universitet tilldelas ett särskilt anslag till inredning och utrustning av nya lokaler. Av efterföljande tablå framgår de belopp, som konsistoriet därvid begär för olika ändamål, samt de belopp, som *universitetskanslern* funnit sig böra tillstyrka för nästa budgetår.

	Konsistoriet	Kanslern
1. Hygienisk-bakteriologiska institutionen (virologiska avdelningen)	65 600	50 000
2. Anatomiska institutionen (prosektorsavdelning och djuravdelning)	107 800	105 000
3. Medicinsk-kemiska institutionen (laboratorium för isotopforskning)	10 000	10 000
4. Kirurgiska kliniken (experimental-kirurgiska avdelningen)	41 000	41 000
5. Klubbans biologiska station	14 000	14 000
Summa kronor	238 400	220 000

Av tillgängliga handlingar inhämtas huvudsakligen följande.

H y g i e n i s k - b a k t e r i o l o g i s k a i n s t i t u t i o n e n. Till ombyggnad av den för hygienisk-bakteriologiska och patologiska institutionerna gemensamma byggnaden har för innevarande budgetår anvisats 230 000 kronor. Genom denna ombyggnad kommer bland annat erforderliga utrymmen för virusforskning att erhållas. Kostnaden för inredning och utrustning av hygienisk-bakteriologiska institutionens virologiska avdelning har beräknats uppgå till i runt tal 86 600 kronor, varav 21 000 kronor ställts till institutionens förfogande av innevarande budgetårs anslag till nyanskaffning av apparater m. m. *Konsistoriet* hemställer nu om anvisande av återstoden av det beräknade totala kostnadsbeloppet eller 65 600 kronor. *Kanslern* anser för sin del, att 15 600 kronor av detta belopp bör kunna ställas till förfogande ur nästa budgetårs anslag till nyanskaffning av apparater m. m., och förordar därför, att endast 50 000 kronor anvisas under förevarande anslag.

A n a t o m i s k a i n s t i t u t i o n e n. Vid institutionen saknas för närvarande ordentlig prosektorsavdelning ävensom djuravdelning. Genom iordningställande av tidigare outnyttjade utrymmen i andra våningen och vindsvåningen i institutionsbyggnaden samt om disposition av utrymmena räknar man emellertid med att kunna bereda tillfredsställande lokaler åt dylika avdelningar. Förutom en särskild medelsanvisning av 265 000 kronor till de härfor erforderliga ombyggnadsarbetena begär *konsistoriet* ett anslag av 107 800 kronor till utrustning av avdelningarna.

M e d i c i n s k - k e m i s k a i n s t i t u t i o n e n. Arbete med radioaktiva isotoper har pågått vid institutionen i över fyra år. Hittills har detta arbete bedrivits i provisoriska lokaler inom institutionen. Vid arbetet med de svagare och mera långlivade isotoperna har emellertid problemet om skyddsåtgärder mot radioaktiv kontamination hastigt aktualiserats och det anses bland annat av detta skäl nödvändigt att isolera ett isotoplaboratorium. *Konsistoriet* anhåller nu om 27 700 kronor till uppförande av en universitetet tillhörig barackbyggnad samt om 10 000 kronor till inredning och utrustning av ett isotoplaboratorium i denna barack. *Kanslern* tillstyrker i detta sammanhang varmt, att sistnämnda belopp anvisas under förevarande anslag.

K i r u r g i s k a k l i n i k e n. För närvarande pågår ombyggnad av denna klinik, vilket arbete beräknas vara fullbordat i juni 1955. Härvid erhålles lokaler för en experimentalkirurgisk avdelning. Det av konsistoriet äskade och av kanslern tillstyrkta beloppet av 41 000 kronor är avsett till anskaffande av viss grundutrustning till denna avdelning. *Kanslern* fram-

håller, att avdelningen icke kommer att få någon större betydelse för sjukvården, och att därför kostnaderna för utrustningen helt bör bestridas av statsmedel, trots att landstinget bidragit med halva kostnaden för lokalernas istandsättande.

K l u b b a n s b i o l o g i s k a s t a t i o n. *Konsistoriet* har gjort framställning dels om 182 000 kronor för om- och tillbyggnad av denna station dels om 14 000 kronor till inredning och utrustning av stationen.

Departementschefen. Det är min avsikt att senare i dag framlägga förslag om anvisande av anslag å kapitalbudgeten till de i det föregående angivna byggnadsföretagen berörande anatomiska och medicinsk-kemiska institutionerna. Jag föreslår, att till inredning och utrustning av nämnda institutioner samt av hygienisk-bakteriologiska institutionen och kirurgiska klinikens experimentalkirurgiska avdelning anvisas ett sammanlagt belopp av 200 000 kronor. Detta belopp torde böra uppföras å riksstaten som ett särskilt reservationsanslag med rubriken Uppsala universitet: Inredning och utrustning av nya lokaler. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles efter förslag av vederbörande besluta angående anslagets disposition.

Då jag icke är beredd att föreslå, att medel nu anvisas till om- och tillbyggnad av Klubbans biologiska station, bör förslaget om medelsanvisning till inredning och utrustning av sagda station för närvarande icke föranleda någon åtgärd.

Under åberopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppsala universitet: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kronor.

[83] 9. Lunds universitet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	9 395 000	9 186 160
1954/55 (statsliggaren s. 511 ff.)	9 530 000	
1955/56 (förslag)	9 870 000	

Det större akademiska konsistoriet i Lund har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår framlagt förslag om betydande förstärkningar av universitetets personal.

Universitetskanslern förordar i skrivelse den 25 augusti 1954 konsistoriets förslag allenast i begränsad omfattning.

I det följande kommer jag att mera utförligt redogöra endast för de av kanslerns förslag, som jag ansett mig böra helt eller delvis biträda eller eljest funnit särskild anledning att uppehålla mig vid. I övrigt torde jag få hänvisa till handlingarna i ärendet.

Ytterligare en professur inom ämnesområdet psykologi och pedagogik. Å universitetets stat finnes för närvarande uppförd en professur i psykologi och pedagogik. Genom beslut den 26 juli 1947 har Kungl. Maj:t förordnat, att vid Lunds universitet skulle från och med den tidpunkt, som Kungl. Maj:t ville framdeles på förslag av kanslern för rikets universitet bestämma, dock tidigast från och med budgetåret 1948/49 inrättas en ny professur genom uppdelning av förenämnda professur i en professur i psykologi och en i pedagogik och pedagogisk psykologi. Motsvarande uppdelning har redan ägt rum vid Uppsala universitet och vid Stockholms högskola.

Konsistoriet och humanistiska sektionen har nu — med erinran om att i avvaktan på fullt kvalificerade sökande förslag om nämnda professors inrättande icke framlagts från universitetets sida tidigare än i dess anslagsäskanden för innevarande budgetår samt under förmälan att förutsättningar för erhållande av kvalificerade sökande numera föreläge — gjort framställning om uppdelning på förut angivet sätt av professuren i psykologi och pedagogik vid Lunds universitet. Såsom skäl för uppdelningen har framhållits den utomordentligt stora undervisningsbördan, det disparata ämnesområdet och den allt större praktiska tillämpningen av både psykologien och pedagogiken. Studerandeantalet i Lund i dessa ämnen har angivits uppgå till över 550.

Kanslern erinrar om att ett av honom redan för innevarande budgetår framlagt förslag om uppdelning av ifrågavarande professur icke av Kungl. Maj:t förelagts riksdagen och anför ytterligare följande.

Jag vill ånyo framhålla, att starka skäl synes mig föreligga för att 1947 års principbeslut rörande omförmälda professur bringas i verkställighet från och med nästa budgetår. Jag tillstyrker därför bifall till universitetsmyndigheternas ifrågavarande framställning och hemställer, att medel måtte anvisas för ändamålet. Vid bifall till professurens uppdelning utgår jag från att den nuvarande innehavaren av professuren, professorn H. Siegväld, i enlighet med av honom uttalad önskan blir innehavare av den nya professuren i psykologi.

Professur i biokemi m. m. Genom beslut av 1954 års riksdag har vid Lunds universitet inrättats en professur i biokemi från och med den 1 juli 1955. Såsom framgår av redogörelsen under punkten 83 i 1954 års åttonde huvudtitel hade personalbehovet vid tillkomsten av sagda professur beräknats utgöra: en forskningsassistent (förste assistent), en förste amanuens och ett laboratoriebiträde (Ce 11). Med hänsyn härtill och med anledning av en av *konsistoriet* gjord framställning har *kanslern* hemställt, att medel till såväl professuren som nämnda tre hjälpkrafter måtte anvisas för nästa budgetår.

Laboratur i numerisk analys. Matematisk-naturvetenskapliga sektionen och *konsistoriet* har, efter framställning från *professo-*

terna T. Gustafson, Å. Pleijel och B. Edlén, ånyo framställt förslag om en befattning som laborator i numerisk analys, tillika föreståndare för matematikmaskinavdelningen. Till stöd för detta förslag har framhållits i huvudsak följande.

Den i Lund under uppbyggnad varande elektroniska matematikmaskinen, vartill statsmedel beviljats med tillhopa 110 000 kronor, beräknas färdigställd mot slutet av år 1954. Matematikmaskinavdelningens verksamhet kommer att bli av väsentlig betydelse för forskningen inom särskilt matematik, fysik och astronomi men även inom flera andra ämnen. Verksamheten berör i hög grad specialarbeten av licentiander och doktorander, där matematikmaskinen ger tidsvinster, som kan komma att uppgå till terminer, och kan rentav vara en nödvändig förutsättning för att en ur vetenskaplig och utbildningssynpunkt väsentlig undersökning över huvud skall kunna föras till fullbordan. För matematikmaskinavdelningens verksamhet är det därför nödvändigt med en föreståndare på heltidstjänst, med hög kompetens och erfarenhet i matematisk metodik och matematikmaskiners teori och praxis. Han skall vara ledare för det matematiska arbetet, innefattande förberedande utredningar, planering, kodning samt övervakning och eventuellt ingripande under själva körningen av problemen. I hans arbete skall som en viktig del ingå undersökning av problem, som andra institutioner eller vetenskapsmän önskar att få behandlade. På föreståndarens vetenskapliga och organisatoriska kapacitet kommer matematikmaskinavdelningens förmåga att göra fruktbringande insatser för universitetets olika institutioner att i avgörande grad bero. Det erfordras, att föreståndaren erhåller laboratorers ställning. Hittills har föreståndarfrågan kunnat ordnas provisoriskt genom att docenten Carl-Eric Fröberg, som innehar förordnande som e. o. docent, åtagit sig detta arbete. När tiden för hans docentförordnande utlöper, senast hösten 1955, upphör denna möjlighet att ordna ledningen av matematikmaskinavdelningen.

Kanslern anför för sin del huvudsakligen följande.

När denna fråga förra året var föremål för min prövning inhämtade jag yttrande i ämnet från matematikmaskinnämnden, som för sin del på det livligaste tillstyrkte bifall till förslaget. I fjol framhöll jag, att de för laboratorn avsedda uppgifterna handhades av docenten Fröberg, vars förordnande som extra ordinarie docent utginge senast hösten 1955. Med inrättandet av laboraturen kunde därför enligt min mening anstå till budgetåret 1955/56, vid vilken tidpunkt man emellertid med nödvändighet måste räkna med att tjänsten komme till stånd. Jag hemställer nu, att omförmälda laboratorstjänst inrättas från och med nästa budgetår.

P e d a g o g i s k t u n i v e r s i t e t s l e k t o r a t i t y s k a s p r å k e t. För närvarande företrädes detta ämne vid Lunds universitet av en professor, en docent, en universitetslektor och en förste amanuens.

Humanistiska sektionen och konsistoriet har på förslag av vederbörande ämnesrepresentant, *professorn E. Rooth*, ånyo hemställt om en förstärkning av lärarkrafterna i tyska språket med ett universitetslektorat av samma typ som universitetets nuvarande lektorat i svenska respektive engelska språket i fråga om anställnings- och avlöningsförhållanden. Till stöd för denna hemställan har framhållits i huvudsak följande.

Antalet elever i tyska språket har successivt ökat och torde nu uppgå till inemot 150. Med hänsyn till den ökade tillströmningen av tyskstuderrande och den ojämna, ofta mycket svaga förutbildning dessa äger har behovet av en ny lärarkraft i tyska gjort sig alltmer gällande. För att effektivisera undervisningen och förkorta studietiden skulle tillsättandet av en välkvalificerad svensk lärare som komplettering till den infödde tyske lektorn vara den bästa utvägen. En av den pedagogiske lektorns främsta uppgifter bleve att utjämna och förbättra de studerandes förkunskaper i ämnets elementa, d. v. s. modern grammatik och förmåga att uttala och tala språket.

Kanslern anför med anledning härav följande.

Jag får erinra om att pedagogiska lektorat i tyska numera finnes inrättade såväl vid Uppsala universitet som vid Stockholms högskola. Då jag funnit att mycket vägande skäl anförts för att jämväl Lunds universitet utrustas med en befattning av motsvarande slag, tillstyrker jag, att ifrågasvarande lektorat kommer till stånd från och med nästa budgetår.

Biträdande lärare i zoologi. Vid Lunds universitet representeras zoologien av två professorer, fyra förste assistenter, fyra förste amanuenser och två andre amanuenser. Ämnet äger därjämte företrädesrätt till tre av matematisk-naturvetenskapliga sektionens docentbefattningar. Till skillnad från övriga examensämnen inom sektionen av samma storleksordning saknar emellertid zoologien alltså en biträdande lärarbefattning. Uppsala universitet disponerar över en biträdande lärare i zoologi samt en i zoologi, särskilt jämförande anatomi och histologi, medan Stockholms högskola förfogar över en biträdande lärare i zoologi samt en i experimentell zoologi och cellforskning.

Matematisk-naturvetenskapliga sektionen och *konsistoriet* har nu på förslag av *professorn B. Hanström* gjort framställning om en befattning som biträdande lärare i zoologi. Till stöd härför har bland annat åberopats, att zoologiska institutionen i Lund i fråga om tillgång till personal konstaterats vara underdimensionerad i förhållande till motsvarande institution i Uppsala. Därjämte har framhållits, att den i Lund förefintliga personalen på grund av det under de senaste åren starkt ökade relevantalet så gott som helt måst utnyttjas för undervisningens behov, varigenom viktiga forskningsuppgifter måst eftersättas.

Kanslern finner behovet av den begärda befattningen uppenbart och tillstyrker därför ifrågasvarande framställning.

Biträdande lärare i systematisk botanik. Vid såväl Uppsala universitet som Lunds universitet finnes biträdande lärare i botanik, särskilt fysiologi och anatomi. Vid Uppsala universitet finnes dessutom för den systematiska botaniken en befattning som förste trädgårdsintendent. Någon motsvarande tjänst står icke till förfogande för universitetet i Lund.

Konsistoriet har nu på förslag av *matematisk-naturvetenskapliga sektionen* hemställt, att en befattning som biträdande lärare i systematisk bota-

nik måtte inrättas i Lund. Såsom motivering härför har åberopats en framställning från vederbörande ämnesrepresentant, *professorn H. Weimarck*, vari denne framhållit, att med den undervisningsbörda, som på senare år ålagts den systematiska institutionens tjänstemän i avsikt att de studerande skulle på en termin tentera till två betyg i systematisk botanik, saknades tid till högre undervisning och forskning. Under läsåret 1953/54 hade sålunda den lägre undervisningen upptagit så mycket tid, att den för licentianderna obligatoriska kursen i embryologi måst inställas av brist på lärarkraft.

Kanslern har på grund av sålunda föreliggande förhållanden funnit sig böra tillstyrka, att den begärda befattningen som biträdande lärare inrättas från och med nästa budgetår.

Experimentalpsykologisk assistens vid psykiatriska kliniken. *Medicinska fakulteten* och *konsistoriet* har ånyo framställt förslag om en befattning som förste assistent vid psykiatriska kliniken för experimentalpsykologiska arbetsuppgifter. Till stöd härför har åberopats en av vederbörande ämnesrepresentant, *professorn E. Essen-Möller*, anförd motivering, av vilken här torde böra återgivas följande.

Vid en psykiatrisk universitetsklinik är det av vikt att med experimentalpsykologiska metoder precisera och registrera symtom och beteenden, som ofta endast vagt kan gripas och skildras vid samtal med patienterna. De s. k. intelligenstesten i vanlig mening är därvid måhända mindre betydelsefulla. Det väsentliga är prov för påvisande av lätta förändringar efter hjärnskador eller, vid psykisk sjukdom, medfödda anomalier och varianter i det psykiska reaktionssättet och liknande. Även de angränsande neurokirurgiska och neurologiska disciplinerna kan draga nytta av ett experimentalpsykologiskt laboratorium inom psykiatriska kliniken. Uppgiften är långt ifrån begränsad till att gälla enbart diagnostik. Tvärtom medverkar experimentalpsykologien till exakthet i det vetenskapliga arbetet, liksom omvänt samarbetet med klinisk psykiatri berikar experimentalpsykologiens egen utveckling. Utöver experimentalpsykologisk verksamhet i trängre mening har vid kliniken även i blygsam omfattning påbörjats experimentellt arbete med sinnesfysiologisk orientering. Ett tredje arbetsfält är försök med farmakologisk belastning av vegetativa nervsystemet med eller utan samtidig elektroencefalografi.

Kanslern anför med anledning härav följande.

Jag får erinra därom att jag i mina underdåniga framställningar angående anslag till avlöningar vid universiteten i Uppsala och Lund för budgetåren 1953/55 framhöll vikten av att experimentalpsykologisk assistens ställdes till de psykiatriska klinikernas förfogande. Avsaknaden av dylik assistens hade nämligen visat sig utgöra en svår brist för undervisningen och den vetenskapliga forskningen. Jag tillstyrkte därför, att ifrågavarande behov måtte tillgodoses på så sätt, att vid vardera universitetet ett arvode av 6 000 kronor (motsvarande arvode till en förste assistent med halvtidstjänstgöring) ställdes till förfogande. Dessa förslag har icke föranlett någon framställning till riksdagen från Kungl. Maj:ts sida. Jag anser mig nu

böra upprepa mitt förslag från i fjol och hemställer således, att Lunds universitet måtte för verksamhet av omförmälda slag för nästa budgetår tillföras förut angivna anslagsbelopp.

Förste amanuens vid rättsmedicinska institutionen. *Konsistoriet* har på förslag av *medicinska fakulteten* ånyo hemställt, att en befattning som förste amanuens måtte inrättas vid rättsmedicinska institutionen. Såsom motivering härför har anförts följande.

Föreståndaren för statens rättsläkarstation i Lund, vilken samtidigt är biträdande lärare i rätts- och statsmedicin, har för närvarande ingen medhjälpare i sin verksamhet. Den under elfte huvudtiteln uppförda assistentbefattningen vid rättsläkarstationen har hittills icke kunnat besättas bland annat på grund av speciella behörighetsvillkor, omfattande ett års amanuensjänstgöring vid rättsmedicinsk institution. Denna assistentbefattning avser för övrigt icke undervisning och forskning inom ifrågavarande ämnesområde. Vid karolinska institutet är ämnet företrätt av en professor, som till sitt biträde har en förste assistent samt en förste och en tredje amanuens. Samtliga dessa befattningar är uppförda på institutets stat. Det är nödvändigt, att utbildnings- och rekryteringsmöjligheterna inom ifrågavarande för samhället och rättssäkerheten viktiga medicinska disciplin underlättas genom inrättande av en förste amanuensbefattning vid rättsmedicinska institutionen.

Kanslern anser det oavvisligen nödvändigt, att institutionen utrustas med den begärda tjänsten och tillstyrker därför bifall till ifrågavarande framställning.

Förstärkning av universitetsbibliotekets personal. *Konsistoriet* har med anledning av en av *överbibliotekarien* gjord framställning hemställt, att bibliotekets personal måtte utökas med följande befattningshavare:

- a) förste bibliotekarie i Ce 31;
- b) bibliotekarie i Ca 29;
- c) biblioteksassistent i Ce 19;
- d) reproduktionsföreståndare i Ca 13.

Behovet av den begärda tjänsten som reproduktionsföreståndare har motiverats på följande sätt.

Reproduktionsverksamheten har på senare år undergått en utveckling, som överträffar alla gjorda beräkningar, och måste numera räknas som en utomordentligt viktig del av bibliotekets service. Nämnas kan sålunda, att under det att reproduktionsverksamheten budgetåret 1947/48 redovisade 5 322 fotostatiska kopior (annan fotoutrustning än fotostatapparat fanns vid denna tidpunkt icke), var siffrorna för året 1948/49 7 450 fotostat- och fotokopior samt 9 418 mikrofilmbilder. Siffrorna för senare år visar en fortgående stark stegring av denna bibliotekets verksamhet. Under budgetåret 1952/53 har sålunda utförts icke mindre än 10 959 fotostat- och fotokopior samt 78 250 mikrofilmbilder och under tiden 1/7 1953—31/3 1954 9 270 fotostat- och fotokopior samt 61 000 mikrofilmbilder. Siffrorna torde vad mikrofilmningen beträffar vida överstiga dem, som redo-

visas av andra motsvarande institutioner. Redan universitetsberedningen föreslog inrättandet av en befattning som föreståndare för verksamheten i fråga, och det framstår nu som fullständigt orimligt, att biblioteket icke har någon annan att placera på denna viktiga arbetsuppgift än en av dess alltför fåtaliga bokbindare. Graden av erforderlig skicklighet motiverar till fullo den föreslagna placeringen i lönegrad 13.

Kanslern anför med anledning av föreliggande förslag bland annat följande.

För egen del vill jag framhålla, att de av överbibliotekarien anmälda behoven länge gjort sig gällande och att ett tillgodoseende av desamma förefaller mig i hög grad nödvändigt. På grund av rådande statsfinansiella läge måste jag emellertid liksom i fjol inskränka mig till att förorda allenast ett successivt inrättande av de angivna tjänsterna och får i sådant avseende nu föreslå, att två av de begärda nya befattningarna måtte komma till stånd från och med nästa budgetår, nämligen en bibliotekariebefattning i Ca 29 för institutionstjänsten och en befattning som reproduktionsföreståndare (fotograf) i lönegraden Ca 13.

Byggnadskonduktör i Ce 27 för övervakande av underhållet av universitetets institutionsbyggnader. *Konsistoriet* har på förslag av *drätselnämnden* ånyo begärt, att en befattning måtte inrättas på universitetets stat i lönegraden Ce 27 som byggnadskonduktör för övervakande av underhållet av universitetets institutionsbyggnader. Såsom motivering härför har anförts huvudsakligen följande.

En befattning som byggnadskonduktör har sedan länge funnits vid universitetet; avlöning till denne utgår för närvarande från universitetets delfond av statens allmänna fastighetsfond (underhållsanslaget) och är utmätt efter 27 lönegraden i Saar. Med hänsyn till den kraftiga utveckling av universitetets institutionsbestånd, som ägt rum alltsedan de senare åren av 1940-talet och som medfört, att befattningshavarens arbete vid universitetet blivit väsentligt mer omfattande än vad som motsvarar en heltidstjänst, kan universitetet i fortsättningen ej undvara en heltidsanställd fast befattningshavare för övervakande av institutionsbyggnadernas underhåll. Avsett är att därest ifrågavarande befattning uppföres på universitetets avlöningsstat för avlöningen erforderliga medel varje år skola överföras från underhållsanslaget till avlöningsanslaget.

Kanslern anför för sin del följande.

Jag tillstyrker bifall till ifrågavarande framställning. Jag beräknar medel för förevarande tjänst under avlöningsanslaget, men uppför motsvarande belopp under rubriken särskilda uppbördsmedel.

Om reglering av lärartjänsten i gymnastik och idrott. *Konsistoriet* har, under åberopande av en framställning från *inspektorn för universitetets gymnastikinrättning, professorn A. Lindau*, hemställt, att den ordinarie befattningen som lärare i gymnastik och fäktkonst vid universitetet, vilken sedan budgetåret 1950/51 hållits obesatt, måtte indragas och att den nuvarande i lönegraden Cg 23 placerade befatt-

ningen som lärare i gymnastik och idrott måtte förändras till en extra ordinarie tjänst i samma lönegrad, å vilken befattning förordnande skulle meddelas av kanslern för tre år i sänder. Såsom skäl härför har framhållits, att extra-ordinariesättning av tjänsten — om än med relativt korta förordnandeperioder — skulle tillförsäkra tjänstinnehavaren tjänstårsberäkning och pensionsförmåner, varigenom möjligheterna för universitetet att till tjänsten förvärva och under vederbörandes bästa år behålla en elitkraft skulle avsevärt förbättras.

Kanslern tillstyrker förevarande framställning.

Laboratoriebiträde i Ce 13 vid radiofysiska laboratoriet. För detta laboratoriums räkning har icke någon biträdeshjälp för laboratoriegöromål ställts till förfogande å universitetets stat.

Medicinska fakulteten och *konsistoriet* har på förslag av *laboratorn K. Lidén* ånyo hemställt, att en laboratoriebiträdestjänst i Ce 13 måtte inrättas vid laboratoriet. Till stöd härför har åberopats, att tillgång till en hjälpkraft av detta slag vore en nödvändig förutsättning för det vetenskapliga arbetets bedrivande vid laboratoriet och att ett elementärt behov av dylik biträdeshjälp sålunda föreläge. Detta behov hade hittills, har vidare framhållits, täckts genom tillfälliga forskningsanslag och genom utnyttjande av materielanslaget.

Kanslern anför för sin del bland annat följande.

Avsaknaden av dylik hjälp är givetvis till stort men för forskningsverksamheten men även för kursundervisningen i radiofysik, vilken är talrikt besökt av studerande inom de medicinska och naturvetenskapliga disciplinerna. Då jag finner starka skäl, icke minst ur undervisningssynpunkt, föreligga för tillmötesgående av universitetsmyndigheternas här ifrågakvarande äskande, hemställer jag ånyo, att medel måtte anvisas för inrättande av en befattning som laboratoriebiträde i lönegraden Ce 13 vid radiofysiska laboratoriet.

Laboratoriebiträde (tekniskt biträde) i Ce 13 i stället för andre amanuens vid konstmuseet och arkivet för dekorativ konst. *Konsistoriet* har med anledning av en av *humanistiska sektionen* gjord framställning hemställt, att medel måtte ställas till förfogande för anställande av ett laboratoriebiträde (tekniskt biträde) i Ce 13 vid ifrågakvarande två institutioner. Till stöd härför har åberopats en av vederbörande ämnesrepresentant, *professorn R. Josephson*, anförd motivering, av vilken här torde böra återgivas följande.

Det är av största vikt, att museets och arkivets omfattande samlingar av originalkonstverk, målningar, skulpturer, skisser, teckningar m. m. blir väl konserverade och lätt tillgängliga för forskning genom montering och katalogisering. Särskilt betydelsefullt är, att en fortlöpande fotografering av konsthistoriskt material sker i anslutning till olika arbetsuppgifter. Det med samlingarnas vård förbundna arbetet är av teknisk natur och kräver dagligen full sysselsättning för ett tekniskt biträde. Vid museet och arkivet

har tidigare funnits fyra arkivarbetare, vilka delvis utfört arbete av förut angivet slag. Numera är endast två dylika arbetare sysselsatta därstädes. Dessa arbetare är emellertid icke fotografiskt skolade och kan därför användas allenast för monteringsarbeten o. dyl. I avsaknad av tekniskt biträde måste ständigt de båda institutionerna eftersätta viktiga uppgifter, vilket menligt inverkar på samlingarnas tillgänglighet och deras utnyttjande för undervisningsändamål och för vetenskapligt arbete.

Kanslern anför med anledning härav följande.

Ifrågarande två institutioner disponerar nu över följande personal: en förste assistent, en andre assistent, en förste amanuens, en andre amanuens och en tredje amanuens. Enligt min mening är det av stor betydelse för institutionerna att ha tillgång till en väl skolad teknisk arbetskraft för utförande av arbeten av det slag, professor Josephson angivit. Jag tillstyrker därför bifall till att den begärda laboratoriebiträdesbefattningen i Ce 13 kommer till stånd. Genom inrättandet av denna tjänst synes mig emellertid en viss begränsning kunna äga rum med avseende å övriga, till institutionernas förfogande stående arbetskrafter. I sådant avseende torde enligt min mening en andre amanuensbefattning kunna bortfalla.

Laboratoriebiträde i Ce 11 vid kemiska institutionen, avsett för laboratorn i fysikalisk kemi. Vid kemiska institutionen har till professorernas förfogande ställts två laboratoriebiträden. Även laboratorn i analytisk kemi disponerar över ett laboratoriebiträde. Laboratorn i fysikalisk kemi har däremot icke utrustats med dylik teknisk hjälp.

Matematisk-naturvetenskapliga sektionen och *konsistoriet* har ånyo hemställt, att en tjänst som laboratoriebiträde i Ce 11 måtte inrättas för laboratorn i fysikalisk kemi. Till stöd härför har åberopats en framställning från *laboratorn S. Fronaeus*, vari denne anført bland annat följande.

När laboratorstjänsten inrättades, tillfördes kemiska institutionens avdelning för oorganisk och fysikalisk kemi en ny förste amanuens tjänst, men laboratorn erhöll inte något laboratoriebiträde till sin disposition. Under de snart sex år, som laboratorstjänsten varit besatt, har erfarenheten emellertid visat, att den undervisning (kursledning, seminarieövningar, föreläsningar, handledning av specialstuderande), som åvilar laboratorn, i hög grad splittrar den tid, han disponerar för egen forskning. Detta faktum kommer att bli än mera kännbart i och med inrättandet av ytterligare laborationskurser i fysikalisk kemi, som den nya studieplanen för kemi förutsätter. Den amanuens, som står till laboratorns förfogande, kan beräknas behöva tagas helt i anspråk för att bistå laboratorn vid ledandet av nämnda laborationskurser, varför laboratorn för att ha utsikter att någorlunda snabbt få fram resultat av sin forskning är i stort behov av ett laboratoriebiträde, åt vilken mera rutinmässigt arbete kan överlätas. För närvarande är laboratorn hänvisad till att genom tillfälliga forskningsanslag söka skaffa medel till avlöning av laboratoriebiträden. Dessa utgöres för det mesta av filosofie studerande, som på grund av egna studier endast kan stanna en ganska kort tid och därför nätt och jämt hinna förvärva den rutin, som ett fullgott arbete kräver. Laboratorn tvingas alltså att lära upp det ena biträdet efter det andra, en sak som är tidskrävande,

då den apparatur, som användes i forskningsarbetet, är dyrbar och kräver ett exakt handhavande. De nämnda svårigheterna inverkar störande på laboratorns forskningsarbete men skulle delvis elimineras, om han till sitt förfogande finge ett fast anställt laboratoriebiträde.

Kanslern biträder ånyo ifrågavarande framställning.

Kontorist i Ce 13 vid historiska institutionen. *Humanistiska sektionen* och *konsistoriet* har, efter framställning från *professorn S. Bolin*, ånyo hemställt, att historiska institutionen måtte utrustas med biträdeshjälp för expeditionsgöromål m. m. dyl.

Kanslern anför med anledning härav följande.

Sedan historiska institutionen inflyttat i sina nya lokaler har institutionen genomgått en betydande utveckling, ej minst på grund av att ett mikrofilmarkiv upplagts, vars registrering och tekniska skötsel kräver en van och permanent arbetskraft. Institutionen saknar emellertid ett fast anställt biträde för dessa göromål. Hittills har arbetet omhänderhaft av filosofie kandidaten A. Peetre. Peetre har åtnjutit ersättning för sitt arbete för budgetåret 1952/53 genom anslag ur docentstipendiefonden och avlönas innevarande budgetår med anlitan av medel ur reservfonden. I föl tillstyrkte jag på grund av det behov, som för institutionens del föreligger av ett väl kvalificerat biträde, att medel skulle anvisas för en kontoristbefattning i lönegraden Ce 13 vid historiska institutionen. Detta förslag föranledde emellertid icke någon åtgärd från Kungl. Maj:ts sida. I anslutning till konsistoriets nu förnyade äskande i ärendet och då arbetet vid historiska institutionen ovillkorligen synes mig kräva en hjälpkraft av ovan omförmälda slag, förordar jag, att nämnda kontoristtjänst måtte komma till stånd från och med nästa budgetår.

Djurvårdare. Medicinska fakulteten disponerar nu under universitetets materielanslag över ett anslagsbelopp å 16 000 kronor för djuravdelningarna vid anatomiska, histologiska, patologiska, bakteriologiska, fysiologiska och farmakologiska institutionerna samt kirurgiska kliniken i Malmö.

Medicinska fakulteten och *konsistoriet* har nu — med förmälan att den djurexperimentella verksamheten vid var och en av ifrågavarande institutioner samt omförmälda klinik är så omfattande, att den tager vederbörande djurskötares hela arbetsdag i anspråk — gjort framställning om att fyra befattningar som djurvårdare i Cg 10 måtte inrättas, avsedda en för var och en av de histologiska, fysiologiska och farmakologiska institutionerna samt en gemensam för de patologiska och bakteriologiska institutionerna. Vid bifall härtill bör enligt universitetsmyndigheternas mening under materielanslaget kvarstå 12 000 kronor för djurvårdare vid anatomiska institutionen och kirurgiska kliniken i Malmö.

Kanslern anför för sin del följande.

Jag får erinra därom, att genom beslut av 1954 års riksdag fyra befattningar som djurvårdare i Cg 10 från och med budgetåret 1954/55 inrättats vid karolinska institutet. I överensstämmelse härmed synes mig motsva-

rande antal befattningar av nyssnämnda slag böra komma till stånd vid universitetet i Lund, avsedda för de av medicinska fakulteten därstädes angivna institutionerna. Under materielanslaget kommer jag att föreslå att ett belopp av 4 000 kronor uppföres för att tillgodose anatomiska institutionens och kirurgiska klinikens i Malmö behov av medel för avlönande av djurvårdare.

Ytterligare förslag. *Kanslern* har i förutnämnda skrivelse den 25 augusti 1954 vidare gjort framställning om ökad medelsanvisning på grund av löneklassuppflyttningar. Härjämte har kanslern framställt följande förslag.

1. Personlig professur i cytologi för laboratorn i ämnet J. A. Levan och samtidigt vakanssättning av dennes laboratorstjänst.
2. Två laboraturer, varav en i elektronik och en i mikrobiologi.
3. Ytterligare tre docenter, varav en vid teologiska och två vid medicinska fakulteten.
4. Biträdande lärare i rättskunskap i stället för den nuvarande från juridiska fakultetens kursanslag avlönade ledaren av den propedeutiska kursundervisningen inom sagda fakultet.
5. Ytterligare två förste assistenter, varav en vid botaniska och en vid kemiska institutionen.
6. Två förste amanuenser, varav en för experimentalkirurgi vid kirurgiska kliniken i Malmö och en för cytologi vid genetiska institutionen.
7. Andre amanuens vid teologiska fakulteten.
8. Höjning av juridiska fakultetens kursanslag med 3 500 kronor för viss extra undervisning samt av medicinska fakultetens med 5 130 kronor för förhöjning av vissa arvoden och för viss särskild kursundervisning.
9. Anvisande av 11 600 kronor till arvoden åt universitetets dekaner.
10. Laboratoriebiträde i Ce 11 vid fysiologiska institutionens endokrinologiska avdelning.
11. Kanslibiträde i Ce 11 vid fysiska institutionen.
12. Kvinnlig trädgårdsarbetare vid genetiska institutionens försökssträdgård (kostnad 6 290 kronor).
13. Skrivhjälp vid institutionen för psykologi (kostnad 4 000 kronor) och vid institutionen för ekonomisk historia (kostnad 4 000 kronor).

Vidare har kanslern framlagt följande särskilda förslag, nämligen den 8 december 1953 om inrättande av ett universitetslektorat i serbo-kroatiska språket, gemensamt för universitetet i Lund och Stockholms högskola, den 14 och den 27 september 1954 om viss vid bifall till propositionen 1954: 212 angående reformering av läkarutbildningen erforderlig förstärkning av medicinska fakultetens personalorganisation och den 6 oktober 1954 om ändrad lönegradsplacering för vissa befattningshavare vid universitetet.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

Förstärkning av medicinska fakultetens personalorganisation. I propositionen 1954: 212 angående reformering av läkarutbildningen förutsättes, att den nya studieordningen för läkarutbildningen successivt skall genomföras från och med höstterminen 1955

och att övergången till denna studieordning skall ske i fyra etapper; den första etappen innebär, att undervisningen under de två första studieåren omlägges. För genomförandet av denna första etapp har i förenämnda proposition för Lunda-fakultetens vidkommande räknats med följande nya befattningar och medelsanvisningar till nya ändamål.

1. Docent, företrädesvis för medicinsk fysik.
2. Andre assistent vid anatomiska institutionen.
3. Förste amanuens för medicinsk fysik.
4. Arvode för undervisning i medicinsk statistik (kostnad 1 700 kronor).
5. Arvode för undervisning i medicinsk genetik (kostnad 1 200 kronor).
6. Arvode för undervisning jämte förhör i psykologi (kostnad 2 450 kronor).
7. Laboratoriebiträde i högst Ce 13 vid histologiska institutionen.
8. Laboratoriebiträde i högst Ce 13 vid medicinsk-kemiska institutionen.
9. Anvisande av 4 000 kronor till flyttning av histologiundervisningen till ett tidigare skede av det morfologiska året, varav 3 000 kronor för en biträdande lärare med uppdrag att giva en halv föreläsningskurs och 1 000 kronor för viss amanuenspersonal under två månader.

I omförmälda proposition har vidare förordats en ökning av antalet medicine studerande i Lund med 5 per termin eller en ökning för år räknat med 10 från nu 64 till 74. Med anledning därav har *medicinska fakulteten i Lund* i en av *det större konsistoriet därstädes* till universitetskanslern överlämnad framställning framhållit, att fakulteten, som icke tidigare haft tillfälle att yttra sig över detta förslag, funne en sådan anordning möjlig under förutsättning av en viss förstärkning av lärarkrafterna, utrustningen och de årliga materielanslagen. Vidkommande lärarkrafterna har fakulteten funnit ökningen av det årliga studentintaget påfordra anställandet av följande personal:

- a) förste amanuens vid anatomiska institutionen,
- b) förste amanuens vid histologiska institutionen,
- c) förste amanuens vid fysiologiska institutionen,
- d) förste assistent vid medicinsk-kemiska institutionen.

Vidare har fakulteten — med förmälan att de uppgifter, som enligt propositionen nr 212 skola anförtros undervisningsnämnden, vore av synnerlig vikt för genomförande av läkarutbildningsreformen samt med framhållande av att det vore oundgängligen nödvändigt, att undervisningsnämnden i sin nya form och med sina nya uppgifter trädde i verksamhet från och med budgetåret 1955/56 — hemställt, att ett kontorsbiträde i reglerad beföringsgång måtte inrättas vid fakulteten för tillgodoseende av nämndens behov av skrivhjälp. Härjämte har fakulteten begärt, att vissa i propositionen 1954: 212 föreslagna högre lärarbefattningar måtte komma till stånd från och med den 1 juli 1956.

Kanslern hemställer, att medel till de nya befattningar och ändamål, som på sätt framgår av det föregående i propositionen 1954: 212 bedömts erforderliga för genomförandet av första etappen av omläggningen av läkar-

utbildningen i Lund, beräknas under nu förevarande anslag och anför ytterligare huvudsakligen följande.

Jag har funnit det föreslagna ökade studentintaget vid medicinska fakulteten i Lund med 10 studerande per år betinga en viss förstärkning av lärarkrafterna samt anvisande av medel för viss utrustning och för höjning av de årliga materielanslagen. Jag anser mig emellertid icke kunna tillstyrka en större förstärkning av lärarkrafterna i Lund än den, varmed i propositionen räknats för ökat studentintag i Uppsala. I anslutning härtill tillstyrker jag, att från och med nästa budgetår medel beräknas till ytterligare följande befattningar vid universitetet i Lund, nämligen:

1. Förste amanuens vid anatomiska institutionen.
2. Förste amanuens vid histologiska institutionen.
3. Tredje amanuens vid fysiologiska institutionen.
4. Tredje amanuens vid medicinsk-kemiska institutionen.

Medicinska fakulteten i Lund förfogar för närvarande endast över ett halvtidsanställt kanslibiträde. Denna arbetskraft är redan vid nuvarande förhållanden otillräcklig för fakultetens behov och svårigheterna torde komma att ytterligare accentueras vid läkarutbildningsreformens genomförande. Jag tillstyrker därför på så sätt bifall till fakultetens begäran, att fakulteten utrustas med ett heltidsanställt kanslibiträde, vilket innebär att medel, motsvarande ett kanslibiträde med halvtidstjänstgöring bör ställas till förfogande.

Det synes mig slutligen ur olika synpunkter i hög grad önskvärt, att samtliga de nya lärarbefattningarna i professors och laborators (motsvarande) ställning, som föreslås i propositionen nr 212, blir redan från början besatta med ordinarie innehavare. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t ville utverka ett generellt bemyndigande av riksdagen, att ifrågavarande lärartjänster må få ledigförklaras ett år innan de enligt den i propositionen angivna planen skola komma till stånd.

Ändrad lönegradsplacering för vissa befattningshavare. *Kanslern* har med anledning av framställningar från universitetets sida tillstyrkt, att vid räntekammaren kamreraretjänsten i Ca 27 uppflyttas till Ca 29 samt att vid botaniska trädgården två tjänster som trädgårdsförman i Ca 14 utbytes mot två trädgårdsmästartjänster i Ca 16.

Departementschefen. Behovet av en förstärkning av lärarkrafterna inom ämnesområdet psykologi och pedagogik är starkt accentuerat, inte minst med hänsyn till pedagogikundervisningens betydelse för lärarytbildningen. Jag anser mig därför böra tillstyrka, att vid universitetet inrättas ytterligare en professur inom nämnda ämnesområde. De två professurerna bör benämnas, den ena professur i psykologi och den andra professur i pedagogik och pedagogisk psykologi. Innehavaren av den nuvarande professuren i psykologi och pedagogik bör medgivas välja, vilket av de två ämnesområdena han önskar företräda. Den andra professuren bör därefter ledigförklaras i vanlig ordning.

För den professur i biokemi, som enligt beslut vid 1954 års riksdag skall inrättas den 1 juli 1955, bör medel nu ställas till förfogande. Vad beträffar

det med professuren förenade behovet av övrig personal anser jag tillräckligt, att för nästa budgetår inrättas en befattning som förste amanuens och en laboratoriebiträdestjänst i Ce 11.

Vägende skäl talar för att universitetet utrustas med en laboratur i numerisk analys redan från och med nästa budgetår. Jag biträder därför förslaget om inrättande av en dylik befattning.

Jag ansluter mig vidare till förslaget om en förstärkning av lärarkrafterna i tyska språket genom inrättandet av ett pedagogiskt universitetslektorat i tyska efter mönster av motsvarande lektorat vid universitetet i svenska respektive engelska språket i fråga om anställnings- och avlöningsförhållanden.

Även en förstärkning av lärarkrafterna i zoologi och systematisk botanik synes mig motiverad. Jag tillstyrker därför, att en befattning som biträdande lärare inrättas i vartdera av dessa ämnen.

I anslutning till vad jag förordat vid anmälan av Uppsala universitets avlöningsanslag torde jämväl under nu förevarande anslag böra för experimentopsykologisk assistens vid psykiatriska kliniken beräknas ett belopp av 6 000 kronor, vilket motsvarar arvode till en förste assistent med halvtidstjänstgöring.

Jag finner starka skäl anförda för behovet av en förste amanuens vid rättsmedicinska institutionen och tillstyrker därför förslaget om inrättande av en dylik befattning.

Jag har i det föregående vid anmälan av anslaget till avlöningar vid Uppsala universitet förordat en organisationsundersökning beträffande universitetsbiblioteket. Det synes mig lämpligt, att en motsvarande undersökning kommer till stånd jämväl beträffande Lunds universitets bibliotek. I avvaktan på resultatet av denna översyn finner jag mig med anledning av föreliggande förslag om förstärkning av bibliotekets personalresurser endast böra tillstyrka inrättande av en tjänst som fotograf i Ce 12.

Den nuvarande befattningen som byggnadskonduktör vid universitetet synes böra uppföras såsom en lönegradsplacerad tjänst å universitetets stat. Tjänsten torde böra placeras i Ce 27 med tjänstebenenämningen byggnadsingenjör. Kostnaderna för befattningshavarens avlöande bör bestriidas ur förevarande avlöningsanslag.

Jag tillstyrker, att den nuvarande tjänsten som lärare i gymnastik och idrott i Cg 23 ombildas till en extra ordinarie tjänst i samma lönegrad.

Med anledning av föreliggande förslag beräknar jag medel till ett laboratoriebiträde i Ce 11 vid radiofysiska laboratoriet samt till ett konserveringsbiträde i Ce 11 i stället för en andre amanuens vid konstmuseet och arkivet för dekorativ konst. Jag biträder vidare förslaget om inrättande av en tjänst som laboratoriebiträde i Ce 11 vid kemiska institutionen, närmast för biträde åt laboratorn i fysikalisk kemi.

För tillgodoseende av behovet av biträdeshjälp vid historiska institutionen beräknar jag en medelsanvisning av 4 000 kronor.

Jag tillstyrker, att vid medicinska fakulteten inrättas fyra befattningar som djurvårdare i Cg 10, varav en befattning för var och en av de histologiska, fysiologiska och farmakologiska institutionerna samt en befattning gemensam för de patologiska och bakteriologiska institutionerna. Vid bifall här till bör såsom kanslern föreslagit under universitetets materielanslag beräknas ett belopp av 4 000 kronor till djurvård vid anatomiska institutionen och vid kirurgiska kliniken i Malmö.

I anslutning till vad chefen för civildepartementet förordat vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor torde medel böra beräknas för en maskinist i Ca 13 i stället för en dylik befattningshavare i Ca 12 vid fysiska institutionen.

Kungl. Maj:ts i propositionen 1954:212 framställda förslag angående reformering av läkarutbildningen har bifallits av riksdagen (höstsessionen 1954). Jag beräknar nu i överensstämmelse med kanslerns i det föregående återgivna förslag medel dels till de nya befattningar och ändamål, som i nämnda proposition bedömts erforderliga för genomförandet av den första etappen av omläggningen av läkarutbildningen vid medicinska fakulteten i Lund, dels ock till de nya befattningar, kanslern funnit behövliga med hänsyn till den i samma proposition förordade ökade studentintagningen vid berörda fakultet. Jag biträder därjämte kanslerns förslag om utökning av tjänstgöringstiden för kanslibiträdet (Ce 11) vid ifrågakvarande fakultet från halvtid till heltid.

I likhet med kanslern finner jag det från olika synpunkter i hög grad önskvärt, att de nya lärarbefattningarna i professors och laborators (mot-svarande) ställning, vilka i propositionen 1954:212 föreslagits skola inrättas, redan från början blir besatta med ordinarie innehavare. Därest riksdagen ej riktar någon erinran däremot, torde Kungl. Maj:t få medgiva, att ifrågakvarande lärartjänster må ledigförklaras tidigast ett år, innan de enligt den i propositionen angivna planen skall komma till stånd.

Under hänvisning till vad jag vid min anmälan av avlöningsanslaget för Uppsala universitet anförde i fråga om enhetliga beteckningar vid de olika lärosätena å professorerna i anatomi- och histologiämnen ävensom om behovet av studierektor inom undervisningsnämnderna vid de medicinska lärosätena förordar jag nu, dels att de två professorerna i anatomi i Lund benämnas, den ena professor i anatomi och den andra professor i histologi, dels ock att till arvode åt en studierektor vid medicinska fakultetens i Lund undervisningsnämnd beräknas ett arvode av 1 008 kronor.

Förutom av de av mig i det föregående förordade ändringarna i personalorganisationen och ökade medelsanvisningarna för olika ändamål föranledes ett ökat medelsbehov under nu förevarande anslag av den från och med innevarande budgetår genomförda arvodesregleringen för vissa bi-

trädande lärare m. fl. vid medicinska fakulteten samt av uppflyttning i löneklass av vissa befattningshavare vid universitetet.

Jag beräknar hela avlöningsanslaget till 9 870 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 340 000 kronor. Anslaget bör med beaktande av den av 1954 års riksdag beslutade ändringen av grundlönenivån fördelas på olika poster på sätt framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan. I personalförteckningen för universitetet bör vidtagas de ändringar, som föranledes av vad jag i det föregående anført och föreslagit.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1955/56, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Lunds universitet, som föranledes av vad jag i det föregående anført;

b) godkänna följande avlöningsstat för Lunds universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	3 608 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	2 491 000
3. Avlöningar till arbetare vid botaniska trädgården, <i>förslagsvis</i>	78 500
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	2 840 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	856 000
Summa kronor	9 873 500

Särskilda uppbördsmedel

Studentinskrivningspenningar och tillfälliga inkomster	3 500
--	-------

Nettoutgift kronor 9 870 000

c) till *Lunds universitet*: *Avlöningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 9 870 000 kronor.

[84] 10. Lunds universitet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	684 000	654 837
1954/55 (statsliggaren s. 520)	643 000	
1955/56 (förslag)	655 000	

Följande sammanställning upptager den nu gällande omkostnadsstaten och den av *universitetskanslern* för nästa budgetår föreslagna:

	För 1954/55 upptagna belopp, kronor	Av kanslern för 1955/56 föreslagna belopp, kronor
<i>Utgifter</i>		
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	20 000	20 000
2. Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	400 000	400 000
3. Städning och rengöring, <i>förslagsvis</i>	230 000	243 000
4. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	6 000	6 000
Summa kronor	656 000	669 000
<i>Särskilda uppbördsmedel</i>		
Ersättning för värme, lyse och vatten	13 000	14 000
Nettoutgift kronor	643 000	655 000

Det ökade medelsbehovet till städning och rengöring motiveras med tillkomsten av ytterligare lokaler och uppräknigen av inkomstposten med inkomsten under det sistförflutna budgetåret.

Departementschefen. Kanslerns uppskattning av medelsbehovet under förevarande anslag har icke givit mig anledning till erinran. Jag tillstyrker därför, att anslaget höjes med 12 000 kronor till 655 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lunds universitet: Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 655 000 kronor.

[85] **11. Lunds universitet: Materiel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	1 085 000	1 107 770
1952/53	1 330 000	1 371 800
1953/54	1 430 500	1 374 188
1954/55 (statsliggaren s. 521)	1 460 500	
1955/56 (förslag)	1 651 000	

Det större akademiska konsistoriet har för nästa budgetår hemställt om ökning av förevarande reservationsanslag med i runt tal 360 000 kronor.

Universitetskanslern har i skrivelse den 27 augusti 1954 — med samma principiella motivering som kanslern anført beträffande Uppsala universitets materielanslag — tillstyrkt, att anslaget för nästa budgetår höjes med 173 600 kronor för ernående av en ökning å de olika delposterna under anslaget (se statsliggaren s. 521 ff.) med tillhoppa 40 procent av 1951/52 års anslagsmedel och med 105 400 kronor för ytterligare uppräknigen av vissa delposter och anvisande av medel till nya ändamål. Den beräknade dispositionen av sistnämnda belopp framgår av följande specifikation, uppställd på samma sätt som motsvarande sammanställning beträffande materielanslaget vid Uppsala universitet.

1. Exkursionsanslag inom filosofiska fakultetens humanistiska sektion (nu 17 300)	+	3 000
2. Exkursionsanslag inom filosofiska fakultetens matematisk-naturvetenskapliga sektion (nu 24 100)	+	7 000
3. Juridiska fakultetens och statsvetenskapliga institutionens gemensamma byggnad (nu 0)	+	3 000
4. Histologiska institutionen (nu 23 600, + 3 980)	+	4 000
5. Patologiska institutionerna (nu 26 600, + 840)	+	10 000
6. Fysiologiska institutionens endokrinologiska avdelning (nu 8 400, + 1 400)	+	2 640
7. Radiofysiska avdelningen (nu 7 200, + 1 200)	+	1 600
8. Kliniskt-kemiska centrallaboratoriet (nu 11 200, + 700)	+	4 000
9. Undervisning vid allmänna sjukhuset i Malmö (nu 49 200, + 6 600)	+	4 960
10. Epidemisjukhuset i Lund (nu 0)	+	4 000
11. Antikmuseet (nu 2 600, + 480)	+	1 000
12. Historiska museet samt mynt- och medaljkabinettet (nu 22 500, + 3 820)	+	1 000
13. Konsthistoriska seminariet och konstsamlingarna (nu 10 100, + 1 660)	+	2 000
14. Seminariet för finsk-ugriska språk (nu 0)	+	1 000
15. Kemiska institutionen: Avdelningen för biokemi (nu 2 400, + 400)	+	22 200
16. Paleontologiska institutionen (nu 15 000)	+	5 000
17. Institutionen för fysiologisk botanik (nu 25 100)	+	10 000
18. Institutionen för systematisk botanik (nu 38 800)	+	4 000
19. Genetiska institutionen (nu 22 900, + 640)	+	10 000
20. Växtbiologiska laboratoriet (nu 0)	+	5 000
Summa kronor		+ 105 400

Beträffande den närmare motiveringen för nu angivna särskilda förslag torde få hänvisas till handlingarna.

Sammanlagt föreslår kanslern sålunda en anslagsökning med 279 000 kronor. Vid bifall till av kanslern framlagt, under avlöningsanslaget redovisat förslag om inrättande av fyra djurvårdarbefattningar, avsedda för vissa av den medicinska fakultetens institutioner, anser kanslern den av honom föreslagna anslagshöjningen kunna begränsas till 267 000 kronor.

I propositionen 1954: 212 angående reformering av läkarutbildningen har för materielanskaffning beräknats *dels* ett belopp av engångsnatur å 1 000 kronor för tillfälliga materielutgifter (glas, preparat m. m.), föranledda av flyttningen av histologiundervisningen till ett tidigare skede av det morfologiska året, *dels ock* ett belopp av 5 000 kronor såsom materielanslag för ämnet medicinsk fysik. *Medicinska fakulteten i Lund* och *det större kon-sistoriet därstädes* har hemställt, att dessa belopp måtte anvisas. Vidare har samma myndigheter på grund av det i nyssnämnda proposition förordade ökade studentintaget i Lund begärt en höjning av det årliga materielanslaget till nedannämnda institutioner med följande belopp:

	Ökning
1. Anatomiska institutionen	1 500
2. Histologiska institutionen	1 500
3. Fysiologiska institutionen	3 000
4. Medicinsk-kemiska institutionen	3 500
	Summa kronor 9 500

Kanslern har i skrivelse den 14 september 1954 förklarat sig icke hava något att erinra mot nyss redovisade beräkningar och därför tillstyrkt en ytterligare medelsanvisning under förevarande anslag med (1 000 + 5 000 + + 9 500 =) 15 500 kronor.

Departementschefen. Med hänvisning till vad jag förut anfört vid anmälan av Uppsala universitets materielanslag förordar jag, att förevarande anslag höjes med 140 000 kronor som slutlig kompensation på grund av prisutvecklingen. Som av det föregående framgått har jag under avlöningsanslaget för Lunds universitet beräknat medel för anställande av fyra djurvårdare, avsedda för vissa av den medicinska fakultetens institutioner. Härigenom avlastas nu ifrågavarande anslag utgifter på 12 000 kronor. Med beaktande härav och med anledning av kanslerns i skrivelse den 27 augusti 1954 framlagda förslag om särskilda höjningar av vissa delposter under anslaget och om anvisande av medel under anslaget till nya ändamål tillstyrker jag, att anslaget höjes med ytterligare 35 000 kronor. Därutöver förordar jag en anslagsökning med 15 500 kronor, varav 1 000 kronor avses för tillfälliga materielutgifter för flyttning av histologiundervisningen till ett tidigare skede av det morfologiska året och 5 000 kronor för materielanskaffning för ämnet medicinsk fysik samt återstoden för höjning av anatomiska, histologiska, fysiologiska och medicinsk-kemiska institutionernas materielanslag med hänsyn till den ökade intagningen av studerande.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör anslaget höjas med 190 500 kronor till 1 651 000 kronor. Det torde i vanlig ordning få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av vederbörande universitetsmyndigheter, fördela anslaget. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lunds universitet: Materiel m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 1 651 000 kronor.

[86] **12. Lunds universitet: Nyanskaffning av apparater m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	200 000	168 656
1954/55 (statsliggaren s. 523)	200 000	
1955/56 (förslag)	319 200	

Det större akademiska konsistoriet har för nästa budgetår hemställt om ökning av förevarande reservationsanslag med 200 000 kronor.

Universitetskanslern har i skrivelse den 25 augusti 1954 — under hänvisning till föreliggande ekonomiska läge — icke ansett sig böra tillstyrka större anslagsökning än med 50 000 kronor.

För nyanskaffning av instrument och apparater för ämnet medicinsk fysik har i propositionen 1954:212 angående reformering av läkarutbildningen beräknats ett anslagsbelopp av 30 000 kronor. *Medicinska fakulteten i Lund* och *det större konsistoriet därstädes* har hemställt, att detta belopp måtte anvisas. Vidare har samma myndigheter på grund av det i nyssnämnda proposition förordade ökade studentintaget i Lund — under hänvisning till framställningar av vederbörande ämnesrepresentanter — äskat anvisande av följande engångsanslag för anskaffande av viss erforderlig utrustning för nedannämnda institutioner:

1) Anatomiska institutionen	3 000
2) Histologiska institutionen	7 694
3) Fysiologiska institutionen	30 000
4) Medicinsk-kemiska institutionen	15 000
Summa kronor 55 694	

Kanslern har i skrivelse den 14 september 1954 för sin del tillstyrkt en medelsanvisning av tillhoppa 79 200 kronor med följande fördelning.

1) Medicinsk fysik	30 000
2) Anatomiska institutionen	3 000
3) Histologiska institutionen	7 700
4) Fysiologiska institutionen	25 000
5) Medicinsk-kemiska institutionen	13 500
Summa kronor 79 200	

Härjämte har kanslern förordat, att nyss angivna belopp av 79 200 kronor måtte anvisas såsom en särskild anslagspost under förevarande anslag.

I skrivelse den 27 augusti 1954 har kanslern vidare, med anledning av framställning i ämnet av det större konsistoriet i Lund, hemställt, att å riksstaten måtte uppföras ett särskilt anslag å 100 000 kronor till utrustning för biokemiska institutionen. Kanslern erinrar därvid om att 1954 års riksdag beslutat att en professur i biokemi skall inrättas vid Lunds universitet från och med den 1 juli 1955 samt att vederbörande universitetsmyndigheter vid framläggandet av förslag om professurens inrättande anmält att ett engångsanslag å 100 000 kronor erfordrades i samband med professurens tillkomst.

Departementschefen. Med hänsyn till den ökade elevintagningen vid medicinska fakulteten i Lund synes det erforderligt med en viss medelsan-

visning till nyanskaffning av apparater m. m. för anatomiska, histologiska, fysiologiska och medicinsk-kemiska institutionerna. Härför beräknar jag i enlighet med kanslerns förslag tillhoppa 49 200 kronor. Därjämte bör för ämnet medicinsk fysik anvisas 30 000 kronor. För biokemi beräknar jag vidare för nästa budgetår under förevarande anslag ett belopp av 40 000 kronor. Under förevarande anslag bör alltså för nu angivna ändamål beräknas sammanlagt 119 200 kronor. Då jag i övrigt icke ifrågasätter några ändringar beträffande detta anslag, bör detsamma för nästa budgetår uppföras med 319 200 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lunds universitet: Nyanskaffning av apparater m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 319 200 kronor.

[87] **13. Lunds universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket.**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	385 000	389 094
1954/55 (statsliggaren s. 523)	385 000	
1955/56 (förslag)	385 000	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår anholder *det större akademiska konsistoriet* om höjning av detta reservationsanslag med 115 000 kronor. *Kanslern* föreslår oförändrad medelsanvisning.

Departementschefen. Jag förordar, att förevarande anslag i enlighet med kanslerns förslag uppföres med oförändrat belopp, och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lunds universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 385 000 kronor.

[88] **14. Lunds universitet: Inredning och utrustning av nya lokaler.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 300 000 kronor, vilket disponeras på sätt framgår av s. 524 i statsliggaren.

Av efterföljande tablå framgår de belopp, som *det större konsistoriet* begärt för inredning och utrustning av nya lokaler, samt de belopp, som *kanslern* funnit sig böra tillstyrka för nästa budgetår.

	Konsistoriet	Kanslern
1. Anatomiska institutionen	166 242	147 000
2. Histologiska institutionen	12 353	12 000
3. Medicinsk-kemiska institutionen	58 100	58 000
4. Patologiska institutionen	9 300	9 300
5. Röntgendiagnostiska avdelningen	3 578	3 500
6. Ögonkliniken	2 760	2 700
7. Geografiska institutionen	2 870	2 800
8. Klassiska institutionen	1 750	1 750
9. Genetiska institutionen	1 745	1 750
10. Zoofysiologiska institutionen	27 800	14 000
11. Astronomiska institutionen	15 550	—
12. Kvartärgeologiska institutionen	5 840	5 600
13. Institutionen för systematisk botanik .	3 670	3 600
14. Vissa lokaler i universitetshuset	30 000	30 000
Summa kronor	341 558	292 000

Av tillgängliga handlingar inhämtas huvudsakligen följande.

1. Anatomiska institutionen. Till ombyggnad av denna institution beviljade 1952 års riksdag ett anslag av 500 000 kronor. Av det belopp *konsistoriet* nu begär avses 122 073 kronor till bestridande av kostnaderna för lös och fast inredning, 9 500 kronor till anskaffande av återstoden av viss standardutrustning, vartill vissa medel beviljades förra året, och 34 669 kronor till anskaffande av viss apparatur såsom mikroskop, epidiaskop, utrustning för verkstaden m. m. *Kanslern* tillstyrker anvisande av 122 000 kronor till lös och fast inredning och 9 500 kronor till viss standardutrustning. Vidkommande de i övrigt äskade medlen anser kanslern dessa kunna uppdelas på två budgetår och förordar för nästa budgetår en medelsanvisning av 15 500 kronor.

2. Histologiska institutionen. Till inredning och utrustning av denna institutions nya lokaler har för budgetåren 1952/54 anvisats tillhoppa 99 000 kronor. Till följd av inträffade prisstegringar och nytillkommande behov äskades i petita för innevarande budgetår ytterligare 44 353 kronor. Härav anvisades 32 000 kronor. *Konsistoriet* hemställer nu om anvisande av återstoden av det beräknade anslagsbeloppet eller 12 353 kronor.

3. Medicinsk-kemiska institutionen. Till denna institution har för innevarande budgetår anvisats 70 400 kronor. *Konsistoriet* hemställer nu dels om anvisande av återstoden av det för inredning och utrustning av institutionen beräknade anslagsbeloppet eller 18 100 kronor, dels ock om anvisande av 40 000 kronor till anskaffning av vissa instrument.

4. Patologiska institutionen. Av ett av *konsistoriet* för innevarande budgetår begärt anslag av 46 101 kronor till inredning och utrustning av fyra nytillkommande laboratorielokaler beviljades ett belopp av 36 800 kronor. *Konsistoriet* hemställer nu om anvisande av återstoden, i runt tal 9 300 kronor.

5. Röntgendiagnostiska avdelningen. Till utrustning av för denna avdelning inom fysiologiska institutionens nybyggnad reserverade lokaler har för budgetåren 1953/55 anvisats tillhoppa 41 000 kro-

nor. Konsistoriets framställning avser nu anvisande av återstoden av det belopp, som beräknats erforderligt, nämligen 3 578 kronor.

6. Ögonkliniken. Det av konsistoriet begärda anslaget av 2 760 kronor avses för inredning av ett för kliniken iordningställt laboratorium i källarvåningen.

7. Geografiska institutionen. Vissa lokaler — magasinstrymme m. m. — har efter omändringsarbeten förändrats till arbetslokaler. För dessa lokalers möblering äskar konsistoriet ett belopp av 2 870 kronor.

8. Klassiska institutionen. Till inredning och utrustning av klassiska institutionen och antikmuseet har för innevarande budgetår anvisats 12 800 kronor. Konsistoriet äskar nu för klassiska institutionens del ett belopp av 1 750 kronor för komplettering av hyllinredningen, ny armatur i institutionens bibliotek samt nyanskaffning av skåp i ett arbetsrum.

9. Genetiska institutionen. För inredning och utrustning av denna institution har hittills 250 500 kronor ställts till förfogande. Konsistoriet hemställer nu om ett tilläggsanslag av 1 745 kronor för bestridande av återstående kostnader för en kylteknisk anläggning, vartill 10 500 kronor anvisats för innevarande budgetår.

10. Zoofysiologiska institutionen. Genom ombyggnad av denna institutions vindsutrymmen kommer institutionens laboratorier att utökas med cirka 100 kvadratmeter, innebärande en fördubbling av nuvarande forskningsutrymmen. Till anskaffande av grundutrustning för dessa lokaler begär konsistoriet ett belopp av 27 800 kronor. Kanslern föreslår, att medelsanvisningen uppdelas på två budgetår, samt tillstyrker för nästa budgetår ett anslag av 14 000 kronor.

12. Kvartärgeologiska institutionen. Det av konsistoriet begärda anslaget av 5 840 kronor avser kostnaderna för möblering av två i institutionens vindsvåning nyinredda arbetsrum.

13. Institutionen för systematisk botanik. Det av konsistoriet begärda anslaget av 3 670 kronor är avsett till anskaffande av skåp m. m. för institutionens nyinredda lokaler i botaniska museet.

14. Vissa lokaler i universitetshuset. Till inredning och utrustning av antikmuseets förutvarande lokaler i universitetshuset har för innevarande budgetår anvisats 20 000 kronor. Medelsanvisningen för ändamålet hade av kanslern beräknats till 50 000 kronor. Konsistoriet äskar nu återstoden av sistnämnda belopp, eller 30 000 kronor.

Departementschefen. Summan av de anslagsbelopp universitetskanslern tillstyrkt uppgår till 292 000 kronor. För egen del anser jag mig dock icke kunna förorda, att anslaget för nästa budgetår uppföres med högre belopp än 225 000 kronor, vilket i jämförelse med innevarande budgetår innebär en sänkning med 75 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles efter förslag av vederbörande besluta om anslagets disposition. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lunds universitet: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 225 000 kronor.

[89] **15. Lunds universitet: Inredning och utrustning av nya lokaler för universitetsbiblioteket m. m.** Till om- och tillbyggnad av universitetsbiblioteket i Lund har för budgetåren 1951/55 anvisats investeringsanslag med tillhoppa 3 660 000 kronor. Kostnaderna för om- och tillbyggnadsarbetena har beräknats till 4 680 000 kronor. Jag har för avsikt att senare i dag förorda fortsatt medelsanvisning för detta byggnadsföretag.

Till inredning och utrustning av bibliotekets nya lokaler har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 265 000 kronor, varav 15 000 kronor för anlåtande av extra arbetskraft i samband med inflyttningen i de nya lokalerna.

Det större konsistoriet i Lund hemställer, att för nästa budgetår måtte anvisas *dels* 1 194 000 kronor för inredning och utrustning av bibliotekets ändrade eller nytillkomna lokaler, *dels ock*, liksom för i år, 15 000 kronor för den extra arbetskraft, som under pågående byggnadsarbeten erfordras för omflyttningar i samlingarna m. m. Till stöd för framställningen, i vad den avser medel till inredning och utrustning åberopas en skrivelse från *överbibliotekarien G. Carlquist*, vari denne anför bland annat följande.

Ny inredning erfordras i större delen av de nytillkomna utrymmena för tidningsmagasin. För att ernå erforderlig kapacitet har vissa av dessa utrymmen beräknats bli försedda med hyllor av typen »Compaktus». Vid planeringen av byggnaden räknades med att huvuddelen av bibliotekets samling av tidningar skulle i framtiden kunna förvaras i en byggnad inom lasaretsområdet. Denna utväg står icke längre öppen på grund av reviderade planer för lasarettets vidkommande, och därför måste de inom biblioteksbyggnaden tillgängliga utrymmena anordnas så, att hela beståndet av tidningar kan förvaras där. Kostnaderna för de erforderliga hyllorna beräknas till 165 345 kronor.

För de nytillkomna bokmagasinen avses en inredning med stålhyllor, tillverkade av AB Elektrolux och avsedda att i framtiden kunna anordnas enligt compaktussystemet. Kostnaderna för denna inredning har beräknats till $3 \times 73\,000 = 219\,000$ kronor. Samma typ av hyllor i handskriftsmagasinet kostar 15 000 kronor. I de äldre bokmagasinen kommer befintliga hyllor till användning.

I souterrängväningen har vid utarbetande av byggnadsplanerna reserverats plats bland annat för den del av byteslagret, som det ur expeditionell synpunkt ansetts nödvändigt att förvara i nära tillhands varande utrymmen. För att tillräcklig kapacitet skall ernås har även här räknats med hyllor av typen »Compaktus». Dessa har kostnadsberäknats till 28 000 kronor.

I de omändrade och nyinrättade arbetslokalerna och lokalerna för allmänheten (läsesalar, forskarrum, tidningsläsrum, visningsal) kommer att användas dels stålhyllor av sedvanlig typ, dels kombinerade stål- och trähyllor av s. k. Sparring-typ och dels vanliga trähyllor.

De genom tillbyggnaden starkt ökade avstånden mellan låneexpeditionen och katalogen å ena sidan och bokmagasinen och handskriftsavdelningen å den andra gör det nödvändigt att för åstadkommande av tillräckligt snabba förbindelser använda rörpostanläggning. Gjorda undersökningar har givit

vid handen, att en s. k. blankettpostanläggning, fabrikat Mix & Genest AG., bäst lämpar sig för bibliotekets behov. Kostnaderna för en dylik anläggning har beräknats till 14 370 kronor.

Avståndet från de bokhissar, med vilka huvuddelen av de i bokmagasinen framtagna böckerna sändes till bottenvåningen, till låneexpeditionens diskar är så betydande, att en snabb och smidig transportanordning av något slag måste användas, då det är av största vikt, att framforslingen av de som lån begärda böckerna sker kontinuerligt för undvikande av onödig väntetid. En transportbandsanordning av liknande typ, som användes inom utrikesdepartementets arkiv, utgör obetingat det lämpligaste hjälpmedlet härför. Kostnaderna för en sådan anläggning har beräknats till 4 500 kronor.

Den inom biblioteket i bruk varande lokaltelefonen kommer att, sedan de nya utrymmena blivit färdigställda, ha alltför liten kapacitet för att motsvara behovet. En ny anläggning med en kapacitet av upp till 70 huvudapparater erfordras (den nuvarande anläggningen kan komma till användning vid annan universitetsinstitution). Av de i marknaden förekommande typerna av lokaltelefoner har typ »Sinux», som är en kombinerad lokal- och personalsökaranläggning, befunnits vara den för bibliotekets behov obetingat lämpligaste. Genom de nytillkomna utrymmena får bibliotekslokalerna en utsträckning, som nödvändiggör en sökaranläggning. Kostnaderna har beräknats till 58 336 kronor.

Redan förefintliga inventarier har i största utsträckning kunnat komma till användning. För diverse renovering och ombyggnad av dessa har beräknats en kostnad av 10 000 kronor.

Den för om- och tillbyggnaden av byggnadsstyrelsen utsedde arkitekten har anlitats även för utredningar beträffande samtliga inredningsfrågor och beräknas för detta arbete betinga sig ett arvode av 60 000 kronor enligt Svensk Möbel- och inredningstaxa av år 1953.

I ärendet har yttranden avgivits av *kanslern för rikets universitet* och *byggnadsstyrelsen*. Kanslern tillstyrker för nästa budgetår anvisande av 1 190 000 kronor till inredning och utrustning och 15 000 kronor till extra arbetskraft. Byggnadsstyrelsen har för sin del anfört i huvudsak följande.

Det av kanslern äskade anslaget å 1 190 000 kronor är att helt hänföra till kostnader för utrustning och lös inredning och bör anvisas å driftbudgeten. Kostnader beträffande rör för ledningar till i nämnda belopp ingående centralur-, rörpost- och lokaltelefonanläggningar är inräknat i det tidigare anvisade byggnadsanslaget. Styrelsen, som icke haft möjlighet att i detalj granska varje upptagen delpost av den begärda utrustningen, har dock funnit nämnda kostnader i stort sett skäliga.

Departementschefen. Som av den lämnade redogörelsen framgått har den återstående kostnaden för inredning och utrustning av universitetsbibliotekets nya lokaler beräknats till 1 194 000 kronor, vilket belopp av kanslern avrundats till 1 190 000 kronor. Härjämte har 15 000 kronor beräknats för den extra arbetskraft, som under pågående byggnadsarbeten erfordras för omflyttningar i samlingarna m.m. Mot de gjorda kostnadsberäkningarna, som sålunda slutar på ett sammanlagt belopp av 1 209 000

kronor, har jag icke funnit anledning till erinran. Beloppet synes dock lämpligen kunna avrundas till 1 200 000 kronor. Jag föreslår, att den erforderliga medelsanvisningen uppdelas på två budgetår, och att för nästa budgetår anvisas huvuddelen av beloppet eller 950 000 kronor. Vid bifall härtill bör förevarande anslag höjas med 685 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lunds universitet: Inredning och utrustning av nya lokaler för universitetsbiblioteket m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 950 000 kronor.

[90] **16. Göteborgs universitet: Avlöningar.** Med stöd av riksdagens beslut förordnade Kungl. Maj:t den 4 juni 1954, att Göteborgs högskola skulle från och med den 1 juli 1954 sammanföras med medicinska högskolan i Göteborg till ett statligt lärosäte, benämnt universitetet i Göteborg, vari Göteborgs högskola skulle ingå som en filosofisk fakultet och den medicinska högskolan som en medicinsk fakultet. Anslaget till avlöningar vid universitetet är för innevarande budgetår upptaget med 3 267 000 kronor. Bestämmelser om anslagets disposition återfinnes å s. 524 ff i statsliggaren.

Organisationskommittén för medicinska högskolan i Göteborg och styrelsen för Göteborgs högskola har i gemensam, den 30 juni 1954 dagtecknad skrivelse gjort framställning om anslag till Göteborgs universitet för budgetåret 1955/56.

Universitetskanslern har i skrivelse den 11 oktober 1954 — med överlämnande av sagda framställning och vissa kompletterande handlingar i ärendet — avgivit utlåtande angående universitetets anslagsbehov för nästa budgetår och därvid inledningsvis anfört följande.

Vad angår den medicinska fakulteten vill jag särskilt understryka vikten av att materielanslaget förstärkes och därvid sättes i relation till vad jag i annat sammanhang förordat för motsvarande institutioner och kliniker vid de medicinska fakulteterna vid universiteten i Uppsala och Lund samt vid karolinska institutet. Beträffande den filosofiska fakulteten får jag framhålla, att densamma alltjämt är underdimensionerad i fråga om hjälpkrafter av olika slag. Den upprustning av fakulteten, som jag i avslutning till styrelsens i och för sig måttfulla anslagsäskanden föreslår för nästa budgetår, synes mig oavvisligen nödvändig. Jag vill betona, att de förslag, jag sålunda anser mig böra framställa, måste beaktas såsom minimikrav från min sida.

I det följande kommer jag att mera utförligt redogöra endast för de av kanslerns förslag, som jag ansett mig böra helt eller delvis biträda eller eljest funnit särskild anledning att uppehålla mig vid.

Medicinska fakulteten

Ytterligare tre docenter. Fakulteten förfogar för närvarande över fyra docentbefattningar.

Organisationskommittén har hemställt, att fakultetens docentorganisation måtte utökas med fem befattningar, därav en i medicinsk fysik. Såsom motivering härför har bland annat framhållits följande.

Fakulteten är i förevarande hänseende betydligt sämre ställd än de övriga medicinska läroanstalterna, en skillnad som icke kan anses motiverad, när undervisningen vid fakulteten i Göteborg nu så gott som helt utbyggt. Brist på docenter kan medföra, att skickliga vetenskapsidkare söker sig från Göteborg, vilket givetvis skulle innebära en allvarlig fara för vidmaktshållandet av ett kontinuerligt medicinskt forskningsarbete i Göteborg.

Kanslern erinrar om att frågan om inrättande av en docenttjänst för medicinsk fysik står i samband med Kungl. Maj:ts till 1954 års riksdag avlåtna och av riksdagen till dess höstsession hänskjutna proposition nr 212 angående reformering av läkarutbildningen och anför ytterligare bland annat följande.

Jag kommer att i särskild underdånig skrivelse framlägga förslag till de medelsanvisningar för Göteborgs universitets vidkommande, som för budgetåret 1955/56 uppstår såsom en följd av ett godkännande från riksdagens sida av omförmälda proposition. Beträffande docentorganisationen i övrigt vid Göteborgs medicinska fakultet finner jag i likhet med organisationskommittén det synnerligen angeläget, att densamma successivt och i avsevärd mån förstärkes. Jag anser mig därför böra förorda, att fakulteten för nästa budgetår tillföres ytterligare tre docentbefattningar, vilka innan docentinstitutionen blivit fullt utbyggd torde böra bli rörliga.

Instrumentmakare i Ce 16 vid radiofysiska laboratoriet. *Organisationskommittén* har på anförda skäl ånyo framställt förslag härom.

Kanslern anför med anledning härav följande.

Radiofysiken är ett starkt tekniskt betonat och i snabb utveckling statt arbetsområde, där behovet av instrumentutrustning för olika ändamål är stort. Genom tillverkning i egen verkstad kan i många fall avsevärda besparingar ernås samtidigt som för de speciella behoven i olika fall bättre anpassade instrument erhållas. Den radiofysiska institutionen och dess verkstad är också avsedd att stå till tjänst för övriga högskoleinstitutioner och kliniker. Jag tillstyrker liksom förra året, att medel anvisas för inrättande av ifrågavarande befattning.

Laboratoriebiträden i Ce 13. Fakulteten förfogar nu över 24 laboratoriebiträdestjänster.

Organisationskommittén har hemställt, att vid fakulteten måtte inrättas ytterligare nio laboratoriebiträdesbefattningar samt att dessa måtte placeras i lönegrad Ce 13. Såsom skäl för den begärda lönegradsplaceringen har framhållits, att det arbete, biträdena har att utföra i forskningens och undervisningens tjänst, ställer stora krav på deras kvalifikationer. En annan omständighet, som ifråga om biträdena på klinikerna nödvändiggör denna placering, är att biträdena måste anlitas för att ge injektioner på patienter, för vilket enligt gällande författningar erfordras sköterskeutbildning.

Kanslern anför för sin del följande.

Av de föreslagna nya tjänsterna skall de för histologiska och medicinsk-kemiska institutionerna avsedda tillkomma under nästa budgetår vid bifall till propositionen 1954: 212. Jag gör framställning om medel för dessa två befattningar i annat sammanhang. De övriga tjänsterna har kommittén avsett för en var av klinikerna för neurologi, psykiatri, oto-rhino-laryngologi och ftisiologi, för radiofysiska laboratoriet samt för audiologiska laboratoriet, varjämte de kirurgiska klinikerna, som nu gemensamt disponerar över ett laboratoriebiträde, skulle få var sitt eget biträde. Jag får i detta sammanhang erinra om att enligt propositionen 212 skall de psykiatriska och kirurgiska klinikerna i sinom tid tillgodoses med laboratoriebiträden på sätt organisationskommittén föreslagit. En förstärkning av laboratoriebiträdespersonalen vid medicinska fakulteten synes mig emellertid — oavsett nyssnämnda förhållande — erforderlig. Jag anser mig i sådant avseende nu böra förorda, att tre nya laboratoriebiträdestjänster inrättas från och med nästa budgetår. Det torde få ankomma på kanslern att efter förslag av vederbörande universitetsmyndigheter fatta beslut om dessa tjänsters fördelning. På av organisationskommittén anförda skäl uppför jag de ifrågavarande tjänsterna i lönegraden Ce 13.

Kanslibiträden i Ce 11. Fakulteten disponerar nu över tre kontoristbefattningar, elva kanslibiträdesbefattningar och en kontorsbiträdestjänst.

Organisationskommittén har på anförda skäl begärt nio nya kanslibiträdesbefattningar samt utbyte av kontorsbiträdestjänsten å bakteriologiska institutionen mot en kanslibiträdesbefattning.

Kanslern finner — under hänvisning till att han ansett det böra ännu något anstå med inrättandet av en professur i ortopedi vid fakulteten — icke behov för närvarande föreligga av den kanslibiträdestjänst, som organisationskommittén begärt för ortopediska klinikens vidkommande, och anför ytterligare följande.

Av de övriga begärda befattningarna kommer sex att i sinom tid inrättas enligt det i propositionen 1954: 212 framlagda förslaget. Jag anser mig därför icke nu böra beräkna medel för dessa befattningar. För tillgodoseende av medicinska fakultetens behov av skriv- och registreringspersonal anser jag mig för nästa budgetår böra förorda, att två nya kanslibiträdestjänster (Ce 11) kommer till stånd, att framdeles på förslag av vederbörande akademiska myndigheter fördelas av kanslern. Beträffande frågan om utbyte av omförmälda kontorsbiträdesbefattning mot en kanslibiträdestjänst kommer jag att i särskild underdånig skrivelse yttra mig här om i samband med av organisationskommittén i övrigt begärd ändrad lönegradsplacering för vissa befattningshavare.

Ytterligare förslag. *Kanslern* har i förutnämnda skrivelse den 11 oktober 1954 efter förslag av *organisationskommittén* vidare hemställt,

att kursanslaget höjes från 25 950 kronor till 27 150 kronor,

att en institutionsvaktmästartjänst i Cg 10 måtte inrättas vid anatomiska institutionen,

att åtta ekonomibiträdesbefattningar i Cg 4 vid fakulteten måtte extraordinariesättas samt

att medel för helt budgetår nu måtte beräknas för två biträdande lärare och två kliniska amanuenser i pediatrik, vilka samtliga tillkommit från och med den 1 september 1954.

Filosofiska fakulteten

Personlig professur i etnografi för docenten K. G. Izikowitz. Genom en av skeppsredaren Dan Broström år 1923 till Göteborgs högskola lämnad donation (Dan Broströms jubileumsdonation) ställdes medel till förfogande för inrättande av en personlig professur i etnografi för dåvarande intendenten vid etnografiska avdelningen vid Göteborgs museum friherre Nils Erland Herbert Nordenskiöld. År 1931 erhöll högskolan för samma ändamål ytterligare medel genom en donation, benämnd »Ann-Ida Broströms donation till komplettering av Dan Broströms jubileumsdonation». Efter professor Nordenskiölds år 1932 timade frånfälle har ämnet etnografi icke företrätt av någon professor vid högskolan. Sedan flera år tillbaka (från år 1942) har emellertid undervisning i allmän och jämförande etnografi meddelats av intendenten och chefen för Göteborgs etnografiska museum (titeln från och med år 1954 ändrad till museichef) docenten Karl Gustav Izikowitz, vilken såsom lärare åtnjuter ett årligt arvode av 2 400 kronor (uppfört under den i avlöningsstaten för Göteborgs universitet ingående anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t; motsvarande belopp är under »Särskilda uppbördsmedel» upptaget under posten »Avkastning från vissa donationsfonder»). Enligt gällande stadgar för Göteborgs museum åligger intendent att, i den mån så finnes lämpligt, efter beslut av museistyrelsen »mot rimlig ersättning utöva lärarverksamhet på högskolestadiet». Vid senaste ledigkungörande av intendantsbefattningen har angivits, att »sökande med härför erforderlig kompetens torde kunna påräkna förordnande att mot särskild ersättning utöva lärarverksamhet vid Göteborgs högskola».

Styrelsen för Göteborgs högskola har nu framställt förslag om en personlig professur i etnografi för Izikowitz. Förslaget innebär, att Izikowitz med sin nuvarande befattning som museichef skulle förena ifrågavarande personliga professur och att kostnaderna för täckande av löneskillnaden — 5 400 kronor — mellan nämnda två befattningar (respektive Ca 35:36 och Co 14) helt skulle täckas av ränteinkomster av omförmälda donationsmedel (den årliga avkastningen sammanlagt cirka 9 000 kronor). Sedermera har medelst intyg av professorerna Gerhard Lindblom (Stockholm) och Kaj Birket-Smith (Köpenhamn) styrkts, att Izikowitz är fullt kompetent för den ifrågasatta professuren.

Göteborgs stadskollegium har, efter tillstyrkan av *styrelsen för Göteborgs museum* meddelat, att kollegiet icke funnit något att erinra mot inrättandet av den ifrågavarande professuren på villkor att detta icke åsamkade Göteborgs stad några utgifter.

Kanslern anför för sin del följande.

Jag får erinra om att de sakkunniga för utredning av Göteborgs högskolas framtida ställning i sitt den 19 januari 1948 framlagda betänkande förordade, att en professur i allmän och jämförande etnografi skulle inrättas vid högskolan. På grund av sålunda föreliggande förhållanden har jag vid min prövning av förevarande ärende funnit mig böra tillstyrka, att den begärda personliga professuren för Izikowitz måtte från och med nästa budgetår komma till stånd på sätt styrelsen föreslagit. Förslagets genomförande innebär uppförande under anslagsposten av ett belopp för ändamålet av 5 400 kronor (ökning 3 000 kronor) och höjning av avkastningen av donationsmedlen med motsvarande belopp (= 3 000 kronor).

En forskardocentbefattning och ytterligare en docentbefattning. Fakulteten förfogar för närvarande över 12 docentbefattningar med företrädesrätt för vissa ämnen eller ämnesområden. Ämnen, som alltjämt sakna docenturer är: klassiska språk, klassisk fornkunskap, semitiska språk, slaviska språk, jämförande språkforskning, statistik och matematik. Någon forskardocentbefattning står icke till fakultetens disposition.

Styrelsen har nu gjort framställning om en forskardocentbefattning och ytterligare en docentbefattning. Sistnämnda befattning borde enligt styrelsens mening vara rörlig.

Kanslern biträder styrelsens framställning och anför därvid bland annat följande.

Jag anser det vara en allvarlig olägenhet för fakulteten, att densamma nu är helt i avsaknad av forskardocentbefattningar. Jag får erinra därom, att dylika tjänster sedan länge finnes vid universiteten och karolinska institutet samt att Stockholms högskola genom beslut av 1953 års riksdag tillförts en dylik tjänst.

Pedagogisk universitetslektor i svenska språket och biträdande lärare i nordiska språk. Till skillnad mot vad som är fallet vid universiteten i Uppsala och Lund saknar Göteborgs universitet pedagogiskt universitetslektorat i svenska språket. Såsom stöd för den nu begärda utökningen av lärarkrafterna har från universitetets sida framhållits, att den särskilt för blivande modersmålslärare viktiga kursen i muntlig framställning, stilistik och språkriktighet, vilken i första hand tager sikte på skolans behov och vilken är obligatorisk för avläggande av filosofisk ämbetsexamen, de senaste åren givits av en docent, tillika läroverkslektor med avlönning ur kursanslaget. Vidare hade elevantalet, som höstterminen 1953 utgjort 70, höstterminen 1954 uppgått till cirka 80, varav 50 nybörjare. Trots att proseminarieövningarna det senaste läsåret

dubblerats, hade likväl deltagarantalet i varje grupp varit för stort för att undervisningen skulle kunna bli effektiv. *Kanslern* understryker särskilt, att avsaknaden av ett pedagogiskt universitetslektorat i svenska språket utgör en stor brist i universitetets nuvarande organisation, samt framhåller, att ett synnerligen framträdande behov av en biträdande lärare i nordiska språk föreligger.

Utökning av personalen för ämnet statistik. Lärarkrafterna i detta ämne utgöres nu, förutom av preceptorn i ämnet, av en förste amanuens och en andre amanuens.

Styrelsen har begärt, att personalorganisationen för berörda ämne måtte förstärkas med en biträdande lärare, en andre assistent och två räknebiträden i Ce 8. Till stöd härför har framhållits huvudsakligen följande.

Intresset för akademiska studier i statistisk är i stark tillväxt i Göteborg. Detta torde till stor del bero på den ökade användningen av statistiska metoder i näringslivet. Till undervisningen i statistik i Göteborg söker sig icke blott studerande, som siktar på en akademisk examen med statistik i ämneskombinationen, utan även i förvärvsarbetet redan placerade akademiker, som har behov av att erhålla statistisk utbildning. Bristen på lärare har emellertid nödvändiggjort en begränsning av antalet studerande i statistik under år 1953. En begränsning av antalet deltagare i nybörjarkursen i statistik torde bli nödvändig även under år 1954, om ej medel för utökad kursundervisning beviljas i särskild ordning. För att undervisningen i statistik skall kunna upprätthållas utan en begränsning av elevantalet erfordras en utökning av lärarkrafterna i ämnet med en biträdande lärare och en andre assistent. För utförandet av statistiska beräkningar är det oundgängligt med tillgång till biträdespersonal för räknearbetet. Enligt vederbörande föreståndares mening erfordras vid statistiska institutionen i Göteborg två räknebiträden.

Kanslern anser, att övertygande skäl blivit anförda för en förstärkning av lärarkrafterna i statistik, och tillstyrker därför, att dessa utökas med en biträdande lärare och en andre assistent. Härjämte förordar kanslern, att en tjänst som räknebiträde i Cf 4—Ce 8 inrättas vid statistiska institutionen.

Biträdande lärare i slaviska språk. *Styrelsen* har framställt förslag om en dylik befattning och därvid anført huvudsakligen följande.

Lärarkrafterna i slaviska språk vid högskolan består av en preceptor och en ur kursanslaget avlönad tillfällig lärare i ryska. I undervisningen i ryska biträder dessutom en av arbetsmarknadsstyrelsen avlönad arkivarbetare. Ifråga om tillgången på lärarkrafter i slaviska språk befinner sig Göteborg i ett mycket ogynnsamt läge i jämförelse med Uppsala, Lund och Stockholm. Det är därvid att märka, att det antal lärarkrafter, som erfordras i slaviska språk, icke är i första hand beroende av antalet elever; även vid ett ringa antal elever måste nämligen ett visst minimum av lärare finnas på grund av dels ämnets stora omfattning (med ett dött — fornkyrkoslaviska — och minst tre levande språk), dels den omständigheten, att fler-

talet elever börjar studierna i slaviska språk utan några förkunskaper, vilket nödvändiggör en särskilt intensiv nybörjarundervisning. Det torde vara uppenbart, att den nuvarande organisationen av undervisningen i slaviska språk i Göteborg är alldeles otillräcklig. Särskilt kännbar är bristen på lärarkrafter för den krävande nybörjarundervisningen i ryska.

Kanslern förklarar, att det på av styrelsen anförda skäl synes honom nödvändigt, att fakulteten utrustas med en biträdande lärare i slaviska språk.

Förstärkning av fakultetens amanuenspersonal.
Styrelsen har — under framhållande av att fakulteten i fråga om tillgång till amanuenshjälp syntes ogynnsamt ställd i förhållande till motsvarande fakulteter i Uppsala och Lund — hemställt, att nya amanuensbefattningar måtte inrättas i enlighet med följande sammanställning.

a) 4 förste amanuenser, avsedda för 1) geografi, 2) historia, 3) statistik och 4) pedagogik;

b) 5 andre amanuenser, avsedda för 1) klassiska språk, 2) geografi, 3) etnografi, 4) botanik och 5) sociologi;

c) 1 tredje amanuens i psykologi.

Kanslern tillstyrker för sin del följande förstärkning av ifrågavarande personal:

- 1) en förste amanuens i historia;
- 2) en förste amanuens i geografi;
- 3) en förste amanuens i pedagogik;
- 4) en andre amanuens i klassiska språk;
- 5) en andre amanuens i sociologi;
- 6) en tredje amanuens i psykologi.

Ytterligare förslag. *Kanslern* har i förutnämnda skrivelse den 11 oktober 1954 vidare framställt följande förslag.

1. Ytterligare en professur inom ämnesområdet psykologi och pedagogik samt i samband därmed indragning av den nuvarande befattningen som biträdande lärare i psykologi och pedagogik, allt från och med den 1 januari 1956.
2. Preceptur i sociologi.
3. Universitetslektor i amerikansk filologi.
4. Andre assistent vid konsthistoriska institutionen.
5. Höjning av kursanslaget från 85 500 till 100 000 kronor.
6. Ytterligare tre kanslibiträden i Ce 11.
7. Kartbiträde i Ce 11 vid geografiska institutionen.
8. Anvisande av 6 000 kronor till skrivhjälp för de olika institutionernas och akademiska lärarnas behov.

Universitetets administration

Arvoden åt universitetets dekaner. *Kanslern* har — under erinran om att han för innevarande budgetår i annat sammanhang framlagt förslag om särskild arvodesersättning åt dekanerna vid universiteten i Uppsala och Lund — förordat, att jämväl dekanerna vid Göteborgs universitet måtte tillerkännas sådan arvodesersättning, och för ändamålet i fråga beräknat en medelsanvisning av sammanlagt 5 000 kronor.

Indragning av det nu med 1 800 kronor uppförda arvodet till överbibliotekarien vid Göteborgs stadsbibliotek för tillsyn över medicinska fakultetens bibliotek. *Kanslern* har till stöd för detta sitt förslag anfört följande.

Jag får erinra därom, att jag den 6 oktober 1954 tillstyrkt bifall till en av styrelsen för Göteborgs stadsbibliotek gjord underdånig framställning om att Kungl. Maj:t måtte medgiva, att förste bibliotekarien och föreståndaren för medicinska fakultetens bibliotek i enlighet med stadsfullmäktiges i Göteborg därom fattade beslut uppflyttas från 31 till 35 lönegraden. Samtidigt meddelade jag, att jag hade för avsikt att i annat sammanhang föreslå, att det nuvarande arvodet till överbibliotekarien vid Göteborgs stadsbibliotek för tillsyn över det medicinska biblioteket skulle bortfalla. Sedan ifrågavarande bibliotek numera är i huvudsak uppbyggt synes det mig icke längre motiverat att omförmälda arvode utgår. Jag föreslår därför, att arvodet från och med nästa budgetår uteslutes ur staten för Göteborgs universitet.

Vidare har kanslern framlagt följande särskilda förslag, nämligen den 6 oktober 1954 om ändrad lönegradsplacering för vissa befattningshavare vid universitetet och den 7 oktober 1954 om viss vid bifall till propositionen 1954: 212 angående reformering av läkarutbildningen erforderlig förstärkning av medicinska fakultetens personalorganisation.

Ändrad lönegradsplacering för vissa befattningshavare. *Kanslern* har med anledning av framställningar från *organisationskommittén* och *styrelsen för Göteborgs högskola* tillstyrkt, att vid bakteriologiska institutionen en biträdestjänst i Cf 4—Ce 8 ersättes med en kanslibiträdestjänst i Ce 11 *samt att* vid kamrerarekontoret kassörstjänsten uppflyttas från Ce 17 till Ce 19.

Förstärkning av medicinska fakultetens personalorganisation. I propositionen 1954: 212 angående reformering av läkarutbildningen förutsattes, att den nya studieordningen för läkarutbildningen successivt skall genomföras från och med höstterminen 1955 och att övergången till denna studieordning skall ske i fyra etapper; den första etappen innebär, att undervisningen under de två första studieåren omläggas. För genomförandet av denna första etapp har i förenämnda proposition för Göteborgsfakultetens vidkommande räknats med följande nya befattningar och medelsanvisningar till nya ändamål.

1. Docent, företrädesvis för medicinsk fysik.
2. Andre assistent vid anatomiska institutionen.
3. Förste amanuens vid fysiologiska institutionen.
4. Förste amanuens för medicinsk fysik.
5. Arvode för undervisning i medicinsk statistik (kostnad 1 700 kronor).
6. Arvode för undervisning i medicinsk genetik (kostnad 1 200 kronor).
7. Arvode för undervisning jämte förhör i psykologi (kostnad 2 450 kronor).

8. Instrumentmakare i Ce 14 vid medicinsk-kemiska institutionen.
9. Laboratoriebiträde i högst Ce 13 vid histologiska institutionen.
10. Laboratoriebiträde i högst Ce 13 vid medicinsk-kemiska institutionen.
11. Anvisande av 4 000 kronor till flyttning av histologiundervisningen till ett tidigare skede av det morfologiska året, varav 3 000 kronor för ersättning åt en biträdande lärare med uppdrag att giva en halv föreläsningkurs och 1 000 kronor för ersättning åt viss amanuenspersonal under två månader.

Kanslern hemställer, att medel till ifrågavarande nya befattningar och ändamål beräknas under nu förevarande anslag.

Departementschefen. Såsom av den lämnade redogörelsen framgått har förslag väckts om inrättande vid universitetet av en med befattningen som museichef för Göteborgs etnografiska museum förenad personlig professur i etnografi för den nuvarande innehavaren av nämnda museichefsbefattning, docenten K. G. Izikowitz. Denne meddelar för närvarande viss undervisning i etnografi vid universitetet och åtnjuter härför ersättning med 2 400 kronor för år, vilken ersättning helt täckes av ränteinkomster av för ändamålet avsedda donationsmedel. Kostnaderna för den nu ifrågasatta professuren, utgörande löneskillnaden mellan professorsbefattningen (Co 14) och museichefsbefattningen (Ca 35: 36) eller 5 400 kronor, skall enligt förslaget helt täckas av omförmälda ränteinkomster, vilka uppgivits uppgå till omkring 9 000 kronor för år och således mer än väl torde lämna tillgång härtill. Jag tillstyrker ifrågavarande förslag och förordar alltså, att för Izikowitz inrättas en personlig, med arvode förenad professur i etnografi och att denna professur må förenas med befattningen som museichef vid Göteborgs etnografiska museum. Arvodet vid professuren bör utgå med belopp, motsvarande skillnaden mellan Izikowitz tillkommande lön som museichef och lönen vid en ordinarie professur vid universitetet.

Kanslern har föreslagit en icke oväsentlig utbyggnad av universitetets docentorganisation. Jag anser mig för egen del böra förorda, att vid medicinska fakulteten inrättas ytterligare två docentbefattningar. Dessa torde tills vidare böra bli rörliga. Jag kommer vidare att i det följande i samband med min behandling av frågan om omläggning av läkarutbildningen i Göteborg beräkna medel bland annat till en docentbefattning, avsedd företrädesvis för medicinsk fysik.

Göteborgs universitet saknar i motsats till övriga akademiska lärosäten forskardocentbefattningar. Detta utgör enligt min mening en allvarlig brist i universitetets organisation. Jag anser mig därför böra tillstyrka, att universitetet nu utrustas med en forskardocentbefattning. Denna befattning torde böra vara gemensam för universitetets två fakulteter.

Behovet av en förstärkning av lärarkrafterna i svenska språket och i nordiska språk gör sig starkt gällande, icke minst med hänsyn till dessa ämnens vikt för lärarutbildningen. Enligt föreliggande förslag skall denna

förstärkning ske genom inrättande av ett pedagogiskt universitetslektorat i svenska språket av samma typ som de nuvarande lektoraten i ämnet vid universiteten i Uppsala och Lund i fråga om anställnings- och avlöningsförhållanden samt genom anställande av en biträdande lärare i nordiska språk. Jag finner mig böra biträda ifrågavarande förslag.

Med anledning av i övrigt föreliggande framställningar om utökning av den vetenskapligt utbildade personalen vid filosofiska fakulteten beräknar jag för nästa budgetår medel till anställande av följande nya befattningshavare, nämligen en förste assistent i slaviska språk, en andre assistent i statistik, en förste amanuens i historia, en förste amanuens i geografi och en andre amanuens i klassiska språk.

Då behov torde föreligga av en tjänst som instrumentmakare vid radiofysiska laboratoriet, tillstyrker jag, att en dylik tjänst inrättas. Tjänsten bör placeras i lönegrad Ce 14.

Med anledning av föreliggande förslag om utökning av medicinska fakultetens biträdespersonal för laboratoriegöromål förordar jag, att ytterligare två laboratoriebiträdestjänster inrättas vid denna fakultet. Det torde få ankomma på kanslern att, efter förslag av vederbörande universitetsmyndigheter, besluta om fördelningen av dessa två tjänster, vilka torde böra placeras i högst lönegraden Ce 13. Lönegradsplaceringen bör slutligt prövas först, sedan förslag till tjänsternas placering avgivits. Jag kommer vidare att i det följande i samband med min behandling av frågan om omläggningen av läkarutbildningen i Göteborg beräkna medel bland annat till två laboratoriebiträdestjänster i högst Ce 13, avsedda, den ena för histologiska och den andra för medicinsk-kemiska institutionen.

Jag föreslår vidare, att medicinska fakultetens personal för skriv- och registreringsgöromål utökas med ytterligare en tjänst som kanslibitråde i Ce 11. Det torde få ankomma på universitetskanslern att, efter förslag av vederbörande universitetsmyndigheter, besluta om tjänstens placering.

Förslaget om inrättande av en befattning som räknebiträde i Cf 4—Ce 8 vid statistiska institutionen biträder jag. I överensstämmelse med kanslerns förslag beräknar jag därjämte 6 000 kronor till tillfällig skrivhjälp för de olika institutionerna och akademiska lärarna vid filosofiska fakulteten.

Med hänsyn till vad jag i det följande vid anmälan av universitetets anslag till Bidrag till Göteborgs stad för verksamheten vid medicinska fakultetens bibliotek ämnar föreslå beträffande ändrad löneställning för förste bibliotekarien vid nämnda bibliotek, förordar jag, att det under förevarande avlöningsanslag med 1 800 kronor uppförda arvodet till överbibliotekarien vid Göteborgs stadsbibliotek för tillsyn över medicinska fakultetens bibliotek indrages med utgången av budgetåret 1954/55. Jag vill dock understryka, att jag därmed icke åsyftar någon ändring i medicinska bibliotekets ställning såsom ett med stadsbiblioteket samordnat filialbibliotek.

I anslutning till vad chefen för civildepartementet förordat vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor torde medel böra beräknas för ett kanslibitråde i Ce 11 i stället för ett biträde i Cf 4—Ce 8 vid bakteriologiska institutionen.

Kungl. Maj:ts i propositionen 1954:212 framställda förslag angående reformering av läkarutbildningen har bifallits av riksdagen (höstsessionen 1954). Jag beräknar nu i överensstämmelse med kanslerns i det föregående återgivna förslag medel till de nya befattningar och ändamål, som i nämnda proposition bedömts erforderliga för genomförandet av den första etappen av omläggningen av läkarutbildningen i Göteborg. Under hänvisning till vad jag vid min anmälan av avlöningsanslaget för Uppsala universitet anfört i fråga om behovet av studierektor inom undervisningsnämnderna vid de medicinska lärosätena, beräknar jag därjämte för nästa budgetår medel till arvode åt en studierektor vid medicinska fakultetens i Göteborg undervisningsnämnd med 1 008 kronor.

För två befattningar som biträdande lärare och två som kliniska amanuenser i pediatrik, vilka samtliga tillkommit från och med den 1 september 1954, torde medel nu böra beräknas för helt budgetår. Då viss del av klinikamanuensernas avlöning bestrides av Göteborgs stad föranleder detta även en viss uppräknings av den under de särskilda uppbördsmedlen upptagna posten 1. »Bidrag från Göteborgs stad till avlöning av de kliniska amanuenserna». Å andra sidan torde i överensstämmelse med av kanslern framlagda beräkningar en viss nedräkning av olika skäl böra ske av posten 3. »Avkastning från vissa donationsfonder» ävensom av posten 4. »Studentinskrivnings- och examinationsavgifter samt diverse inkomster» under sagda uppbördsmedel.

Jag beräknar hela avlöningsanslaget till 3 590 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 323 000 kronor. Anslaget bör, med beaktande jämväl av den av 1954 års riksdag beslutade ändringen av grundlönenivån fördelas på olika poster på sätt framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan. I personalförteckningen för universitetet bör vidtagas de ändringar, som föranledes av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1955/56, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Göteborgs universitet, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för Göteborgs universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56;

A v l ö n i n g s s t a t

U t g i f t e r

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 422 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	820 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 669 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	380 300
Summa kronor	4 291 300

Särskilda uppbördsmedel

1. Bidrag från Göteborgs stad till avlönande av de kliniska amanuenserna	148 000
2. Bidrag från Göteborgs stad till filosofiska fakulteten	400 000
3. Avkastning från vissa donationsfonder	149 300
4. Studentinskrivnings- och examinationsavgifter samt diverse inkomster	4 000
Summa kronor	701 300
Nettoutgift kronor	3 590 000

c) till Göteborgs universitet: Avlöningar för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 3 590 000 kronor.

[91] **17. Göteborgs universitet: Omkostnader.** Detta förslagsanslag är uppfört med 294 000 kronor. Följande sammanställning upptager den nu gällande omkostnadsstaten och den av *universitetskanslern* för nästa budgetår föreslagna:

	För 1954/55 upptagna belopp, kronor	Av kanslern för 1955/56 föreslagna belopp, kronor
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	5 000	5 000
2. Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	220 750	240 400
3. Städning och rengöring, <i>förslagsvis</i>	30 000	30 000
4. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	8 000	8 000
5. Nattbevakning av vissa medicinska fakultetens lokaler, <i>förslagsvis</i>	3 600	3 600
6. Telefonavgifter vid medicinska fakulteten, <i>förslagsvis</i>	9 000	11 000
7. Underhåll av filosofiska fakultetens byggnader och inventarier	15 000	—
8. Försäkringar, <i>förslagsvis</i>	500	—
9. Siffergranskning och revision	2 150	—
Summa kronor	294 000	298 000

Kanslerns förslag rörande anslagsposten 2 motiveras med tillkomsten av ytterligare lokaler. I fråga om denna anslagspost och anslagsposten 3 innebär kanslerns förslag en reducering av det av vederbörande akademiska myndigheter framlagda förslaget med respektive 10 000 och 5 000 kronor. Såväl sistnämnda myndigheter som kanslern räknar med att anslagsposterna 7, 8 och 9 skall utgå ur omkostnadsstaten. Beträffande anslagsposten 6 anför kanslern bland annat följande.

Kostnaderna för telefonabonnemang för institutionerna vid medicinska fakulteten bestrides för närvarande ur en särskild anslagspost i omkostnadsstaten. Vid filosofiska fakulteten utgår däremot dessa kostnader — beräknade till cirka 2 000 kronor — av vederbörande institutioners materielanslag. Universitetsadministrationens telefonkostnader — uppgående till ett årligt belopp av omkring 2 000 kronor — bestrides nu av de expensmedel, som anvisats under materielanslaget. Organisationskommittén och styrelsen för Göteborgs högskola har begärt, att ifrågavarande kostnader, tillhoppa 4 000 kronor, måtte få utgå ur den i omkostnadsstaten uppförda anslagsposten till telefonavgifter, varvid samtidigt de under materielanslaget anvisade medlen till expenser skulle sänkas med 2 000 kronor. Jag biträder detta förslag. På grund av anslagsbelastningen för budgetåret 1953/54 synes likväl förevarande anslagspost, med rubriken ändrad till »Telefonavgifter m. m.», böra höjas med ett belopp av 2 000 kronor.

Departementschefen. Jag biträder kanslerns förslag. Anslaget bör därför höjas med 4 000 kronor till 298 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Göteborgs universitet: Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 298 000 kronor.

[92] **18. Göteborgs universitet: Materiel m. m.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 600 000 kronor. Anslaget disponeras på sätt framgår av s. 529 i statsliggaren.

Organisationskommittén och styrelsen för Göteborgs högskola har anhållit om en höjning av förevarande anslag med i runt tal 292 600 kronor.

Universitetskanslern föreslår för nästa budgetår ett materielanslag av 815 000 kronor, fördelat på olika delposter under följande anslagsposter:

1. Universitetet i allmänhet	87 000
2. Medicinska fakulteten	586 000
3. Filosofiska fakulteten	132 000
4. Till kanslerns för rikets universitet disposition	10 000
Summa kronor 815 000	

Beträffande kanslerns beräkning av de olika anslagsposterna torde få hänvisas till handlingarna.

Vid bifall till propositionen 1954: 212 angående reformering av läkarutbildningen föreslår kanslern en ytterligare medelsanvisning av 6 000 kronor, avseende *dels* ett belopp av engångsnatur å 1 000 kronor för tillfälliga

materielutgifter (glas, preparat m. m.), föranledda av flyttningen av histologiundervisningen till ett tidigare skede av det morfologiska året, *dels ock* ett belopp av 5 000 kronor såsom materielanslag för ämnet medicinsk fysik.

Departementschefen. Med anledning av kanslerns förslag förordar jag för nästa budgetår en anslagsökning med 106 000 kronor, varav 1 000 kronor avser tillfälliga materielutgifter för flyttning av histologiundervisningen till ett tidigare skede av det morfologiska året och 5 000 kronor materielanskaffning för ämnet medicinsk fysik. Anslaget bör därför uppföras med 706 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av vederbörande universitetsmyndigheter, närmare fördela anslaget. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Göteborgs universitet: Materiel m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 706 000 kronor.

[93] **19. Göteborgs universitet: Nyanskaffning av apparater m. m.** Detta reservationsanslag är nu uppfört med 75 000 kronor.

Organisationskommittén och styrelsen för Göteborgs högskola har hemställt, att förevarande anslag måtte höjas med 72 000 kronor till 147 000 kronor.

Universitetskanslern tillstyrker i skrivelse den 11 oktober 1954 en anslagsökning med 50 000 kronor till 125 000 kronor.

I propositionen 1954: 212 angående reformering av läkarutbildningen har för nyanskaffning av instrument och apparater för ämnet medicinsk fysik beräknats ett anslagsbelopp av 30 000 kronor. *Kanslern* hemställer i skrivelse den 7 oktober 1954, att detta belopp anvisas för nästa budgetår.

Departementschefen. Jag tillstyrker, att förevarande anslag höjes med nyss angivna belopp av engångsnatur å 30 000 kronor för ämnet medicinsk fysik. I övrigt anser jag mig för nästa budgetår icke böra förordna större anslagsökning än med 25 000 kronor. Anslaget bör sålunda höjas med 55 000 kronor till 130 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Göteborgs universitet: Nyanskaffning av apparater m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 130 000 kronor.

[94] **20. Göteborgs universitet: Bokinköp och bokbindning för medicinska fakultetens bibliotek.** Detta reservationsanslag är nu uppfört med 75 000 kronor, varav 50 000 kronor för bestridande av löpande utgifter och 25 000 kronor till bibliotekets uppbyggande. För sistnämnda

ändamål föreslog kanslern i sina anslagsäskanden för det senast tilländagångna budgetåret en ytterligare medelsanvisning av 75 000 kronor, att fördelas med lika belopp på de närmaste tre budgetåren.

Organisationskommittén och styrelsen för Göteborgs högskola föreslår oförändrad medelsanvisning. Förslaget tillstyrkes av *kanslern*.

Departementschefen. Jag förordar, att detta anslag i enlighet med föreliggande förslag för nästa budgetår uppföres med 75 000 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Göteborgs universitet: Bokinköp och bokbindning för medicinska fakultetens bibliotek* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 75 000 kronor.

[95] **21. Göteborgs universitet: Bidrag till Göteborgs stad för verksamheten vid medicinska fakultetens bibliotek.** Enligt det mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Göteborgs stad ingångna avtalet angående samordnande av medicinska högskolans bibliotek med Göteborgs stadsbibliotek gäller bland annat, att antalet befattningar vid det medicinska biblioteket fastställs av Kungl. Maj:t, att det medicinska bibliotekets administration och drift handhaves av staden, som inom ramen för vad därom av Kungl. Maj:t fastställs tillsätter, avlönar och pensionerar bibliotekets personal, att personalen avlönas och pensioneras enligt för Göteborgs stads tjänstemän gällande regler samt att staden för sina kostnader för avlöning och pensioner till personalen erhåller ersättning av staten efter varje budgetårs slut.

Nämnda ersättning bestrides ur förevarande förslagsanslag, som för innevarande budgetår är uppfört med 82 000 kronor, motsvarande den beräknade ersättningen för redovisningsåret 1953/54.

Enligt vederbörligt medgivande må vid biblioteket finnas anställd följande personal, nämligen en förste bibliotekarie, en förste amanuens, en förste assistent, en assistent, en vaktmästare, ett kontorsbiträde och en kontorsvakt.

I särskild framställning har *styrelsen för Göteborgs stadsbibliotek* anmält, att stadsfullmäktige i Göteborg beslutit att, räknat från och med den 1 januari 1954, uppflytta befattningen som förste bibliotekarie vid medicinska fakultetens bibliotek från lönegrad Ca 31 till lönegrad Ca 35 med tjänstebenämningen överbibliotekarie. Enligt vad styrelsen inhämtat, har emellertid någon ändring icke varit avsedd beträffande tjänstebenämningen, varför befattningshavaren alltjämt borde benämnas förste bibliotekarie. Styrelsen har nu hemställt om Kungl. Maj:ts medgivande till den ifrågasvarande lönegradsuppflyttningen. *Mindre konsistoriet* har tillstyrkt bifall till framställningen. Jämväl *kanslern* har ansett sig böra biträda framställningen och har därvid anfört bland annat följande.

Jag kommer i annat sammanhang att framlägga förslag om att det arvode å 1 800 kronor, som nu utgår till överbibliotekarien vid Göteborgs stadsbibliotek för tillsyn över medicinska fakultetens bibliotek, skall bortfalla från och med nästa budgetår. Vidare vill jag framhålla, att, då formuleringen av vissa bestämmelser i avtalet beträffande medicinska fakultetens bibliotek ger anledning till tveksamhet rörande tolkningen, underhandlingar i ärendet synes böra upptagas med vederbörande kommunala myndigheter.

Statskontoret har i yttrande över biblioteksstyrelsens framställning anfört huvudsakligen följande.

Löneställningen för förste bibliotekarien vid medicinska fakultetens bibliotek synes — enär löne- och pensionskostnaderna helt bestrides av statsmedel — böra avvägas med hänsyn till lönegradsplaceringen för statligt anställda förste bibliotekarier. I samband med tjänsteförteckningsrevisionen uppflyttades flertalet ifrågavarande tjänstemän från 29 till 31 lönegraden. Högre lönesättning synes endast böra ifrågakomma, om särskilda skäl föreligger. Universitetskanslern har uppgivit, att han avser att framlägga förslag om att det arvode å 1 800 kronor, som utgår till överbibliotekarien vid Göteborgs stadsbibliotek för tillsyn över medicinska fakultetens bibliotek, skall bortfalla från och med nästa budgetår. Statskontoret utgår från att detta förslag sammanhänger med att förste bibliotekarien vid medicinska fakulteten fått en förhållandevis självständig ställning. Under förutsättning att överbibliotekariens arvode indrages, synes intet vara att erinra mot att förste bibliotekariens lön ökas med motsvarande belopp och att tjänsten sålunda uppflyttas till lönegrad 33. Däremot lär befattningen icke böra inplaceras i 35 lönegraden. Frågan om uppräknings av anslaget, föranledd av lönegradsuppflyttning av förste bibliotekarietjänsten, synes böra underställas riksdagen. Under tiden 1 januari 1954—30 juni 1955 torde lönen, därest icke Göteborgs stad är beredd att utbetala uppkommande skillnad, böra utgå efter 31 lönegraden.

Vidkommande anslagsberäkningen för nästa budgetår har *organisationskommittén* hemställt om en höjning av anslaget med 8 000 kronor till 90 000 kronor, varav 7 800 kronor till extra arbetskraft.

Kanslern föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes till 88 000 kronor, vilket innebär en ökning med 6 000 kronor. Kanslern beräknar därvid dels — med utgångspunkt i de verkliga avlöningsutgifterna för redovisningsåret 1953/54 — en höjning med 1 400 kronor, dels för förste bibliotekariens uppflyttning från 31 till 35 lönegraden en höjning med 1 400 kronor, dels ock för extra arbetskraft en höjning med 3 200 kronor.

Departementschefen. Enligt avtalet angående samordnande av medicinska fakultetens bibliotek med Göteborgs stadsbibliotek gäller bland annat, att Kungl. Maj:t skall fastställa antalet befattningar vid förstnämnda bibliotek och att personalen vid detta bibliotek skall, inom ramen av för vad därom av Kungl. Maj:t fastställs, avlönas enligt för Göteborgs stads tjänstemän gällande regler. Dessa avtalsbestämmelser måste enligt min mening anses innebära, att — då såsom nu är fallet Kungl. Maj:t icke fastställt någon lönegradsplacering för befattningarna vid medicinska fa-

kultetens bibliotek — personalen vid detta bibliotek skall avlönas enligt samma lönegrader, som gäller för motsvarande befattningshavare vid Göteborgs stadsbibliotek, samt att, därest avvikelse från denna norm anses böra ske, fråga därom skall underställas Kungl. Maj:ts prövning. Enligt vad jag inhämtat, är förste bibliotekarierna vid stadsbiblioteket placerade i 31 lönegraden. Vederbörande kommunala myndighet har nu ansett sig böra underställa Kungl. Maj:ts prövning frågan om uppflyttning av befattningen som förste bibliotekarie vid medicinska fakultetens bibliotek från 31 till 35 lönegraden i enlighet med av stadsfullmäktige därom fattat beslut. Det har upplysts, att förste bibliotekarien i avvaktan på Kungl. Maj:ts beslut erhåller lön enligt 31 lönegraden. Jag anser mig för egen del icke böra förorda högre placering för befattningen än i 33 lönegraden. Denna ändrade lönegradsplacering bör gälla från och med den 1 juli 1955. Jag erinrar om att jag i det föregående vid anmälan av Göteborgs universitets avlöningsanslag föreslagit, att det nu utgående arvodet å 1 800 kronor till överbibliotekarien vid stadsbiblioteket i Göteborg för tillsyn över medicinska fakultetens bibliotek skall indragas med utgången av innevarande budgetår.

Anslaget för nästa budgetår avser ersättning enligt avtalet till Göteborgs stad för dess utgifter till avlöning av personalen vid biblioteket under redovisningsåret 1954/55. I första hand torde, på grundval av de verkliga utgifterna för redovisningsåret 1953/54, böra beräknas en höjning med 1 400 kronor. Ehuru Kungl. Maj:t icke fastställt några särskilda befattningar för extra arbetskraft, har alltsedan avtalets tillkomst visst belopp brukat beräknas för detta och liknande ändamål, såsom vikariatsersättningar och ersättning åt tillfällig arbetskraft. För nästa budgetår tillstyrker jag för täckande av de ökade kostnaderna för nämnda ändamål en anslagshöjning med 3 200 kronor. Då merkostnaderna för förutberörda lönegradsuppflyttning påverkar medelsbehovet först från och med budgetåret 1956/57, beräknar jag alltså anslaget för nästa budgetår till 86 600 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 4 600 kronor. För ersättning, som avser avlöning av annan personal än den av Kungl. Maj:t i vederbörlig ordning fastställda, torde anslaget icke få överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande.

Med anledning av vad kanslern anført rörande avtalets formulering på vissa punkter, förutsätter jag, att kanslern låter upptaga förhandlingar med Göteborgs stads vederbörande myndigheter om erforderliga jämkningar i avtalstexten samt för Kungl. Maj:t framlägger de förslag i ämnet, vartill resultatet av dylika förhandlingar kan ge anledning.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Göteborgs universitet: *Bidrag till Göteborgs stad för verksamheten vid medicinska fakultetens bibliotek* för kronor.

budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 86 600

[96] **22. Göteborgs universitet: Utrustning.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 325 000 kronor. Anslaget disponeras på sätt framgår av s. 530 i statsliggaren.

Av efterföljande tablå framgår de belopp, som *organisationskommittén för medicinska högskolan i Göteborg*, respektive *styrelsen för Göteborgs högskola* föreslagit för härefter angivna ändamål, samt de belopp, som *kanslern* funnit sig böra tillstyrka för nästa budgetår.

	Organisations- kommittén, respektive styrelsen	Kanslern
1. Medicinsk-kemiska institutionen	10 000	10 000
2. Farmakologiska institutionen	16 600	16 600
3. Institutionerna för allmän patologi och speciell patologi.....	26 200	26 000
4. Neurologiska kliniken	10 150	10 000
5. Psykiatriska kliniken	6 000	—
6. Dermato-venereologiska kliniken	11 700	11 700
7. Pediatriska kliniken	13 650	10 000
8. Ortopediska kliniken	9 000	7 100
9. Radioterapeutiska kliniken	12 000	11 000
10. Kliniskt-kemiska laboratoriet	2 000	2 000
11. Neurokirurgiska kliniken	5 000	—
12. Medicinska fakultetens bibliotek	1 700	600
13. Pedagogiska och psykologiska institutionerna	67 600	25 000
14. Aulan och vissa av filosofiska fakultetens lärosalar	100 000	100 000
Summa kronor	291 600	230 000

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

1. **Medicinsk-kemiska institutionen.** Till utrustning av denna institution har anvisats sammanlagt 388 300 kronor, varav 46 800 kronor för innevarande budgetår. Den av organisationskommittén föreslagna ytterligare medelsanvisningen, 10 000 kronor, avses för inköp och installation av ett omformaraggregat. Institutionsföreståndaren, professorn O. Mellander har uppgivit, att den elektriska ström, som levererades till institutionens laboratorium starkt försämrats ifråga om spänningskonstans, frekvens och störningsfrihet. Analys av störningarna hade givit till resultat, att enda sättet att eliminera dessa vore att installera ett roterande omformaraggregat med stor svängmassa. *Kanslern* tillstyrker den begärda medelsanvisningen.

2. **Farmakologiska institutionen.** Till utrustning av denna institution har hittills anvisats i runt tal 328 400 kronor. För innevarande budgetår begärde organisationskommittén 40 000 kronor för ytterligare apparatanskaffning. Av detta belopp har 23 400 kronor anvisats. Kommittén hemställer nu om anvisande av återstående belopp (40 000 — 23 400 =) 16 600 kronor. *Kanslern* tillstyrker framställningen.

3. **Institutionerna för allmän patologi och speciell patologi.** Till utrustning av dessa institutioner har för budgetåren 1950/55 anvisats tillhopa 487 900 kronor. Organisationskommittén hemställde för innevarande budgetår om en medelsanvisning av 73 000 kronor för anskaffning av viss såsom oundgänglig betecknad utrustning dels för verkstaden och dels allmän apparatutrustning m. m. Härav har för innevarande budgetår anvisats 46 800 kronor. För nyssnämnda ända-

mål återstår sålunda enligt kommitténs uppskattning att anvisa (73 000 — 46 800 =) 26 200 kronor. *Kanslern* tillstyrker för sin del anvisande av det begärda beloppet, avrundat till 26 000 kronor.

4. **Neurologiska kliniken.** Det av organisationskommittén äskade anslaget av 10 150 kronor avses för anskaffning av apparatur för liquorforskning, skioptikonapparater samt instrumentbord och annan utrustning för klinikens föreläsningssal. *Kanslern* tillstyrker, att medel anvisas för ifrågavarande ändamål med ett avrundat belopp av 10 000 kronor.

6. **Dermato-venereologiska kliniken.** Till utrustning av denna klinik har för budgetåren 1953/55 anvisats tillhoppa 61 250 kronor, varav 46 800 kronor för innevarande budgetår. Organisationskommittén hemställer nu om anvisande av återstoden av det för utrustning av kliniken beräknade anslagsbeloppet eller 11 700 kronor. *Kanslern* tillstyrker.

7. **Pediatrisk kliniken.** Till utrustning av vissa iordningställda lokaler för undervisningen i pediatrik och till anskaffande av laboratoriemateriel har för innevarande budgetår anvisats 17 800 kronor. Den av organisationskommittén föreslagna ytterligare medelsanvisningen, 13 650 kronor, avses huvudsakligen för viss komplettering av klinikens apparatutrustning. *Kanslern* anser, att medelsanvisningen för ändamålet i fråga kan begränsas till 10 000 kronor.

8. **Ortopediska kliniken.** Det av organisationskommittén äskade beloppet, 9 000 kronor, avser kostnader för inredning av föreläsningssal och för anskaffande av viss utrustning. *Kanslern* tillstyrker för ifrågavarande ändamål ett belopp av 7 100 kronor.

9. **Radioterapeutiska kliniken.** För utrustning till kliniken och laboratoriet har för innevarande budgetår anvisats ett belopp av 29 900 kronor. Organisationskommittén har nu hemställt, att ytterligare 12 000 kronor måtte anvisas för ändamålet. Den nu äskade medelsanvisningen avses för inköp av epidiaskop, förvaringsskåp m. m. *Kanslern* tillstyrker ett anslagsbelopp av 11 000 kronor.

10. **Kliniskt-kemiska laboratoriet.** Den begärda medelsanvisningen avses för kontorsutrustning.

12. **Medicinska fakultetens bibliotek.** Organisationskommittén har nu begärt ett anslag av 1 700 kronor till inköp av dels två skrivbord dels vissa apparater. *Kanslern* tillstyrker ett belopp av 600 kronor till anskaffande av skrivbord. I övrigt angivna behov bör enligt kanslerns mening tillgodoses med anlitande av medel ur universitetets anslag till nyanskaffning av apparater m. m.

13. **Pedagogiska och psykologiska institutionerna.** Vederbörande institutionsföreståndare, professorn J. K. G. Elmgren, har understrukt, att ifrågavarande institutioner vore i behov av en omfattande upprustning med avseende å apparater och instrument, därest undervisningen och forskningen skulle kunna hålla jämna steg med utvecklingen på området. Det vore enligt institutionsföreståndarens mening utslutet att inom ramen för de ordinarie årsanslagen tillgodose institutionernas behov i detta hänseende. Styrelsen för Göteborgs högskola har med anledning härav föreslagit, att för nästa budgetår måtte anvisas 67 600 kronor till dessa institutioners upprustning med viss närmare angiven apparatur. *Kanslern* tillstyrker för ändamålet en medelsanvisning av 50 000 kronor, att med lika delar utgå under två budgetår.

14. Aulan och vissa av filosofiska fakultetens lärosalar. Styrelsen har framhållit, att inredningen i Göteborgs högskolas aula vore obekvämt och opraktisk samt lämnade i estetiskt hänseende mycket övrigt att önska. Aulan bleve nu det nya universitetets högtids-sal och därmed komme behövet av en modernisering av sittplatsinredningen och framträda såsom synnerligen angelägen. Även sittplatsinredningen och golvbeläggningen i vissa av lärosalarna vore enligt styrelsens mening otillfredsställande och behövde utbytas. Styrelsen föreslår, att ett belopp av 100 000 kronor anvisas för nästa budgetår för inredning av ifrågavarande lokaler. *Kanslern* tillstyrker.

Kanslern har vidare i skrivelse den 2 november 1954 efter framställning från *det större akademiska konsistoriet i Göteborg* förordat anvisande av 50 000 kronor till inredning och utrustning av den för vissa institutioner vid filosofiska fakulteten förvärvade fastigheten vid Bengt Lidnersgatan 7 i Göteborg.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

I nämnda fastighet har institutionslokaler kunnat beredas för ämnena historia, ekonomisk historia, teoretisk filosofi och praktisk filosofi. För att byggnaden skall kunna användas för avsedda ändamål är emellertid enligt konsistoriets mening vissa ändringsarbeten nödvändiga. Då nämnda discipliner så gott som helt saknar egna inventarier måste byggnaden dessutom delvis utrustas med nya inventarier. På grund härav hemställer konsistoriet, att 50 000 kronor måtte anvisas för nästa budgetår, av vilket belopp 35 000 kronor beräknas för inventarieanskaffning och 15 000 kronor för omändringsarbeten.

Departementschefen. Till utrustning för pedagogiska och psykologiska institutionerna är jag nu endast beredd att tillstyrka en medelsanvisning av 15 000 kronor. Den begärda medelsanvisningen å 100 000 för inredning av aulan och vissa av filosofiska fakultetens lärosalar torde kunna fördelas på två budgetår. För nästa budgetår beräknar jag 30 000 kronor för ändamålet. I övrigt biträder jag kanslerns förslag. Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit bör anslaget för nästa budgetår uppföras med 200 000 kronor, vilket innebär en minskning med 125 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Göteborgs universitet: Utrustning* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kronor.

[97] 23. Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	4 045 000	4 120 933
1954/55 (statsliggaren s. 530)	4 165 000	
1955/56 (förslag)	4 375 000	

Lärarkollegiet vid karolinska institutet har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår framlagt åtskilliga förslag, vilkas genomförande skulle kräva en ganska betydande anslagsökning.

Universitetskanslern har i skrivelse den 22 september 1954 — med den allmänna motivering, för vilken jag redogjort vid anmälan av motsvarande anslag för Uppsala universitet — endast i begränsad omfattning ansett sig böra tillstyrka institutets anslagsäskanden.

I det följande kommer jag att mera utförligt redogöra allenast för de förslag, som jag ansett mig böra helt eller delvis biträda eller eljest funnit särskild anledning att uppehålla mig vid.

Ändrad benämning å professuren i farmakodynamik och farmakognosi. Å institutets stat är för närvarande uppförd en professur i farmakodynamik och farmakognosi. *Lärarkollegiet* har hemställt, att sagda professur måtte benämnas professur i farmakologi. Såsom motivering härför har anförts följande.

Undervisningsämnet heter farmakologi. Farmakognosi studeras icke längre av blivande läkare utan är numera undervisningsämne endast på farmaceutiska institutet. Farmakologiundervisningen för blivande läkare omfattar visserligen till väsentlig del farmakodynamik men dessutom undervisas i toxicologi, kemoterapi, receptskrivningskonst samt enligt den nu planerade utökade undervisningen även i klinisk farmakologi. Vid utländska universitet är motsvarande lärostols benämning i regel farmakologi och detsamma gäller nyinrättade befattningar i Sverige, såväl laboraturer som professurer.

Kanslern tillstyrker ifrågavarande framställning.

Klinisk psykolog vid rättspsykiatriska kliniken. *Lärarkollegiet* har ånyo äskat medel till en klinisk psykolog vid rättspsykiatriska kliniken. Till stöd härför har åberopats huvudsakligen följande.

Behovet av en klinisk psykolog vid rättspsykiatriska kliniken är trängande. De experimentalpsykologiska analysmetoderna har under de senaste årtiondena utvecklats i mycket hög grad, och på denna väg vunna resultat har visat sig vara av största betydelse såväl för psykiatrien som i synnerhet för rättspsykiatrien. Förhållandena i vårt land måste betecknas som mycket efterblivna med avseende på användningen av psykologisk expertis i kliniskt arbete. Sedan länge anses kliniska psykologer vara oundgängliga medarbetare både för forskning och i det praktiska arbetet inom psykiatrien och dess systerdiscipliner såsom barnpsykiatri och rättspsykiatri. På fackpsykologiskt håll skulle tillkomsten av utbildningsmöjligheter vid rättspsykiatriska kliniken under ledning av en där anställd klinisk psykolog hälsas med stor tillfredsställelse.

Kanslern anför med anledning härav följande.

Jag får erinra därom att jag i mina underdåniga framställningar angående anslag till institutet för budgetåren 1953/55 framhållit vikten av att en klinisk psykolog ställdes till rättspsykiatriska klinikens förfogande. Avsaknaden härav hade nämligen visat sig utgöra en svår brist för undervisningen och den vetenskapliga forskningen. Jag tillstyrkte därför, att ifrågavarande behov tillgodosåges på så sätt att ett arvode av 6 000 kronor upptoges för ändamålet. Dessa förslag har icke föranlett någon framställ-

ning till riksdagen från Kungl. Maj:ts sida. I sitt utlåtande 1954:8 har emellertid statsutskottet under punkten 90 (s. 56) berört mitt förslag i ämnet och därvid framhållit önskvärdheten av att denna fråga bleve föremål för fortsatt uppmärksamhet från Kungl. Maj:ts sida. Det torde nämligen, anförde statsutskottet, såväl ur det praktiskt psykologiska arbetets som ur forskningens synpunkt vara av utomordentlig betydelse att ifrågavarande institution — landets största station för sinnesundersökningar i brottmål och den enda universitetskliniken för abnorma brottslingar — utrustades med en arbetskraft av ifrågavarande slag.

Jag anser mig böra upprepa mitt förslag från i fjol och hemställer således, att ett belopp av 6 000 kronor ställes till förfogande för arvode åt en deltidstjänstgörande klinisk psykolog.

Förste amanuens vid institutionen för virusforskning. Den vetenskapligt utbildade personalen vid institutionen utgöres för närvarande, förutom av professorn i ämnet, allenast av en förste assistent. I övrigt förfogar institutionen över följande arbetskrafter, nämligen en laboratorieassistent i Ce 17, ett laboratoriebiträde i Ce 11 och ett kansli-biträde i Ce 11.

Lärarkollegiet har nu ånyo framställt förslag om en förstärkning av de vetenskapligt utbildade hjälpkrafterna vid institutionen i fråga. Såsom motivering härför har framhållits bland annat följande.

Institutionens huvuduppgift är att bedriva forskning. Tack vare tillkomsten av nya metoder har det blivit möjligt att med utsikt till framgång angripa ett flertal uppgifter, som länge tett sig som angelägna men som tidigare av tekniska skäl knappast kunnat bearbetas. Arbetsområdet har med andra ord snabbt utvidgats. För närvarande är tre medicine licentiat, två medicine kandidater och en veterinär sysselsatta med frivilligt, oavlönat forskningsarbete vid institutionen. Att i så stor utsträckning lita till frivilliga krafter för fullgörande av institutionen åliggande uppgifter synes emellertid knappast försvarligt och torde i längden visa sig ohållbart. Den begärda personalförstärkningen avser att förbättra institutionens möjligheter att fullgöra sina uppgifter inom forskningens och specialistutbildningens område.

Kanslern anför med anledning av förevarande förslag bland annat följande.

Kollegiets av mig tidigare två gånger tillstyrkta förslag om anvisande av medel för anställande av en förste amanuens avsåg främst att i någon mån säkra rekryteringen inom det mikrobiologiska facket och möjliggöra en rationell specialistutbildning. Jag vill starkt understryka vikten av att virusforskningen beredes ökade resurser. Det blygsamma anspråk det här är fråga om vill jag sålunda livligt tillstyrka. Jag förordar sålunda att medel anvisas för anställande från och med budgetåret 1955/56 av en förste amanuens vid institutionen.

Högskolesekreterare i Ce 29 i stället för den nuvarande arvodesbefattningen som sekreterare. Lärarkollegiet har ånyo gjort framställning om ändrad ordning för institutets centrala administration, utmynnande i förslag om utbyte av de nuvarande

befattningarna som intendent i Ca 29 och som sekreterare med arvode av 3 500 kronor för år mot en tjänst som byråchef i Ce 37 och en tjänst som kamrer i Ce 25. Kollegiet har därvid hänvisat till sitt för innevarande budgetår framlagda förslag i ämnet. Enligt detta borde mindre betydelsefulla frågor av allmän ekonomisk-administrativ natur lämpligen delegeras till ett mindre organ, förslagsvis benämnt arbetsutskott, vilket tänktes skola övertaga dels förvaltnings- och kollegienämndernas nuvarande uppgifter, dels ock en stor del av nu på lärarkollegiet ankommande grupper av ärenden. Den medicinska sakkunskapen i utskottet kunde representeras av ett mindre antal professorer. En förutsättning för den föreslagna anordningen vore emellertid, att till institutet knötes en administrativ befattningshavare, som hade möjlighet att avsätta tillräcklig tid för ärendenas beredning. I arbetsutskottet borde denne ingå som ledamot och föredragande, varigenom garantier skulle skapas för att ekonomiska och administrativa synpunkter bleve tillbörligt tillgodosedda vid ärendenas behandling och erforderlig kontinuitet i handläggningen säkerställdes. Det syntes kollegiet uppenbart, att förslaget om inrättande av ett arbetsutskott icke läte sig genomföra, därest icke innehavaren av den administrativa befattningen kunde överblicka institutets hela förvaltning. Med hänsyn härtill borde den hittillsvarande uppdelningen av administrationen på en kansli- och en intendentursida icke längre bibehållas utan en enhetlig administrativ ledning skapas. De uppgifter, som sålunda tänktes skola ankomma på innehavaren av befattningen i egenskap av såväl ledamot och föredragande i arbetsutskottet som ledare av den centrala administrationen fordrade av vederbörande stor administrativ skicklighet och erfarenhet ävensom — med hänsyn till den med institutets verksamhet förenade internationella kontaktverksamheten — goda språkkunskaper. En person med nämnda kvalifikationer kunde påräknas endast under förutsättning av goda lönevillkor. Befattningen vore enligt kollegiets mening närmast att jämställa med en administrativ byråchefstjänst i ett centralt ämbetsverk och föreslogs därför skola placeras i byråchefsggraden (37 lönegraden). Därvid bortföle nu utgående sekreterararvode å 3 500 kronor. Vidare borde en kamrersbefattning i 25 lönegraden tillkomma, å vars innehavare skulle ankomma att under ledning av den administrative chefen handlägga ärenden av rent kameral natur. Som en konsekvens härav borde den nuvarande intendentsbefattningen i Ca 29 föras på övergångsstat och den föreslagna kamrersbefattningen tillsättas först vid den nuvarande innehavarens av intendentsbefattningen avgång. Fullt genomfört beräknades förslaget medföra en kostnadsökning av i runt tal 21 000 kronor.

Kanslern anför för sin del följande.

Jag anförde förra året, att de administrativa göromålen vid institutet numera nått en sådan omfattning, att de icke kunde på ett tillfredsställande sätt ombesörjas av en arvodesanställd sekreterare, som hade sekreterar-

tjänsten som en bisyssla. Det vore därför oundgängligt, att en lönegrads-placerad sekreterartjänst inrättades. Vidkommande förslaget att den nuvarande uppdelningen på en kansli- och en intendentssida skulle upphöra och hela förvaltningen läggas under en chef erinrade jag om att de administrativa göromålen vid universiteten och högskolorna vore uppdelade på två avdelningar. I samband med avgivande av förslag rörande revision av universitetsstatuterna — varom utredning påginge — och statuterna för de under mitt överinseende stående högskolorna beräknade jag få tillfälle att taga ställning till frågan om en omorganisation av universitets- och högskoleförvaltningarna. Jag ansåge det därför icke lämpligt att förorda, att den av kollegiet ifrågasatta genomgripande omorganisationen av institutets förvaltning vidtoges i då förevarande sammanhang. Tillkomsten av en heltidstjänstgörande sekreterare borde kunna medföra en betydande avlastning för rektor. Hinder syntes mig icke föreligga för att uppdraga beredning och föredragning av vissa grupper av ärenden åt sekreteraren och intendenten med lämplig fördelning dem emellan. Vidkommande sekreterarens löneställning fann jag mig med hänsyn till den restriktiva ställning statsmakterna och fackorganisationerna intagit till de från kanslerns för rikets universitet sida framställda förslagen rörande en förstärkning av akademisekreterarnas (motsvarande) löneställning icke för det dåvarande kunna förorda, att den föreslagna tjänsten placerades i högre lönegrad än Ce 29. Befattningen borde benämnas högskolesekreterare.

Ett inom universitetskanslersämbetet utarbetat förslag till nya universitetsstatuter är för närvarande föremål för remissbehandling vid universitetet och de under mitt överinseende ställda högskolorna. Frågan om akademisekreterares (motsvarande) och räntmästares (motsvarande) arbetsuppgifter uppmärksammas härvid. Med hänsyn till att det torde dröja ännu någon tid, innan jag får tillfälle att framlägga förslag till nya universitetsstatuter för Kungl. Maj:t, finner jag mig beträffande den föreslagna omorganisationen av förvaltningsapparaten vid karolinska institutet böra vidhålla mitt i föl framställda förslag.

Jag förordar sålunda, att vid institutet från och med den 1 juli 1955 inrättas en befattning som högskolesekreterare i lönegraden Ce 29. Vid bifall härtill bör i staten för institutet nu uppfört arvode å 3 500 kronor till sekreterare indragas.

Personlig tjänst som försöksassistent i Ca 20 för institutionsvaktmästaren i Ca 12 vid patologisk-anatomiska institutionen L. Åkerman. *Lärarkollegiet* har på anförda skäl ånyo hemställt, att en personlig tjänst som försöksassistent måtte inrättas för institutionsvaktmästaren i Ca 12 vid patologisk-anatomiska institutionen L. Åkerman samt att den av denne innehavda institutionsvaktmästartjänsten i samband därmed måtte vakanssättas.

Kanslern erinrar med anledning härav om att han redan för innevarande budgetår tillstyrkt bifall till framställningen i fråga och därvid uttalat följande.

Jämsides med de morfologiska undersökningsmetoder, som karakteriserat den patologiska forskningens tidigare skeden, har numera undersökningsmetoder framkommit, som skapat nya möjligheter för patologien,

såsom spårämnesundersökningar, kromatografiska separeringsmetoder, spektralanalytiska förfaranden m. m. Med dylika metoder möjliggöres studier beträffande vävnadscellernas tillväxt och mognad under normala förhållanden och de cellkemiska processer, som ligger till grund härför och som nu står i centrum för den patologiska forskningen. De nya vetenskapliga undersökningsmetoderna är baserade på fysikalisk-kemisk apparatur och på elektroniska mätning förfaranden. Handhavandet av hithörande apparatur, som i anskaffning drager betydande kostnader, förutsätter, att man förfogar över en ingenjörstekniskt utbildad person å institutionen. Den ene institutionsvaktmästaren, Lennart Åkerman, har sådan utbildning inom det kemiskt-tekniska facket. Åkermans arbetsinsatser inskränker sig icke till det med skötsel, underhåll, justeringar och smärre reparationer förenade arbetet. Genom nykonstruktioner har han bidragit till utveckling av de tekniska hjälpmedlen för de vetenskapliga undersökningarnas genomförande. Sålunda har Åkerman konstruerat och utfört en mikrofotometer för bestämning av fotografiska plåtars svärtningsgrad och detaljer till en ultramikrospektrograf för bestämning av enskilda cellers ljusabsorption. Han har därjämte konstruerat en tillsats till en kommersiellt tillgänglig spektrofotometer, som möjliggör ett kontinuerligt registrerande med stor noggrannhet av ljusabsorptionen i lösningar över ett stort våglängdsområde. Denna konstruktion, som ännu finnes endast i försöksmodell, har väckt stor uppmärksamhet i internationella fackkretsar. Den omständigheten att Åkerman såsom medförfattare deltagit i publiceringen av ett antal vetenskapliga arbeten utgör ett bevis för en mindre vanlig förmåga att intränga i vetenskaplig metodik.

Jag har blivit övertygad om att Åkermans insatser i institutionens vetenskapliga arbete är av sådant värde, att en högre löneställning skäligen bör beredas honom för att han skall kunna bibehållas vid sin befattning.

Då förevarande framställning icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd, får jag, anför kanslern vidare, under åberopande av vad jag i följ anförde i ämnet, ånyo förorda inrättandet av en personlig befattning som försöksassistent i lönegraden Ca 20 för institutionsvaktmästaren i Ca 12 Lennart Åkerman. Vid bifall härtill torde böra föreskrivas, att den av Åkerman nu innehavda institutionsvaktmästarebefattningen skall hållas obesatt, så länge Åkerman kvarstår vid den för honom inrättade tjänsten som försöksassistent.

Instrumentmakare (glasmekaniker) i Ce 16, gemensam för de teoretiska institutionerna. *Lärarkollegiet* har på anförda skäl ånyo framställt förslag om inrättande av en för de teoretiska institutionerna gemensam tjänst som instrumentmakare (glasmekaniker) i Ce 16.

Kanslern anför med anledning härav följande.

Jag får erinra därom att jag i mina underdåniga framställningar angående anslag till institutet för budgetåren 1953/55 förordat inrättandet av en instrumentmakarbefattning i Ce 16 för en för de teoretiska institutionerna gemensam glasmekaniker. Till stöd härför anförde jag, att tekniken beträffande apparatkonstruktioner i glas utvecklats snabbt och att

de konstruktionsproblem, som måste lösas, numera ginge långt utöver vad de kommersiella glasfirmorna kunde presteras. Sedan lång tid föreläge därför behov av att kunna utföra dylika arbeten i egen regi, d. v. s. i samarbete mellan en specialiserad glasmekaniker och institutionernas verkstadspersonal. Detta gällde särskilt utförande av glas-metallförbindelser med användande av olika övergångsglas samt arbeten i glassvarv. Genom inrättandet av den ifrågasatta befattningen skulle möjligheter skapas för samtliga de teoretiska institutionerna att vid apparatkonstruktioner utnyttja den stora tekniska användbarheten av glas, speciellt för högvakuumteknik. Den av lärarkollegiet föreslagna löneställningen syntes mig väl avvägd med hänsyn till de kvalifikationer, som måste krävas av innehavaren.

Under åberopande av vad sålunda anförts och under framhållande att dylika befattningar redan finnes inrättade vid de tekniska högskolorna hemställer jag ånyo, att från och med nästa budgetår en instrumentmakarbefattning i Ce 16, avsedd för en glasmekaniker, inrättas vid institutet.

Preparator i Ce 14 vid bakteriologiska institutionen. Lärarkollegiet har ånyo gjort framställning om en preparatorsbefattning vid bakteriologiska institutionen och därvid anført följande.

Det har tidigare framhållits, att avsaknaden av en tjänst som preparator vid den bakteriologiska institutionen är till stort förfång för såväl undervisning som forskning. Lärarkollegiet vill erinra om att 1948 års läkarutbildningskommitté föreslagit en dylik tjänst till omedelbart inrättande. Det bör framhållas, att befattningen icke är avhängig av den ändring av undervisningen i bakteriologi, som blir en följd av den nya läkarutbildningen. Redan vid den nuvarande i provisoriskt upplåtna lokaler bedrivna undervisningen och forskningen är det i högsta grad önskvärt, att en preparator finnes. Enligt hittills gällande principer har för ifrågavarande befattningshavare avsetts 14 lönegraden. Alltsedan år 1947, då en preparatorsbefattning vid den bakteriologiska institutionen för första gången behandlades (proposition nr 272/1947 sid. 336), har också ifrågavarande lönegrad avsetts. I avvaktan på utredning rörande preparatorernas lönegradsplacering har hittills icke heller någon annan lönegradsplacering för den bakteriologiska institutionens preparator ansetts böra ifrågasättas, ehuru det är uppenbart, att denna kategori av befattningshavare är för lågt lönegradsplacerad. I 1954 års statsverksproposition, För flera huvudtitlar gemensamma frågor, har chefen för civildepartementet anført, att en inom civildepartementet verkställd undersökning givit vid handen, att skäl finnes för att en översyn av lönegradsplaceringen för bland annat preparatorer verkställas. Det må i detta sammanhang framhållas, att de arbetsuppgifter, som åvilar en preparator vid en bakteriologisk institution, kräver höga kvalifikationer och stor yrkesskicklighet hos befattningshavaren i fråga. Han skall självständigt handha beredning av de ofta mycket komplicerade substraten för såväl undervisningens som forskningens behov. Vid den undervisnings- och forskningsinstitution, som nu uppföres vid institutet, blir denna detalj i särskilt hög grad maktpåliggande, enär den preparativa avdelningens odlingstankar på 100, 1 000 och 3 000 liter skapar speciella problem med avseende på substratberedningen. Preparatorn är avsedd att utöva chefskapet över substrat-, steriliserings- och diskavdelningarna

jämte den personal, som kommer att arbeta på dessa avdelningar. Därtill kommer han att bära ansvaret för de centrala kemikalie- och glasförråden. Av angivna skäl är det nödvändigt, att han erhåller en väl avvägd löneställning. För att icke föregripa resultatet av den berörda utredningen anser sig lärarkollegiet emellertid icke nu böra föreslå någon annan lönegrad än 14 lönegraden.

Kanslern anför för sin del bland annat följande.

Jag erinrade förra året, att preparatorsbefattningar redan inrättats vid de bakteriologiska institutionerna i Uppsala, Lund och Göteborg och tillstyrkte under framhållande av att enligt min mening ett starkt behov av en dylik befattning föreläge även vid institutionen i Stockholm lärarkollegiets ifrågavarande förslag. Under återopande av vad sålunda tidigare anförts i denna fråga förordar jag, att en preparatorsbefattning inrättas vid bakteriologiska institutionen från och med den 1 juli 1955. Med hänsyn till att en översyn för närvarande pågår rörande lönegradsplaceringen av, bland annat, preparatorer, räknar jag tills vidare med en placering av ifrågavarande befattning i lönegrad Ce 14.

Laboratoriebiträde i Cg 11 vid audiologiska laboratoriet. *Lärarkollegiet* har till stöd för detta sitt förslag framhållit följande.

Från och med budgetåret 1953/54 inrättades vid institutet en personlig laboratur i klinisk audiologi för dåvarande docenten L. K. A. Holmgren. Holmgren är tillika överläkare vid det audiologiska laboratoriet vid karolinska sjukhuset. Nu tjänstgörande personal vid detta laboratorium utgöres av en heltidsanställd sekreterare och en heltidsanställd psykologutbildad barnträdgårdslärlarinna, båda fullt sysselsatta med döva och starkt hörselskadade förskolebarn, samt en heltidsanställd sekreterare och en assistent med sysselsättning inom det allmänt audiologiska arbetet. Medel till dessa fyra befattningshavares avlöning erhålles från Sveriges scoutförbunds stiftelse för döva och starkt hörselskadade barn samt genom ett månatligt mindre tillskott från öronklinikens materielanslag. Laboratoriets omfattande verksamhet uppehålls således för närvarande och tills vidare huvudsakligen genom anslag från förenämnda stiftelse, vars medel enligt stiftelsens stadgar skall användas för att stödja forskning för nämnda kategori barn. Dessa medel utgöres emellertid icke av avkastning från fonder utan är resultatet av en engångsinsamling. De förbrukas därför under hand och kan icke i sin nuvarande omfattning beräknas få utnyttjas mer än under ytterligare cirka ett år. Verksamheten vid laboratoriet har visat sig bli fullt så omfattande som från början kunnat beräknas. Ett utomordentligt stort intresse för allt vad audiologisk utveckling heter har av allt att döma redan funnits sedan ett avsevärt antal år tillbaka. I och med det erkännande från statens sida, som utnämningen av laboratoriets chef till laborator i klinisk audiologi inneburit, har från såväl sjukvårdande som pedagogiska institutioners sida framförts ständigt ökade krav på utredningar, informationer, föreläsningsverksamhet och annan hjälp.

Kanslern förklarar sig med hänsyn till verksamhetens omfattning övertygad om behovet av det begärda laboratoriebiträdet men räknar för sin

del med att medel till avlönande av biträdet i fråga skall rymmas inom ramen för den medelsanvisning, som han för nästa budgetår tillstyrker under institutets anslag till Bidrag till fysiologisk-akustisk forskning.

Ytterligare förslag. *Kanslern* har vidare i förutnämnda skrivelse den 22 september 1954 föreslagit en anslagshöjning på grund av vidtagen arvodesreglering för vissa biträdande lärare m. fl. vid institutet. Härjämte har kanslern framställt följande förslag.

1. Ytterligare två docenter.
2. Förste amanuens vid institutionen för fysikalisk cellforskning.
3. Ordinariesättning av en kassörstjänst i Ce 17 vid intendentsexpeditionen.
4. Preparator i Ce 14 vid kemiska institutionen.
5. Laboratoriebiträde i Cg 11 vid rättsmedicinska institutionens antropologiska forskningsavdelning.
6. Ökad medelsanvisning med 30 000 kronor under icke-ordinarieposten till vikariatsersättningar och minskad medelsanvisning med motsvarande belopp under ordinarieposten med hänsyn till anslagsbelastningen.

I propositionen 1954:212 angående reformering av läkarutbildningen förutsattes, att den nya studieordningen för läkarutbildningen skall successivt genomföras från och med höstterminen 1955 och att övergången till denna studieordning skall ske i fyra etapper; den första etappen innebär att undervisningen under de två första studieåren omlägges. För genomförandet av denna första etapp har i förenämnda proposition för karolinska institutets vidkommande räknats med följande nya befattningar och medelsanvisningar till nya ändamål.

1. Uppförande å ordinarie stat som professur i medicinsk kemi av den nuvarande för J. E. Jorpes personliga professuren i speciell medicinsk kemi och samtidigt återbesättande av den nu vakanssatta laboratorsbefattningen i kemi och farmaci med den ändrade benämningen laboratorsbefattning i medicinsk kemi.
2. Docent, företrädesvis för medicinsk fysik.
3. Förste assistent vid anatomiska institutionen.
4. Andre assistent vid fysiologiska institutionen.
5. Förste amanuens för undervisning i medicinsk fysik.
6. Förste assistent vid kemiska institutionen.
7. Arvode för undervisning i medicinsk statistik (kostnad 1 900 kronor).
8. Arvode för undervisning i medicinsk genetik (kostnad 1 400 kronor).
9. Arvode för undervisning i psykologi (kostnad 2 800 kronor).
10. Instrumentmakare i Ce 14 vid fysiologiska institutionen (för medicinsk fysik).
11. Preparator i Ce 14 vid fysiologiska institutionen.
12. Laboratoriebiträde i högst Ce 13 vid histologiska institutionen.
13. Anvisande av 4 000 kronor till flyttning av histologiundervisningen till ett tidigare skede av det morfologiska året, varav 3 000 kronor för en biträdande lärare med uppdrag att giva en halv föreläsningskurs och 1 000 kronor för viss amanuenspersonal under två månader.

I omförmälda proposition har vidare förutsatts, att särskilda kursanslag ej skulle erfordras efter utbildningsreformens genomförande, när den totala undervisningsvolymen och kostnaderna härför beräknats i läkarutbildningskommitténs förslag, vilket legat till grund för propositionen. Med anledning härav har *lärarkollegiet* föreslagit en sänkning med 12 000 kronor av institutets nu med 65 000 kronor uppförda kursanslag och därvid anført bland annat följande.

Kursanslaget torde böra nedräknas successivt i takt med utbildningsreformens genomförande. För närvarande utgår från förevarande kursanslag dels arvode till biträdande lärare i kemi med 7 200 kronor, dels arvode till lärare i kurser i medicinsk fysik av omedelbart intresse för fysiologien med 2 000 kronor, dels ock arvoden till lärare i medicinsk psykologi i samband med fyra kurser i psykiatri med 2 800 kronor. Ifrågavarande arvoden bortfaller vid utbildningsreformens genomförande, när ifrågavarande undervisningsbehov beaktats i propositionen 1954: 212.

Härjämte har *lärarkollegiet* hemställt, att en laboratoriebiträdestjänst i Ce 13 måtte inrättas vid institutionen för allmän patologi från och med den 1 juli 1955. Till stöd härför har framhållits huvudsakligen följande.

Vid institutionen finnes för närvarande endast en laboratoriebiträdesbefattning, vars innehavare helt sysselsättes med vården av institutionens försöksdjur och assistens vid djuropoperationer. Till följd av personalbrist måste institutionens kanslibitråde till förfång för sina egentliga arbetsuppgifter utnyttjas även för laboratoriearbete, d. v. s. förfärdigande av preparat för undervisningen och preparationsarbete för vetenskapliga undersökningar. Undervisningen i patologi enligt den nya studieordningen avses skola påbörjas hösten 1956. För institutionen innebär detta, att ett avsevärt nytillskott till de för studenterna avsedda preparatsamlingarna liksom utökat illustrationsmaterial för föreläsningarna måste vara färdigställt till nämnda tidpunkt. Arbetet härmed är en huvuduppgift för det nu ifrågasatta laboratoriebiträdet. Det är därför ytterst angeläget, att befattningen kan tillsättas redan från och med den 1 juli 1955.

Kanslern hemställer i skrivelse den 11 oktober 1954, att medel till de nya befattningar och ändamål, som på sätt framgår av det föregående i propositionen 1954: 212 bedömts erforderliga för genomförandet av första etappen av omläggningen av läkarutbildningen vid karolinska institutet, beräknas under nu förevarande anslag. Därjämte biträder *kanslern* *lärarkollegiets* förslag om en sänkning av kursanslaget med 12 000 kronor och om inrättande från och med den 1 juli 1955 av en laboratoriebiträdestjänst i Ce 13 vid institutionen för allmän patologi.

I detta sammanhang torde jag vidare få anmäla, att *lärarkollegiet* i sina anslagsäskanden för nästa budgetår — under erinran om att i propositionen 1954: 212 föreslagits, att oftalmiatrikundervisningen skulle få vidkännas en måttlig begränsning och att den väsentligaste delen av den praktiska undervisningen skulle ske på polikliniken — hemställt, att detta förslag måtte för karolinska institutets vidkommande genomföras redan från och

med den 1 juli 1955. Såsom skäl härför åberopas, att det i annat fall bleve nödvändigt att utöka undervisningsmöjligheterna i oftalmiatrik vid institutet genom ianspråktagande av ytterligare vårdplatser. Vid institutet hade, framhålles vidare, under senare år intagits 110 medicine kandidater till de propedeutiska kurserna. Rådande brist på 10 kursplatser per år i oftalmiatrik hade medfört, att tjänstgöringen på ögonkliniken kommit att utgöra en flaskhals i studiegången. Hittills hade detta dock ej medfört väsentliga olägenheter främst beroende på de extrakurser i oftalmiatrik med plats för 15 deltagare per termin, som sedan hösten 1949 regelbundet anordnats i Göteborg. Sedan de medicine studerandena i Göteborg nu nått så långt i sina kliniska studier, att den första gruppen medicine kandidater börjat tjänstgöra på ögonkliniken därstädes, torde reservplatserna därstädes för institutets studerande komma att bortfalla. Om den i propositionen 1954: 212 förordade omläggningen av oftalmiatrikundervisningen icke redan nu genomfördes vid karolinska institutet, måste sålunda antalet kursplatser i oftalmiatrik därstädes utökas till 120. Härför kräves enligt lärarkollegiets uppfattning, att ytterligare en vårdavdelning tillkommer.

Departementschefen. Mot förslaget om ändring av benämningen å professuren i farmakodynamik och farmakognosi till professor i farmakologi har jag icke funnit anledning till erinran.

Jag har blivit övertygad om vikten av att en klinisk psykolog ställes till rättspsykiatriska klinikens förfogande och beräknar i överensstämmelse med kanslerns förslag 6 000 kronor för detta ändamål.

Behov av en förste amanuens synes mig föreligga vid institutionen för virusforskning. Jag föreslår därför, att en dylik befattning inrättas vid denna institution.

Förslag om ändrad organisation av institutets centrala administration har ånyo framlagts av lärarkollegiet. Till denna fråga bör enligt min mening ställning icke tagas, förrän den för närvarande pågående revisionen av universitetsstatuterna och motsvarande författningar slutförts. Kanslern har emellertid framhållit, att de administrativa göromålen vid institutet numera nått en sådan omfattning, att de icke på ett tillfredsställande sätt kan ombesörjas av en arvodesanställd sekreterare, som innehar sekreterarbefattningen som bisyssla. För egen del anser jag mig böra förorda, att för nästa budgetår under icke-ordinarieposten och posten till rörligt tillägg beräknas ett belopp av 20 500 kronor till bestridande av sekreterargöromålen vid institutet. Vid bifall härtill torde det nu med 3 500 kronor uppförda arvodet till sekreterare böra indragas.

Med hänsyn till vad som anförts beträffande institutionsvaktmästaren L. Åkermans kvalifikationer och arten av de arbetsuppgifter, som åvilar honom, tillstyrker jag, att för Åkerman inrättas en personlig tjänst som assistent i lönegraden Ca 19. Den institutionsvaktmästartjänst i Ca 12, som

Åkerman nu innehar, bör hållas obesatt, så länge han kvarstår vid den personliga tjänsten.

För tillgodoseende av behovet av en för institutets teoretiska institutioner gemensam glasmekaniker förordar jag inrättande av en tjänst som institutionsvaktmästare i Ce 14. Vidare torde böra inrättas en preparators-tjänst i Ce 14 vid bakteriologiska institutionen. Därjämte beräknar jag under nu förevarande avlöningsanslag medel för anställande av ett laboratoriebiträde i Cg 11 vid audiologiska laboratoriet.

Kungl. Maj:ts i propositionen 1954:212 framställda förslag angående reformering av läkarutbildningen har bifallits av riksdagen (höstsessionen 1954). Jag beräknar nu i överensstämmelse med kanslerns i det föregående redovisade förslag medel till de nya befattningar och ändamål, som i nämnda proposition bedömts erforderliga för genomförandet av den första etappen av omläggningen av läkarutbildningen vid karolinska institutet. Jag biträder därjämte förslaget om sänkning av kursanslaget med 12 000 kronor och om inrättandet vid institutionen för allmän patologi av en laboratoriebiträdestjänst. Tjänsten torde böra placeras i högst lönegraden Ce 13. Jag tillstyrker vidare, att av de skäl, som lärarkollegiet anfört, den i förenämnda proposition förordade omläggningen av oftalmiatrikundervisningen vid institutet genomföres redan från och med den 1 juli 1955. Därvid erfordras en viss justering av de för undervisning i ämnet å institutets stat uppförda arvodesbeloppen. Nu utgående arvoden till biträdande lärare i oftalmiatrik vid institutet å 5 400 kronor och till undervisning i oftalmiatrik vid ögonavdelningen vid Sabbatsbergs sjukhus å 16 000 kronor torde sålunda böra ökas med respektive 400 och 2 600 kronor. Å andra sidan torde det för lärare vid två kurser i ögonspeglingskonst vid institutet upptagna arvudet å 1 900 kronor böra utgå ur arvodesstaten.

Under hänvisning till vad jag vid min anmälan av avlöningsanslaget för Uppsala universitet anfört i fråga om enhetliga benämningar vid de olika lärosätena å professurerna i anatomi- och histologiämnenä ävensom om behovet av studierektor inom undervisningsnämnderna vid de medicinska lärosätena förordar jag nu, dels att institutets professorer i anatomi, särskilt makroskopisk anatomi, och i anatomi, särskilt histologi, betecknas som professor i anatomi respektive professor i histologi, dels ock att till arvode åt en studierektor vid institutets undervisningsnämnd beräknas ett arvode av 1 008 kronor.

Enär anslagsmedlen till vikariatsersättningar m. m. under icke-ordinarieposten synes för lågt beräknade förordar jag, att posten i enlighet med av kanslern framlagt förslag uppräknas med 30 000 kronor. Med hänsyn till anslagsbelastningen torde emellertid, såsom kanslern föreslagit, ordinarieposten kunna minskas med motsvarande belopp.

Förutom de av mig i det föregående förordade ändringarna i personalorganisationen och ökade medelsanvisningarna till olika ändamål föran-

ledes ett ökat medelsbehov under nu förevarande anslag av den från och med innevarande budgetår genomförda arvodesregleringen för vissa biträdande lärare m. fl. vid institutet.

Jag beräknar hela avlöningsanslaget till 4 375 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 203 700 kronor. Anslaget bör med beaktande av den av 1954 års riksdag beslutade ändringen av grundlönenivån fördelas på olika poster på sätt framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan. I personalförteckningen för institutet bör vidtagas de ändringar, som föranledes av vad jag i det föregående anförte och föreslagit.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1955/56, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för karolinska mediko-kirurgiska institutet, som föranledes av vad jag i det föregående anförte;

b) godkänna följande avlöningsstat för karolinska mediko-kirurgiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 688 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	796 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 600 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	315 300
Summa kronor	4 399 300

Särskilda uppbördsmedel

1. Bidrag från Malmstenska donationsfonden .	3 700
2. Bidrag från Ekmanska donationsfonden ...	7 500
3. Bidrag från Mimi Althainz donationsfond .	13 100
Summa kronor	24 300
Nettoutgift kronor	4 375 000

c) till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet*: *Avlöningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 4 375 000 kronor.

[98] 24. Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	482 000	529 982
1954/55 (statsliggaren s. 536 f.)	512 000	
1955/56 (förslag)	537 000	

Följande sammanställning upptager den nu gällande omkostnadsstaten, *lärarkollegiets* beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår och *kanslerns* förslag i ämnet.

	För 1954/55 upptagna belopp,	Av lärarkollegiet för 1955/56 äskade belopp,	Av kanslern för 1955/56 föreslagna belopp,
<i>Utgifter</i>	kronor	kronor	kronor
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	10 000	10 000	10 000
2. Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	300 000	325 000	325 000
3. Städning och rengöring, <i>förslagsvis</i>	168 000	168 000	168 000
4. Abonnemangsavgifter vid den automatiska telefonväxeln, <i>förslagsvis</i>	38 000	38 000	38 000
5. Övriga utgifter	—	44 000	—
Summa kronor	516 000	585 000	541 000
<i>Särskilda uppbördsmedel</i>			
Ersättning för värme, lyse och vatten	4 000	4 000	4 000
Nettoutgift kronor	512 000	581 000	537 000

Ökningen av utgiftsposten 2 sammanhänger med att kostnaderna för uppvärmning av den till medicinska föreningen i Stockholm upplåtna kårhusbyggnaden i anslutning till gällande avtal förutsättes falla å statsverket. Ett av lärarkollegiet framlagt förslag om upptagande i omkostnadsstaten av en ny utgiftspost, benämnd Övriga utgifter och avsedd att täcka vissa för institutet gemensamma kostnader, vilka för närvarande bestrides från härför uppförd post under materielanslaget, anser sig kanslern icke böra tillstyrka. Kanslern hänvisar därvid till att dylika kostnader vid universiteten bestrides från respektive materielanslag.

Departementschefen. Jag biträder kanslerns förslag. Anslaget bör därför höjas med 25 000 kronor till 537 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 537 000 kronor.

[99] 25. Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Materiel m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	750 000	782 804
1952/53	902 000	856 762
1953/54	955 000	914 850
1954/55 (statsliggaren s. 537)	995 000	
1955/56 (förslag)	1 075 000	

Lärarkollegiet har för nästa budgetår hemställt om en ökning av förevarande reservationsanslag med i runt tal 148 300 kronor.

Universitetskanslern har i skrivelse den 22 september 1954 — med den principiella motivering, för vilken jag redogjort vid anmälan av materielanslaget vid Uppsala universitet — förordat, att anslaget för nästa budgetår höjes med 92 000 kronor för ernående av en ökning å olika delposter under anslaget (se statsliggaren s. 537 f.) med tillhopa 40 procent av 1951/52 års anslagsmedel och med 17 700 kronor för ytterligare uppräkningsningar av vissa delposter och anvisande av medel till nya ändamål. Den beräknade dispositionen av sistnämnda belopp framgår av följande specifikation, uppställd på samma sätt som motsvarande sammanställning beträffande materielanslaget vid Uppsala universitet.

1. Rättpsykiatriska institutionen (nu 6 600, + 1 800)	+ 1 600
2. Psykiatriska kliniken: Laboratorn i experimentell psykiatri (nu 5 000)	+ 1 500
3. Till kanslerns för rikets universitet disposition (nu 3 400) ..	+ 6 600
4. Plastikkirurgiska avdelningen å serafimerlasarettet (nu 0) ..	+ 1 500
5. Kliniskt bakteriologiska centrallaboratoriet å karolinska sjukhuset (nu 0)	+ 1 500
6. Antropologisk forskningsverksamhet (nu 0)	+ 5 000
Summa kronor	+ 17 700

Beträffande den närmare motiveringen för nu angivna särskilda förslag torde få hänvisas till handlingarna.

Kanslern föreslår sålunda en anslagshöjning med 109 700 kronor. Å andra sidan anser kanslern, att till biblioteket och kvinnokliniken å Sabbatsbergs sjukhus nu utgående anslagsmedel (16 050 respektive 33 375 kronor) till följd av bortfallet av vissa engångsbelopp kan minskas med respektive 4 000 och 12 000 kronor. Den av honom förordade anslagsökningen begränsas härigenom till 93 700 kronor.

I propositionen 1954: 212 angående reformering av läkarutbildningen har till materielanskaffning beräknats *dels* ett belopp av engångsnatur å 1 000 kronor för tillfälliga materielutgifter (glas, preparat m. m.), föranledda av flyttningen av histologiundervisningen till ett tidigare skede av det morfologiska året, *dels ock* ett belopp av 5 000 kronor såsom materielanslag för ämnet medicinsk fysik. *Lärarkollegiet* har hemställt, att dessa belopp

måtte anvisas. Därjämte har lärarkollegiet framställt förslag om viss ökning i övrigt av materielanslaget med anledning av genomförandet av första etappen av reformeringen av läkarutbildningen. *Kanslern* anser sig i skrivelse den 11 oktober 1954 icke kunna i vidare mån biträda lärarkollegiets förslag än att han tillstyrker, att nyss angivna belopp å respektive 1 000 och 5 000 kronor anvisas.

Departementschefen. Som av det föregående framgått har jag vid min anmälan av motsvarande anslag för universiteten i Uppsala och Lund dels som en slutlig kompensation för prisutvecklingen tillstyrkt en viss ökning av dessa anslag, dels ock därutöver på särskilt angivna grunder beräknat en viss höjning av anslagen i fråga. Jag anser mig även för karolinska institutets vidkommande böra följa samma principer. Med anledning av kanslerns i skrivelse den 22 september 1954 framlagda förslag såväl om en generell som om en speciell höjning av nu förevarande anslag och med beaktande av att anslaget till följd av bortfallet av vissa belopp av engångsnatur avlastas utgifter på 16 000 kronor tillstyrker jag sålunda i ett för allt en ökning av anslaget med 74 000 kronor. Vidare förordar jag, att anslaget höjes med ytterligare 6 000 kronor, varav 1 000 kronor avser tillfälliga materielutgifter för flyttning av histologiundervisningen till ett tidigare skede av det morfologiska året och 5 000 kronor anslag till materiel för ämnet medicinsk fysik.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör anslaget höjas med 80 000 kronor till 1 075 000 kronor. Det torde liksom hittills få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av vederbörande, meddela närmare bestämmelser om anslagets disposition. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Materiel m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 1 075 000 kronor.

[100] 26. Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Nyanskaffning av apparater m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	150 000	114 035
1954/55 (statsliggaren s. 538)	150 000	
1955/56 (förslag)	150 000	

Vid anslagsavvägningen för innevarande budgetår har avsetts, att 50 000 kronor av anslaget skulle disponeras för inredning och utrustning av den nya flygelbyggnaden för flygmedicinsk forskningsverksamhet (se 1954 års statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln, s. 154 f.). För detta ändamål beräknades redan för budgetåret 1953/54 under förevarande anslag 75 000 kronor (se 1953 års statsverksproposition, bilagan åttonde hu-

vudtiteln, s. 150 ff.). Totalkostnaden för berörda inredning och utrustning angavs därvid till 175 000 kronor. En ytterligare medelsanvisning av 50 000 kronor erfordras sålunda för ändamålet i fråga.

Lärarkollegiet hemställer för nästa budgetår om oförändrat anslag, 150 000 kronor, men framhåller därvid vikten av att icke ändamål, vartill kollegiet begär särskilda medel under annan anslagstitel, tillgodoses inom ramen för denna medelsanvisning. Det må i detta sammanhang nämnas, att lärarkollegiet i sina anslagsäskanden hemställt, att under institutets anslag till Engångsanslag för vissa institutioner måtte anvisas dels ett slutanslag av 50 000 kronor till inredning och utrustning av de nya lokalerna för flygmedicinsk forskning, dels ock ett engångsanslag av 19 000 kronor till viss utrustning, avsedd för isotopexperiment och autoradiografisk registrering vid institutionen för allmän patologi.

Universitetskanslern anser, att utgifterna för sistnämnda ändamål bör bestridas från nu förevarande anslag, och finner sig med hänsyn till ställningstagandet till frågan om anvisande av medel för innevarande budgetår till inredning och utrustning av de nya lokalerna för flygmedicinsk forskningsverksamhet icke böra motsätta sig att även för budgetåret 1955/56 av samma anslag disponeras ett belopp av 50 000 kronor för slutförandet av sagda lokalers utrustning. Vid bifall härtill kommer, framhåller kanslern vidare, betydande belopp av anslaget att disponeras för andra ändamål än de med anslaget ursprungligen avsedda. Kanslern finner det därför angeläget, att anslaget för nästa budgetår höjes med 25 000 kronor till 175 000 kronor.

Departementschefen. Jag kan icke nu tillstyrka någon anslagshöjning utan föreslår oförändrat anslag, 150 000 kronor. Jag räknar dock därvid med att 50 000 kronor av anslaget disponeras för slutförandet av anskaffningen av inredning och utrustning för de nya lokalerna för flygmedicinsk forskning och är icke beredd att föreslå någon särskild medelsanvisning för anskaffning av omförmälda, för institutionen för allmän patologi avsedda utrustning. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet*: Nyan-
skaffning av apparater m. m. för budgetåret 1955/56 an-
visa ett reservationsanslag av 150 000 kronor.

[101] **27. Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Bokinköp och bokbindning för biblioteket**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	61 000	61 279
1954/55 (statsliggaren s. 538)	61 000	
1955/56 (förslag)	61 000	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår anhåller *lärarkollegiet* om höjning av detta reservationsanslag med 19 000 kronor. *Kanslern* föreslår oförändrad medelsanvisning.

Departementschefen. Jag förordar, att förevarande anslag i enlighet med kanslerns förslag uppföres med oförändrat belopp, och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Bokinköp och bokbindning för biblioteket* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 61 000 kronor.

[102] **28. Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Engångsanslag för vissa institutioner.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 50 000 kronor, varav 30 000 kronor till ytterligare utrustning för farmakologiska institutionen och 20 000 kronor till utrustning för allergilaboratoriet. Därjämte har, med stöd av beslut av 1954 års riksdag, särskilda sakkunniga för handhavande av frågan om utrustning av den bakteriologiska institutionen och därmed sammanhängande spörsmål — 1954 års medicinska utrustningskommitté — erhållit bemyndigande att beställa inredning och utrustning för sistnämnda institution till ett värde av högst 900 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1955/56.

Kanslern har för nästa budgetår hemställt

dels om följande engångsbelopp å sammanlagt 1 130 000 kronor, nämligen till utrustning för bakteriologiska institutionen 890 000 till utrustning för forskningslaboratoriet vid thoraxkirurgiska

kliniken 200 000 till ytterligare utrustning för allergilaboratoriet 10 000 till instrument och apparater för medicinsk fysik 30 000

dels om bemyndigande för 1954 års medicinska utrustningskommitté att beställa inredning och utrustning till högst följande belopp, att gäldas tidigast under budgetåret 1956/57, nämligen

för bakteriologiska institutionen 800 000 för virologiska institutionen 200 000 för forskningslaboratoriet vid thorax-kirurgiska kliniken 200 000

Yttrande i ärendet har avgivits av 1954 års medicinska utrustningskommitté. Kommittén har därvid med avseende å inredning och utrustning av den bakteriologiska institutionen hemställt, att för nästa budgetår anvisas ett anslag av 1 200 000 kronor samt att ett ytterligare beställningsbemyndigande å 600 000 kronor utöver anslaget gives kommittén. Vidare har kommittén förklarat sig beredd att, om Kungl. Maj:t så prövar lämpligt, mottaga de av kanslern ifrågasatta uppdragen att handha inredningen och utrustningen för virologiska institutionen och för laboratoriet vid thoraxkirurgiska kliniken.

Bakteriologiska institutionen. Till nybyggnad för denna institution har för budgetåren 1952/55 anvisats investeringsanslag av tillhoppa 2 950 000 kronor. Till anskaffande för ifrågavarande institution av vissa odlingstankar jämte hjälpapparatur, avsedda bland annat för försök i syfte att vinna närmare erfarenheter rörande utformningen av den preparativa avdelningen i institutionens nybyggnad, anvisades för budgetåren 1950/51 och 1951/52 på driftbudgeten tillhoppa 130 000 kronor. År 1953 anmälde lärarkollegiet, att det totala medelsbehovet för inredning och utrustning av institutionens nybyggnad beräknades till 1 830 865 kronor utöver nämnda belopp av 130 000 kronor.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 4 juni 1954 har 1954 års medicinska utrustningskommitté att förbereda och verkställa upphandling av inredning och utrustning för institutionen samt därvid iakttaga vad chefen för ecklesiastikdepartementet under p. 96 i bilagan åttonde huvudtiteln till 1954 års statsverksproposition anført beträffande frågan om anskaffning av elektronmikroskop och verkstadsutrustning för institutionen. Såsom i det föregående nämnts har utrustningskommittén erhållit bemyndigande att beställa inredning och utrustning för institutionen till ett värde av högst 900 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1955/56.

Lärarkollegiet — som ansett anskaffning av elektronmikroskop m. m. till ett beräknat belopp av 124 200 kronor böra anstå i avvaktan på utrustningskommitténs utredning i ämnet — har nu begärt, dels att ett belopp av 900 000 kronor måtte anvisas för gäldande av enligt förenämnda beställningsbemyndigande utlagda beställningar, dels ock att beställningsbemyndigande för nästa budgetår måtte lämnas för utrustning till ett värde, utgörande den resterande delen av det totala medelsbehovet minskat med 124 200 kronor eller $(1\,830\,865 - 900\,000 - 124\,200 =) 806\,665$ kronor.

Kanslern finner sig i avvaktan på utrustningskommitténs förslag böra preliminärt beräkna anslagsbehovet för nästa budgetår i huvudsaklig överensstämmelse med vad lärarkollegiet föreslagit.

Utrustningskommittén — som hittills sysslat bland annat med spørsmålet om fördelningen i detalj av utrustningskostnaderna mellan investeringsanslaget för nybyggnaden och det blivande utrustningsanslaget samt med frågorna om anskaffning av elektronmikroskop och verkstadsutrustning — framhåller, att på några särskilda punkter de verkliga utrustningskostnaderna torde komma att ej oväsentligt överstiga de tidigare beräknade. I vad mån dessa kostnadsökningar kan komma att uppvägas av besparingar på andra punkter, är enligt kommittén för närvarande icke möjligt att överblicka. Av kommitténs framställning inhämtas i dessa hänseenden bland annat följande.

Beträffande fördelningen av kostnaderna för institutionens inredning och utrustning mellan investeringsanslag och utrustningsanslag erhöll institutionschefen i oktober 1950 efter därom hos byggnadsstyrelsen gjord

förfrågan skriftligt besked, innebärande att investeringsanslaget skulle belastas med kostnaderna för bland annat ledningar med anslutning till vissa apparater, beträffande vilka anskaffningskostnaderna skulle bestridas från utrustningsanslaget. På grundvalen av detta besked fullföljde institutionschefen sin planering med utgångspunkt beträffande *den preparativa avdelningen* från att kostnaderna för anslutningen av odlingstankarna och tillhörande hjälpapparater ej blott till serviceledningarna utan även inbördes skulle belasta byggnadsanslaget. Kostnaderna för dessa installationsarbeten ingår därför icke i de anslagsäskanden beträffande institutionen, som framlagts i 1954 års åttonde huvudtitel. Vid överläggningar mellan byggnadsstyrelsen och kommittén i denna fråga har styrelsen i huvudsak hävdats, att odlingstankarna och tillhörande hjälpapparatur är att betrakta som *en* apparatenhet och att förty vid byggnadsanslagets beräkningarna skall tas i beaktande. Kostnaderna för odlingstankarna och hjälpapparaternas inbördes anslutning borde däremot beräknas under utrustningsanslaget. Sistnämnda kostnader — av byggnadsstyrelsen i oktober 1954 angivna till 125 000 kronor — har därför icke medtagits i styrelsens den 30 augusti 1954 avgivna slutliga anslagsframställning beträffande bygget.

Kommittén konstaterar, att på denna punkt en lucka föreligger i de avgivna kostnadsförslagen samt att den framlagda kostnadsramen för institutionen redan av denna anledning icke kommer att hålla. Med hänsyn bland annat till att byggnadsstyrelsen, som nyss berörts, redan till Kungl. Maj:t avgivit sin slutliga anslagsframställning beträffande bygget finner kommittén lämpligast, att de ytterligare anslagsmedel, som på grund av nu framlagda omständigheter är erforderliga, begäres av kommittén. Ifrågavarande installationsarbeten måste påbörjas redan under innevarande budgetår.

I den tidigare kostnadskalkylen har för inköp av ett *elektronmikroskop* upptagits ett belopp av 120 000 kronor. Numera har frambragts ett i väsentliga delar nykonstruerat elektronmikroskop, som företer betydelsefulla förbättringar och framför allt i sin användning är väsentligt enklare. Priset för den nya typen är 156 000 kronor eller 36 000 kronor högre än för den tidigare. Kommittén avser att i samband med anslagsframställning för budgetåret 1956/57 avge slutligt förslag beträffande anskaffning av elektronmikroskop.

I den ursprungliga utrustningslistan har vidare upptagits bland annat en *frystorkanläggning* för en beräknad kostnad av 55 800 kronor. Denna typ av frystork har numera ersatts av en delvis nykonstruerad, väsentligt förbättrad modell, som levererad i Stockholm torde dra en kostnad av 65 000 à 70 000 kronor. Kommittén avser att, innan någon beställning sker av denna för institutionen nödvändiga utrustning, noga undersöka möjligheterna att anskaffa densamma till lägre kostnad än nyss angivits.

Kommittén framhåller vidare beträffande viss annan utrustning, att för forskningen betydelsefulla, helt nya apparater framkommer i snabb följd. Kännetecknande för dagens situation är sålunda, att i ständigt stigande grad vid apparattillverkningen utnyttjas de möjligheter, som elektronik- och förstärkartekniken erbjuder för framställning av *automatiskt registrerande* apparater. Denna utveckling innebär tillkomsten av vetenskapliga instrument, som ej blott ger pålitligare mätresultat utan därjämte medför

en mycket stor inbesparing av mänsklig arbetsinsats. Enligt kommitténs uppfattning föreligger mycket vägande skäl för inköp — även utanför den tidigare angivna kostnadsramen — av vissa dylika nya apparater. Innan ett slutligt ställningstagande sker, måste emellertid i olika avseenden ytterligare utredning företagas. Kommittén avser att i sinom tid för Kungl. Maj:t framlägga de förslag i ämnet, vartill den fortsatta utredningen ger anledning, och därav betingade anslagsäskanden. I detta sammanhang har kommittén velat anmäla frågan för Kungl. Maj:t i syfte att denna särskilda anledning till ett överskridande av kostnadsramen redan på ett tidigt stadium skall tas i beaktande.

Beträffande anskaffning av *verkstadsutrustning* anför kommittén bland annat följande.

Den synnerligen omfattande och speciella apparatur, som skall ingå i den bakteriologiska institutionen, kräver en ändamålsenlig och tillräcklig verkstadsutrustning. Sammansättningen av denna utrustning — i syfte att begränsa densamma så långt möjligt — liksom även möjligheterna för en samordning av verkstäderna för två eller flera av karolinska institutets institutioner är för närvarande föremål för ingående utredning inom kommittén och kommittén torde, sannolikt redan under år 1954, kunna underställa Kungl. Maj:t förslag i ämnet. Ett ställningstagande är så till vida brådskande som det är angeläget att erforderlig verkstadsutrustning står till institutionens förfogande innan den börjar sin normala verksamhet.

Vidkommande anslagsbehov och beställningsbemyndigande för nästa budgetår framhåller kommittén, att det torde bli nödvändigt att räkna med en viss ökning av den kostnadsram av omkring 1 830 000 kronor, som tidigare framlagts för den bakteriologiska institutionens inredning och utrustning och vilken i princip godkänts av statsmakterna. För vissa installationskostnader inom den preparativa avdelningen måste sålunda räknas med ytterligare 125 000 kronor. För merkostnader för elektronmikroskop — därest beslut om dess anskaffande fattas — och för fördyrad kostnad för frystorkanläggning bör i kalkylen upptas (36 000+15 000=) 51 000 kronor. Härtill kommer de kostnader, som må föranledas av ett inköp av sådana nykonstruerade apparater, varom talats i det föregående. I vilken mån även ett av sistnämnda anledning ökat medelsbehov skall kunna uppvägas av besparingar — genom pressning av inköpspriser, genom inköpsprogrammets beskärning och annorledes — är för kommittén på arbetets nuvarande stadium icke möjligt att bedöma. Vissa ej oväsentliga kostnadsbesparingar har kommittén emellertid redan funnit möjliga. Kommittén anför vidare bland annat följande.

Anslagsbeloppet för budgetåret 1955/56 måste beräknas med beaktande av de tidpunkter, då de särskilda utrustningsdetaljerna skall levereras och betalas. Nämnda tider står i stor utsträckning i ofrånkomligt samband med förloppet av institutionsbygget. De gjorda beräkningarna har givit till resultat, att för budgetåret 1955/56 ett anslag av 1 200 000 kronor torde vara erforderligt, varav 900 000 kronor motsvaras av det redan meddela-

de beställningsbemyndigandet. Anslaget torde böra disponeras av utrustningskommittén.

Härutöver torde emellertid ett nytt beställningsbemyndigande böra lämnas. Därest i detta sammanhang å ena sidan bortses från kostnaden för ett elektronmikroskop, vars inköp skall bli föremål för senare särskild prövning, men å andra sidan beaktas förutnämnda kostnader för vissa installationer inom den preparativa avdelningen och den ökade inköpskostnaden för en frystorkanläggning, torde för tiden intill utgången av budgetåret 1955/56 ett sammanlagt beställningsbehov föreligga för i runt tal 1 800 000 kronor. Under förutsättning att utrustningsanslag för nämnda budgetår beviljas med 1 200 000 kronor torde alltså ett beställningsbemyndigande å 600 000 kronor utöver anslagsbeloppet böra lämnas.

Virologiska institutionen. Till utrustning för denna institution beviljades för budgetåret 1953/54 ett belopp av 50 000 kronor. Med erinran om att 1954 års riksdag anvisat ett investeringsanslag av 630 000 kronor till påbörjande av nybyggnad för virusavdelning vid statens bakteriologiska laboratorium och virusinstitution vid institutet har nu *lärarkollegiet* hemställt, att ett preliminärt belopp av 200 000 kronor måtte för nästa budgetår upptagas för anskaffning av inredning och utrustning för institutionen.

Enligt *kanslerns* mening bör frågan om inredning och utrustning för virusinstitutionen handläggas av 1954 års medicinska utrustningskommitté. Med hänsyn till att relativt långa leveranstider måste beräknas för institutionens utrustning tillstyrker kanslern, att under budgetåret 1955/56 inredning och utrustning för institutionen må av utrustningskommittén beställas till ett värde av högst 200 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1956/57.

Laboratoriet vid thoraxkirurgiska kliniken. Kostnaderna för inredning och utrustning av ett forskningslaboratorium vid karolinska sjukhusets thoraxkirurgiska klinik har tidigare (prop. 1953: 161 s. 4) beräknats till 275 160 kronor. *Lärarkollegiet* har nu i särskild framställning den 16 september 1954 anmält, att enligt föreliggande slutlig utrustningsplan och kostnadsberäkning utrustning av ifrågavarande laboratorium beräknas draga en kostnad av 499 132 kronor. I anslutning härtill har *lärarkollegiet*, som räknar med att kunna för ändamålet disponera 95 000 kronor av donationsmedel, hemställt, att för nästa budgetår måtte anvisas 200 000 kronor samt att därutöver beställningsbemyndigande måtte lämnas för 200 000 kronor att gäldas under budgetåret 1956/57.

Kanslern, som anser jämväl förevarande utrustningsfråga böra handhas av 1954 års medicinska utrustningskommitté, anför bland annat följande.

Såsom förklaring till den stora kostnadsökningen, i runt tal 224 000 kronor, i förhållande till den tidigare framlagda beräkningen har kollegiet framhållit den å sistone framkomna tekniken att företaga operationer i

blodtomt hjärta. För utvecklande av denna teknik erfordras, förutom en nyligen konstruerad s. k. hjärtmaskin, en mångfald registrerande instrument m. m. av invecklad konstruktion, vilka betingar avsevärda kostnader.

Den apparatur och övriga utrustning, som föreslagits till anskaffning för ifrågavarande forskningslaboratorium, är avsedd att möjliggöra utveckling av den angivna operationsmetoden, som ännu torde befinna sig på försöksstadium. Jag finner det anmärkningsvärt, att kollegiet icke tidigare på något sätt ens antytt, att en utveckling av ifrågavarande operationsteknik kunde medföra ett så avsevärt ökat anslagsbehov. Då jag emellertid funnit det angeläget, att en utveckling av denna metod möjliggöres, har jag funnit mig nödgad i princip godtaga den nu framlagda kostnadsberäkningen.

Allergilaboratoriet. Till utrustning för allergilaboratoriet har för innevarande budgetår anvisats 20 000 kronor. I 1954 års åttonde huvudtitel, s. 159, har för ändamålet räknats med en ytterligare medelsanvisning av 10 000 kronor för budgetåret 1955/56. *Kanslern* föreslår nu, att nämnda belopp av 10 000 kronor anvisas för nästa budgetår.

Departementschefen. Såsom framgår av den lämnade redogörelsen beräknas ett avsevärt belopp åtgå för utrustning av nybyggnaden för den bakteriologiska institutionen. Denna utrustningsfråga har också ansetts vara av sådan vikt, att — i enlighet med vad jag anfört vid anmälan av frågan i 1954 års åttonde huvudtitel (s. 159) — dess handhavande anförtrots åt särskilda sakkunniga, 1954 års medicinska utrustningskommitté. Enligt av Kungl. Maj:t givna föreskrifter har kommittén att ägna särskild uppmärksamhet åt spörsmålet om anskaffning av elektronmikroskop och verkstadsutrustning för institutionen. Enligt medgivande av riksdagen ankommer det på Kungl. Maj:t att avgöra, i vad mån verkstadsutrustning skall anskaffas; kostnaden för denna utrustning har tidigare beräknats till i runt tal 149 000 kronor.

Utrustningskommittén har på grundval av sin hittills verkställda prövning av de olika utrustningsfrågorna ansett sig böra på vissa särskilda punkter räkna med högre kostnader än vad som upptagits i de tidigare kostnadskalkylerna beträffande den bakteriologiska institutionens utrustning. På grund av visst missförstånd mellan byggnadsstyrelsen och institutionschefen vid tidigare planering av fördelningen av utrustningskostnader mellan investeringsanslaget för nybyggnaden och det blivande utrustningsanslaget har sålunda ett belopp av 125 000 kronor för installationskostnader vid institutionens preparativa avdelning icke kommit att medtagas vid kostnadsberäkningarna för någotdera anslaget. Kommittén räknar nu med att nämnda belopp av 125 000 kronor skall belasta utrustningsanslaget. Häremot synes mig icke böra riktas någon erinran.

Med hänsyn till den snabba tekniska utvecklingen förutskickar kommittén, att skäl torde föreligga för inköp av apparatur av nyare konstruk-

tion än vad som kunnat beräknas vid tidigare uppskattning av utrustningskostnaderna och vidare för inköp av viss materiel utöver den ursprungliga kostnadsramen. Å andra sidan har kommittén redan funnit vissa ej oväsentliga besparingar vara möjliga. Såsom kommittén framhållit, torde frågan om anskaffning av elektronmikroskop m. m. böra prövas i samband med kommitténs anslagsäskanden för budgetåret 1956/57. Vad kommittén anfört beträffande möjligheterna av att den tidigare beräknade kostnadsramen kan komma att överskridas, föranleder mig därför i nuvarande läge endast att understryka vad jag i följd framhöll, nämligen att det ingalunda är lätt att göra en även på längre sikt riktig avvägning mellan å ena sidan de naturliga önskemålen att se institutionen i alla detaljer så välutrustad som möjligt och å andra sidan de ofrånkomliga kraven på sparsamhet. Jag vill också tillägga, att kommittén i sin föreliggande framställning förklarat sig komma att noga beakta nämnda krav på sparsamhet även vid den fortsatta behandlingen av förevarande spörsmål.

Vidkommande medelsbehov och beställningsbemyndigande under nästa budgetår för utrustning av den bakteriologiska institutionen finner jag mig böra biträda utrustningskommitténs förslag, vilket utgår från ett sammanlagt beställningsbehov å 1 800 000 kronor för tiden intill utgången av budgetåret 1955/56, alltså ett belopp som i och för sig ej går utöver den tidigare beräknade kostnadsramen. Jag beräknar således en medelsanvisning av 1 200 000 kronor för nästa budgetår. Härav motsvarar 900 000 kronor det redan lämnade beställningsbemyndigandet. Vidare torde kommittén böra erhålla bemyndigande att beställa ytterligare inredning och utrustning för institutionen till ett sammanlagt värde av högst 600 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1956/57.

Kostnaderna för utrustning för den virologiska institutionen har av vederbörande vid institutet i tidigare sammanhang beräknats till 493 000 kronor. För budgetåret 1953/54 har, utan något ställningstagande till den beräknade totalkostnaden, beviljats 50 000 kronor till utrustning för institutionen. Sedan medel numera anvisats till nybyggnad för denna, har lärarkollegiet för nästa budgetår hemställt om ett preliminärt belopp av 200 000 kronor till ytterligare utrustning. För egen del ansluter jag mig till kanslerns förslag, att handhavandet av frågan om utrustning för virusinstitutionen anförtros åt 1954 års medicinska utrustningskommitté och att bemyndigande utverkas för kommittén att beställa inredning och utrustning för institutionen till ett värde av högst 200 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1956/57. Jag förutsätter, att kommittén i sina anslagsäskanden för sistnämnda budgetår skall kunna redovisa på verkställd översyn grundade beräkningar rörande totalkostnaden för utrustning för ifrågavarande institution.

Kostnaderna för inredning och utrustning av laboratoriet vid den thoraxkirurgiska kliniken har tidigare beräknats till drygt 275 000 kronor.

Enligt en nu föreliggande, av vederbörande vid institutet upprättad slutlig utrustningsplan och kostnadsberäkning uppskattas totalkostnaderna till drygt 499 000 kronor. Den avsevärda kostnadsökningen hänför sig väsentligen till anskaffande av den apparatur och övriga utrustning, som fordras för utvecklingen av den på sistone framkomna tekniken att företa operationer i blodtomt hjärta. Jag anser självfallet inga hinder böra läggas i vägen för anskaffande av för detta ändamål erforderlig utrustning. Då jag emellertid i likhet med kanslern finner lämpligt, att även handhavandet av frågan om utrustning för laboratoriet vid den thoraxkirurgiska kliniken anförtros åt 1954 års medicinska utrustningskommitté, saknar jag anledning att nu ingå på en prövning av den föreliggande beräkningen av totalkostnaderna. Jag utgår nämligen från att kommittén jämväl i förevarande fall skall kunna i sina anslagsäskanden för budgetåret 1956/57 redovisa resultatet av en översyn av kostnadsberäkningarna. Vidkommande storleken av den för nästa budgetår erforderliga medelsanvisningen anser jag, att denna bör kunna begränsas till 170 000 kronor. Jag förordar vidare bemyndigande för utrustningskommittén att beställa utrustning för laboratoriet till ett värde av högst 230 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1956/57. Då härjämte beräknas kunna av donationsmedel disponeras 95 000 kronor för laboratoriets utrustning, förutsätter jag emellertid, att kommittén icke utan en mycket ingående prövning av utrustningsfrågan kommer att fullt utnyttja ett dylikt bemyndigande.

Till utrustning av allergilaboratoriet har för innevarande budgetår anvisats ett belopp av 20 000 kronor. I enlighet med vad som tidigare förutsetts beräknar jag för nästa budgetår en medelsanvisning av ytterligare 10 000 kronor för detta ändamål.

Därjämte bör till anskaffning av instrument m. m. för ämnet medicinsk fysik anvisas 30 000 kronor i enlighet med vad som beräknats i propositionen 1954: 212 angående reformering av läkarutbildningen.

Vid bifall till vad jag nu förordat torde förevarande anslag böra för nästa budgetår uppföras med sammanlagt 1 410 000 kronor, vilket i jämförelse med medelsanvisningen under anslaget för innevarande budgetår innebär en höjning med 1 360 000 kronor. Vidare torde böra utverkas riksdagens medgivande att beställa inredning och utrustning för den bakteriologiska institutionen, den virologiska institutionen och laboratoriet vid den thoraxkirurgiska kliniken till ett värde av högst respektive 600 000, 200 000 och 230 000 kronor eller tillhopa högst 1 030 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1956/57.

Jag torde senare få för Kungl. Maj:t anmäla förslag till beslut om de utvidgningar av utrustningskommitténs uppdrag, som jag i det föregående förordat, ävensom själv besluta om de ändringar av kommitténs sammanfattning, som därav må påkallas.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att ytterligare inredning och utrustning för den bakteriologiska institutionen vid karolinska mediko-kirurgiska institutet må beställas till ett värde av högst 600 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1956/57,

b) medgiva, att inredning och utrustning för institutionen för virusforskning vid karolinska mediko-kirurgiska institutet må beställas till ett värde av högst 200 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1956/57,

c) medgiva, att inredning och utrustning för forskningslaboratoriet vid karolinska sjukhusets thoraxkirurgiska klinik må beställas till ett värde av högst 230 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1956/57,

d) till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet*: *Engångsanslag för vissa institutioner* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 1 410 000 kronor.

[103] **29. Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Bidrag till fysiologisk-akustisk forskning.** Detta reservationsanslag upptogs första gången å riksstaten för budgetåret 1949/50 med ett belopp av 30 000 kronor. Anslaget var avsett till assistenthjälp och materiel m. m. vid den på grundval av ett av kommittén för dövhetens bekämpande framlagt förslag från och med den 1 juli 1949 vid institutet inrättade personliga professuren i fysiologisk akustik för G. von Békésy. Denne har alltsedan nyssnämnda tidpunkt varit tjänstledig från sin professur och den 30 december 1952 beviljats avsked från densamma. Även för budgetåret 1950/51 anvisades 30 000 kronor till ändamålet ifråga. För budgetåren 1951/55 har anslaget emellertid med hänsyn till uppkommen reservation uppförts med respektive 5 000, 5 000, 1 000 och 1 000 kronor. Lärarkollegiet lämnade i sina anslagsäskanden för innevarande budgetår en redogörelse för den med hjälp av förevarande statsbidrag bedrivna forskningsverksamheten. Till denna redogörelse, som i huvudsakliga delar återgivits under punkten 97 i 1954 års åttonde huvudtitel, torde jag få hänvisa.

Lärarkollegiet hemställer för nästa budgetår om ett anslag av 20 000 kronor. Lärarkollegiet framhåller därvid, att de skäl, som för innevarande budgetår åberopats för ett bibehållande av anslaget, alltjämt torde föreligga samt att reservationen å anslaget vid ingången av budgetåret 1954/55 nedgått till 3 844 kronor.

Universitetskanslern föreslår i likhet med lärarkollegiet ett anslag av 20 000 kronor, men räknar därvid med att inom ramen för denna medelsanvisning skall kunna utgå medel till anställande vid institutets audiologiska laboratorium av ett av lärarkollegiet under avlöningsanslaget begärt laboratoriebidrag i lönegraden Cg 11.

Departementschefen. Jag har i det föregående förordnat, att medel till avlönande av ett laboratoriebiträde vid institutets audiologiska laboratorium beräknas under institutets avlöningsanslag. Med hänsyn till att reservationen å anslaget avsevärt minskat erfordras emellertid en ökad medelsanvisning. Jag tillstyrker därför, att anslaget i överensstämmelse med lärarkollegiets förslag ökas med 19 000 kronor till 20 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Bidrag till fysiologisk-akustisk forskning* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 20 000 kronor.

[104] 30. Bidrag till Stockholms högskola

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	1 572 500	1 572 500
1950/51	2 028 600	1 903 369
1951/52	2 607 300	2 733 302
1952/53	3 936 000	4 406 003
1953/54	6 125 000	6 481 689
1954/55 (statsliggaren s. 538)	4 763 000	
1955/56 (förslag)	6 738 000	

Enligt det av 1948 års riksdag godkända avtalet mellan staten, Stockholms stad och högskolan rörande högskolans finansiering, vilket trätt i kraft den 1 juli 1949, skall av högskolans styrelse upprättat förslag till stat för högskolan ingivas dels till Kungl. Maj:t och dels till stadsfullmäktige, som över förslaget avgiver yttrande till Kungl. Maj:t. Stat för högskolan fastställs av Kungl. Maj:t. Till bestridande av den utgiftssumma, som enligt den fastställda staten icke täckes av högskolans egna medel — (*anslagssumman*) — skall staten och staden bidraga enligt vissa i avtalet angivna grunder. Enligt den för högskolan för innevarande budgetår fastställda huvudstaten uppgår Stockholms stads bidrag till det för staden avtalsenliga maximibeloppet 1 200 000 kronor, och statens bidrag, som redan nämnts, till 4 763 000 kronor.

I skrivelse den 22 maj 1954 har *styrelsen för Stockholms högskola* — på grundval av förslag i ämnet från högskolans lärarråd — framlagt förslag till stat för högskolan för budgetåret 1955/56, utmynnande i förslag om statsbidrag med 9 651 500 kronor och bidrag från Stockholms stad med 1 200 000 kronor. Förslaget innebär alltså en höjning av statens bidrag med 4 888 500 kronor.

Stockholms stadsfullmäktige har enligt beslut den 11 oktober 1954 tillstyrkt det av *styrelsen* framlagda statförslaget.

Vidare har *styrelsen* gjort framställning om uppförande från och med den 1 juli 1955 å högskolans personalförteckning såsom ordinarie professorer av de å övergångsstat nu förefintliga, för professorerna Nils Ahnlund

och Agne Beijer personliga professurerna i respektive historia (Stockholms stads professur) och teaterhistoria och om inrättande från och med den 1 juli 1955 av en för professorn Gunnar Tilander personlig forskningsprofessur i romanska språk.

Universitetskanslern har — med överlämnande av samtliga förenämnda av högskolemyndigheterna i ärendet gjorda framställningar och väckta förslag — den 29 oktober 1954 avgivit utlåtande över högskolans anslagsbehov för nästa budgetår och därvid inledningsvis anført bland annat följande.

I sitt av riksdagen godkända utlåtande 1952: 157 hemställde statsutskottet, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att en långsiktig plan för upprustning av Stockholms högskola måtte uppgöras, som sedan kunde läggas som grund för Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning av Stockholms högskolas anslagsäskanden.

Sedan Kungl. Maj:t med anledning av denna begäran från riksdagens sida uppdragit åt kanslern för rikets universitet att uppgöra ifrågavarande plan, anmodade jag den 26 augusti 1952 högskolans styrelse att genom vederbörande organ vid högskolan låta verkställa utredning i ämnet. Den 30 september 1952 överlämnade styrelsen till universitetskanslersämbetet ett inom högskolan av dess rektorsnämnd uppgjort förslag med tillhörande kostnadsberäkningar, avseende budgetåren 1953/54—1957/58. Enligt min uppfattning, vilken biträdades av statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet, måste ifrågavarande plan i åtskilliga avseenden göras till föremål för översyn och ytterligare bearbetning.

Med skrivelse den 28 juli 1953 avlät rektorsämbetet vid högskolan en promemoria, innehållande en sammanställning för de särskilda ämnena över för budgetåret 1953/54 inrättade tjänster och anvisade anslag, erforderliga nya tjänster och anslagsökningar under femårsperioden 1953/58 samt av lärarrådet eller andra vederbörande organ framförda motiveringar till de i upprustningsplanen angivna behoven m. m. I min underdåniga skrivelse den 26 november 1953 över högskolans anslagsbehov för budgetåret 1954/55 fann jag mig i väsentlig utsträckning kunna acceptera de i sistnämnda plan framställda förslagen. Kungl. Maj:ts i propositionen nr 136 till 1954 års riksdag gjorda framställning innebar emellertid i betydande utsträckning en beskärning av den av mig förordade upprustningen av högskolan.

Riksdagens statsutskott framhöll i sitt utlåtande 1954: 137 nödvändigheten av att högskolan inom rimlig tid komme i paritet med universiteten i Uppsala och Lund. Vidare förordade utskottet, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om att en översyn genom en på lämpligt sätt sammansatt organisationskommitté skulle komma till stånd rörande högskolans nuvarande resurser, utbyggnadens lämpliga utformning, behovens angelägenhetsgrad, åtgärdernas fördelning på olika budgetår m. m. Utskottet framhöll tillika, att då ifrågavarande arbetsuppgifter näppeligen kunde bli fullgjorda inom sådan tid, att på resultatet av desamma grundat förslag kunde föreläggas redan 1955 års riksdag, förutsatte utskottet, att Kungl. Maj:t utan hinder av det genom kommittén pågående utredningsarbetet vid budgetberedningen för budgetåret 1955/56 tillgodosåge de ändamål vid högskolan, som kunde betecknas såsom särskilt angelägna.

Utskottet tillstyrkte bifall till Kungl. Maj:ts i nämnda proposition framställda förslag i vad avsåg Stockholms högskola. På grund av motionsvis gjorda yrkanden tillstyrkte utskottet härjämte inrättandet från och med budgetåret 1954/55 av *dels* ett pedagogiskt lektorat i engelska språket, *dels* ock två rörliga docentbefattningar utöver de fyra av Kungl. Maj:t i propositionen 1954: 137 föreslagna nya docenttjänsterna.

Vad statsutskottet sålunda i nämnda utlåtande anført och hemställt vann riksdagens bifall.

Under återopande av riksdagens ståndpunkt i förevarande ärende har jag vid min prövning av de framlagda anslagsäskandena för Stockholms högskola för budgetåret 1955/56 funnit mig böra förorda en icke oväsentlig upprustning av högskolans resurser. I överensstämmelse härmed har jag ansett mig böra bland annat återupprepa begäran om anvisande av medel för av mig i föl tillstyrkta, hittills icke tillgodosedda ändamål.

Härjämte har kanslern med eget yttrande den 10 november 1954 överlämnat en av styrelsen för högskolan gjord framställning angående anvisande av ett särskilt från högskolans stat fristående anslag till en central statistisk institution i Stockholm, anknuten till högskolan och i skrivelse den 20 november 1954 behandlat av högskolemyndigheterna i petita för nästa budgetår framställda förslag om ändrad lönegradsplacering för vissa tjänster.

Jag övergår nu till en granskning av högskolans anslagsbehov för nästa budgetår. I stort sett ingår jag därvid närmare endast på de anslagsfrågor, vartill kanslern intagit en positiv ställning, och redogör mera utförligt allenast för sådana framställningar, som jag ansett mig kunna helt eller delvis biträda. I övrigt torde jag få hänvisa till handlingarna i ärendet.

Huvudstatens utgiftssida

1. Avlöningar

Denna utgiftspost är nu uppförd med förslagsvis 4 469 300 kronor och disponeras på sätt framgår av s. 540 f. i statsliggaren.

Högskolans styrelse föreslår i sitt statförslag, att denna utgiftspost höjes med i runt tal 964 000 kronor. Ett bifall till vad *kanslern* föreslagit skulle påkalla en höjning av posten med 669 000 kronor.

Ordinarie sättni ng av den för Agne Beijer personliga professuren i teaterhistoria. Professuren i teaterhistoria tillkom år 1946 genom att medel av Stockholms stad ställdes till förfogande för ändamålet. *Lärarrådet* har framhållit, att under den relativt begränsade tid, som teaterhistoria sålunda varit akademiskt läroämne vid Stockholms högskola, har det vunnit en fast förankring i den svenska akademiska organisationen och i vårt kulturliv över huvud taget. Antalet studerande utgjorde för närvarande 52. Undervisningen hade under årens lopp följts även av danska och norska studenter. I undervisningen hade jämväl deltagit studenter med litteraturhistoria eller konsthistoria som

huvudämne, vilka önskade en viss orientering på det teaterhistoriska gränsområdet. Under de fyra sistförflutna åren hade filosofie licentiatexamen avlagts av 3 personer och filosofie kandidatexamen av 22; av de sistnämnda förberedde sig 5 för licentiatexamen.

Lärarrådet har vidare understrukt, att förhållandena i Stockholm vore synnerligen gynnsamma för teaterhistorisk vetenskap och att Stockholm vore särskilt ägnat att vara medelpunkten för svensk teaterhistorisk forskning. Stockholm ägde stora samlingar av teaterhistoriskt material, nämligen inom Drottningholms teatermuseum samt dess bibliotek och bildarkiv, i kungl. teaterns arkiv, i kungl. biblioteket och nationalmuseum.

Ett nedläggande av professuren i teaterhistoria efter Beijers avgång från professorsämbetet den 30 juni 1956 skulle enligt lärarrådet innebära en kulturell nedrustning, som knappast läte sig försvara, allra minst som lärarrådet hade anledning räkna med att professuren kunde återbesättas med fullt kompetent efterträdare till Beijer. Lärarrådet funne det angeläget, att professuren i teaterhistoria uppfördes på ordinarie stat från och med den 1 juli 1955, varigenom professuren kunde ledigförklaras i vederbörlig ordning ett år före Beijers avgång.

Kanslern tillstyrker bifall till styrelsens ifrågavarande förslag under hänvisning till vad lärarrådet i detta ärende anført och med hänsyn till det relativt stora antalet studerande i ämnet teaterhistoria ävensom till den kulturella betydelsen av att ämnet alltfört finnes företrätt i vårt land av en akademisk lärare i professors ställning.

Ordinarie sättni ng av den för Nils Ahnlund personliga professuren i historia. Vid Stockholms högskola finnes tre professurer i historia, nämligen dels Sven Warburgs professur (nuvarande innehavare Torvald Höjer), dels Stockholms stads professur (personlig för Nils Ahnlund), dels ock en professur i stadshistoria (personlig för Folke Lindberg). Den för Ahnlund personliga professuren tillkom genom beslut av Stockholms stadsfullmäktige år 1928. Enligt detta beslut skulle med professuren vara förenad särskild uppgift för innehavaren att i sin vetenskapliga forskning, författarverksamhet och undervisning ägna uppmärksamhet åt studiet av Stockholms stads historia. Professuren skulle vara fullt likvärdig med andra historieprofessurer med avseende å allsidig kompetens. Lärarrådet har upplyst, att professuren i fråga om undervisning och examination under årens lopp kommit att framstå såsom fullt likvärdig med Sven Warburgs professur. Professuren i stadshistoria är personlig för den nuvarande föreståndaren för stadshistoriska institutet (Folke Lindberg). Professurens innehavare har allenast hälften av den undervisningsskyldighet, som eljest åvilar professor vid högskolan.

Vid sin prövning av förevarande ärende har *kanslern* icke blivit övertygad om nödvändigheten av att den av Ahnlund nu innehavda personliga professuren i Stockholms stads historia efter Ahnlunds avgång med pen-

sion den 30 juni 1955 uppföres såsom ordinarie på högskolans stat. För tillgodoseende av det behov av särskilda lärarkrafter i historia, som kan komma att erfordras genom ifrågavarande professurs upphörande, föreslår kanslern viss förstärkning av de till högskolans förfogande stående medlen för kursundervisning.

Ytterligare en professur i litteraturhistoria med poetik. Från högskolans sida har nu ånyo framförts krav på inrättande av ytterligare en professur i litteraturhistoria med poetik. Kanslern erinrar om att han redan i anslagsäskandena för innevarande budgetår tillstyrkt förslaget om inrättande av ytterligare en professur i ifrågavarande ämne och anför vidare följande.

För egen del vill jag erinra därom, att ämnet litteraturhistoria med poetik såväl i Uppsala som i Lund företrädes av två professorer. Mycket starka skäl, framför allt den oavslutligt ökade tillströmningen av studerande, som måste medföra bland annat en beklaglig brist på kontakt mellan lärare och elever samt en förlängning av studietiden, talar — som jag i fjol framhöll — för en dubbling av professuren i litteraturhistoria med poetik vid Stockholms högskola. Någon minskning av antalet studerande kan knappast väntas, då behovet av lärare för gymnasie- och realskolor är synnerligen stort. Jag tillstyrker därför ånyo upprättandet av ytterligare en professur inom ämnesområdet litteraturhistoria med poetik. Med hänsyn till de från högskolemyndigheternas sida framförda starka önskemålen om en differentiering av ämnesområdet vill jag icke motsätta mig, att den ena professurens ämnesområde fastställles att avse litteraturhistoria med poetik, särskilt allmän och jämförande litteraturhistoria. Examinationsskyldigheten bör emellertid delas mellan innehavarna av de båda professurerna.

Ytterligare en professur i geografi. Högskolans lärarkrafter i detta ämne utgöres av en professor, en docent, två biträdande lärare, varav en i kulturgeografi och en i naturgeografi samt två förste amanuenser. Till stöd för ett år 1952 framställt förslag om upprättande av ytterligare en professur inom ämnesområdet geografi åberopade lärarrådet i sina anslagsäskanden för budgetåret 1953/54 vad socialvetenskapliga forskningskommittén i sitt betänkande angående socialvetenskapernas ställning vid universitet och högskolor m. m. (SOU 1946:76) anförat beträffande behovet av en klyvning av ämnet geografi. Kommittén förordade ett snabbt genomförande av delningen med början vid universiteten i Uppsala och Lund. Behovet av två professorer inom ämnesområdet även i Stockholm läte sig, anförde högskolemyndigheterna, knappast förnekas. Stockholm besuttede den mycket viktiga fördelen att ifråga om kulturgeografi äga de stora centralarkiven. Även beträffande ekonomisk geografi, framför allt den nutida, ägde Stockholm med stadens egenskap av förvaltningscentrum förknippade fördelar. Det vore därför uppenbart, att huvudstaden särskilt väl lämpade sig för forskning inom dessa discipliner.

Högskolemyndigheterna har nu ånyo gjort framställning om uppdelning av professuren i geografi i två professorer, den ena benämnd professur i

geografi, särskilt naturgeografi, och den andra professur i geografi, särskilt kulturgeografi med ekonomisk geografi. Härvid föreslår nämnda myndigheter tillika, att en av de nuvarande befattningarna som biträdande lärare indrages tills vidare och att i stället en befattning inrättas som förste assistent i geografi, särskilt kulturgeografi med ekonomisk geografi.

Kanslern tillstyrker ånyo den föreslagna uppdelningen av professuren i geografi men motsätter sig förslaget om indragning av en av befattningarna som biträdande lärare. *Kanslern* yttrar:

Såsom jag framhöll i fjol har statsmakternas principiella inställning till frågan om delning av ämnet geografi manifesterats genom den år 1947 vidtagna klyvningen vid universiteten i Uppsala och Lund av ämnet i en naturgeografisk och en kulturgeografisk lärostol. Tillsättningsförfarandet beträffande den befintliga professuren i geografi vid Stockholms högskola har avslutats i och med att Kungl. Maj:t den 18 december 1953 stadfäst styrelsens beslut att till innehavare av befattningen utnämna filosofie doktor E. G. Hoppe.

Under framhållande av att inrättandet av ytterligare en professur inom ämnesområdet geografi vid Stockholms högskola syntes mig starkt motiverat, tillstyrkte jag i fjol bifall till högskolemyndigheternas härom framställda förslag. Då framställning i ämnet icke innevarande år förelagts riksdagen får jag uttala, att jag alltfört biträder högskolemyndigheternas förnyade hemställan om inrättande av ytterligare en professur i geografi. De två professurerna synes mig böra benämnas, den ena professur i geografi, särskilt naturgeografi, den andra professur i geografi, särskilt kulturgeografi med ekonomisk geografi. Såsom innehavare av den odelade professuren i geografi torde Hoppe böra medgivas välja, vilket av de två ämnesområdena han önskar företräda, varefter den andra professuren i sedvanlig ordning ledigförklaras. Med den nuvarande professuren bör förenas undervisnings- och examinationsskyldighet i det ämne innehavaren av professuren anmält sig önska företräda.

Vid universiteten i Uppsala och Lund finnes en biträdande lärare i vardera av de geografiska ämnesdelarna. Högskolemyndigheterna har ansett, att vid inrättande av en andra professur inom ämnesområdet geografi en av de två befattningarna för biträdande lärare kunde indragas, och i stället hemställt om anvisande av medel till avlöning åt en förste assistent i kulturgeografi.

Jag kan icke tillstyrka detta förslag. Behovet av en biträdande lärare i vardera ämnesdelen synes mig uppenbart. Vid såväl universitetet i Uppsala som universitetet i Lund finnes biträdande lärare i både natur- och kulturgeografi. Jag förordar alltså för min del, att den till indragning ifrågasatta biträdande lärarbefattningen bibehålles. Skulle emellertid svårigheter yppa sig att besätta denna befattning, synes det mig lämpligt, att medgivande lämnas att av de till den biträdande lärarens avlöning anslagna medlen erforderligt belopp får tagas i anspråk för anställandet av en förste assistent.

Laboratur i organisk kemi och biokemi. Högskolemyndigheterna har nu ånyo gjort framställning om inrättandet av en dylik laboratur. Till stöd för ett i anslagsäskande för innevarande budgetår

framlagt äskande om inrättande av ifrågavarande befattning anfördes från högskolans sida, att en dylik befattning funnes i oorganisk och fysikalisk kemi men däremot icke i organisk kemi och biokemi. Behovet därav hade emellertid länge varit framträdande. Den nyligen företagna omorganisationen av undervisningen i kemi, innebärande en rationalisering särskilt av kursundervisningen i syfte att förkorta studietiden för lägre examina, hade aktualiserat behovet av åtminstone en laboratur inom ämnesområdet. Mycket stora svårigheter hade uppstått vid ordnandet enligt den nya studieplanen av undervisningen i ämnets organisk-biokemiska del. Förutom att lokalbristen framtvingat vissa för institutionen ofördelaktiga provisoriska anordningar, hade bristen på lärarkrafter framträtt i skarpare belysning än någonsin. Då föreläsningar kunde hållas i huvudsak endast av professorn, kunde endast en mindre del av ämnet årligen behandlas i föreläsningsform. En i studieplanen ingående kurs med räkneövningar hade icke kunnat komma till stånd på grund av bristen på lärarkrafter.

Kanslern förklarar sig vidhålla sitt år 1953 gjorda uttalande att behovet av en laboratorsbefattning inom ämnesområdet organisk kemi och biokemi är uppenbart och blivit än mer trängande genom den i syfte att förkorta studietiden till lägre examina vidtagna omläggningen av undervisningen i kemi. *Kanslern* tillstyrker därför, att den begärda laboratorsbefattningen inrättas från och med den 1 juli 1955.

Ytterligare forskardocent- och docentbefattningar. Högskolans docentorganisation utgöres nu av en forskardocentur och 32 docenturer. Av docenturerna tillhör 12 matematisk-naturvetenskapliga avdelningen, 6 stats- och rättsvetenskapliga avdelningen och 14 humanistiska avdelningen.

För nästa budgetår föreslår *högskolemyndigheterna* inrättandet av ytterligare tre forskardocenturer och 11 docenturer. Av docenturerna avses 4 för matematisk-naturvetenskapliga, 6 för humanistiska avdelningen och en för stats- och rättsvetenskapliga avdelningen.

Kanslern tillstyrker inrättandet av ytterligare en forskardocentur och 8 docenturer, varav 3 docenturer för matematisk-naturvetenskapliga avdelningen och 5 för humanistiska avdelningen. Samtliga docenturer föreslås bli rörliga. *Kanslern* understryker behovet av att högskolans docentorganisation förstärkes och framhåller särskilt, att docentorganisationen inom humanistiska avdelningen är starkt underdimensionerad.

Biträdande lärare i matematik. I detta ämne finnes nu en befattning som biträdande lärare. *Högskolemyndigheterna* har ånyo gjort framställning om inrättandet av ytterligare en dylik befattning. *Kanslern* tillstyrker detta förslag och anför därvid följande.

Lärarrådet anförde redan år 1952, att bristen på lärarkrafter för den propedeutiska undervisningen medförde, att denna icke kunde anordnas på

ett tillfredsställande sätt. Med hänsyn till betydelsen, icke minst för lärarutbildningen, av en effektiv undervisning i matematik tillstyrkte jag i min underdåniga skrivelse angående anslag till högskolan för budgetåret 1953/54, att medel måtte anvisas för anställande av ytterligare en biträdande lärare i matematik. Förslag i denna riktning förelades dock icke riksdagen. Jag får emellertid erinra därom, att enligt nådiga beslut den 18 september 1953 och den 8 januari 1954 medel anvisats från reservationsanslaget till Vissa åtgärder för avhjälpande av lärarbristen vid högre skolor för anställande under budgetåret 1953/54 av en extra biträdande lärare i matematik vid Stockholms högskola. För innevarande hösttermin har jag med stöd av mig i nådigt beslut den 23 juli 1954 lämnat bemyndigande förordnat extra biträdande lärare i ämnet. Kostnaderna härför skall bestridas av nyssnämnda anslag.

Enligt min mening bör det uppenbara behovet av lärarkrafter i ämnet matematik tillgodoses därigenom, att medel å högskolans stat beräknas för ytterligare en biträdande lärare i ämnet. Jag tillstyrker sålunda lärarrådets framställning härom.

Biträdande lärare i genetik. Lärarkrafterna i genetik utgöres nu av en professor, en förste assistent, en förste amanuens, en andre amanuens och en tredje amanuens. *Högskolemyndigheterna* har flera år i följd gjort framställning om inrättande av en befattning som biträdande lärare i ifrågavarande ämne. *Kanslern* tillstyrker detta förslag under framhållande av att genetiska institutionen i Stockholm är i hög grad underdimensionerad i fråga om lärarkrafter i förhållande till motsvarande institution i Lund. *Kanslern* erinrar vidare om att han år 1953 anför, att en förstärkning av lärarkrafterna vid Stockholms högskolas genetiska institut syntes honom starkt motiverad, och framhållit, att den i nådiga stadgan angående filosofiska examina föreskrivna särskilda kursen i genetik, då zoologi och botanik ingår som huvudämne i filosofisk ämbetsexamen, medförde en ytterligare belastning för institutets numerärt helt otillräckliga personal.

Förste assistent vid institutet för mekanik och matematisk fysik. Förutom av professorn utgöres lärarkrafterna i detta ämne av en biträdande lärare, en förste assistent, två förste amanuenser och en tredje amanuens. *Högskolemyndigheterna* har nu ånyo gjort framställning om inrättandet av ytterligare en befattning som förste assistent vid nämnda institut. Lärarrådet har därvid i huvudsak anför, att den matematiska fysikens alltmånga framträdande betydelse för många områden, som även toge sig uttryck däri att ämnet i växande grad blivit stödämne för olika kombinationer inom den matematisk-naturvetenskapliga ämnesgruppen, fordrade regelbundet återkommande kurser i den matematiska fysikens huvudgrunder. Även för den vid institutet bedrivna forskningen, närmast handledningen av licentianders arbeten, krävdes en utökning av lärarkrafterna.

Kanslern tillstyrker ånyo ifrågavarande förslag under understrykande av behovet av en förstärkning av lärarkrafterna.

Förste assistent vid institutet för morfologisk botanik. Lärarkrafterna utgöres av en professor, en biträdande lärare och en förste amanuens. Till stöd för det nu från *högskolans* sida ånyo framförda förslaget om anvisande av medel till arvode åt en förste assistent i nämnda ämne har framhållits, att en effektivare kursundervisning skulle kunna åstadkommas genom anställande av en dylik arbetskraft. *Kanslern* erinrar om att han såväl år 1952 som år 1953 gjort framställning om medel för ifrågavarande ändamål och tillstyrker nu ånyo, att medel anvisas för ändamålet.

Förste assistent i experimentell zoologi och cellforskning. Till stöd för det från *högskolans* sida nu ånyo framförda, av *kanslern* tillstyrkta förslaget om anvisande av medel till arvode till sagda förste assistent har anförts följande.

Inom denna del av ämnet zoologi lämnas undervisning i zoologiens fysiologiska, respektive experimentella delar. Av särskild betydelse är grundläggande kursen i fysiologi för fil. kand.- och ämbetsexamen. Genom denna meddelas kunskaper, som även är av väsentlig betydelse för blivande lärare. Denna kurs fordrar omfattande förberedelser och noggrann handledning. Apparatbeståndet kräver noggrann översyn, kompendier måste kompletteras och förbättras.

En förberedande kurs i kemi måste ges, särskilt avseende delar av denna, som har direkt betydelse för fysiologien. Utan denna förberedelse har studenterna mycket svårt att verkligen tillgodogöra sig fysiologiundervisningen. Kursen har uppdelats i två delar, en avsedd för två betyg samt en tilläggskurs för dem som studerar för tre betyg i zoologi. Slutligen ges också kurser för licentiatexamen, både i ämnet zoologi och det nyinrättade ämnet zoofysiologi.

Förste assistent i geografi, särskilt naturgeografi. *Högskolemyndigheterna* upprepar sin i anslagsäskandena för innevarande budgetår gjorda framställning om anvisande av medel till arvode åt en förste assistent för att möjliggöra en utvidgning av antalet deltagare i kartkursen. Förste assistenten skulle jämväl övertaga de av ambassadören H. W:son Ahlmann tidigare ledda undersökningarna i Kebnekajsemassivet med ändamål att följa materielhushållningen hos två av områdets glasiärer.

Kanslern tillstyrker ånyo ifrågavarande förslag.

Förste assistent i stället för en andre amanuens samt kanslibiträde vid konsthistoriska instituten. *Kanslern* anför:

Redan år 1952 tillstyrkte jag *högskolemyndigheternas* framställning att en förste assistentbefattning mätte komma till stånd vid de två konsthistoriska instituten, för vilka för närvarande finnes upptagna två andre amanuensbefattningar. Jag förordade emellertid därvid, att det ena arvodet till andre amanuens uteslötes. Lärarrådet har nu upprepat sin av mig även föregående år tillstyrkta framställning i ämnet.

Göromålen för assistenten har angivits vara att biträda de två professorerna i konsthistoria vid skötseln av institutens bibliotek och samlingar, att gå de studerande tillhanda vid deras arbete å instituten samt att närmast under innehavaren av den Bergska professuren ansvara för vården av högskolans omfattande och dyrbara konstsamling. Med hänsyn till de kvalificerade uppgifter — särskilt vården av tavelsamlingen — som skulle åvila assistenten, måste denna ha avlagt filosofie licentiatexamen. — Skötseln av de omfattande konsthistoriska instituten, i vilkas bibliotek och bildsamlingar ett betydande kapital nedlagts, kräver, såsom i lärarrådets petitionskrivelse anförts, ovillkorligen personal. För detta ändamål ävensom för ombesörjande av korrespondens m.m. erfordras ett kanslibitråde.

För egen del vill jag ånyo framhålla, att de konsthistoriska instituten vid Stockholms högskola är svagt utrustade i personalhänseende i jämförelse med motsvarande institutioner i Uppsala och Lund (i Uppsala en förste assistent och en förste amanuens; i Lund en förste och en andre assistent samt en förste, en andre och en tredje amanuens.) Jag finner det för min del väl motiverat, att personalen förstärkes med en förste assistent och ett kanslibitråde i Ce 11, därvid emellertid det ena andre amanuens-arvodet kan indragas. Jag får sålunda ånyo tillstyrka högskolemyndigheternas förnyade framställning i ämnet.

Förste amanuens i stället för andre amanuens vid institutet för oorganisk och fysikalisk kemi. *Kanslern* anför:

Jag tillstyrkte i fjol på av lärarrådet anförda skäl att de två i högskolans stat då upptagna arvodena för andre amanuenser måtte utbytas mot arvodet åt en förste assistent och en förste amanuens. Denna åtgärd, varigenom en fördubbling av den dagliga arbetstiden för tillhörande personal skulle åstadkommas, vore ett led i den allmänna rationaliseringen av kemistudierna vid högskolan. Min framställning i ämnet har såtillvida vunnit beaktande, att från och med innevarande budgetår arvode till en förste assistent uppförts i utbyte mot arvode till en andre amanuens.

Då jag anser ett genomförande av mitt i fjol framställda förslag angeläget ur undervisningssynpunkt, tillstyrker jag lärarrådets nu gjorda hemställan om utbyte av det återstående arvodet till andre amanuens mot arvode till en förste amanuens.

Förste amanuens vid psykologiska institutet. *Ämnesrepresentanten* har med stöd av en vidlyftig utredning begärt en avsevärd personalförstärkning. *Lärarrådet* och *styrelsen* har för nästa budgetår tillstyrkt, att en förste amanuens tillkommer vid institutet samt att en höjning av kursanslaget göres.

Kanslern tillstyrker, att medel anvisas till arvode åt en förste amanuens och anför därvid följande.

Jag uttalade i fjol, att den minskning av examinationen på 1-betygsstadiet, som kunde bli en följd av den med budgetåret 1953/54 genomförda ämnesuppdelningen i dels psykologi, dels ock pedagogik och pedagogisk psykologi, mer än väl torde komma att motsvaras av en ökning av undervisningen på alla andra stadier. Såsom framgår av vad ämnesrepresentanten anført har en ökning inträtt i examinationen. Liksom i fjol anser jag,

att en ökning av de assisterande lärarkrafterna i ämnet med hänsyn här- till framstår såsom ofrånkomlig. Jag tillstyrker därför, att medel anvisas till arvode åt en förste amanuens från och med nästa budgetår.

Förste amanuens vid institutet för statistik. Från *högskolans* sida har ånyo gjorts framställning om anvisande av medel för anställande av en förste amanuens vid sagda institut. *Kanslern* tillstyrker förslaget och anför därvid följande.

Jag hemställde i fjol att lärarkrafterna vid statistiska institutet måtte förstärkas med en andre assistent och en förste amanuens. Beträffande mo- tiveringen härför torde jag få hänvisa till redogörelsen i propositionen 1954: 136 (s. 85). I nämnda proposition (s. 92) tillstyrkte föredragande departe- mentschefen endast inrättandet av assistentbefattningen, vilken sålunda kommit till stånd från och med den 1 juli 1954.

Med hänsyn till det stora antalet studerande i ämnet, som läsåret 1953/ 54 uppgick till sammanlagt 275, anser jag en ytterligare förstärkning av lärarkrafterna i statistik oundgängligen erforderlig. Jag tillstyrker därför, att medel anvisas till arvode åt ytterligare en förste amanuens vid insti- tutet för statistik.

Andre amanuens vid institutet för fysiologisk bo- tanik. Vid institutet finnes nu en förste assistent samt en förste och en tredje amanuens. *Högskolemyndigheterna* har ånyo framhållit, att de per- sonella resurserna vid institutet vore otillräckliga i flera hänseenden. Såväl laborator och biträdande lärare som laboratoriebiträdespersonal saknades. Myndigheterna har upprepat sin tidigare framställning om anvisande av medel till arvode åt en andre amanuens med uppgift att deltaga i dels skötseln av institutets bibliotek, dels ock arbetet vid det ekologiska fält- laboratoriet.

Kanslern tillstyrker, att medel anvisas till arvode från och med nästa budgetår åt en andre amanuens.

Andre amanuens vid institutet för klassisk forn- kunskap och antikens historia. Sedan höstterminen 1952 har ämnet klassisk fornkunskap och antikens historia egen institution med bibliotek, foto- och ljusbildsarkiv samt studiesamlingar. Professorn har icke några hjälpkrafter till sitt förfogande. För vården av institutionens sam- lingar samt handledning av de studerande har *högskolemyndigheterna* allt- sedan hösten 1952 hemställt om anvisande av medel till arvode åt en andre amanuens.

Kanslern tillstyrker ifrågavarande förslag.

Höjning av stats- och rättsvetenskapliga avdel- ningens kursanslag. Detta kursanslag utgör nu liksom för bud- getåret 1953/54 25 900 kronor. *Lärarrådet* har framhållit, att anslaget vi- sat sig icke förslå till åtskillig undervisning, som avdelningen funne ange- lägen eller önskvärd. Sålunda hade kurs i rättspsykiatri icke kunnat ordnas

sedan läsåret 1950/51. På grund av gruppernas storlek syntes en ytterligare uppdelning av vissa av de obligatoriska kurserna önskvärd. Lärarrådet har för tillgodosende av de anmälda behoven hemställt om en höjning av kursanslaget med 15 100 kronor till 41 000 kronor och därvid framhållit, att kursanslagen vid de juridiska fakulteterna i Uppsala och Lund utginge med större belopp än vid Stockholms högskola, ehuru antalet studerande vore mindre vid nämnda fakulteter.

Kanslern anser, att övertygande skäl anförts för en höjning av avdelningens kursanslag. I överensstämmelse med sitt ställningstagande år 1953 till denna fråga tillstyrker kanslern i så måtto bifall till framställningen, att han räknar med en förhöjning av anslaget med 11 100 kronor, varigenom detsamma skulle bringas upp till ett belopp av 37 000 kronor.

Höjning av humanistiska avdelningens kursanslag. Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 68 000 kronor. Högskolemyndigheterna har begärt en höjning med 42 000 kronor.

Kanslern anser bärande skäl ha förebringats för en höjning av anslaget för tillgodosende av behovet av viss kursundervisning i följande ämnen:

teoretisk och praktisk filosofi	2 000
psykologi	2 000
slaviska språk	12 600
fonetik	11 400
	28 000

Vid bifall till kanslerns i det föregående redovisade förslag om indragning av den å övergångsstat uppförda professuren i historia erfordras emellertid enligt kanslerns mening anslagsmedel till anordnande av vissa kurser i historia. *Kanslern* beräknar i sådant hänseende, att ett belopp av 20 000 kronor erfordras.

Kanslern tillstyrker sålunda, att avdelningens kursanslag för nästa budgetår höjes med $(28\,000 + 20\,000 =) 48\,000$ kronor.

Förstärkning av personalen vid zootomiska institutet. Den å stat uppförda personalen utgöres nu av en professor, en laborator, en biträdande lärare, en andre assistent, två förste amanuenser, en andre amanuens, ett kanslibiträde i Ce 11 och ett arvodesanställt vaktmästarbiträde (arvode 2 448 kronor).

Högskolemyndigheterna har hemställt om inrättande av följande befattningar, nämligen en befattning som museiassistent i Ce 19, varvid samtidigt en av befattningarna som förste amanuens kunde indragas, en institutionsvaktmästarebefattning i Ce 12, varvid arvodet till vaktmästarbiträdet kunde indragas, och en befattning som tredje amanuens.

Nämnda förslag har tillstyrkts av *kanslern*, som anför i huvudsak följande.

Jag torde till en början få erinra därom, att en nybyggnad för zootomiska institutet är under uppförande. Nybyggnaden torde, enligt vad högskolemyndigheterna uppgivit, komma att stå helt färdig under loppet av höstterminen 1955. Den syntes kunna åtminstone delvis tagas i anspråk från början av läsåret 1955/56. Genom tillkomsten av denna byggnad erhåller institutet avsevärt utvidgade lokaler. Samlingarna kan uppställas på ett ur museiteknisk synpunkt tillfredsställande sätt och en ökning av utbildningskapaciteten möjliggöres. Beträffande behovet av nu ifrågasatt befattningar anförde jag i fjol, att vården av zootomiska institutets samlingar för närvarande handhades av en förste assistent. Ämnesrepresentanten hade framhållit den avgörande betydelsen för bedrivandet av effektiva studier av att samlingarna befunne sig i förstklassigt skick. Särskilt måste noggrann tillsyn hållas över samlingarna av mikroskopiska preparat, insekter och mindre evertebrater. Samlingarna borde vara tillgängliga för de studerande under hela dagen samt dessutom under ferierna. Detta kunde ej ske med mindre en lönegradsplacerad tjänsteman anställdes, en museiassistent i 19 lönegraden, som enligt vad som inhämtats förutsatts skola ha avlagt akademisk examen. Vid det nya institutet föreläge även behov av en institutionsvaktmästare. I fråga om dennes göromål hade inhämtats, att han skulle syssla med iordningställande av material för övningar och laborationer, underhålls- och reparationsarbeten m.m. samt i övrigt biträda vid göromålen å institutet. — Jag fann starka skäl föreligga för inrättandet av nämnda två ifrågasatta befattningar från och med den 1 januari 1955, vid vilken tidpunkt nybyggnaden för institutet beräknades närma sig fullbordan. Mot den föreslagna löneställningen för museiassistenten fann jag icke anledning till erinran. Institutionsvaktmästaren borde åtminstone till en början kunna placeras i 12 lönegraden.

Såsom i det föregående anförts beräknas det under byggnad varande zootomiska institutet kunna åtminstone delvis tagas i anspråk vid början av läsåret 1955/56. De av högskolemyndigheterna begärda befattningarna som museiassistent och institutionsvaktmästare erfordras från och med ingången av budgetåret 1955/56 för att kunna delta i förberedelserna för överflyttningen till den nya institutionsbyggnaden.

Vid zootomiska institutet finnes ingen befattning som tredje amanuens. Högskolemyndigheterna har nu framhållit behovet av en dylik befattningshavare därstädes. Med hänsyn till behovet ur undervisningssynpunkt av den nu begärda tredje amanuensen tillstyrker jag bifall till framställningen i ämnet.

Laboratoriebiträde vid fysiska institutet. Kanslern anför:

Biträdespersonalen vid fysiska institutet utgöres för närvarande av en instrumentmakare och en institutionsvaktmästare. Jag fann mig i fjol med hänsyn till den krävande instrumentvården vid fysiska institutet och fysiska övningslaboratoriet böra tillstyrka lärarrådets då framställda förslag om inrättandet av en laboratoriebiträdestjänst i Ce 11 därstädes. Förslaget föranledde icke någon åtgärd. Inrättandet av den ifrågasatta tjänsten föregriper icke den översyn av personaluppsättningen vid fysiska institutet, som torde bli en följd av tillkomsten av den planerade nybyggnaden för institutet.

Jag får i anslutning till vad lärarrådet nu anfört i ämnet ånyo tillstyrka,

att en laboratoriebiträdestjänst i Ce 11 kommer till stånd vid fysiska institutet.

Vaktmästare i Ce 10 vid kemiska övningslaboratoriet. Vaktmästarpersonalen vid kemiska övningslaboratoriet, som är uppdelat på lokaler i tre olika fastigheter, utgöres för närvarande av en institutionsvaktmästare i Ce 12 och en vaktmästare i Ce 10. Därför står till förfogande ett belopp av 5 388 kronor till ett vaktmästarbiträde. *Lärarrådet* har upprepat sitt år 1953 framställda förslag om inrättande av en ny vaktmästarbefattning i Ce 10 vid laboratoriet, därvid nyssnämnda arvode kunde indragas. En förstärkning av vaktmästarpersonalen vore nödvändig med hänsyn till de högre krav på den tekniska biträdespersonalen, som vore en följd av att undervisningen i kemi rationaliserats. *Kanslern* tillstyrker.

Kanslibiträde i Ce 11 vid mineralogiska institutet. Detta institut disponerar för närvarande icke över någon administrativ biträdesbefattning. *Ämnesrepresentanten* har särskilt framhållit, att översynen av mineral-, bergarts- och malmsamlingarna samt handhavandet av deras registrering m.m. medför ett omfattande arbete. *Kanslern* tillstyrker ånyo, att den för institutet föreslagna kanslibiträdesbefattningen inrättas.

Skrivbiträde i reglerad befordringsgång för ämnet statskunskap m.m. *Kanslern* anför:

Redan i anslagsäskandena för budgetåret 1953/54 tillstyrkte jag inrättandet av en skrivbiträdesbefattning för ämnet statskunskap, som delade ett kanslibiträde med nationalekonomiska institutet. I föl anfördes i lärarrådets petitaskrivelse, att, sedan ämnet sociologi tillkommit vid högskolan, nämnda ämne samt nationalekonomi och statskunskap sammanförts till ett socialvetenskapligt institut med lokaler i huset Odengatan 61. Det syntes högskolemyndigheterna rationellt, att ifrågavarande tre ämnen betjänades av gemensam skrivpersonal. Jag biträder denna mening och vill framhålla, att jag övertygats om behovet av förstärkning av skrivpersonalen med ett skrivbiträde.

Jag tillstyrker sålunda, att en skrivbiträdesbefattning i reglerad befordringsgång inrättas för ändamålet från och med nästa budgetår.

Medel för extra skrivhjälp. *Kanslern* föreslår, att för nästa budgetår ett belopp av 9 000 kronor ställes till förfogande för extra skrivhjälp vid högskolan och anför som skäl härför följande.

Vissa av högskolemyndigheterna gjorda framställningar om anvisande av medel för skrivhjälp eller inrättande av kanslibiträdesbefattningar har jag icke ansett mig kunna biträda. Med hänsyn till att skrivpersonalen vid högskolan är starkt underdimensionerad i förhållande till behovet bör emellertid särskilda anslagsmedel ställas till förfogande för möjliggörande av anställning av extra skrivpersonal.

Medel till extra personal vid juridiska biblioteket. Personalen vid juridiska biblioteket utgöres av en biblioteksamanuens i

den reglerade befordringsgången. *Högskolemyndigheterna* har ånyo hemställt om anvisande av ett belopp av 7 000 kronor för att möjliggöra anställandet under 8 à 9 månader av en extra biblioteksassistent. Till stöd härför har anförts, att amanuensen på grund av bibliotekets omfattning icke kunde ensam fullgöra samtliga med bibliotekets skötsel förenade göromål. En viss eftersläpning hade inträtt i fråga om katalogiseringsarbetet, särskilt beträffande vissa såsom gåvor erhållna delar av bokbeståndet. Det syntes lärarrådet angeläget, att denna eftersläpning inhämtades snarast möjligt, vilket torde kunna ske, därest en extra biblioteksassistent kunde anställas under 8 à 9 månader under ett eller två år.

Kanslern anför:

Jag anförde i fjol, att jag i likhet med lärarkollegiet ansåge det angeläget, att eftersläpningen i fråga om katalogiseringsarbetet snarast inhämtades, och tillstyrkte den begärda medelsanvisningen. Då medel för ändamålet icke anvisats för innevarande budgetår, får jag ånyo tillstyrka, att ett belopp av 7 000 kronor ställes till förfogande för anställande vid juridiska biblioteket av extra personal under 8 à 9 månader under budgetåret 1955/56.

Expeditionsvakt i Ce 10 vid humanistiska biblioteket. Personalen vid humanistiska biblioteket utgöres av — förutom en bibliotekarie och en biblioteksamanuens — en förste biblioteksassistent, en biblioteksassistent, ett kanslibiträde och en förste expeditionsvakt samt en dag- och en kvällsvakt (de två sistnämnda arvodesanställda).

Till stöd för det från *högskolans* sida framförda förslaget om inrättande av en tjänst som expeditionsvakt i Ce 10 har anförts, att erfarenheterna under den tid den nya biblioteksbyggnaden varit i användning givit vid handen, att göromålen är så omfattande att det är otillräckligt med en befattningshavare för deras fullgörande.

Då *kanslern* funnit en förstärkning av expeditionsvaktpersonalen med en befattningshavare väl motiverad med hänsyn till de i hög grad ökade göromålen i den nya biblioteksbyggnaden, tillstyrker han, att en ny expeditionsvaktsbefattning i Ce 10 inrättas från och med nästa budgetår.

Medel till extra personal vid humanistiska biblioteket. *Kanslern* har anfört i huvudsak följande.

Jag tillstyrkte i fjol en av högskolemyndigheterna gjord framställning om anvisande av ett belopp av 20 200 kronor för anställande av extra personal med uppgift att påbörja katalogiseringsarbetet beträffande vissa delar av boksamlingarna, som på grund av personalbrist hittills icke kunnat tagas under behandling. Arbetet härmed beräknades taga en tid av högst fem år med en årlig extra medelsanvisning av nyss angiven storlek. Jag uttalade, att den stora eftersläpningen i katalogiseringsarbetet utgjorde en allvarlig olägenhet men att bibliotekets fasta arbetskrafter vore alltför fåtaliga för att kunna ombesörja härmed förenat arbete vid sidan om de löpande uppgifterna. Förslag om anvisande av extra anslagsmedel för ändamålet — utöver tidigare utgående 10 000 kronor — förelades emellertid icke 1954 års

riksdag. Med anledning av att i motionerna I:472 och II:617 yrkats bifall till mitt förslag i ämnet, uttalade statsutskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande 1954:137 s. 22, att behovet av extra anslagsmedel för ändamålet syntes kunna tillgodoses på så sätt, att erforderligt belopp ställdes till förfogande av den del av anslaget till Gemensamma universitetsändamål: Extra utgifter, som kunde komma att avses för högskolans behov.

Högskolemyndigheterna har nu på tidigare anförda skäl hemställt om anvisande för nästa budgetår av 20 000 kronor för ifrågavarande ändamål.

Även om under ett budgetår i ett tillfälligt nödläge ett så stort belopp som 10 000 kronor kan tagas i anspråk av högskolans extrautgiftsanslag för inhämtande av eftersläpningen i katalogiseringsarbetet, låter detta sig icke göra under en följd av år utan eftersättande av andra för högskolans verksamhet framträdande behov. Med hänsyn till de allvarliga olägenheter, som uppenbarligen är förenade med att stora komplex av okatalogiserade böcker alltjämt vänta på att bli införlivade med bibliotekets samlingar, anser jag det oundgängligt, att särskilda anslagsmedel ställes till förfogande för anställande av extra arbetskraft för ändamålet. Jag tillstyrker därför, att för nästa budgetår ett belopp av 20 000 kronor anvisas härför, innebärande en anslagsökning med 10 000 kronor.

Ordinariesättning av vissa tjänster. Sammanlagt 17 icke-ordinarie tjänster för icke vetenskaplig personal vid högskolan har ordinariesatts från och med den 1 juli 1954. Jag torde få hänvisa till den redogörelse för denna fråga, som återfinnes i propositionen 1954:136 (s. 89 f.). Av denna framgår, bland annat, att viss försiktighet borde iakttagas vid inrättandet av ordinarie tjänster.

Högskolemyndigheterna har nu hemställt, att ytterligare 12 icke-ordinarie tjänster måtte ordinariesättas från och med den 1 juli 1955.

Kanslern anser, att de befattningar för icke vetenskaplig personal, som nu föreslagits skola upptagas som ordinarie, är av den natur, att ett stadigvarande behov av dem föreligger inom högskoleorganisationen. Med hänsyn till vad som i propositionen 1952:205 uttalats rörande iakttagandet av en viss försiktighet vid inrättandet av ordinarie tjänster för icke vetenskaplig personal, har kanslern emellertid ansett, att med ordinariesättandet av vissa av de av högskolemyndigheterna föreslagna befattningarna borde kunna anstå något. Kanslern förordar, att ordinarie anställningsform från och med nästa budgetår beredes allenast följande extra ordinarie befattningshavare:

1. Två institutionsvaktmästare i lönegraden 14, varav en vid Wenner-Grens institut och en vid instituten för fysiologisk och morfologisk botanik;
2. Två institutionsvaktmästare i lönegraden 12, varav en vid geografiska institutet och en vid kemiska övningslaboratoriet;
3. En expeditivsvakt i lönegraden 10 vid kansliet.

Övriga förslag. Kanslern har vidare gjort framställning om ökad medelsanvisning på grund av löneklassuppflyttningar och till vikariatersättningar. Härjämte har kanslern framställt följande förslag.

1. Personlig forskningsprofessur i romanska språk för professorn vid Stockholms högskola Gunnar Tilander.
2. Laboratur i kvartärgeologi.
3. Biträdande lärare i historiens hjälpvetenskaper.
4. Andre assistent vid Wenner-Grens institut.
5. Två förste amanuenser vid stats- och rättsvetenskapliga avdelningen.
6. Tredje amanuens vid institutet för fysiologisk botanik.
7. Kontorist i Ce 13 vid institutet för försäkringsmatematik och matematisk statistik.
8. Två institutionsvaktmästare, varav en i Ce 14 vid geologiska institutet och en i Ce 12 vid genetiska institutet.
9. Två laboratoriebiträden i Ce 11, varav ett vid Wenner-Grens institut och ett vid institutet för organisk kemi och biokemi.
10. Ytterligare en biblioteksassistent i Ca 15 vid humanistiska biblioteket.
11. Amanuens i reglerad befordringsgång och kanslibiträde i Ce 11 vid kansliet.
12. Höjning av arvoden till två lärare i astronomi.
13. Anvisande av 6 800 kronor till arvoden åt högskolans dekaner.

Departementschefen. Jag vill till en början nämna, att jag i det följande kommer att föreslå en väsentlig förstärkning av högskolans personella och materiella resurser från och med nästa budgetår. Vad först beträffar personalen innebär det förslag, som jag strax kommer att framlägga, bland annat, inrättande av två nya professurer, en forskardocentur, åtta docenturer, två befattningar som biträdande lärare, en betydande förstärkning av assistent- och amanuenspersonalen samt inrättande av ett antal nya biträdestjänster av skilda slag. Beträffande högskolans anslag till materiel m.m., vilket nu är uppfört med 570 000 kronor, förordar jag i det följande en ökning med ej mindre än 190 000 kronor och till engångskostnader för byggnadsarbeten en medelsanvisning av 1 585 000 kronor. Jag har vidare för avsikt att inom kort framlägga förslag till verkställande av den av riksdagen begärda översynen av högskolans nuvarande resurser och fortsatta utbyggnad.

Högskolans behov av en förstärkt representation i litteraturhistoria med poetik har under senare år gjort sig allt kraftigare gällande. Jag tillstyrker därför det ånyo framförda förslaget om inrättandet av ytterligare en professur i sagda ämne. Härvid torde i enlighet med föreliggande förslag den ena professurens ämnesområde bära fastställas att avse litteraturhistoria med poetik, särskilt allmän och jämförande litteraturhistoria. Examinationsskyldigheten bör emellertid delas mellan innehavarna av de båda professurerna.

Under erinran om att ämnet geografi vid ettvart av universiteten i Uppsala och Lund alltsedan år 1947 är företrätt av två professurer biträder jag det nu ånyo framlagda förslaget om inrättande av ytterligare en professur i ämnet. De två professurerna bör benämnas, den ena professur i geografi, särskilt naturgeografi, och den andra professur i geografi, särskilt kulturgeografi med ekonomisk geografi. Innehavaren av den nuvarande odelade

professuren bör medgivas välja, vilket av de två ämnesområdena han önskar företräda, varefter den andra professuren bör ledigförklaras i sedvanlig ordning.

Till frågan om den fortsatta undervisningen i teaterhistoria behöver icke ställning tagas redan i år.

Det från högskolans sida väckta förslaget om uppförande från och med den 1 juli 1955 å högskolans personalförteckning såsom ordinarie av den nu å övergångsstat upptagna professuren i historia (Stockholms stads professur), vilken är personlig för professorn Nils Ahnlund, anser jag mig under hänvisning till vad kanslern anfört icke böra biträda. Jag räknar därför nu med att professuren skall indragas, då Ahnlund beräknas avgå med pension den 30 juni 1955. För att tillgodose det behov av särskilda lärarkrafter, som kan komma att erfordras genom att ifrågavarande professur upphör, föreslår jag i det följande viss förstärkning av de till högskolans förfogande stående medlen för kursundervisning.

Till stöd för det nu ånyo framförda förslaget om att inrätta en laboratur i organisk kemi och biokemi har mycket starka skäl anförts, varför jag tillstyrker detsamma.

Trots den betydande utbyggnad av högskolans docentinstitution, som vidtagits under senare år, är densamma likväl underdimensionerad i förhållande till universitetens i Uppsala och Lund. Jag anser mig därför böra biträda kanslerns förslag om utökning av antalet docentbefattningar inom matematisk-naturvetenskapliga avdelningen med tre till femton och inom humanistiska avdelningen med fem till nitton. Samtliga de nya docenturerna torde tills vidare böra vara rörliga. Jag tillstyrker vidare, att antalet forskardocenturer utökas med en till två.

Förslaget om inrättande av ytterligare en befattning som biträdande lärare i matematik och en dylik befattning i genetik biträder jag.

Kanslerns förslag, i vad detsamma avser utökning av högskolans assistent- och amanuenspersonal, anser jag mig i huvudsak kunna tillstyrka. För matematisk-naturvetenskapliga avdelningens vidkommande beräknar jag nu medel till ytterligare en förste assistent vid institutet för mekanik och matematisk fysik, en förste assistent vid institutet för morfologisk botanik, en förste assistent vid institutionen för experimentell zoologi, en förste assistent i geografi, särskilt naturgeografi, en förste amanuens i stället för en andre amanuens vid institutet för oorganisk och fysikalisk kemi, en andre amanuens vid institutet för fysiologisk botanik och en tredje amanuens vid zootomiska institutet. Vad beträffar humanistiska avdelningen beräknar jag nu medel till en förste assistent i stället för en andre amanuens vid de konsthistoriska instituten, ytterligare en förste amanuens vid psykologiska institutet, ytterligare en förste amanuens vid institutet för statistik och en andre amanuens vid institutet för klassisk fornkunskap och antikens historia.

Jag biträder i så måtto kanslerns förslag om höjning av stats- och rättsvetenskapliga avdelningens kursanslag, att jag tillstyrker en ökning av detta anslag med 8 100 kronor till 34 000 kronor. I enlighet med kanslerns förslag beräknar jag 20 000 kronor för anordnande av vissa kurser i historia, 2 000 kronor för viss kursundervisning i teoretisk och praktisk filosofi samt likaledes 2 000 kronor för dylik undervisning i psykologi. Då jag i övrigt icke anser mig nu kunna förorda någon höjning av humanistiska avdelningens kursanslag, bör detsamma ökas med 24 000 kronor till 92 000 kronor.

Förslaget om inrättande av en tjänst som laboratoriebiträde i lönegraden Ce 11 vid fysiska institutet anser jag mig på så sätt böra biträda, att jag beräknar medel till anställande av en vaktmästare i Ce 10 vid institutet. Jag förutsätter härvid, att befattningshavarens tjänstebenämning och löneställning kommer att närmare prövas i samband med pågående översyn av löneställningen för institutionsvaktmästare m.fl. Jag tillstyrker vidare förslaget om inrättande av en institutionsvaktmästartjänst i Ce 12 vid zootomiska institutet, varvid nu utgående arvode till ett vaktmästarbiträde bör indragas, en tjänst som vaktmästare i Ce 10 vid kemiska övningslaboratoriet och en tjänst som expeditionsvakt i Ce 10 vid humanistiska biblioteket. Jag beräknar vidare medel till anställande av ett kanslibiträde i Ce 11 vid mineralogiska institutet och ett skrivbiträde i den reglerade befordringsgången vid socialvetenskapliga institutet samt 9 000 kronor till extra skrivhjälp vid högskolans vetenskapliga institutioner.

Till extra personal vid juridiska biblioteket och humanistiska biblioteket beräknar jag vidare i enlighet med kanslerns förslag 7 000 kronor, respektive ytterligare 10 000 kronor.

Med anledning av föreliggande förslag om ordinariesättning av vissa extra ordinarie tjänster vid högskolan tillstyrker jag, att följande tjänster ordinariesättes från och med nästa budgetår, nämligen en institutionsvaktmästartjänst i Ce 14 vid Wenner-Grens institut, en dylik tjänst i Ce 12 vid kemiska övningslaboratoriet och en tjänst som expeditionsvakt i Ce 10 vid kansliet.

Med hänsyn till vad chefen för civildepartementet förordnat vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör medel beräknas för en institutionsvaktmästare i Ce 14 i stället för en dylik befattningshavare i Ce 12 vid fysiska institutet och för en kontorist i Ce 13 i stället för ett kanslibiträde i Ce 11 vid institutet för organisk kemi och biokemi.

Den under arvodesposten upptagna delposten till särskilda löneförmåner och vikariatsersättningar bör uppräknas med 5 000 kronor. Med hänsyn till löneklassuppflyttningar räknar jag vidare med ett ökat medelsbehov av 15 000 kronor.

Medelsbehovet till avlöningar uppskattar jag för nästa budgetår till 4 950 000 kronor, vilket innebär en höjning med 480 700 kronor. Det torde

liksom hittills få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa avlöningsstat för högskolan. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som föranledes av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

2. Bidrag till vissa institutioner

Denna utgiftspost är nu uppförd med 143 000 kronor och har för innevarande budgetår fördelats sålunda:

1. Bidrag till nordiska museet	38 360
2. » » psykotekniska institutet	65 530
3. » » ryska institutet	39 110

Summa kronor 143 000

I *styrelsens* petita föreslås förevarande utgiftspost höjd med 16 890 kronor för förstärkning av bidraget till ryska institutet.

Kanslern förordar, att delposten 3 och därmed utgiftsposten i dess helhet uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen. Jag är icke beredd att förorda några förändringar beträffande förevarande utgiftspost. Posten bör sålunda för nästa budgetår upptagas med oförändrat belopp.

3. Omkostnader

Denna utgiftspost är nu uppförd med 724 600 kronor och disponeras på sätt framgår av efterföljande sammanställning. Av denna framgår jämväl *högskolemyndigheternas* beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår och *kanslerns* förslag i ämnet ävensom medelsåtgången under budgetåret 1953/54.

Anslagsändamål	Enligt räkenskaper för 1953/54	Enligt omkostnadsstaten för 1954/55	Högskolemyndigheternas förslag för 1955/56	Kanslerns förslag för 1955/56
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i> . . .	10 639	10 000	12 000	10 000
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i> . . .	809	1 000	1 000	1 000
3. Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	191 522	220 000	215 000	215 000
4. Telefon, skrivmaterialier och expenser i övrigt	76 982	87 000	98 000	95 000
5. Tryckningskostnader, <i>förslagsvis</i>	46 000	34 100	35 700	35 000
6. Renhållning och städning, <i>förslagsvis</i>	166 500	172 000	192 800	190 000
7. Underhåll av byggnader m. m.	104 998	120 000	235 000	215 000
8. Hyror, <i>förslagsvis</i>	21 522	24 700	23 000	23 000
9. Försäkringar, <i>förslagsvis</i>	18 245	23 200	23 200	23 200
10. Räntor och amorteringar, <i>förslagsvis</i>	18 000	18 000	18 000	18 000
11. Övriga utgifter	12 273	14 600	14 600	14 600
Summa kronor	667 490	724 600	868 300	839 800

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Telefon, skrivmaterialier och expenser i övrigt. Højningen har motiverats med beräknad ökning av abonnemangsavgifter m. m. vid den automatiska telefonväxeln samt växande utgifter för skrivmaterialier och expenser i övrigt, föranledda av högskolans successiva utbyggnad.

Tryckningskostnader. Denna post är för innevarande budgetår uppförd med 34 100 kronor. För nästa budgetår beräknar *styrelsen* följande tryckningsanslag erforderliga, nämligen till två föreläsningsskataloger 17 000 kronor, till en elevförteckning 8 000 kronor, till årsredogörelse 4 500 kronor, till tentamensböcker 1 800 kronor, till studiehandbok för stats- och rättsvetenskapliga fakulteten 1 400 kronor och till diverse tryck 3 000 kronor. För budgetåret 1955/56 äskas på grund härav 35 700 kronor. *Kanslern* finner en højning med 900 kronor påkallad.

Renhållning och städning. *Kanslern* beräknar en højning med 18 000 kronor erfoderlig främst med hänsyn till tillkomsten av nybyggnaden för zootomiska institutet.

Underhåll av byggnader m. m. *Kanslern* yttrar:

Högskolemyndigheterna har anfört, att de två största lärosalarna, vardera rymmande omkring 300 platser i huset Norrtullsgatan 2, icke blivit föremål för reparation, sedan huset färdigställdes år 1927. I likhet med högskolemyndigheterna anser jag, att nämnda lokaler är i behov av en genomgripande renovering, i samband varmed nya bänkar avses uppställas i salarna samt modern belysning och moderna mörkläggningsanordningar installeras. Totalkostnaderna har beräknats till 95 000 kronor. Enligt vad jag under hand inhämtat har byggnadsstyrelsen ingen erinran att göra mot kostnadsberäkningen. En uppdelning på två år av nu ifrågavarande renoveringsarbeten skulle medföra icke obetydlig fördyring av den sammanlagda kostnaden härför. Jag tillstyrker därför, att posten till underhåll av byggnader för nästa budgetår förstärkes med 95 000 kronor och upptages med 215 000 kronor.

Departementschefen. Anslagsposten till tryckningskostnader bör upptagas med oförändrat belopp. För att möjliggöra renovering av högskolans två största lärosalar har *kanslern* för nästa budgetår föreslagit en højning av anslagsposten till underhåll av byggnader m. m. med 95 000 kronor och därvid framhållit, att en uppdelning av renoveringsarbetena på två år skulle medföra en icke obetydlig fördyring. Även om den för dessa renoveringsarbeten erforderliga ökade medelsanvisningen fördelas på två budgetår, bör det enligt min mening likväl vara möjligt att så planera de arbeten vid högskolan, för vilka posten till underhåll av byggnader m. m. är avsedd, att renoveringen av lärosalarna kan genomföras i ett sammanhang. Jag är därför endast beredd att för nästa budgetår förorda en højning av

sistnämnda post med 45 000 kronor. Kanslerns beräkning av medelsbehovet i övrigt under förevarande utgiftspost anser jag mig kunna godtaga. Vad jag föreslagit föranleder en höjning av utgiftsposten med 64 300 kronor till 788 900 kronor.

4. Materiel m. m.

Denna utgiftspost är nu upptagen med 570 000 kronor och disponeras på sätt framgår av s. 546 i statsliggaren.

Från *högskolans* sida äskas en ökning av förevarande post med 232 700 kronor till 802 700 kronor.

Universitetskanslern tillstyrker en höjning med 190 000 kronor till 760 000 kronor. Kanslern erinrar därvid om sina uttalanden i samband med behandlingen av motsvarande anslagsfrågor vid universiteten och karolinska institutet och understryker med skärpa vikten av att jämväl materielanslaget vid Stockholms högskola för nästa budgetår avsevärt förstärkes. Kanslern framhåller, att materielanslagen vid högskolan beträffande flertalet ämnen är i mycket hög grad underdimensionerade vid jämförelse med anslagen för motsvarande institutioner m. m. vid universiteten i Uppsala och Lund. För ämnena sociologi och statistik har kanslern funnit skäl föreligga för en något högre medelstilldelning än den, varmed högskolemyndigheterna räknat. Beträffande den närmare beräkningen av medelsbehovet torde få hänvisas till handlingarna i ärendet. Sammanfattningsvis innebär kanslerns förslag en ökning av anslagsmedlen till materiel för matematisk-naturvetenskapliga avdelningen med 123 000 kronor till 541 500 kronor, för stats- och rättsvetenskapliga avdelningen med 2 450 kronor till 18 500 kronor, för humanistiska avdelningen med 29 900 kronor till 165 000 kronor och för allmänna avdelningen med 34 650 kronor till 35 000 kronor. Sistnämnda höjning avser att bereda möjlighet att utgiva högskolans årsskrift. Dylik årsskrift saknas nu vid högskolan men finnes vid universiteten. Från högskolans sida har under en följd av år äskats medel för ändamålet.

Departementschefen. Jag anser mig böra förorda den av kanslern föreslagna höjningen av denna utgiftspost med 190 000 kronor till 760 000 kronor. Det torde liksom hittills få ankomma på Kungl. Maj:t att fördela posten.

5. Engångskostnader för materielanskaffning

Denna utgiftspost är nu upptagen med 240 000 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren s. 547.

Högskolemyndigheterna har för nästa budgetår äskat ett anslag av 196 400 kronor. Av detta anslag har 173 150 kronor begärts för tillgodo-seende av behov, varom framställning gjorts redan i anslagsäskandena för

innevarande budgetår men vartill de för samma budgetår anslagna medlen icke lämnat tillgång.

Universitetskanslern föreslår, att utgiftsposten för nästa budgetår uppföres med 200 000 kronor och anför därvid följande.

Jag får framhålla, att förevarande utgiftspost i högskolans stat till sin allmänna natur närmast är att jämföra med de klumpanslag, som står till universitetens och karolinska institutets förfogande för nyanskaffning av apparater m. m. och vilka anslag fördelas av kanslern efter förslag av vederbörande universitetsmyndigheter. Jag vill under åberopande härav för min del förorda, att motsvarande anordning måtte komma till stånd även för Stockholms högskolas del. För ett vart av universiteten i Uppsala och Lund har jag tillstyrkt apparatanskaffningsanslag för budgetåret 1955/56 av 250 000 kronor.

Utrustningen vid Stockholms högskolas olika institutioner är på grund av bristande medelstillgång otillräcklig samt i vissa avseenden omodern och försliten. Det är enligt min mening av stor vikt — icke minst ur undervisningssynpunkt — att den påbörjade materielanskaffningen fortsätter i härför erforderlig omfattning.

Departementschefen. Jag förordar, att denna utgiftspost i enlighet med kanslerns förslag uppföres med 200 000 kronor, vilket innebär en sänkning med 40 000 kronor.

6. Engångskostnader för byggnadsarbeten

För innevarande budgetår har under denna utgiftspost anvisats 305 000 kronor, fördelade på följande sätt:

Inredning och utrustning av nybyggnad för zootomiska institutet	80 000
Reparationsarbeten inom högskolans kanslibyggnad	125 000
Anordnande av panncentral	100 000
Summa kronor	305 000

I *styrelsens* statförslag föreslås, att förevarande utgiftspost för nästa budgetår uppföres med 3 665 000 kronor. Därvid förutsättes, att medel under posten beräknas för följande ändamål, nämligen inredning och utrustning av nybyggnad för zootomiska institutet, reparationsarbeten inom högskolans kanslibyggnad, uppförande av nybyggnader för fysiska, kemiska och botaniska instituten samt reparationsarbeten inom gamla bergsskolan.

Kanslern föreslår, att utgiftsposten för nästa budgetår upptages med 2 345 000 kronor och fördelas sålunda:

1. Nybyggnad samt inredning och utrustning för zootomiska institutet	285 000
2. Reparationsarbeten m. m. inom högskolans kanslibyggnad ..	230 000
3. Anordnande av panncentral	130 000
4. Uppförande av nybyggnad för fysiska institutet	1 500 000
5. Uppförande av nybyggnad för kemiska institutet	100 000
6. Uppförande av nybyggnad för botaniska instituten	100 000
Summa kronor	2 345 000

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

1. **Z o o t o m i s k a i n s t i t u t e t.** För uppförande i en första etapp av en ny huvudbyggnad för institutet har för budgetåren 1952/54 anvisats tillhoppa 1 800 000 kronor, vilket belopp beräknats erforderligt för ändamålet och enligt uppgift av byggnadsstyrelsen ansetts komma att förslå därtill. Beträffande byggnadsföretaget torde i övrigt få hänvisas till propositionerna 1952: 137 s. 76 ff. och 1953: 123 s. 25 f.

Kostnaderna för inredning och utrustning av ifrågavarande nybyggnad har uppskattats till 600 000 kronor, varav 170 000 kronor beräknats kunna täckas av högskolans egna fondmedel. Återstående belopp på 430 000 kronor har anvisats för budgetåren 1953/55.

Lärarrådet har nu anfört, att enligt meddelande från byggnadsstyrelsen byggnadskostnaderna för ifrågavarande byggnadsföretag beräknas uppgå till 2 100 000 kronor eller alltså 300 000 kronor mer än som tidigare antagits. Emellertid kan kostnaderna för inredning och utrustning reduceras med 15 000 kronor till 585 000 kronor. Lärarrådet har hemställt, att det ytterligare erforderliga beloppet av $(300\,000 - 15\,000 =)$ 285 000 kronor anvisas för nästa budgetår. *Kanslern*, som hört byggnadsstyrelsen i frågan, biträder framställningen.

2. **K a n s l i b y g g n a d e n.** Kostnaden för reparationsarbetena inom denna byggnad har uppskattats till 310 000 kronor (prop. 1954: 136 s. 101). Därav har för budgetåren 1953/55 anvisats tillhoppa 200 000 kronor. Från *högskolans* sida hemställs nu om anvisning av återstående belopp på 110 000 kronor för reparationsarbetena samt därjämte av 60 000 kronor för i tidigare kostnadsberäkningar ej medräknad putsning av byggnadens fasader ävensom av 110 000 kronor till inredning och utrustning av byggnaden; den av högskolan äskade medelsanvisningen uppgår således till sammanlagt 280 000 kronor. *Kanslern*, som tillstyrker anvisande av ytterligare 110 000 kronor för reparationsarbetena och av 60 000 kronor för fasadputsning, anför beträffande kostnaderna för inredning och utrustning bland annat följande: Vad angår kostnaderna för inredning och utrustning av kanslibyggnaden vill jag framhålla, att borttagande av mellanväggar och inredande av vissa rum i våningen en trappa upp enligt min mening bör ske med hänsyn till de särskilda krav, som ur antikvarisk synpunkt här gör sig gällande. En viss nyanskaffning av kontorsmöbler m. m. torde jämväl vara erforderlig. Kostnaderna för inredning och utrustning synes mig emellertid kunna uppdelas på två budgetår. För nästa budgetår tillstyrker jag, att ett belopp av 60 000 kronor anvisas för detta ändamål. En förutsättning för att ytterligare medel skall anvisas härför är enligt min mening, att en detaljerad kostnadsberäkning framlägges av myndigheterna. Jag utgår därvid från att totalkostnaderna icke kommer att överskrida det beräknade beloppet av 110 000 kronor.

3. **P a n n c e n t r a l e n.** För anordnande av en för samtliga byggnader i kvarteret Vega samt för fastigheterna Kungstensgatan 45 och Drottninggatan 116 gemensam panncentral har medelsbehovet tidigare beräknats till 350 000 kronor. Därav har för budgetåren 1953/55 anvisats tillhoppa 250 000 kronor.

Enligt från byggnadsstyrelsen nu lämnade uppgifter beräknas byggnadskostnaderna till totalt 355 000 kronor, vartill kommer 25 000 kronor för anordnande av kulvert till kanslibyggnaden. *Kanslern* tillstyrker i anslutning härtil en medelsanvisning för nästa budgetår av $(380\,000 - 250\,000 =)$ 130 000 kronor.

4. Fysiska institutet. Kostnaderna för uppförande av nybyggnad för detta institut har av högskolemyndigheterna tidigare beräknats till 2 950 000 kronor (prop. 1953: 123 s. 25 f.). Därav har för budgetåret 1953/54 anvisats 150 000 kronor. Enligt den plan för högskolans utbyggnad, för vilken närmare redogjorts i propositionen 1950: 165, s. 26 ff., skulle nybyggnad för institutet förläggas till kvarteret Vega. Sedermera har emellertid framkommit, att det för ändamålet avsedda tomtområdet inom kvarteret Vega är av så begränsad utsträckning, att mark icke torde stå till förfogande för en eventuell framtida utbyggnad av institutet. Såsom angivits i propositionen 1954: 136, s. 101, har byggnadsstyrelsen åtagit sig att ingå i förhandlingar med stadens vederbörande myndigheter om förläggning av nybyggnaden å annan tomt, där jämväl behovet av mark för en framtida tillbyggnad skulle kunna tillgodoses. *Kanslern* anför nu bland annat följande: Enligt vad jag under hand inhämtat från byggnadsstyrelsen har förhandlingarna i ämnet med stadens myndigheter nu fortskridit så långt, att stadens sjukhusdirektion i princip godtagit ett därvid framkommet förslag att ställa erforderlig mark till förfogande inom kvarteret Mimer (vid Norrtulls sjukhus) för nybyggnad för fysiska institutet. Grundad anledning torde därför föreligga till antagande att frågan om mark för nybyggnad för institutet kan erhålla en tillfredsställande lösning inom det närmaste året. — I särskild den 17 maj 1954 dagtecknad skrivelse har lärarrådet framlagt resultatet av det fortsatta arbetet med planering och kostnadsberäkning av ifrågavarande byggnadsföretag. Byggnadskostnaderna beräknas uppgå till 5 100 000 kronor, vartill kommer utgifter med sammanlagt 450 000 kronor för viss fast inredning, tele- och sökaranläggning m. m. För nästa budgetår har hemställts om en medelsanvisning av 2 700 000 kronor. Från byggnadsstyrelsens sida har ifrågasatts, huruvida icke programmet för nybyggnaden skulle, åtminstone i ett första utbyggnadsstadium, reduceras något utan att därigenom ändamålsenligheten äventyrades. Det synes mig böra ankomma på högskolans byggnadskommitté att vid en översyn av programmet för ifrågavarande byggnadsföretag överväga, i vilken mån detsamma kan reduceras med bibehållande av en rationell lösning av institutets lokalfråga. Enligt vad jag under hand inhämtat från byggnadsstyrelsen torde arbetena med uppförande av ifrågavarande nybyggnad, därest förut angivna mark upplåtes av staden, icke kunna påbörjas förrän senhösten 1955 eller nyåret 1956. Med hänsyn härtill synes för budgetåret 1955/56 en medelsanvisning av 1 500 000 kronor tillräcklig. — Det torde få ankomma på högskolans vederbörande myndigheter att framlägga det förslag till ifrågavarande byggnadsföretags slutliga utformning, som kan bli resultatet av den av mig ifrågasatta översynen av byggnadsprogrammet.

Departementschefen. Till nybyggnad för zootomiska institutet samt till inredning och utrustning av nybyggnaden har i enlighet med tidigare redovisade kostnadsberäkningar anvisats tillhopa 2 230 000 kronor. Byggnadskostnaderna, som tidigare uppskattats till 1 800 000, beräknas emellertid nu komma att slutligt överstiga sistnämnda belopp med 300 000 kronor, medan å andra sidan kostnaderna för utrustning och inredning, tidigare beräknade till 430 000 kronor, anses kunna reduceras med 15 000 kronor. Kostnadsstegringen uppgår således till 285 000 kronor. Det torde vara

ofrånkomligt att nu anvisa medel för täckande av denna utgiftsökning. Jag beräknar därför för nästa budgetår ett belopp av 285 000 kronor till detta ändamål.

Beträffande högskolans kanslibygnad torde i första hand böra anvisas återstoden av det för reparationsarbeten inom byggnaden beräknade beloppet eller 110 000 kronor. Vidare anser jag mig böra tillstyrka en medelsanvisning av 60 000 kronor för nästa budgetår till inredning och utrustning av kanslibygnaden. I likhet med kanslern förutsätter jag, att, därest framdeles ytterligare medel för detta ändamål äskas från högskolans sida, en detaljerad kostnadsberäkning därvid framlägges av högskolemyndigheterna. Då jag icke är beredd att för nästa budgetår förorda någon medelsanvisning för putsning av byggnadens fasader, beräknar jag alltså nu för kanslibygnadens del en medelsanvisning av sammanlagt 170 000 kronor.

Till slutförande av byggnadsarbetena å den för bland annat samtliga byggnader inom kvarteret Vega gemensamma panncentralen torde i enlighet med kanslerns förslag för nästa budgetår böra anvisas ett belopp av 130 000 kronor.

Frågan om förläggning av en nybyggnad för fysiska institutet torde inom kort få sin lösning. Tidigare har planerats att förlägga nybyggnaden på ett område inom kvarteret Vega. Av olika skäl har detta emellertid icke funnits lämpligt. För närvarande pågår förhandlingar mellan byggnadsstyrelsen och stadens vederbörande myndigheter om förläggning av nybyggnaden på ett område invid Norrtulls sjukhus inom kvarteret Mimer. Högskolemyndigheterna har, med utgångspunkt i att nybyggnaden kommer att uppföras på sistnämnda område, beräknat byggnadskostnaderna till 5 100 000 kronor. Kanslern har förordat en medelsanvisning av 1 500 000 kronor för nästa budgetår, under förutsättning att ifrågavarande område för ändamålet upplåtes av staden. Enligt vad från byggnadsstyrelsen upplysts, torde arbetena med nybyggnaden icke kunna påbörjas förrän senhösten 1955 eller i början av år 1956. Bland annat med hänsyn härtill anser jag för egen del en medelsanvisning av 1 000 000 kronor vara tillräcklig för nästa budgetår. Såsom kanslern framhållit bör en översyn ske av det från högskolans sida framlagda byggnadsprogrammet, varvid bör undersökas möjligheterna att begränsa byggnadsföretagets omfattning utan att fördenskull ändamålsenligheten eftersättes. Översynen bör självfallet förknippas med överväganden rörande det framtida behovet av personal för institutet; av vederbörande ämnesrepresentant har sålunda vid högskolemyndigheternas beredning av byggnadsfrågan bland annat uttalats önskemål om en dubbling framdeles av den nuvarande professuren i fysik. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att senare besluta om i vilken form nämnda översyn bör ske. Det bör vidare få ankomma på Kungl. Maj:t att pröva och godkänna de förslag till nybyggnadens definitiva förläggning, till ritningar för densamma och till erforderliga avtal i frågan mellan hög-

skolan och staden, vartill resultatet av de nu pågående förhandlingarna kan ge anledning.

Jag är icke beredd att nu förorda någon medelsanvisning för påbörjande av planeringsarbeten för nybyggnader för kemiska och botaniska instituten.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör förevarande utgiftspost för nästa budgetår uppföras med 1 585 000 kronor.

7. Pensioner och livräntor

Denna utgiftspost är nu uppförd med förslagsvis 235 000 kronor och disponeras sålunda:

1. Huvudmansavgifter, <i>förslagsvis</i>	204 300
2. Pensioner och livräntor, <i>förslagsvis</i>	30 700
	Summa kronor 235 000

Kanslern föreslår, att denna utgiftspost med hänsyn till av honom förordade nya tjänster uppföres med 267 000 kronor, innebärande en höjning med 32 000 kronor.

Departementschefen. Med hänsyn till att jag endast i begränsad omfattning tillstyrkt kanslerns förslag om inrättande av nya pensionsberättigande tjänster, finner jag det tillräckligt, att ifrågakvarande utgiftspost uppföres med 260 000 kronor, vilket innebär en höjning med 25 000 kronor.

Huvudstatens inkomstsida. Anslagsbehovet

Högskolans styrelse har beräknat intäkterna — utöver statsbidrag och bidrag från Stockholms stad — sålunda (inom parentes anges förändringarna i förhållande till nu gällande huvudstat):

Avkastning från högskolans fonder	490 000	(	=	)
Avgifter från de studerande	—	(	—	165 000)
Hyror och arrenden	30 600	(	=	)
Bidrag från enskilt håll	35 600	(	=	)
Diverse inkomster	2 700	(	=	)

Avgifter från de studerande. *Styrelsen* föreslår, att dessa avgifter slopas. Till stöd härför har anförts i huvudsak följande.

Av propositionen 1954:136 i vad den gäller anslag till Göteborgs universitet framgår, att de studerande vid det nya universitetets filosofiska fakultet skall i likhet med de studerande vid den medicinska högskolan i Göteborg vara befriade från terminsavgifter. Dessa utgår för närvarande med 20 kronor per termin mot 30 kronor per termin vid Stockholms högskola. När terminsavgifterna vid Stockholms högskola år 1951 nedsattes, förklarade departementschefen, att han delade en från högskolans studentkårs sida uttalad mening, att en mindre, formell avgift vore behövlig av organisatoriska skäl. Det bleve eljest nära nog ogörligt att vid en högskola i en storstad avgränsa högskolans ordinarie elever från tillfälliga åhörare och intresserade, vilket bland annat för seminariernas arbete vore önskvärt. Denna avgift sattes till 30 kronor per termin mot av studentkåren före-

slagna 15 eller högst 20 kronor per termin. Då nu uppenbarligen den nyss återgivna synpunkten icke tillmätts betydelse vid avskaffandet av terminsavgifterna i storstaden Göteborg, lär den knappast kunna åberopas såsom skäl för bibehållande av avgifterna i Stockholm. Även eljest synes skälet sakna tillräcklig bärkraft, då det ur organisatorisk synpunkt är mycket enkelt att från seminarieundervisningen utestänga sådana som icke äro aktiva studerande för examen.

Kanslern tillstyrker, att sådan studerande, som avlagt studentexamen eller vunnit inträde vid högskolan jämlikt bestämmelserna i kungörelsen den 25 september 1953 angående vidgat tillträde till högre studier (nr 626) befrias från terminsavgifter. För andra, enligt § 23, andra stycket, gällande ordningsstadga för Stockholms högskola antagna studerande torde, anför kanslern, terminsavgift alltså böra utgå. Inkomsten härav kunde förslagsvis uppföras med ett belopp av 2 000 kronor. Inkomstpostens beteckning borde ändras till »Avgifter från vissa studerande.»

I övrigt tillstyrker kanslern styrelsens förslag.

Departementschefen. Jag är icke beredd att förorda någon ändring i fråga om avgifterna för de studerande. Inkomstposten Avgifter från de studerande beräknar jag med ledning av under hand inhämtade uppgifter för nästa budgetår till 190 000 kronor. Vad beträffar beräkningen av intäkterna — utöver statsbidrag och bidrag från Stockholms stad — godtar jag i övrigt styrelsens förslag. Jag beräknar alltså inkomsterna utöver statsbidraget och bidraget från Stockholms stad sålunda:

Avkastning från högskolans fonder	490 000
Avgifter från de studerande	190 000
Hyror och arrenden	30 600
Bidrag från enskilt håll	35 600
Diverse inkomster	2 700
Summa kronor	748 900

Jag har i det föregående förordat, att huvudstatens utgiftssida skulle beräknas sålunda:

Avlöningar, <i>förslagsvis</i>	4 950 000
Bidrag till vissa institutioner	143 000
Omkostnader, <i>förslagsvis</i>	788 900
Materiel m. m.	760 000
Engångskostnader för materielanskaffning	200 000
Engångskostnader för byggnadsarbeten	1 585 000
Pensioner och livräntor, <i>förslagsvis</i>	260 000
Summa kronor	8 686 900

Anslagssumman skulle vid bifall till vad jag föreslagit komma att uppgå till (8 686 900 — 748 900 =) 7 938 000 kronor, varav Stockholms stads bidrag utgör maximibeloppet 1 200 000 kronor och statens bidrag återsto-

den eller 6 738 000 kronor. Förslagsanslaget till Bidrag till Stockholms högskola bör alltså uppföras med sistnämnda belopp, vilket innebär en anslagshöjning med 1 975 000 kronor.

Hemställan.

Under åberopande av vad jag i det föregående anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1955/56, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Stockholms högskola, som föranledes av vad jag i det föregående anført;

b) godkänna följande huvudstat för Stockholms högskola att tillämpas under budgetåret 1955/56:

H u v u d s t a t.

Utgifter:

1. Avlöningar, <i>förslagsvis</i>	4 950 000
2. Omkostnader, <i>förslagsvis</i>	788 900
3. Materiel m. m.	760 000
4. Engångskostnader för materielanskaffning ..	200 000
5. Engångskostnader för byggnadsarbeten	1 585 000
6. Bidrag till vissa institutioner	143 000
7. Pensioner och livräntor, <i>förslagsvis</i>	260 000

Summa kronor 8 686 900

Inkomster:

1. Avkastning från högskolans fonder	490 000
2. Avgifter från de studerande	190 000
3. Hyror och arrenden	30 600
4. Bidrag från enskilt håll	35 600
5. Diverse inkomster	2 700
6. Bidrag från Stockholms stad	1 200 000
7. Bidrag från staten	6 738 000

Summa kronor 8 686 900

c) till *Bidrag till Stockholms högskola* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 6 738 000 kronor.

[105] 31. Bidrag till anordnande av en internationell engelskspråkig kurs vid Stockholms högskola

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	78 200	78 200
1954/55 (statsliggaren s. 548)	81 800	
1955/56 (förslag)	81 800	

Kommittén för the Graduate School for English Speaking Students vid Stockholms högskola — vilken kommitté anordnar nu ifrågavarande kurs — anholder om anvisande av oförändrat anslag. Jag tillstyrker denna anhållan och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av en internationell engelskspråkig kurs vid Stockholms högskola* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 81 800 kronor.

[106] **32. Ersättning för vissa till Stockholms högskola upplåtna lokaler.** Detta förslagsanslag, som avser ersättning till statens fastighetsfond för till högskolan upplåtna lokaler i kvarteret Vega i Stockholm, är nu uppfört med 25 000 kronor. Genom beslut den 4 juni 1954 har Kungl. Maj:t bemyndigat byggnadsstyrelsen att tillgodoföra fastighetsfonden 22 800 kronor av anslaget. Nämnda belopp avser ersättning till fonden för lokaler, som är upplåtna till ryska institutet, genetiska institutet och psykologiska institutet. För nästa budgetår torde förevarande anslag böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för vissa till Stockholms högskola upplåtna lokaler* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kronor.

[107] **33. Tandläkarhögskolan i Stockholm: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	2 412 000	2 292 858
1954/55 (statsliggaren s. 548)	2 480 000	
1955/56 (förslag)	2 493 000	

Universitetskanslern föreslår, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med i avrundat tal 166 000 kronor. Förslaget grundar sig huvudsakligen på en framställning från *lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm*.

Den prekliniska undervisningens organisation m. m.

Såsom närmare framgår av redogörelserna i propositionen 1948: 202 (s. 4 ff.) och 1954 års åttonde huvudtitel (s. 163 ff.) har den nya studieplan för tandläkarutbildningen, som successivt tillämpats från och med höstterminen 1947, icke kunnat helt genomföras beträffande det prekliniska studieåret. Sedan budgetåret 1947/48 tillämpas ett provisorium, innebärande i huvudsak, att den av 1944 års tandläkarutbildningssakkunniga framlagda studieplanen tillämpas på den prekliniska utbildningen, dock med den begränsningen, att de med undervisningen förenade praktiska

övningarna, dissektionerna och laborationerna väsentligen bortfaller i fråga om den del av undervisningen, som är förlagd till karolinska institutet respektive medicinsk fakultet. Kostnaderna för arvoden till lärare i de prekliniska ämnena ävensom vissa andra hithörande, men till en senare studieperiod förlagda ämnen har i avlöningsstaten för högskolan i Stockholm för budgetåret 1954/55 beräknats under en under arvodesposten uppförd delpost till Arvoden åt lärare och amanuenser vid vissa kurser å för närvarande 131 081 kronor. Motsvarande delpost är för högskolan i Malmö uppförd med 142 108 kronor.

Förslag till omorganisation av den prekliniska undervisningen m. m. har den 11 maj 1951 avgivits av 1947 års sakkunniga angående den prekliniska tandläkarutbildningens ordnande (SOU 1951: 50). Över detta förslag har utlåtanden avgivits den 20 mars 1952 av statskontoret, den 24 april 1952 av medicinalstyrelsen, den 2 maj 1952 av 1951 års tandläkarkommitté och den 15 oktober 1952 av universitetskanslern, som inhämtat yttranden i ärendet från vederbörande vid de medicinska lärosätena och vid tandläkarhögskolorna. Sedan vidare svenska tandläkarsällskapet och Sveriges tandläkarförbund inkommit med en gemensam skrift i ämnet, har kanslern, efter hörande av samma vederbörande, den 31 augusti 1953 avgivit utlåtande över denna.

På grundval av de sakkunnigas utredning har kanslern framlagt ett förslag till den prekliniska undervisningens ordnande, vars genomförande för nästa budgetår beräknas för de bägge tandläkarhögskolorna tillsammans medföra en kostnadsökning med 624 300 kronor, varav 271 300 kronor för löpande utgifter och 353 000 kronor för utgifter av engångsnatur.

1951 års tandläkarkommitté har den 30 november 1953 avgivit förslag rörande ökad examination av tandläkare (SOU 1953: 36). Vid sina kostnadsberäkningar har kommittén utgått från att kanslerns förslag till den prekliniska undervisningens ordnande kommer att genomföras vid de nu befintliga tandläkarhögskolorna samt vinna motsvarande tillämpning vid den av kommittén föreslagna nya tandläkarhögskolan i Göteborg.

Departementschefen. Frågan om den framtida organisationen av den prekliniska undervisningen hänger enligt min mening så nära samman med frågan om ökad examination av tandläkare, att ställning till dessa frågor om möjligt bör tagas samtidigt. Det är min avsikt att inom den närmaste framtiden föreslå Kungl. Maj:t att förelägga årets riksdag förslag i nämnda hänseenden. Jag räknar därför icke i nu förevarande sammanhang med någon ändring i den prekliniska undervisningens organisation och redogör i det följande icke närmare för kanslerns förslag därutinnan.

A n s l a g s ä s k a n d e n.

Bortsett från förslag, som sammanhänger med den prekliniska undervisningens ordnande eller är av automatisk natur, föreslår *kanslern*

- 1) uppflyttning av två avdelningsskötersketjänster från Ca 14 till Ca 15,
- 2) anställande av en läkare med ett arvode av 6 000 kronor för den internmedicinska konsultationsverksamheten,
- 3) inrättande av ytterligare en assistentbefattning vid avdelningen för dental röntgendiagnostik,
- 4) inrättande av en laboratoriebiträdestjänst i Ce 11 för den internmedicinska konsultationsverksamheten,
- 5) inrättande av tre ekonomibiträdestjänster i Cg 5 för visst städningsarbete m. m.,
- 6) inrättande av en tjänst som biblioteksassistent i Ce 15 med halvtidstjänstgöring,
- 7) bemyndigande för kanslern att i vissa fall medgiva utbyte av amanuensbefattningar mot assistentbefattningar.

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

Uppflyttning av två avdelningsskötersketjänster från Ca 14 till Ca 15. Efter hemställan av Svensk sjuksköterskeförening har *lärarkollegiet* föreslagit att två avdelningssköterskebefattningar, nämligen en vid avdelningen för tandkirurgi och en vid avdelningen för karieslära, måtte uppflyttas från Ca 14 till Ca 15. Till stöd härför har åberopats vid förhandlingar år 1953 med tjänsteförteckningskommittén träffad överenskommelse att på avdelning, där minst 20 arbetstagare är underställda översköterskan, en befattning skall vara placerad i 15 lönegraden. Med hänsyn härtill och då *lärarkollegiet* bestyrkt, att minst 20 arbetstagare, däri inräknat elever, är underställda var och en av ifrågasvarande avdelningssköterskor biträder *kanslern* förslaget.

Anställande av en läkare för den internmedicinska konsultationsverksamheten. Liksom föregående år har *lärarkollegiet* hemställt om anvisande av ett belopp av 6 000 kronor till arvode åt en läkare för den internmedicinska konsultationsverksamheten. 1944 års tandläkarutbildningssakkunniga beräknade för den polikliniska konsultationsverksamheten i intern medicin en deltidstjänstgörande läkare, en sjuksköterska och ett laboratoriebiträde (SOU 1947: 9). Sjuksköterskebefattningen inrättades från och med den 1 juli 1951. De numera avslutade ombyggnadsarbetena inom högskolans lokaler omfattade, bland annat, anordnande dels av en internmedicinsk mottagningsavdelning, vilken skulle förestås av läraren i intern medicin och tjäna som remissinstans för vård-sökande klientel, dels ock av ett rutinlaboratorium, som även skulle i mån av behov stå till förfogande för forskningen vid högskolan (jfr SOU 1947: 9, s. 128). Den för undervisningen och patientvården viktiga konsultationsverksamheten i intern medicin, som har till uppgift att undersöka och utreda från avdelningschefer och kursgivare remitterade fall, bör enligt *lärarkollegiets* mening igångsättas så snart ske kan, sedan nu därför avsedda lokaler blivit färdigställda. — *Lärarkollegiet* erinrar att tandläkarutbild-

ningssakkunniga verkställt beräkning rörande läkarens tjänstgöring å mottagning (poliklinik) och laboratorium samt vid slutan avdelning. En närmare redogörelse för detaljerna i förslaget återfinnes i propositionen 1947: 253 (s. 67 f.). De sakkunniga för den prekliniska tandläkarutbildningens ordnande diskuterade även den polikliniska konsultationsverksamheten (SOU 1951: 50, s. 35) och beräknade, att internisten till en början måste ägna sex timmar per vecka häråt. Med utgångspunkt från den sålunda beräknade tjänstgöringstiden beräknades arvudet för detta uppdrag till 6 000 kronor. Det vore emellertid sannolikt att behovet av poliklinisk konsultation småningom komme att stegras, varför de sakkunniga förutsatte, att högskolan noga följde utvecklingen på området. Med utgångspunkt från en genomsnittlig tjänstgöring tills vidare av minst sex timmar per vecka har lärarkollegiet beräknat arvudet till 6 000 kronor.

Kanslern finner det för såväl undervisningen som tandvården erforderligt att internmedicinsk sakkunskap ställes till högskolans förfogande och tillstyrker den för ändamålet begärda medelsanvisningen.

Utbyte i vissa fall av amanuensbefattningar mot assistentbefattningar. *Lärarkollegiet* framhåller, att under de senare åren stora svårigheter förelagat att besätta amanuensbefattningarna med legitimerade tandläkare. I stället hade studerande i regel tillhörande sista studietermen tjänstgjort i dessa befattningar. I de flesta fall hade två studerande fått dela en amanuensbefattning. Även om de studerande i många fall härvid gjort goda insatser, hade deras bristande kliniska erfarenhet begränsat deras användbarhet som lärare och i enstaka fall medfört att mindre lycklig terapi kommit till användning. Olägenheterna hade accentuerats av svårigheterna för studentamanuenserna att förena amanuensgöromålen med de egna studierna enligt den mycket fast inrutade studieplanen. Den för amanuens-tjänstgöring bäst lämpade eliten av studenterna avkopplades automatiskt härifrån genom överföring till den koncentrerade 9-terminers studieordningen. I de flesta fall inträdde de studerande efter avlagd examen i tjänstgöring inom folktandvården. Då amanuens-tjänstgöring vid tandläkarhögskolan icke finge ersätta stipendiat-tjänstgöringen inom folktandvården, ställdes högskolorna inför mycket stora svårigheter vid anställande av tandläkare, lämpliga för amanuens-tjänstgöring, svårigheter som framträtt särskilt vid avdelningarna för karieslära och för proteslära. Under rådande konjunkture kunde man hysa föga hopp om en snar och varaktig förbättring i fråga om möjligheterna att som amanuenser förvärva legitimerade tandläkare. Fråga hade därför väckts om att få utbyta amanuenser mot assistenter. Vid sina överväganden hade lärarkollegiet funnit spörsmålet tills vidare kunna lösas på sätt att högskolan medgäves rätt att, i de fall ett antal amanuensbefattningar vid en avdelning icke kunde tillsättas med legitimerade tandläkare, få utbyta tre amanuenser mot två assistentbefattningar. Visserligen skulle antalet lärare per avdelning härigenom minskas, men minskningen skulle enligt kollegiets mening i viss mån kompenseras av att för assistentbefattningarna med deras i förhållande till amanuensbefattningarna högre årsarvode mer kvalificerade sökande utan tvivel skulle kunna förvärfvas och att sålunda för arbetet å kliniksakarna mer kvalificerade krafter komme att stå till förfogande för handledning av de studerande. Varje dylikt utbyte skulle för statsverket medföra en besparing av $(3 \times 6\,000 - 2 \times 8\,076 =)$ 1 848 kronor.

Då den av lärarkollegiet föreslagna anordningen öppnade en väg att i större utsträckning än för närvarande till avdelningarna för karieslära och proteslära som handledare för de studerande å kliniksallarna knyta legitimerade tandläkare, anser *kanslern* det önskvärt att anordningen får försöksvis tillämpas. *Kanslern* tillstyrker sålunda att, där legitimerade tandläkare icke anmäler sig som sökande till amanuensbefattningar vid högskolan, *kanslern* bemyndigas att efter framställning av vederbörande vid högskolan medgiva att dylika befattningar utbytes mot assistentbefattningar i proportionen tre amanuenser mot två assistenter.

Departementschefen. Med hänsyn till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor tillstyrker jag, att två tjänster som avdelningssköterska i Ca 14 uppflyttas till Ca 15. Härav betingad ändring i personalförteckningen bör vidtagas.

För den internmedicinska konsultationsverksamheten torde böra anställas en läkare mot arvode. Arvodesbelopp torde få fastställas av Kungl. Maj:t.

Med hänsyn till vad som anförts rörande svårigheterna att i vissa fall besätta amanuensbefattningar med legitimerade tandläkare tillstyrker jag, i anslutning till *kanslerns* förslag, att där legitimerad tandläkare icke anmäler sig som sökande till amanuensbefattningar vid viss tandläkarhögskola, *kanslern* bemyndigas att efter framställning av vederbörande vid högskolan medgiva, att dylika befattningar utbytes mot assistentbefattningar i proportionen tre amanuenser mot två assistenter. För denna anordning, som bör anses vara av försökskaraktär, torde bestämmelser böra meddelas av Kungl. Maj:t.

I övrigt räknar jag i fråga om detta anslag icke med andra utgiftsförändringar än sådana av automatisk natur.

Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 2 493 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 13 000 kronor. Anslaget torde böra fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan. Vid fördelningen har hänsyn tagits till de av 1954 års riksdag (höstsessionen) beslutade ändringarna i grundlönerna.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1955/56, vidtaga den ändring i personalförteckningen för tandläkarhögskolan i Stockholm, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för tandläkarhögskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	653 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	680 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis	933 000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	227 000
Summa kronor	2 493 000

c) till *Tandläkarhögskolan i Stockholm*: *Avlöningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 2 493 000 kronor.

[108] 34. *Tandläkarhögskolan i Stockholm*: *Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	540 000	580 547
1954/55 (statsliggaren s. 551)	557 000	
1955/56 (förslag)	569 000	

Lärarkollegiet vid högskolan anholder om höjning av detta förslagsanslag med 30 300 kronor. *Universitetskanslern* föreslår höjning av anslaget med 27 300 kronor på sätt framgår av följande sammanställning:

	Nuvarande belopp kronor	Föreslagen ökning kronor
1. Sjukvård m. m., förslagsvis	8 000	—
2. <i>Expenser</i> :		
a) Bränsle, lyse och vatten, förslagsvis	115 000	—
b) Övriga <i>expenser</i>	210 500	3 800
3. Publikationstryck, förslagsvis	500	—
4. Reseersättningar, förslagsvis	500	—
5. Övriga <i>utgifter</i> :		
a) Förbrukningsmateriel för högskolans praktiska verksamhet, förslagsvis	148 000	—
b) Undervisnings- och åskådningsmateriel	34 500	—
c) Högskolans vetenskapliga laboratorier	23 000	3 000
d) Vissa ersättningar, förslagsvis	17 000	20 500
Summa kronor	557 000	27 300

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

Ö v r i g a e x p e n s e r. Av den föreslagna höjningen hänför sig 1 000 kronor till tvätt och 2 800 kronor till städning. För visst städningsarbete m. m. har vidare under avlöningsanslaget begärts inrättande av tre ekonomibiträdestjänster i Cg 5. Belastningen å delposten uppgick under budgetåret 1953/54 till 221 387 kronor.

H ö g s k o l a n s v e t e n s k a p l i g a l a b o r a t o r i e r. Lärarkollegiet begär, under framhävande av att nuvarande anslagsmedel är otillräckliga, en höjning med 6 000 kronor. Kanslern tillstyrker en uppräkningsmed 3 000 kronor.

V i s s a e r s ä t t n i n g a r. Den begärda ökningen sammanhänger med det förut omnämnda förslaget rörande den prekliniska undervisningens ordnande. Delpostens benämning skulle ändras till »Materiel för den prekliniska undervisningen m. m.»

Departementschefen. Med hänsyn till belastningen under budgetåret 1953/54 torde delposten till övriga expenser bära uppräknas med 12 000 kronor. Då jag i övrigt icke ifrågasätter någon ändring beträffande detta anslag, bör detsamma för nästa budgetår höjas med nämnda belopp till 569 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Tandläkarhögskolan i Stockholm: Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 569 000 kronor.

[109] **35. Tandläkarhögskolan i Stockholm: Bokinköp och bokbindning m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	16 000	13 372
1954/55 (statsliggaren s. 552)	16 000	
1955/56 (förslag)	15 000	

Detta reservationsanslag är nyuppfört från och med budgetåret 1953/54.

Under erinran att chefen för ecklesiastikdepartementet i 1953 års statsverksproposition (åttonde huvudtiteln s. 164) förordat ett på tre år uppdelat engångsanslag av 20 000 kronor till bibliotekets upprustning, varav hittills anvisats 14 000 kronor, hemställer *lärarkollegiet vid högskolan*, att för nästa budgetår för ändamålet anvisas ett belopp av 6 000 kronor. För löpande utgifter begär *lärarkollegiet* samtidigt en höjning med 1 000 kronor till 10 000 kronor.

Kanslern räknar för nästa budgetår med oförändrad medelsanvisning av 7 000 kronor till bibliotekets upprustning och 9 000 kronor till bibliotekets löpande utgifter.

Departementschefen. Anslaget torde för nästa budgetår bära minskas med 1 000 kronor till 15 000 kronor. Av sistnämnda belopp bör 6 000 kronor avses för bibliotekets upprustning och 9 000 kronor till bibliotekets löpande utgifter. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Tandläkarhögskolan i Stockholm: Bokinköp och bokbindning m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 kronor.

[110] 36. Tandläkarhögskolan i Stockholm: Nyanskaffning och underhåll av utrustning

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	140 000	156 443
1954/55 (statsliggaren s. 552)	140 000	
1955/56 (förslag)	140 000	

I enlighet med ett av lärarkollegiet vid högskolan framlagt, av universitetskanslern biträtt förslag torde detta reservationsanslag för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tandläkarhögskolan i Stockholm: Nyanskaffning och underhåll av utrustning* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 140 000 kronor.

[111] 37. Tandläkarhögskolan i Malmö: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	2 270 000	2 190 293
1954/55 (statsliggaren s. 552)	2 326 000	
1955/56 (förslag)	2 344 000	

Universitetskanslern hemställer, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med i avrundat tal 164 300 kronor. Denna hemställan grundar sig huvudsakligen på *lärarkollegiets vid tandläkarhögskolan i Malmö* förslag i ämnet. Kanslern framlägger — utöver vissa äskanden, som sammanhänger med frågan om den prekliniska undervisningens ordnande eller är av automatisk natur — följande förslag:

1) inrättande av ytterligare en assistentbefattning vid avdelningen för dental röntgendiagnostik,

2) inrättande av en ekonomibiträdestjänst i Ce 6 för högskolans centrala linneförråd,

3) inrättande av tre ekonomibiträdestjänster i Cg 4 (med lönetillägg å 15 kronor för månad), avsedda för visst städningsarbete m. m.

Departementschefen. Jag anser mig icke kunna tillstyrka inrättande av någon av de av kanslern föreslagna befattningarna.

Anslaget torde för nästa budgetår böra beräknas till 2 344 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 18 000 kronor, vilken helt hänför sig till utgiftsökningar av automatisk natur. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan. Vid fördelningen har hänsyn tagits till de av 1954 års riksdag (höstsessionen) beslutade ändringarna i grundlönerna.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för tandläkarhögskolan i Malmö, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	300 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	638 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 143 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	263 000
Summa kronor	2 344 000

b) till *Tandläkarhögskolan i Malmö*: *Avlöningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 2 344 000 kronor.

[112] 38. Tandläkarhögskolan i Malmö: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	628 500	546 286
1954/55 (statsliggaren s. 555)	608 500	
1955/56 (förslag)	548 500	

Lärarkollegiet vid högskolan begär ökning av detta förslagsanslag med 26 000 kronor. *Universitetskanslern* föreslår minskning av anslaget med 54 000 kronor på sätt framgår av följande sammanställning:

	Nuvarande belopp	Föreslagen ökning el. minskning
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	6 500	—
2. <i>Expenser</i> :		
a) Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	180 000	—70 000
b) Övriga <i>expenser</i>	209 000	—11 000
3. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	500	—
4. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	1 500	—
5. Övriga utgifter:		
a) Förbrukningsmateriel för högskolans praktiska verksamhet, <i>förslagsvis</i>	140 000	—
b) Undervisnings- och åskådningsmateriel	30 000	—
c) Högskolans vetenskapliga laboratorier	23 000	+ 3 000
d) Vissa ersättningar, <i>förslagsvis</i>	18 000	+24 000
Summa kronor	608 500	—54 000

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

Bränsle, lyse och vatten. Belastningen å delposten uppgick under budgetåren 1952/53 och 1953/54 till respektive 108 215 kronor och 110 535 kronor.

Övriga expenser. Under förutsättning av bifall till framställningen om anställande av tre ekonomibiträden för visst städningsarbete m. m. (jfr avlöningsanslaget) skulle denna delpost enligt såväl lärarkollegiets som kanslerns beräkningar kunna minskas med 11 000 kronor. Belastningen å delposten uppgick för budgetåret 1953/54 till 218 945 kronor.

Högskolans vetenskapliga laboratorier. Lärarkollegiet begär en ökning med 5 000 kronor. Kanslern tillstyrker en ökning med 3 000 kronor.

Vissa ersättningar. Kanslern tillstyrker under hänvisning till vad han härutinnan anfört i yttrande över den prekliniska undervisnings ordnande, att denna nu med 18 000 kronor upptagna post utbytes mot en med 42 000 kronor uppförd post till Materiel för den prekliniska undervisningen m. m.

Departementschefen. Med hänsyn till anförda belastningssiffror torde delposten till bränsle, lyse och vatten i enlighet med kanslerns förslag kunna minskas med 70 000 kronor. Då jag icke ansett mig kunna tillstyrka inrättande av de under avlöningsanslaget begärda tre ekonomibiträdestjänsterna för visst städningsarbete m. m., torde någon minskning av delposten till övriga expenser icke böra ifrågakomma, utan densamma bör med hänsyn till belastningen under budgetåret 1953/54 uppräknas med 10 000 kronor. Då jag i övrigt icke ifrågasätter någon ändring beträffande förevarande omkostnadsanslag, torde detsamma för nästa budgetår böra minskas med 60 000 kronor till 548 500 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tandläkarhögskolan i Malmö: Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 548 500 kronor.

[113] **39. Tandläkarhögskolan i Malmö: Bokinköp och bokbindning m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	14 500	16 524
1954/55 (statsliggaren s. 556)	14 500	
1955/56 (förslag)	14 500	

I likhet med föregående år anholder *lärarkollegiet vid högskolan* om en höjning av ifrågavarande reservationsanslag med 10 500 kronor. Av höjningen skulle 8 000 kronor användas för att påbörja en till 40 000 kronor kostnadsberäknad upprustning av högskolans bibliotek, medan 2 500 kronor vore avsedda för löpande utgifter.

Universitetskanslern anser sig icke heller i år kunna tillstyrka någon anslagshöjning.

Departementschefen. Anslaget torde för nästa budgetår bära uppföras med oförändrat belopp, 14 500 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tandläkarhögskolan i Malmö: Bokinköp och bokbindning m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 14 500 kronor.

[114] **40. Tandläkarhögskolan i Malmö: Nyanskaffning och underhåll av utrustning**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	70 000	50 181
1954/55 (statsliggaren s. 556)	70 000	
1955/56 (förslag)	70 000	

Lärarkollegiet har för tillgodoseende av en rad närmare angivna anslagsändamål hemställt om höjning av detta reservationsanslag med i runt tal 120 000 kronor.

Kanslern tillstyrker en uppräknig av anslaget för nästa budgetår med 25 000 kronor, vilket belopp vore avsett som engångsanvisning för uppläggande av ett buffertlager av förbrukningsartiklar.

Departementschefen. Jag anser mig för nästa budgetår icke kunna tillstyrka någon höjning av detta anslag, vilket alltså bör uppföras med oförändrat belopp, 70 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tandläkarhögskolan i Malmö: Nyanskaffning och underhåll av utrustning* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 70 000 kronor.

[115] **41. Tandläkarhögskolorna: Bidrag till elever för anskaffande av instrument**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	220 000	195 198
1954/55 (statsliggaren s. 556)	220 000	
1955/56 (förslag)	220 000	

I skrivelse den 7 november 1953 har *utrustningskommittén för tandläkarhögskolorna* föreslagit ändring i nu gällande ordning för elevernas förseende med instrument under studietiden. För närvarande utgår ur förevarande förslagsanslag till elev vid tandläkarhögskola ett bidrag till anskaffande av undervisningsinstrumenten å 1 200 kronor för elevens hela studietid, med skyldighet för eleven att själv ombesörja och bekosta underhåll och komplettering av instrumenten. Enligt *utrustningskommitténs* förslag skulle staten anskaffa och underhålla instrumenten och anställa särskild personal för

dess skötsel. Fullt genomfört beräknas utrustningskommitténs förslag komma att medföra en årlig besparing av 110 000 kronor i jämförelse med nu gällande förhållanden. Förslagets genomförande förutsätter enligt kommittén bland annat anvisande av ett engångsanslag av 550 000 kronor för instrumentanskaffning m. m. samt anställande av två hantverkare i Ce 12 vid vardera tandläkarhögskolan för instrumentskötseln. Genomföres dessa nämnda åtgärder skulle förevarande anslag för nästa budgetår kunna minskas med 110 000 kronor. Utrustningskommitténs förslag har varit föremål för sedvanlig remissbehandling.

Kanslern har i sitt remissyttrande tillstyrkt utrustningskommitténs förslag med allenast den ändringen, att vid beräkningen av kostnaderna för förslagets genomförande jämväl borde beräknas ett belopp av 100 000 kronor för anskaffning av ett reservlager av instrument.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har kanslern i anslutning till sitt remissyttrande hemställt dels om minskning av förevarande anslag med 110 000 kronor, dels ock om anvisande av ett engångsanslag av 550 000 kronor för instrumentanskaffning m. m.

Departementschefen. Jag är icke för närvarande beredd att förorda någon ändring i gällande ordning för elevernas förseende med instrument under studietiden. Det av utrustningskommittén framlagda förslaget, vilket för sitt genomförande kräver en avsevärd medelsanvisning av engångsnatur, synes mig nämligen vara av den art, att det bör göras till föremål för ytterligare överväganden inom ecklesiastikdepartementet. Förevarande anslag torde därför för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 220 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tandläkarhögskolorna: Bidrag till elever för anskaffande av instrument* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 220 000 kronor.

[116] 42. Tandläkarhögskolorna: Bidrag till driften av amanuenskliniker

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	150 000	195 772
1954/55 (statsliggaren s. 556)	150 000	
1955/56 (förslag)	150 000	

Anslag för ifrågavarande ändamål har uppförts å riksstaten från och med budgetåret 1949/50. Beträffande tillkomsten av amanuensklinikerna och syftet med desamma torde få hänvisas till i propositionen 1949: 92 lämnad redogörelse. Utgifterna vid klinikerna bestrides från högskolornas inkomster av patientavgifter och, i den mån dessa icke förslår, från förevarande förslagsanslag. I enlighet med lärarkollegiernas, av kanslern biträdade förslag torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med oför-

ändrat belopp, 150 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tandläkarhögskolorna: Bidrag till driften av amanuenskliniker* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 150 000 kronor.

[117] 43. Anordnande av utbildning för tandtekniker och tandsköterskor

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	175 000	151 756
1954/55 (statsliggaren s. 557)	165 000	
1955/56 (förslag)	165 000	

Detta förslagsanslag avser främst driftkostnaderna för tandtekniker- och tandsköterskeskolorna i Göteborg, vilka enligt avtal mellan staten och Göteborgs stad såsom en övergångsanordning upprättats av staden.

Göteborgs sjukhusdirektion har överlämnat förslag till stat för ifrågasvarande skolor för nästa budgetår.

I fråga om *tandteknikerskolan* räknas med en minskning med i avrundat tal 500 kronor, beroende på bortfall av engångsanvisning under expensposten.

Beträffande *tandsköterskeskolan* begäres anvisande av ett engångsbelopp å 17 500 kronor för anordnande av ett arbetsrum för praktiska demonstrationer.

Byggnadsstyrelsen har inte haft någon erinran mot ändringsarbetena vid tandsköterskeskolan eller de beräknade kostnaderna för dessa. Kostnaderna borde dock, i likhet med vad som från och med innevarande budgetår gällde för hyreskostnaden för skolornas lokaler, bestridas från den under byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond upptagna posten till Hyror och arrendeutgifter för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden.

Medicinalstyrelsen beräknar oförändrat belopp, 5 000 kronor, till bestridande av kostnaderna för sådana inspektioner av auktoriserade arbetsplatser för utbildning av tandtekniker och tandsköterskor, som icke komme att ombesörjas av styrelsen inom folktandvårdens ram.

Departementschefen. Med hänsyn till vad byggnadsstyrelsen anfört torde kostnaderna för anordnande av ett arbetsrum för praktiska demonstrationer vid tandsköterskeskolan icke böra bestridas från förevarande anslag utan från vederbörlig anslagspost i staten för allmänna fastighetsfonden. I övrigt har jag ingen väsentlig erinran mot sjukhusdirektionens beräkningar rörande driftkostnaderna. Det bör liksom hittills få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa avlönings- och omkostnadsstater för skolorna.

Till inspektion av vissa auktoriserade arbetsplatser för tandtekniker och tandsköterskor beräknar jag i enlighet med medicinalstyrelsens förslag oförändrat belopp, 5 000 kronor.

I fråga om grunderna för anslagets disposition i övrigt (jfr 1952 års åttonde huvudtitel, s. 157 f.) ifrågasätter jag icke någon ändring.

Då jag icke anser mig böra för nästa budgetår föreslå någon ändring av det nuvarande anslagsbeloppet, 165 000 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av utbildning för tandtekniker och tandsköterskor* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 165 000 kronor.

[118] **44. Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt överläkare vid vissa epidemisjukhus för klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 20 100 kronor. Bestämmelser om anslagets disposition återfinnes å s. 558 f. i statsliggaren. Enligt dessa bestämmelser står till förfogande av karolinska mediko-kirurgiska institutet 10 600 kronor för undervisning vid epidemisjukhuset i Stockholm, till förfogande av universitetet i Göteborg 2 900 kronor för undervisning vid epidemisjukhuset i Göteborg, till förfogande av universitetet i Lund 2 200 kronor för undervisning vid epidemisjukhuset i Malmö och 2 200 kronor för undervisning vid epidemisjukhuset i Lund samt till förfogande av universitetet i Uppsala 2 200 kronor för undervisning vid epidemisjukhuset i Uppsala.

Det större konsistoriet i Uppsala har anhållit, att arvodet åt lärare i epidemiologi måtte höjas till 4 400 kronor. Konsistoriet har därjämte gjort framställning om medel till avlönande av en klinisk amanuens och ett kanslibiträde med halvtidstjänstgöring vid epidemisjukhuset i Uppsala.

Universitetskanslern förklarar, att han icke är beredd att tillstyrka föreliggande förslag om personalutökning i Uppsala tidigare än som motiveras av ifrågavarande undervisnings anordnande enligt den i propositionen 1954: 212 angående reformering av läkarutbildningen föreslagna studieordningen. I fråga om framställningen i övrigt anför kanslern följande.

Då arvodet per tjänstgörande medicine kandidat vid epidemisjukhuset i Uppsala betydligt understiger motsvarande arvode i Stockholm, Göteborg och Lund och då omläggningen av undervisningen i epidemiologi enligt det i propositionen 1954: 212 framlagda förslaget icke kommer att genomföras förr än från och med budgetåret 1958/59, finner jag det väl motiverat, att det till universitetets i Uppsala förfogande stående beloppet höjes med 800 kronor till 3 000 kronor.

Departementschefen. Jag biträder kanslerns förslag. Anslaget bör därför ökas med 800 kronor till 20 900 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt överläkare vid vissa epidemisjukhus för klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater* för budgetåret 1955/56 anvisa ett anslag av 20 900 kronor.

[119] **45. Gemensamma universitetsändamål: Kurser i krigskirurgi m. m.** Detta anslag är nu uppfört med 7 500 kronor.

Medicinska fakulteten i Uppsala och det större konsistoriet därstädes har för egen del hemställt om en anslagsökning med 1 540 kronor.

Universitetskanslern förordar oförändrat anslag.

Departementschefen. Jag biträder kanslerns förslag om oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Kurser i krigskirurgi m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett anslag av 7 500 kronor.

[120] **46. Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	15 000	43 856
1951/52	30 000	59 679
1952/53	40 000	40 005
1953/54	60 000	46 557
1954/55 (statsliggaren s. 559 f.)	50 000	
1955/56 (förslag)	50 000	

Från detta förslagsanslag utgår nu ersättning åt vissa opponenter vid disputationer vid universiteten, karolinska mediko-kirurgiska institutet, Stockholms högskola samt tandläkarhögskolorna i Stockholm och Malmö. Såsom framgår av s. 560 i statsliggaren utgår ersättning för fullgjort opponentuppdrag till annan än innehavare av eller vikarie å befattning som professor, laborator (motsvarande) eller docent vid det egna lärosätet med arvode, uppgående till lägst 300 och högst 500 kronor, samt, i förekommande fall, med resekostnadsersättning och traktamente. Dock må ersättning för själva opponentuppdraget icke utgå till sådan befattningshavare, som på grund av uppdraget i vederbörlig ordning erhållit nedsättning i sin undervisningsskyldighet. Arvodet bestämmes till beloppet av kanslern för rikets universitet efter framställning från vederbörande akademiska myndigheter.

Universitetskanslern har i skrivelse den 18 maj 1954 hemställt, att opponentarvode i viss utsträckning måtte få utbytas mot ersättning för mistade löneförmåner. Befattningshavare i statens tjänst eller vid Stockholms högskola, vilken enligt nu gällande bestämmelser vore berättigad att för fullgörande av opponentuppdrag erhålla arvode eller nedsättning i sin undervisning, skulle sålunda i stället kunna erhålla ersättning för mistade avlöningsförmåner, därest kanslern med hänsyn till omfattningen av uppdra-

get eller andra omständigheter funne ett framträdande behov av viss tids tjänstledighet för uppdragets fullgörande föreligga. Ersättning för mistade löneförmåner skulle utgå med belopp, motsvarande det avdrag å avlöningen, som opponenter enligt gällande avlöningsbestämmelser under tjänstledighet för opponeruppdragets fullgörande måst vidkännas. Sådan ersättning skulle dock ej få utgå för längre tid än 21 dagar. Såsom motivering för denna sin hemställan har kanslern anfört följande.

Tid efter annan förekommer att för fullgörande av opponeruppdrag erfordras vidlyftigare förberedelsearbeten, som av skilda anledningar — litteraturstudier av större omfång, arkivstudier m. m. ävensom respondentens och dennes egna opponenter förarbeten för disputationsakten — icke kunna utföras i opponenterens hemort eller på grund av sitt omfång vid sidan av den dagliga gärningen. För opponenter som är befattningshavare i statens tjänst återstår då endast att, därest han åtager sig uppdraget, utverka åt sig tjänstledighet med C-avdrag. Opponentersättningen, som med hänsyn till nuvarande penningvärde måste anses vara tämligen snävt tillmätt, synes icke vara avsedd att även utgöra gottgörelse för andra än smärre, med uppdraget förenade utgifter. Inkomstminskningen vid tjänstledighet jämte kostnader för vistelse å disputationsorten under viss tid före disputationsakt är emellertid av sådan storleksordning, att opponenter i de flesta fall torde nödgas avböja ett uppdrag, för vilket vederbörande akademiska myndighet funnit honom besitta särskilda kvalifikationer. En utveckling i denna riktning är uppenbarligen till skada för den fortsatta förbindelsen mellan lärosätet och forskare som lämnat den akademiska banan men ändå är verksam i sin vetenskap.

Vidare har kanslern i skrivelse den 6 oktober 1954 avstyrkt bifall till en av lärarkollegiet vid karolinska institutet framställd begäran, att medel måtte beräknas under förevarande anslag till resekostnadsersättning och traktamente åt utanför institutet stående personer, som tillkallas för att som ledamot av betygsnämnd deltaga i bedömningen av disputationsprov. Härjämte har kanslern förordat oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår.

Styrelsen för farmaceutiska institutet har föreslagit, att från ifrågakörande anslag jämväl skall utgå ersättning åt vissa opponenter vid farmaceutiska institutet. Styrelsen har därvid framhållit, att institutet numera erhållit rätt att anordna disputation för vinnande av farmacie doktorsgrad.

Departementschefen. Jag tillstyrker, att opponenteravvode må på sätt kanslern föreslagit och under av honom angivna förutsättningar utbytas mot ersättning för mistade avlöningsförmåner. Medel till ersättning åt vissa opponenter vid farmaceutiska institutet bör jämväl beräknas under förevarande anslag. Vad jag nu förordat torde föranleda en viss utgiftsökning under anslaget. Med hänsyn till medelsåtgången under det sistförflutna budgetåret torde anslaget likväl kunna uppföras med oförändrat belopp. Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmel-

ser angående anslagets disposition. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

[121] 47. Gemensamma universitetsändamål: Naturastipendier åt studerande vid universiteten m. fl. läroanstalter

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	345 000	368 921
1952/53	658 200	570 571
1953/54	1 005 000	903 335
1954/55 (statsliggaren s. 560)	1 962 000	
1955/56 (förslag)	2 780 000	

Det statliga naturastipendiesystemet infördes budgetåret 1939/40 för studerande vid universiteten och karolinska institutet. Från och med budgetåret 1944/45 öppnades möjligheter till naturastipendier även för studerande vid de enskilda högskolorna i Stockholm och Göteborg. Vid 1950 års riksdag fattades på grundval av studentsociala utredningens förslag (SOU 1948: 42) principbeslut om riktlinjer för den framtida utformningen av de studentsociala stödåtgärderna, innebärande i fråga om det direkta stödet att detta inriktas på ett utbyggande av statsstipendier och studielån i kombination. Av statsfinansiella skäl begränsades emellertid tills vidare den fortsatta utbyggnaden av naturastipendiesystemet till en vidgning av kretsen av stipendieberättigade med studerande vid medicinska högskolan i Göteborg.

Genom beslut av 1953 års riksdag utvidgades naturastipendieringen till att omfatta samtliga akademiska utbildningsanstalter under åttonde och tionde huvudtitlarna. Vidare ökades stipendietidens längd per läsår från högst åtta till högst nio månader.

Genom beslut av 1954 års riksdag (prop. 1: VIII ht p. 115, SU 8 p. 113, Rskr 8) höjdes anslagsmedlen till naturastipendier från 940 000 kronor till 1 874 000 kronor. Därmed åsyftades att möjliggöra en sänkning av kravet på studiebegåvning, uttryckt i viss betygsnivå, från AB+ till AB som medelbetyg i studentexamen, varigenom stipendiatunderlaget beräknades kunna breddas från något mindre än 4 procent till ungefär 12 procent av totalantalet abiturienter.

Gällande bestämmelser rörande naturastipendieringen — reglementet 1953: 366 (ändr. 1954: 419) för utdelning av statsstipendier vid universiteten m. fl. läroanstalter — är i huvudsak av följande innehåll.

Naturastipendium utgår i form av fri bostad och kost (s. k. helt stipendium) eller i form av fri bostad eller fri kost (s. k. delstipendium). Stipendierna må tilldelas *obemedlade studerande med utpräglad studiebegåvning* vid universiteten i Uppsala, Lund och Göteborg, karolinska institutet, Stockholms högskola, tekniska högskolan i Stockholm, Chalmers tekniska högskola, handelshögskolorna i Stockholm och Göteborg, tandläkarhögskolorna i Stockholm och Malmö, farmaceutiska institutet (apotekarlinjen), gymnastiska centralinstitutet (gymnastiklärarlinjen), socialinstitutet i

Stockholm och Göteborg samt sydsvenska socialinstitutet. Naturastipendium får ej innehas under längre sammanlagd tid än tre läsår vid universitetet och karolinska institutet samt Stockholms högskola, två och ett halvt läsår vid tandläkarhögskolorna, två läsår vid tekniska högskolorna, ett och ett halvt läsår vid handelshögskolorna och farmaceutiska institutet, ett läsår vid gymnastiska centralinstitutet samt två terminer vid socialinstitutet. Denna maximitid för innehav av stipendium må begränsas, om så erfordras för att antalet ledigblivna stipendier skall kunna hållas i möjligaste mån konstant från ett år till ett annat. I regel bör stipendium beviljas under den tidigare delen av studietiden. Som nämnts får stipendieförmånerna åtnjutas under högst nio månader av läsåret. Stipendierna utdelas av statsstipendienämnderna i Uppsala, Lund, Stockholm och Göteborg.

Av innevarande budgetårs anslag å 1 962 000 kronor har beräknats 1 874 000 kronor till naturastipendier, 9 700 kronor till bokstipendier, 64 000 kronor till statsstipendienämndernas förvaltningskostnader och 14 300 kronor till Kungl. Maj:ts disposition.

Garantilånenämnden föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 1 153 000 kronor till 3 115 000 kronor. Därvid beräknar nämnden en ökning av anslagsmedlen till naturastipendier med 1 147 000 kronor till 3 021 000 kronor samt en höjning av anslagsmedlen till Kungl. Maj:ts disposition med 6 000 kronor. Sistnämnda belopp avses av nämnden till förstärkning av anslagsmedlen till statsstipendienämndernas förvaltningskostnader, men enär nämnden icke i förevarande sammanhang är beredd att framlägga förslag rörande fördelningen för nästa budgetår av anslagsmedlen till förvaltningskostnader, bör beloppet tills vidare inräknas i de anslagsmedel, som skall stå till Kungl. Maj:ts disposition.

Beträffande naturastipendierna lämnar garantilånenämnden bland annat följande uppgifter.

För innevarande läsår inkom sammanlagt 1 804 stipendieansökningar, varav 409 gällde fortsatt stipendium. Statsstipendienämnderna utdelade för läsåret 1954/55 sammanlagt 880 hela stipendier och 66 delstipendier, i värde motsvarande totalt 920 hela stipendier, varav 372 fortsatta och 548 nya stipendier. Antalet nya stipendier för innevarande läsår motsvarar drygt 12,9 procent av antalet nyinskrivna studerande. För budgetåret 1955/56 har statsstipendienämnden äskat sammanlagt 3 120 000 kronor, varav till 693 fortsatta stipendier 1 473 000 kronor och till 772 nya stipendier 1 647 000 kronor. Nämnderna har därvid utgått från att alla därtill berättigade stipendiater skall erhålla fortsatt stipendium. Beräkningen av det erforderliga antalet nya stipendier för nästa budgetår har nämnderna baserat på det antal sökande till dylika stipendier för innevarande budgetår, som uppfyllde de vid 1954 års riksdag antagna kompetensvillkoren. Antalet har höjts med hänsyn till den ökade ansökningsfrekvens, som förutses på grund av ökad elevtillströmning och ökad kännedom om stipendiemöjligheterna.

Garantilånenämnden beräknar i likhet med statsstipendienämnderna ett belopp av 1 473 000 kronor till 693 fortsatta stipendier. Den möjlighet till

inskränkning i rätten till fortsatt stipendium, vilken reglementet medger, anser nämnden icke nu böra komma i fråga i betraktande av att tillströmningen av kvalificerade sökande till stipendium för innevarande budgetår blev större än förutsett, och nuvarande stipendiater följaktligen har större meriter än som förutsågs i motiveringen till 1954 års riksdagsbeslut.

Till *nya* stipendier beräknar nämnden med de riktlinjer för kompetensbedömningen, som angivits vid 1954 års riksdag, ett belopp av 1 548 000 kronor, avseende 726 nya stipendier. Detta medför, framhåller nämnden, stipendiemöjlighet för 16,3 procent av det uppskattade antalet nyinskrivna studerande nästa läsår. Sistnämnda belopp betraktar nämnden uttryckligen såsom det minimianslag, som fordras för att realisera 1954 års riksdagsbeslut om stipendieringen. Nämnden erinrar om att det antagna målet för naturastipendieringens utbyggnad syftar till en omfattning, som medger stipendiemöjligheter för 26 procent av de nyinskrivna.

Sveriges förenade studentkårer (SFS) hemställer i skrivelse till Kungl. Maj:t den 30 september 1954, att anslagsmedlen till naturastipendier måtte i enlighet med studentsociala utredningens förslag anpassas så, att stipendier kan tilldelas »de mindre bemedlade studenter, som styrkt sin studielämplighet», samt att fördenskuU nämnda anslagsmedel för nästa budgetår höjes med 3 450 000 kronor till 5 324 000 kronor. Under antagande, att naturastipendier bör stå till förfogande för 26 procent av samtliga nyinskrivna, beräknar SFS det erforderliga antalet stipendier till 2 402. Mot bakgrunden av vissa från 1952 års studentstatistiska undersökning m. m. hämtade uppgifter rörande studiekostnader och skuldsättning anför SFS bland annat följande.

SFS måste med bestämdhet hävda att en utbyggnad av det statliga stipendiesystemet måste ge möjlighet till en uppmjukning av *båda* de behörighetskrav, vars nödtvunget rigorösa tillämpning hittills gjort statsstipendierna till ett privilegium för det fåtal studenter som kunnat uppvisa den sällsynta kombinationen av exceptionell studiebegåvning och fullständig medellöshet. Det måste vara samhällets uppgift att söka undanröja de bestående ekonomiska och geografiska utbildningshindren och därigenom ge studiebegåvad ungdom ur alla samhällsskikt lika möjligheter att både påbörja och genomföra akademiska studier. För att nå detta syfte och bidra till en vidgad och mera demokratisk rekrytering till de akademiska studiebanorna måste de statliga stipendieanslagen enligt SFS:s bestämda uppfattning vara så avpassade att stipendieförmånerna kan nå det breda skiktet av i yrkesvalet tveksamma ungdomar med fullgod om ock ej lysande studiebegåvning. Härfor erfordras att behörighetskraven uppmjukas så, att stipendium kan tilldelas de mindre bemedlade studenter som styrkt sin studiebegåvning.

Det är uppenbart att en anslagshöjning, som skulle möjliggöra en utbyggnad av stipendiesystemet utöver vad som uppnåts genom 1954 års riksdagsbeslut, måste bli av relativt kostnadskrävande art. Redan garanti-lånenämndens i dess petitum framlagda anslagsäskande innebär en bety-

dande uppräknig av ifrågavarande anslag. SFS måste emellertid understryka att den av garantilånenämnden ifrågasatta anslagshöjningen är av rent automatisk natur och icke skulle ge utrymme för någon som helst ytterligare uppmjukning av behörighetskraven.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 28 oktober 1954 förklarar *socialinstitutionens elevkårers organisation* sig bland annat instämma i SFS:s yrkanden om ökade anslagsmedel till stipendier.

Departementschefen. Såsom framgår av de inledningsvis angivna siffrorna har förevarande anslag för de senaste budgetåren undergått mycket kraftiga höjningar. Dessa höjningar markerar två viktiga etapper i utvecklingen av det statliga naturastipendiesystemet. Genom beslut vid 1953 års riksdag utsträcktes stipendieringen till att omfatta samtliga akademiska utbildningsanstalter inom åttonde och tionde huvudtitlarnas områden. Därmed erhöles den redan från början åsyftade yttre ramen för stipendieringen. Vid 1954 års riksdag beslöts en sådan höjning av anslagsmedlen till naturastipendier, att en icke oväsentlig lättnad i de restriktiva behörighetsvillkoren beträffande studiebegåvning kunde genomföras. Medan sålunda för läsåret 1953/54 anslagsmedlen endast räckte till att ge dem stipendium, som — utom att vara obemedlade — hade minst AB+ i medelbetyg i studentexamen, uppsattes såsom mål vid anslagsavvägningen för budgetåret 1954/55, att de obemedlade nyinskrivna, som hade ett genomsnittsbetyg av AB, skulle kunna få stipendium. Det beräknades därvid, att stipendiatunderlaget skulle kunna breddas från något mindre än 4 procent till ungefär 12 procent av totalantalet abiturienter. Såsom framgår av de av garantilånenämnden nu lämnade uppgifterna har för innevarande läsår kunnat utdelas 548 nya stipendier, en stipendiering som omfattar i det närmaste 13 procent av totalantalet nyinskrivna.

För nästa budgetår föreslår garantilånenämnden en höjning av anslagsmedlen till naturastipendier med 1 147 000 kronor till 3 021 000 kronor. Nämnden räknar därvid i första hand med 1 473 000 kronor till fortsatta stipendier, varigenom någon inskränkning i rätten till fortsatt stipendium icke skulle behöva ske. Vidare beräknar nämnden ett belopp av 1 548 000 kronor till 726 nya stipendier. Därmed skulle stipendieringen kunna utsträckas till att omfatta drygt 16 procent av det beräknade antalet nyinskrivna för nästa läsår.

SFS går i sina anslagsäskanden betydligt längre. I anslutning till student-sociala utredningens förslag förordar SFS sålunda, att anslagsmedlen till naturastipendier avväges så, att stipendier kan tilldelas de obemedlade och mindre bemedlade studenter, som styrkt sin studielämplighet. Med en dylik lättnad även i fråga om behörighetsvillkoret beträffande ekonomisk ställning skulle enligt gjorda beräkningar stipendier erfordras för 26 procent av de nyinskrivna. Ett genomförande för nästa budgetår av SFS:s för-

slag skulle kräva en höjning av anslagsmedlen till naturastipendier med inte mindre än 3 450 000 kronor.

Den av SFS föreslagna utgångspunkten för anslagsavvägningen överensstämmer helt med de vid 1950 års riksdag beslutade riktlinjerna för den framtida utformningen av det direkta statliga stödet till universitets- och högskolestuderande och de studerande vid socialinstitut. I vilken takt denna målsättning skall kunna realiseras är emellertid självfallet beroende av den ekonomiska insats från statens sida, som vid budgetavvägningen anses kunna göras på denna anslagspunkt. För nästa budgetår kan endast tillgodoses den automatiska ökning av medelsbehovet, som följer av den vid 1954 års riksdag beslutade lättningen i behörighetskravet beträffande studiebegåvning. Enär stipendietiden för de flesta kategorierna av stipendiater utgör mer än ett läsår, kräves nämligen en väsentlig anslagsförstärkning för att behovet av nya stipendier skall kunna tillgodoses i samma mån som för innevarande läsår utan att därför någon inskränkning i rätten till fortsatt stipendium skall behöva göras. Någon dylik inskränkning bör enligt min mening i princip icke ske. Vad gäller antalet nya stipendier har garantilänenämnden beräknat detta till 726. Nämnden har därvid utgått från att betydligt flera än de, som för innevarande läsår erhållit nya stipendier, var berättigade därtill enligt den vid 1954 års riksdag beslutade behörighetsnormen, varjämte nämnden tagit hänsyn till en beräknad ökning av antalet nyinskrivna nästa läsår. För egen del anser jag mig böra förordna en sådan förstärkning av anslagsmedlen till naturastipendier, att antalet nya stipendier, som för innevarande läsår uppgår till 548, nästa läsår kan ökas till omkring 600. Därigenom torde relationen mellan antalet nyinskrivna och antalet nya stipendier kunna hållas åtminstone oförändrad i jämförelse med innevarande läsår. I anslutning till vad jag sålunda förordat, tillstyrker jag för nästa budgetår en höjning av ifrågavarande anslagsmedel med 816 000 kronor till 2 690 000 kronor. Detta innebär en ökning av medelsanvisningen med i det närmaste 45 procent. Någon höjning därutöver av anslagsmedlen till naturastipendier anser jag mig icke kunna förordna.

Anslagsmedlen till statsstipendienämndernas förvaltningskostnader har för innevarande budgetår uppräknats med 23 000 kronor. För nästa budgetår finner jag mig böra förordna en ytterligare ökning med 2 000 kronor.

Vid bifall till vad jag nu förordat torde hela anslaget för nästa budgetår böra uppföras med 2 780 000 kronor, vilket innebär en höjning med 818 000 kronor. Det torde liksom hittills få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av garantilänenämnden besluta om de olika anslagsmedlens fördelning samt meddela i övrigt erforderliga föreskrifter rörande anslagets disposition.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Gemensamma universitetsändamål: Naturastipendier åt studerande vid universiteten m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 2 780 000 kronor.

[122] **48. Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	340 000	589 749
1952/53	450 000	546 675
1953/54	600 000	531 741
1954/55 (statsliggaren s. 561)	600 000	
1955/56 (förslag)	550 000	

Universitetskanslern föreslår oförändrat anslag.

Styrelsen för farmaceutiska institutet anhåller, att bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar, som utgivits vid farmaceutiska institutet, måtte få utgå från ifrågavarande anslag, då institutet numera erhållit rätt att anordna disputation för vinnande av farmacie doktorsgrad.

Departementschefen. Ur förevarande anslag bör bidrag utgå jämväl till tryckning av doktorsavhandlingar, som utgivits vid farmaceutiska institutet ävensom — i enlighet med i annat sammanhang gjord framställning — vid handelshögskolorna. Anslaget torde likväl med hänsyn till medelsåtgången under det sistförflutna budgetåret kunna sänkas med 50 000 kronor till 550 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 550 000 kronor.

[123] **49. Gemensamma universitetsändamål: Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier.** Detta reservationsanslag är nu uppfört med 1 671 000 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren s. 561 ff.

De större konsistorierna i Uppsala och Lund samt *lärarkollegierna vid karolinska institutet* och *tandläkarhögskolan i Malmö* har gjort framställningar om utökning av antalet stipendier.

Universitetskanslern anser en ökning av antalet licentiand- och doktorandstipendier synnerligen önskvärd men håller före, att ökningen icke bör begränsas allenast till de lärosäten, varifrån framställningar nu föreligger, utan även bör omfatta universitetet i Göteborg och Stockholms högskola. Kanslern förordar därför inrättandet av följande nya licentiand-

och doktorandstipendier, nämligen vid vartdera av universiteten i Uppsala och Lund ett av vartdera slaget vid teologiska fakulteten (nu 6 av vartdera slaget), ett doktorandstipendium vid medicinska fakulteten (nu 9), fem av vartdera slaget vid humanistiska sektionen (nu 29 av vartdera slaget) och två av vartdera slaget vid matematisk-naturvetenskapliga sektionen (nu 10 av vartdera slaget), vid universitetet i Göteborg två doktorandstipendier vid medicinska fakulteten (nu 8), vid Stockholms högskola fem av vartdera slaget vid humanistiska avdelningen (nu 29 av vartdera slaget) och två av vartdera slaget vid matematisk-naturvetenskapliga avdelningen (nu 10 av vartdera slaget) samt vid tandläkarhögskolan i Malmö ett stipendium (nu 2). Ett realiserande av kanslerns förslag medför en merutgift under nu förevarande anslag av sammanlagt 234 000 kronor.

Departementschefen. Föreliggande förslag om utökning av antalet stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier anser jag mig endast så till vida kunna biträda som jag tillstyrker, att antalet doktorandstipendier vid medicinska fakulteten i Göteborg ökas med ett till nio och antalet stipendier vid tandläkarhögskolan i Malmö med ett till tre. Vid bifall härtil bör anslaget höjas med 9 000 kronor till 1 680 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 1 680 000 kronor.

[124] 50. Gemensamma universitetsändamål: Resestipendier åt ordinarie lärare m. fl.

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	85 000	79 625
1954/55 (statsliggaren s. 564 f.)	75 000	
1955/56 (förslag)	65 000	

Detta reservationsanslag är avsett att tillgodose behovet av resestipendier åt ordinarie lärare m. fl. vid universiteten, karolinska mediko-kirurgiska institutet, Stockholms högskola samt tandläkarhögskolorna i Stockholm och Malmö. Såsom framgår av s. 564 i statsliggaren disponeras 52 950 kronor av anslaget till resestipendier åt ordinarie lärare m. fl. vid nämnda läroanstalter, medan 22 050 kronor står till förfogande för resestipendier åt obefordrade vetenskapsidkare vid samma anstalter.

Lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm har hos universitetskanslern anhållit, att denne måtte *dels* föranstalta om översyn av gällande bestämmelser rörande resestipendier åt ordinarie lärare m. fl. vid universiteten i Uppsala, Lund och Göteborg, karolinska institutet, Stockholms högskola samt tandläkarhögskolorna i Stockholm och Malmö, främst med av-

seende å stipendiebeloppen, *dels* ock framlägga förslag till den ökning av anslaget, vartill omständigheterna kunde giva anledning.

Universitetskanslern anför för sin del följande.

I brev den 4 juni 1954 angående vissa anslag för budgetåret 1954/55 till universiteten m. fl. läroanstalter har Kungl. Majt: meddelat ändrade bestämmelser för ifrågavarande resestipendier. Härmed synes lärarkollegiets vid tandläkarhögskolan i Stockholm anhållan redan ha blivit tillgodosedd.

I statsverkspropositionen år 1954 föreslog föredragande departementschefen (åttonde huvudtiteln, Bil. 10: s. 186), med hänsyn till förefintlig reservation å förevarande anslag vid utgången av budgetåret 1952/53, en sänkning av detsamma med 10 000 kronor till 75 000 kronor, vilket förslag bifölls av riksdagen. Med hänsyn till storleken av anslagsbelastningen under budgetåret 1953/54 förordar jag, att förevarande anslag ånyo måtte upptagas med ett belopp av 85 000 kronor.

Styrelsen för farmaceutiska institutet har hemställt, att jämväl ordinarie lärare m. fl. vid institutet måtte erhålla rätt till stipendier ur förevarande anslag. Såsom motivering härför framhålles vikten av att kontakten mellan institutets lärare och utländska vetenskapsmän befästes och förstärktes.

Departementschefen. I likhet med styrelsen för farmaceutiska institutet anser jag, att här ifrågavarande resestipendier skall kunna tilldelas även ordinarie lärare m. fl. vid detta institut. Jag tillstyrker därför styrelsens framställning därom. En viss utgiftsökning under förevarande anslag torde föranledas härav. Med hänsyn till förefintliga reservationer å anslaget anser jag mig likväl böra förorda, att detsamma sänkes med 10 000 kronor till 65 000 kronor. Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av kanslern meddela erforderliga bestämmelser angående anslagets disposition. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Resestipendier åt ordinarie lärare m. fl. för budgetåret 1955/56* anvisa ett reservationsanslag av 65 000 kronor.

[125] 51. *Gemensamma universitetsändamål: Gästföreläsningar*

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	65 000	60 688
1954/55 (statsliggaren s. 565)	65 000	
1955/56 (förslag)	65 000	

Från detta reservationsanslag bestrides kostnader för arvoden och, i förekommande fall, resor och traktamenten åt särskilt inbjudna svenska eller utländska gästföreläsare vid universiteten, karolinska mediko-kirurgiska institutet, Stockholms högskola samt tandläkarhögskolorna i Stockholm och Malmö.

Lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm har ånyo anhållit, att högskolans andel i anslaget måtte höjas från 2 000 till 2 500 kronor.

Universitetskanslern förordar oförändrat anslag för nästa budgetår och anför därvid följande.

Liksom i fjol är jag icke beredd att tillstyrka en höjning av anslaget, då enligt den nuvarande fördelningen av detsamma till kanslerns disposition står ett belopp av för närvarande 5 000 kronor, varur efter framställning av vederbörande akademiska myndigheter medel kunna anvisas till förstärkning av de belopp, som ställts till de olika lärosätenas förfogande. Där emot finner jag, att en justering inom ramen av anslagsbeloppet bör företagas på så sätt, att det till medicinska fakultetens vid universitetet i Göteborg förfogande stående beloppet höjes med 1 000 kronor till 4 000 kronor, under det att det till min disposition stående beloppet minskas med motsvarande belopp.

Styrelsen för farmaceutiska institutet har gjort framställning om att särskilda medel måtte anvisas för tillgodoseende av institutets behov av gästföreläsare och hemställt, att 2 000 kronor måtte anvisas för ändamålet under nu förevarande anslag. Till stöd härför har åberopats angelägenheten av att kontakten mellan institutets lärare och utländska vetenskapsmän befästes och förstärktes.

Departementschefen. I likhet med styrelsen för farmaceutiska institutet anser jag, att detta institut bör beredas möjlighet att erhålla gästföreläsare enligt samma grunder, som gäller för universiteten m. fl. akademiska läroanstalter. Jag tillstyrker därför styrelsens framställning härom. De för institutets vidkommande i anledning därav erforderliga medlen torde emellertid med hänsyn till anslagsbelastningen under sistförflutna budgetår och förefintliga reservationer å anslaget kunna utgå inom det nuvarande anslagets ram. Anslaget bör alltså upptagas med oförändrat belopp. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av kanslern besluta om anslagets disposition. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Gästföreläsningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 65 000 kronor.

[126] **52. Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till främjande av medicinsk forskning vid universiteten m. fl. läroanstalter.** Detta reservationsanslag är nu uppfört med 640 000 kronor och disponeras på sätt framgår av s. 567 i statsliggaren.

Medicinska fakulteten i Lund och *det större konsistoriet därstädes* begär för egen del en anslagshöjning med 69 000 kronor till 180 000 kronor.

Lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Malmö hemställer, att högskolans andel i anslaget ökas från 39 000 till 50 000 kronor.

Universitetskanslern tillstyrker för sin del en anslagsökning med 23 000 kronor och erinrar därvid om att han i petita för innevarande budgetår uttalat bland annat följande.

I princip anser jag, att den medicinska högskolan (blivande medicinska fakulteten) i Göteborg och tandläkarhögskolan i Malmö bör i huvudsak likställas med respektive de medicinska fakulteterna och tandläkarhögskolan i Stockholm. På grund av rådande statsfinansiella läge anser jag emellertid, att höjningen av de andelar i förevarande anslag, som nu tillkommer medicinska högskolan i Göteborg och tandläkarhögskolan i Malmö, bör ske successivt under de två närmaste budgetåren.

Härefter anför kanslern följande.

För innevarande budgetår har anslagsposterna till universitetet i Göteborg och tandläkarhögskolan i Malmö höjts med respektive 19 000 kronor och 5 000 kronor. Med utsträckande över tre budgetår av den successiva förstärkningen av ifrågavarande två anslagsposter förordar jag för budgetåret 1955/56 en uppräknig av dessa anslagsposter med respektive 17 000 kronor och 6 000 kronor.

Styrelsen för farmaceutiska institutet äskar för institutets vidkommande en anslagsökning med 8 500 kronor till 35 000 kronor.

Styrelsen för veterinärhögskolan anhåller, att högskolans andel i anslaget höjes från 63 000 kronor till 90 000 kronor.

Departementschefen. Jag anser mig endast böra tillstyrka, att anslaget i enlighet med kanslerns förslag ökas med 23 000 kronor till 663 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till främjande av medicinsk forskning vid universitetet m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 663 000 kronor.

[127] **53. Gemensamma universitetsändamål: Klinisk forskning.** *Statens medicinska forskningsråd* hemställer i sina anslagsäskanden för nästa budgetår bland annat om inrättande av fem forskardocentbefattningar för klinisk forskning samt om särskild medelsanvisning för detta ändamål. Därvid erinrar rådet till en början om att rådet i sina anslagsäskanden för innevarande budgetår i frågan anfört följande.

Rådet har under sitt arbete uppmärksammat ett behov, som det nu framstår som en nödvändighet att fylla, nämligen behovet att kunna för en längre, sammanhängande tidsperiod tillförsäkra en forskare ett personligt understöd av rimlig storlek för hans uppehälle. Med den nuvarande utformningen av rådets arbetssätt är detta icke möjligt. Rådet disponerar icke, såsom fallet är beträffande vissa andra länders motsvarande forskningsråd, egna laboratorier med fasta tjänster, som tillsätts av rådet. Efter som rådets anslag i budgeten beviljas år från år, kan rådet icke heller vid ett givet tillfälle tillförsäkra en forskare ett personligt anslag för ett eller flera följande år.

Behovet av personliga understöd, som löper under längre tid, uppställer sig särskilt, när det gäller att få en forskare att i heltidsarbete engagera sig för en större uppgift, vars slutförande måste beräknas kräva längre

tid. Särskilt inom områdena för rådets initiativforskning torde sådana tillfällen regelbundet uppträda. Det kan emellertid även inträffa, att en sökande förelägger rådet en forskningsplan, vars fullföljande kräver odelat arbete under längre tid. För sådana uppgifter, vilka redan genom sin omfattning visar, att de är av den art, att deras fullföljande kräver arbete av högt kvalificerade forskare, skulle ofta vetenskapsmän i ett visst skede av sin karriär vara särskilt lämpade. Det gäller här docenter, vilka redan under några år självständigt bearbetat betydelsefulla forskningsfält. De har emellertid ej kunnat placeras på någon av de relativt fåtaliga fasta akademiska tjänsterna och står kanske inför tvånget att övergå till praktiskt kliniskt arbete med tanke på nödvändigheten att någorlunda tidigt börja meriteringen för sluttjänster på detta område. Genom att bereda en säker och meriterande utkomst åt sådana forskare under några år skulle rådet dels kunna fylla egna angelägna behov och dels i åtskilliga fall hålla kvar begåvade män i medicinsk forskningsverksamhet både inom de teoretiska och de kliniska disciplinerna.

Den lämpligaste formen för personligt understöd av den art, som ovan skildrats, finner rådet vara forskardocent av den typ, som de medicinska fakulteterna och karolinska institutet disponerar, men tillsatta på förslag av statens medicinska forskningsråd. Forskardocenturerna bör alltså tilldelas vetenskapsmannen för en tid av tre år med möjlighet till förordnande för en ny treårsperiod. Förslag till besättning av ledigbliven docentur bör ingivas till rådet av dess medlemmar. De föreslagna forskarnas lämplighet bör därefter granskas av särskilda av rådet tillkallade sakkunniga, varefter rådet föreslår innehavare. Tjänsternas benämning skall vara statens medicinska forskningsråds forskardocenturer. Rådet anholder att senare få inkomma med utformat förslag till bestämmelser för dessa docenturers tillsättning m. m.

Rådet understryker nu återigen betydelsen av den förstärkning av den kliniska forskningen, som inrättandet av de föreslagna tjänsterna skulle innebära, samt framhåller, att initiativ inom olika områden av den kliniska forskningen och upprättandet av forskargrupper på kliniken icke kan komma till stånd utan en nyrekrytering av vetenskapsmän till dessa områden. Läget är, fortsätter rådet, nu gynnsamt därför att de medicinska institutionernas upprustning gör att det under de närmaste åren kommer att frambringas ett antal kompetenta och med modern vetenskaplig teknik inom grundforskningen väl förtrogna unga vetenskapsmän, som kan sättas in i klinisk forskning. Man måste emellertid kunna erbjuda dem en skälig lön under något så när säkra förhållanden, varjämte anställningen måste vara meriterande för dem både för en fortsatt akademisk karriär och för kommande anställningar inom sjukvården. För den händelse svårigheter av administrativ art skulle uppkomma, och tjänsterna ges form av docenturer, har rådet intet att invända mot att befattningarna med i övrigt likartad utformning ges annat namn.

Departementschefen. Det råder ingen tvekan om att en förstärkning av den medicinska forskningen med inriktning på den kliniska sidan är väl motiverad. Ett genomförande av medicinska forskningsrådets förevarande förslag torde öka möjligheterna att tillvarataga olika forskningsinitiativ och skapa utrymme för intensifierade personliga insatser på detta område. För närvarande föreligger nämligen endast mycket begränsade förutsättningar för att bereda tillräcklig ekonomisk och social trygghet för sådana forskare, som under en längre sammanhängande period vill ägna sig åt större kliniska forskningsuppgifter. Det framstår enligt min mening såsom en angelägen uppgift för det allmänna att vidtaga åtgärder för att avhjälpa detta otillfredsställande förhållande. Det synes mig nu lämpligast böra ske genom inrättande av särskilda forskarbefattningar i huvudsaklig överensstämmelse med vad forskningsrådet förordat.

Jag föreslår, att från och med nästa budgetår inrättas fem statliga tjänster som kliniska forskare, lämpligen med tjänstebenenämningen forskningsläkare. Tjänsterna bör vara extra ordinarie och sålunda förenade med pensionsrätt samt bör placeras i lönegraden Ce 30; för behörighet till tjänsterna bör krävas docentkompetens. Tjänstinnehavarna synes i administrativt avseende böra stå under överinseende av kanslern för rikets universitet. För tjänstårsberäkning i merithänseende bör innehav av forskartjänst räknas lika med innehav av docentur. Medel till avlönning m. m. för forskartjänsterna torde böra anvisas under ett särskilt förslagsanslag med den rubrik, som jag inledningsvis angivit. Anslaget bör disponeras av universitetskanslern. För tjänsterna bör fastställas personalförteckning samt en stat, omfattande erforderliga avlönings- och omkostnadsposter. Samtliga poster torde för nästa budgetår böra uppföras med förslagsvis beräknade belopp. Beträffande omkostnaderna synes i nämnda stat böra upptagas medel till de ändamål, som direkt sammanhänger med tjänstinnehavarnas avlöningsförhållanden, alltså till sjukvård m. m. och till reseersättningar; sistnämnda anslagsmedel bör närmast avses till ersättning i förekommande fall för flyttningskostnad. I övrigt erforderliga särskilda medel till med forskningsverksamheten förenade omkostnader av olika slag torde böra bestridas av forskningsrådets forskningsanslag eller av eljest för forskningen tillgängliga medel.

För ett ändamålsenligt utnyttjande av forskartjänsterna och för inriktning av forskningen på växlande uppgifter i enlighet med forskningsrådets intentioner synes i huvudsak följande ordning vid tillsättande av forskartjänst kunna tillämpas. Forskningsrådet avger till universitetskanslern förslag beträffande det ämnesområde, i vilket tjänsten bör ledigförklaras. Kanslern beslutar därefter om tjänstens ledigförklarande. På grundval av inkomna ansökningar avger forskningsrådet, eventuellt efter hörande av särskilda sakkunniga, förslag till kanslern rörande tjänstens tillsättande. Kanslern förordnar därefter innehavare av tjänsten för tid tills vidare,

dock längst för tre år. Därutöver förlängt förordnande synes, om så påkallas för forskningsuppgiftens slutförande, böra kunna komma i fråga enligt de grunder, som gäller beträffande förlängt innehav av forskardocentur. Föreligger särskilda skäl bör kanslern kunna, efter framställning av forskningsrådet, kalla innehavare av forskartjänst, i vilket fall något ledigkunngörande alltså icke skall äga rum.

Med vad jag nu anført angående tillsättningsförfarandet, har jag endast avsett att skissera de riktlinjer, efter vilka erforderliga närmare bestämmelser rörande forskartjänsternas tillsättande m. m. synes böra utformas. Då dessa spörsmål icke torde vara av beskaffenhet att behöva underställas riksdagens prövning, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att, efter förslag av forskningsrådet och kanslern, meddela slutliga bestämmelser i förevarande hänseenden liksom beträffande anslagets disposition och övriga med forskartjänsterna sammanhängande frågor, som jag nu icke särskilt berört.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande personalförteckning för de kliniska forskartjänsterna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

Personalförteckning

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ce 25

Befattning	Lönegrad
5 forskningsläkare	Ce 30

- b) godkänna följande stat för de kliniska forskartjänsterna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

Stat

Avlöningar

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	92 000	
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	14 000	106 000

Omkostnader

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	100	
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	900	1 000
Summa kronor		107 000

- c) till *Gemensamma universitetsändamål: Klinisk forskning* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 107 000 kronor.

[128] 54. Gemensamma universitetsändamål: Ämnes- och fakultetskonferenser

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	25 000	15 896
1954/55 (statsliggaren s. 567)	25 000	
1955/56 (förslag)	15 000	

Universitetskanslern föreslår oförändrat anslag för nästa budgetår.

Departementschefen. Med hänsyn till anslagsbelastningen under sistförflutna budgetår och förefintlig reservation å anslaget torde detsamma för nästa budgetår böra sänkas med 10 000 kronor till 15 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Ämnes- och fakultetskonferenser* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 kronor.

[129] 55. Gemensamma universitetsändamål: Extra utgifter. Detta reservationsanslag, som först för innevarande budgetår upptagits i riksstaten, är uppfört med 300 000 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren s. 568. Universitetskanslern föreslår oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår. Jag biträder detta förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Extra utgifter* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

[130] 56. Bidrag till Stockholms högskolors rektorskonvents verksamhet

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	10 000	10 000
1952/53	10 000	10 000
1953/54	10 000	10 000
1954/55 (statsliggaren s. 568)	10 000	
1955/56 (förslag)	15 000	

Stockholms högskolors rektorskonvent anholder ånyo, att detta reservationsanslag uppföres med 15 000 kronor eller samma belopp, varmed anslaget av Kungl. Maj:t på framställning av rektorskonventet förordats uppfört för budgetåret 1951/52, då det första gången upptogs å riksstaten. Såsom av det föregående framgår beviljade riksdagen för nyssnämnda budgetår endast 10 000 kronor, med vilket belopp anslaget alltsedan dess varit uppfört. Till stöd för den nu begärda höjningen framhålls huvudsakligen,

att medelsförbrukningen för det senast tilländagångna budgetåret väsentligt överstigit medelstilldelningen samt att möjligheter att liksom hittills täcka uppkomna underskott med donationsmedel icke vidare torde kunna föreligga. *Universitetskanslern* tillstyrker framställningen.

Departementschefen. Med biträdande av föreliggande förslag förordar jag, att anslaget för nästa budgetår höjes med 5 000 kronor till 15 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Stockholms högskolors rektorskonvents verksamhet* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 kronor.

[131] 57. Rasbiologiska institutet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	111 000	120 709
1954/55 (statsliggaren s. 568)	115 700	
1955/56 (förslag)	116 300	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår räknar *institutets styrelse* allenast med en av behovet av erforderliga medel till författningsenliga ålderstillägg betingad utgiftsökning av 600 kronor under anslagsposterna till avlöningar till icke-ordinarie personal och rörligt tillägg. *Universitetskanslern* föreslår med anledning härav, att vardera av dessa två poster uppräknas med 300 kronor.

Departementschefen. I enlighet med kanslerns förslag bör förevarande anslag höjas med 600 kronor. Jag beräknar därför anslaget i dess helhet till 116 300 kronor. Anslaget bör med beaktande av den av 1954 års riksdag beslutade ändringen av grundlönenivån fördelas på olika anslagsposter, på sätt framgår av efterföljande avlöningsstat. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för rasbiologiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöning till ordinarie tjänsteman	27 400
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	74 200
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	14 700
Summa kronor 116 300	

b) till *Rasbiologiska institutet: Avlöningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 116 300 kronor.

[132] 58. Rasbiologiska institutet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	13 300	14 595
1954/55 (statsliggaren s. 569)	13 300	
1955/56 (förslag)	13 300	

Institutets styrelse och universitetskanslern föreslår oförändrad medelsanvisning.

Departementschefen. Jag förordar, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 13 300 kronor, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Rasbiologiska institutet: Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 13 300 kronor.

[133] 59. Rasbiologiska institutet: Materiel m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	31 100	27 754
1954/55 (statsliggaren s. 569)	31 100	
1955/56 (förslag)	31 100	

Institutets styrelse hemställer om oförändrat anslag för nästa budgetår. Förslaget biträdes av *universitetskanslern*.

Departementschefen. Jag tillstyrker oförändrat anslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Rasbiologiska institutet: Materiel m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 31 100 kronor.

[134] 60. Farmaceutiska institutet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	400 000	379 596
1954/55 (statsliggaren s. 569)	418 600	
1955/56	456 300	

Styrelsen för farmaceutiska institutet föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 93 200 kronor. Höjningen betingas — förutom av automatiska utgiftsökningar till följd av löneklassuppflyttningar — av följande förslag:

- 1) inrättande av en professur i farmakodynamik och toxikologi (och samtidigt dels indragning av en å statens farmaceutiska laboratoriums stat uppförd tjänst som avdelningsföreståndare i Ca 37, dels anvisande å laboratoriets stat av 1 500 kronor till befattningsarvode åt innehavare av professuren för föreståndarskap för laboratoriets biologiska avdelning),

- 2) anvisande av 1 200 kronor till representationsbidrag åt rektor,
- 3) inrättande av en lärartjänst i galenisk farmaci i Cg 27,
- 4) inrättande av ytterligare en arvodesbefattning som förste assistent i kemi med indragning av en arvodesbefattning som speciallärare i fysik,
- 5) inrättande av en institutionsvaktmästartjänst i Ce 12,
- 6) inrättande av tre tjänster som tekniska biträden i Ce 11,
- 7) inrättande av en biträdestjänst i reglerad befordringsgång (telefonist).

Styrelsens förslag grundar sig på en av *institutets lärarkollegium* upprättad promemoria. Av denna inhämtas bland annat följande.

3. **L ä r a r e i g a l e n i s k f a r m a c i.** I petitaframställning för budgetåret 1954/55 hemställde lärarkollegiet om inrättande av dels en befattning som lärare i galenisk farmaci (Cg 27), dels ock en tjänst som förste assistent i samma ämne. Framställningen bifölls icke. I motiveringen för sitt förslag erinrade lärarkollegiet om att professorn i galenisk farmaci har en mycket stor undervisningsbörda. Medan undervisningen för institutets övriga professorer endast berör lärokurserna för apotekarexamen, skall professorn i galenisk farmaci även undervisa vid lärokurserna för receptarieexamen. Redan undervisningen för apotekarexamen är så omfattande, att den mer än väl svarar mot en normal professorsundervisning. Lärarkollegiet hade avsett, att den föreslagne läraren i Cg 27 huvudsakligen skulle handha undervisningen vid receptariekurserna, medan förste assistenten närmast skulle tjänstgöra som laborationshandledare. På så sätt skulle undervisningsbördan för professorn nedbringas till någorlunda rimlig omfattning och gynnsammare betingelser skapas för vetenskaplig forskning vid avdelningen.

Den personalförstärkning, varom kollegiet anhöll föregående år, tog närmast sikte på undervisnings behov. Med hänsyn till lämnade direktiv om stor återhållsamhet vid anslagsäskandena har kollegiet emellertid känt sig förpliktat att nu avstå från kravet om även en förste assistent.

4. **F ö r s t e a s s i s t e n t i k e m i i s t ä l l e t f ö r s p e c i a l l ä r a r e i f y s i k.** Farmaceututbildningssakkunniga föreslog i sitt betänkande (SOU 1948: 46 s. 92), att fysik som självständigt ämne skulle utgå ur apotekarutbildningens program. Behovet av en repetition av studentkunskaperna i fysik bleve enligt de sakkunniga avsevärt mindre trängande, om apotekarutbildningen ordnades enligt de sakkunnigas förslag. Den utökning av de studerandes kunskaper i fysik, som erfordrades, syntes de sakkunniga med fördel kunna ske i direkt samband med undervisningen i fysikalisk kemi och galenisk farmaci.

Den organisation, den farmaceutiska utbildningen givits genom statsmakternas beslut 1952, bygger principiellt på farmaceututbildningssakkunnigas förslag, ehuru den beslutade reformen är av mindre räckvidd än det ursprungliga förslaget.

Vad angår ämnet fysik har kollegiet ansett det befogat att först pröva ett bibehållande av detsamma som självständigt ämne. Skälet härtill har varit, att de förutsättningar, under vilka apotekarutbildningen nu bedrivs, ingalunda är desamma som farmaceututbildningssakkunniga tänkte sig, då de framlade förslaget att slopa fysiken. Sedan numera två års erfarenhet vunnits av den nya apotekarutbildningen, är emellertid kollegiet övertygat om att det även inom den nu gällande organisationsplanen är rikti-

gast, att ämnet fysik utgår som självständigt ämne. Det för apotekarutbildningen nödvändiga kunskapsstoff, som hittills bibringats de studerande i fysikundervisningen, skulle därvid huvudsakligen meddelas av de laboratorer, som undervisa i oorganisk och fysikalisk kemi samt i analytisk kemi. För att detta skall bli möjligt erfordras emellertid, att dessa laboratorer avlastas från vissa av sina nuvarande arbetsuppgifter. Detta kan lämpligast ske genom anställande av en förste assistent i kemi. Samtidigt bör speciallärbefattningen i fysik indragas. Förslaget förorsakar ingen ökad kostnad för statsverket. Det bör dock framhållas, att den nuvarande fysikundervisningen inkluderar viss undervisning i matematik och statistik, som icke lämpligen bör överföras till kemien. Kostnad för erforderlig propedeutisk undervisning i dessa ämnen behöver dock icke belasta riksstaten. I stället synes det ändamålsenligt, att institutet får Kungl. Maj:ts medgivande att använda högst 3 000 kronor årligen av befintligt överskott av terminsavgifter för propedeutisk undervisning i matematik och statistik.

Mot kollegiets förslag om fysikundervisningens fortsatta anordnande har reservation anförts av specialläraren i fysik fil. lic. N. G. Frössling.

5. **I n s t i t u t i o n s v a k t m ä s t a r e.** Vid institutet finnes tre institutionsvaktmästare, varav en i Ca 14 och två i Ca 12. I samband med att institutet i början av nästa budgetår får ta i bruk vissa nya lokaler i nybyggnaden för zootomiska institutionen vid Stockholms högskola, utökas institutets laboratorielokaler med en golvyta av omkring 600 m², varjämte uppsättningen av instrument och apparater ökas väsentligt. Det synes därför ofrånkomligt, att personalgruppen institutionsvaktmästare utökas med en befattningshavare.

6. **T e k n i s k a b i t r ä d e n.** Tre av institutets avdelningar saknar helt teknisk arbetskraft. Detta medför, att laboratorerna betungas med rutinmässigt skrivarbete, iordningställande av material för undervisningen, skötsel av kemikalieförråd m. m. Som en konsekvens av statsmakternas beslut 1952 om en omorganisation av den farmaceutiska utbildningen skall från och med läsåret 1954/55 fem olika lärokurser hållas vid institutet årligen, nämligen tre olika årskurser för studerande för apotekarexamen och två olika årskurser för studerande för receptarieexamen. Redan hittills har institutets lärare fått ägna så mycken tid och omsorg åt undervisningen, att möjlighet till forskning endast undantagsvis förefunnits. Med det ökade antalet studerande, fördelade på än flera olika kurser, kommer undervisningen fortsättningsvis att kräva ytterligare insatser. Härtill kommer att studenternas berättigade krav på största möjliga effektivitet i fråga om laborationernas uppläggning för med sig, att förberedelser inberäknat utarbetande av stencilerade handledningar tager allt större tid i anspråk. Icke minst då det gäller det förberedande arbetet för laborationerna skulle tillgång till flera laboratoriebiträden innebära en betydande lättnad. Kollegiet anser det därför mycket angeläget, att biträdeskåren snarast utökas därhän, att varje avdelning får tillgång till minst ett biträde, och hemställer för den skull, att tre nya biträdestjänster nu inrättas.

7. **B i t r ä d e i r e g l e r a d b e f o r d r i n g s g å n g.** För innevarande budgetår har medel anvisats till installation vid institutet av en telefonväxel, som nu beräknas komma att tas i bruk från och med nästa budgetår. Kollegiet hemställer, att för skötsel av telefonväxeln anställs ett biträde i reglerad befordringsgång.

Departementschefen. Jag är icke beredd att för nästa budgetår taga ställning till förslaget om inrättande vid institutet av en fjärde professur — i farmakodynamik och toxikologi — med vilken skulle förenas föreståndarskapet vid statens farmaceutiska laboratoriums biologiska avdelning.

Jag finner mig ej heller böra förorda någon medelsanvisning till representationsbidrag åt institutets rektor.

I syfte att minska omfattningen av den undervisningsbörda, som åvilar professorn i galenisk farmaci, och skapa gynnsammare betingelser för vetenskaplig forskning inom ämnesområdet föreslogs från institutets sida för innevarande budgetår inrättande av en lärartjänst i Cg 27 i galenisk farmaci och en arvodesbefattning som förste assistent i samma ämne. Denna framställning lämnades vid 1954 års riksdag utan bifall. Styrelsen har nu ånyo gjort framställning i angivet syfte men har därvid begränsat förslaget till att avse inrättande allenast av lärartjänsten i Cg 27. För egen del anser jag önskemålen i förevarande hänseende nu böra på det sätt tillgodoses, att för nästa budgetår anvisas ett arvode av 12 000 kronor för inrättande av den förutnämnda befattningen som förste assistent i galenisk farmaci. Jag är däremot icke beredd att nu tillstyrka inrättande av den i föreliggande petitaframställning äskade lärartjänsten i Cg 27.

Fysik utgör för närvarande självständigt ämne vid institutet. För ändamålet finnes inrättad en arvodesbefattning som speciallärare i fysik; arvodet utgår med 12 000 kronor. Sedan numera erfarenheter vunnits av den år 1952 påbörjade omläggningen av farmaceututbildningen, har lärarkollegiet förordat, att fysiken skall försvinna som självständigt läroämne och att det erforderliga kunskapsstoffet i fysik i stället skall meddelas i samband med undervisningen i oorganisk och organisk kemi samt i analytisk kemi. För genomförande av denna omläggning hemställs om utbyte av den hittillsvarande speciallärarybefattningen i fysik mot en arvodesbefattning som förste assistent i kemi. Vad lärarkollegiet anfört till stöd för detta förslag synes mig utgöra övertygande skäl för bifall till detsamma. Jag räknar därför med att det nuvarande arvodet å 12 000 kronor till en speciallärare i fysik i arvodesstaten för nästa budgetår utbytes mot ett lika stort arvode åt en förste assistent i kemi. Jag biträder även förslaget om att årligen visst belopp av överskottet av terminsavgifter — för budgetåret 1955/56 har överskottet beräknats till närmare 8 500 kronor — må användas för propedeutisk undervisning i matematik och statistik; jag torde senare få för Kungl. Maj:t anmäla förslag till beslut härutinnan.

Med anledning av vad lärarkollegiet anfört om behovet av förstärkning av institutionsvaktmästarpersonalen och den tekniska biträdespersonalen anser jag mig böra för nästa budgetår tillstyrka medelsanvisning till anställande av en institutionsvaktmästare i Ce 12 och ytterligare ett tekniskt biträde i Ce 11. I anslutning härtill förordar jag, att tjänstebeneningen

för de tekniska biträdena i Ce 11 — under nästa budgetår alltså fyra befattningshavare — ändras till laboratoriebiträde.

Jag beräknar vidare medel till anställande av ett biträde i reglerad befordringsgång (Cf 4—Ce 8) för skötseln av institutets nya telefonväxel.

Hela avlöningsanslaget torde, med hänsyn tagen jämväl till de inledningsvis berörda automatiska utgiftsökningarna, böra för nästa budgetår uppföras med 456 300 kronor, vilket innebär en höjning med 37 700 kronor. Anslaget bör med beaktande av de beslutade grundlöneändringarna fördelas på inkomst- och utgiftsposter på sätt framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för farmaceutiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

A v l ö n i n g s s t a t

U t g i f t e r

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	113 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	64 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	232 100
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	54 000
Summa kronor	463 300

Särskilda uppbördsmedel

Avkastning av donationsfond	7 000
Nettoutgift kronor	456 300

- b) till *Farmaceutiska institutet*: *Avlöningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 456 300 kronor.

[135] 61. Farmaceutiska institutet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	41 200	37 609
1954/55 (statsliggaren s. 571)	65 600	
1955/56 (förslag)	50 600	

Institutets styrelse föreslår för nästa budgetår en sänkning av detta förslagsanslag med 15 000 kronor. Styrelsen räknar därvid med att den nuvarande anslagsposten till anskaffning och installation av telefonväxel å 17 500 kronor skall utgå ur omkostnadsstaten. Vidare föreslås, att delposten till övriga expenser (nu 25 400 kronor) skall ökas med 2 500 kronor. Ökningen av sistnämnda post motiveras med telefonväxelns tillkomst.

Departementschefen. Jag biträder styrelsens förslag. Anslaget bör därför sänkas med 15 000 kronor till 50 600 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Farmaceutiska institutet: Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 50 600 kronor.

[136] **62. Farmaceutiska institutet: Materiel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	60 000	53 903
1954/55 (statsliggaren s. 571)	65 000	
1955/56 (förslag)	65 000	

Institutets styrelse föreslår oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår. Jag biträder detta förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Farmaceutiska institutet: Materiel m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 65 000 kronor.

[137] **63. Farmaceutiska institutet: Inredning och utrustning av nya lokaler.** Under denna anslagsrubrik har till inredning och utrustning av vissa för farmaceutiska institutet nytillkommande lokaler i nybyggnaden för Stockholms högskolas zootomiska institut anvisats för budgetåret 1953/54 200 000 kronor och för budgetåret 1954/55 258 000 kronor eller sålunda sammanlagt 458 000 kronor.

I sina anslagsäskanden för innevarande budgetår begärde styrelsen för farmaceutiska institutet, förutom anvisandet av förenämnda slutanslag av 258 000 kronor, ett anslag av 100 000 kronor till inredning och utrustning av institutets lokaler i övrigt. Härav avsågs 55 000 kronor till komplettering av utrustningen i kemiska avdelningens lokaler. Huvuddelen av denna avdelning komme även efter ianspråktagandet av nybyggnaden att vara förlagd inom den gamla fastigheten. Flertalet av de rum, avdelningen disponerade, hade genom byggnadsstyrelsens försorg renoverats och gjorts mer användbara. Icke minst hade, framhöll institutets lärarkollegium vidare, ändamålsenligheten ökats därigenom att flera större rum uppdelats i mindre enheter. Inredningen i ett antal rum lämnade emellertid mycket övrigt att önska. I de nyskapade utrymmena saknades inredning nästan helt och i ett antal andra rum vore den opraktisk och delvis otjänlig. — Återstoden av det begärda anslaget å 100 000 kronor eller 45 000 kronor avsåg en första medelsanvisning till utrustning av den galeniska avdelningen, vars utrustning angavs vara mycket knapp och delvis starkt försliten samt därför i trängande behov av komplettering. Totalkostnaden för utrustningen beräknades till i runt tal 132 000 kronor. Då jag i fjol

under punkten 130 i 1954 års åttonde huvudtitel anmälde denna anslagsfråga ansåg jag mig för innevarande budgetår icke kunna tillstyrka högre anslag än med 258 000 kronor, vilket belopp motsvarade återstoden av den beräknade medelsanvisningen för inredning och utrustning av institutets nytillkommande lokaler i nybyggnaden för zootomiska institutet. Jag förutsatte emellertid, att det av mig sålunda förordade anslaget, i den mån så vore möjligt med hänsyn till träffade leveransavtal, jämväl finge disponeras för inredning och utrustning av farmaceutiska institutets lokaler i övrigt. Riksdagen beslöt i enlighet härmed.

Institutets styrelse hemställer nu om en ytterligare medelsanvisning av tillhopa 305 000 kronor, avsedd för inredning och utrustning av vissa delvis renoverade lokaler i institutets gamla fastighet. Styrelsen räknar härvid med att medel skall ställas till förfogande för den kemiska avdelningen med 55 000 kronor och för den galeniska avdelningen med 132 000 kronor eller med samma belopp, som härutinnan beräknats erforderliga redan i petita för innevarande budgetår. De mest trängande kompletteringarna av dessa två avdelningar har, upplyser styrelsen, tack vare förutberörda medgivande från statsmakternas sida kunnat göras redan under innevarande budgetår. För att de äldre lokalerna skall bli någorlunda tidsenliga och för att de nya skall kunna färdigställas erfordras emellertid enligt styrelsens mening ytterligare anslag till inredning och utrustning. — Återstoden av den för nästa budgetår begärda medelsanvisningen eller 118 000 kronor avses för avdelningen för farmakognosi. Härom anför styrelsen följande.

Från och med budgetåret 1954/55 har professuren i farmakognosi ny innehavare. Den nye professorn har uppgjort ett utrustningsprogram, som skulle avhjälpa de mest framträdande bristerna i den nuvarande utrustningen. Avdelningen har i likhet med institutets andra avdelningar under mycket lång tid fått bedriva sin verksamhet utan de resurser, som varit naturliga med hänsyn till tidens krav på ändamålsenliga materiella hjälpmedel för undervisning och forskning. För fytokemiska arbetsuppgifter, som numera är mycket centrala inom farmakognosien, saknas utrustning helt. Den komplettering av utrustning, som nu är ofrånkomlig, drager enligt verkställd utredning en kostnad av 118 000 kronor.

Departementschefen. Som av den lämnade redogörelsen framgått har den totala kostnaden för komplettering av inredningen och utrustningen för vissa delvis renoverade lokaler i institutets gamla fastighet beräknats till i runt tal 300 000 kronor. Jag anser mig böra godtaga denna beräkning och ansluter mig således till styrelsens nu framlagda förslag. Den för förslagets genomförande behövliga medelsanvisningen torde emellertid med lika delar kunna uppdelas på två budgetår. För ändamålet i fråga beräknar jag sålunda för nästa budgetår 150 000 kronor. Jag förutsätter samtidigt, att därutöver erforderliga medel eller 150 000 kronor kommer att anvisas

för därpå följande budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Farmaceutiska institutet: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kronor.

[138] **64. Ortnamnskommissionen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	115 000	114 151
1954/55 (statsliggaren s. 571)	118 000	
1955/56 (förslag)	123 500	

I sina anslagsaskanden för nästa budgetår anholder *ortnamnskommissionen* om en höjning av detta förslagsanslag med 9 300 kronor. Höjningen föranledes — förutom av viss för löneklassuppflyttningar erforderlig utgiftsökning — av följande förslag:

a) anvisande av medel till särskilt arvode (2 000 kronor per år) åt innehavaren av förste arkivarietjänsten i dennes egenskap av ortnamnskommissionens sekreterare;

b) inrättande av en kontorsbiträdestjänst i Cf 4—Ce 8; alternativt ökad medelsanvisning till tillfälligt anställd personal med belopp, motsvarande kostnaden för en dylik tjänst (kostnad cirka 5 600 kronor);

c) minskad medelsanvisning till semestervikarier med omkring 100 kronor.

Framställningen under a) motiveras huvudsakligen med de omfattande, ansvarsfulla och krävande arbetsuppgifter, som åvilar befattningshavaren i fråga, icke minst i dennes egenskap av kommissionens sekreterare. Förslaget under b) betingas av att den nuvarande kontorspersonalen anses otillräcklig med hänsyn till arbetsuppgifternas omfattning.

Universitetskanslern tillstyrker, att en kontorsbiträdestjänst i Cf 4—Ce 8 inrättas från och med nästa budgetår, och biträder i övrigt kommissionens förslag. I likhet med kommissionen förordar kanslern sålunda en anslagsökning med 9 300 kronor.

Departementschefen. Förslaget om särskilt arvode åt förste arkivarien i dennes egenskap av ortnamnskommissionens sekreterare är jag icke beredd att förorda. Jag tillstyrker däremot, att kommissionens personal för skriv- och registreringsgöromål utökas med ett kontorsbiträde i Cf 4—Ce 8. Vid bifall härtill torde emellertid de nu under icke-ordinarieposten beräknade anslagsmedlen till extra arbetskraft böra minskas med 2 000 kronor. Därjämte torde de under samma post för semestervikarier avsedda medlen kunna reduceras med 100 kronor. Förändringar i personalens löneklassplaceringar föranleder däremot ett ökat medelsbehov. Anslagsbehovet beräknar jag för nästa budgetår till 123 500 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 5 500 kronor. Anslaget bör med beaktande av den av 1954

års riksdag beslutade ändringen av grundlönenivån fördelas på olika poster på sätt framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för ortnamnskommissionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	3 300
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	105 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	15 200
Summa kronor	123 500

b) till *Ortnamnskommissionen*: *Avlöningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 123 500 kronor.

[139] 65. Ortnamnskommissionen: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	22 700	22 931
1954/55 (statsliggaren s. 572)	17 700	
1955/56 (förslag)	23 300	

För nästkommande budgetår ifrågasätter *ortnamnskommissionen* icke annan ändring av detta förslagsanslag än en höjning av delposten till övriga expenser (nu 10 400 kronor) med ett till anskaffning av ytterligare kortfackskåp för ortnamnsarkivets topografiska samlingar avsett engångsbelopp av 5 600 kronor. Det begärda engångsanslaget motiveras med att någon nyanskaffning av kortfackskåp ej ägt rum under den senaste femårsperioden samt att samlingarna numera utökats till den grad att en dylik nyanskaffning icke längre kunde uppskjutas. *Universitetskanslern* biträder kommissionens förslag.

Departementschefen. Jag tillstyrker bifall till nu föreliggande förslag. Anslaget bör därför höjas med 5 600 kronor till 23 300 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ortnamnskommissionen*: *Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 23 300 kronor.

[140] 66. Ortnamnskommissionen: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	40 000	41 356
1954/55 (statsliggaren s. 572)	40 000	
1955/56 (förslag)	40 000	

I sina anslagsaskanden för nästa budgetår föreslår *ortnamnskommissionen*, att anslagsposten till reseersättningar till kommissionens personal (nu 2 000) höjes med 1 500 kronor samtidigt som posten till insamling av vetenskapligt material rörande de svenska ortnamnen (nu 22 000) sänkes med motsvarande belopp samt att anslagsposten till insamling av finska och lapska ortnamn i Sverige (nu 3 000) förstärkes med 3 000 kronor. Sammanlagt föreslår kommissionen således en anslagsökning med 3 000 kronor.

Universitetskanslern förordar, att anslagsposten till insamling av finska och lapska ortnamn i Sverige höjes med 1 000 kronor. I övrigt biträder kanslern kommissionens förslag. Sammanlagt bör alltså förevarande anslag enligt kanslerns uppfattning ökas med 1 000 kronor.

Departementschefen. Jag tillstyrker, att anslagsposten till reseersättningar till kommissionens personal höjes med 1 500 kronor och att anslagsposten till insamling av vetenskapligt material rörande de svenska ortnamnen sänkes med motsvarande belopp. Någon ytterligare anslagsförändring är jag däremot icke beredd att nu förorda. Anslaget bör därför upptagas med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ortnamnskommissionen*: *Insamling och bearbetning av vetenskapligt material* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 40 000 kronor.

[141] **67. Bidrag till institutet för ortnamns- och dialektforskning i Göteborg.** Detta anslag är nu uppfört med 11 000 kronor.

Institutets styrelse hemställer, att det till institutets verksamhet nu utgående bidraget höjes med i runt tal 10 100 kronor. Därjämte anhåller styrelsen om ett för möblering och inredning av vissa nytillkommande lokaler avsett engångsanslag av 10 000 kronor. Sammanlagt begär styrelsen sålunda en anslagsökning med i runt tal 20 100 kronor. Det för verksamhetens vidkommande ökade anslagskravet motiveras främst med behovet av att anställa en assistent med heltidstjänstgöring mot ett årligt arvode av 10 000 kronor såsom biträde åt undersökningsledaren. I fråga om det begärda engångsanslaget av 10 000 kronor framhålles i huvudsak, att institutets allt för knappa lokalutrymmen inom Göteborgs stadsbibliotek i enlighet med utfästelser av Göteborgs stad komme att väsentligt utökas under hösten 1954 samt att de nya lokalerna i likhet med de gamla komme att upplåtas utan kostnad för institutet.

Universitetskanslern tillstyrker för nästa budgetår en medelsanvisning av 26 000 kronor, varav 17 000 kronor för institutets verksamhet och 9 000 kronor för bestridandet av förenämnda engångsutgifter. Sammanlagt förordar kanslern sålunda en anslagshöjning med 15 000 kronor. Vid bifall till

kanslerns förslag skulle institutet bland annat erhålla möjlighet att anställa en fast medarbetare med tjänstgöringsskyldighet och löneförmåner, motsvarande dem som åvilar respektive tillkommer en förste amanuens (600 timmar per arbetsår respektive 6 000 kronor per år).

Departementschefen. För möblering och inredning av institutets nyttillkommande lokaler beräknar jag i enlighet med kanslerns förslag ett engångsbelopp av 9 000 kronor. Därjämte tillstyrker jag, att anslagsmedlen till institutets verksamhet förstärkes med 1 000 kronor. Vid bifall till vad jag nu förordat bör förevarande anslag ökas med 10 000 kronor till 21 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till institutet för ortnamns- och dialektforskning i Göteborg* för budgetåret 1955/56 anvisa ett anslag av 21 000 kronor.

[142] 68. Landsmålsarkiven: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	278 000	276 242
1954/55 (statsliggaren s. 573)	281 000	
1955/56 (förslag)	285 600	

Styrelsen för landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala hemställer, att detta arkivs andel i anslaget höjes med i runt tal 3 800 kronor. Till stöd härför åberopas kommande förändringar i den icke-ordinarie personalens löneklassplaceringar samt ökade utgifter för tillfällig arbetskraft och vikarier. *Universitetskanslern* föreslår med anledning härav en höjning av icke-ordinarieposten med 3 100 kronor och viss ökning av posten till rörligt tillägg.

Styrelsen för landsmålsarkivet i Lund anhåller, att en personlig arkivarietjänst i Ce 29 inrättas för innehavaren av arkivarietjänsten i Ce 27 vid arkivet, filosofie doktorn I. Ingers, samt att sistnämnda tjänst i samband därmed vakanssättes. Därjämte hemställer styrelsen om medel till uppflyttning i löneklass av en icke-ordinarie befattningshavare vid arkivet. *Kanslern* föreslår med anledning härav en höjning av icke-ordinarieposten med 500 kronor och viss ökning av posten till rörligt tillägg. Förslaget om en personlig tjänst för Ingers anser sig kanslern icke böra tillstyrka.

Departementschefen. I enlighet med förslag, som framlagts i propositionen 1952: 241 har arkivarietjänsten vid arkivet i Lund uppflyttats från lönegraden Ce 26 till Ce 27. Under erinran härom är jag icke beredd att tillstyrka föreliggande förslag om inrättande av en personlig arkivarietjänst i lönegraden Ce 29 för den nuvarande innehavaren av arkivarietjänsten i Lund. Däremot finner jag en ökad medelsanvisning till tillfällig arbets-

kraft och vikarier vid Uppsala-arkivet motiverad. Medelsbehovet påverkas vidare av ökade kostnader på grund av förändringar i personalens löneklassplaceringar. Det totala anslagsbehovet beräknar jag till 285 600 kronor, vilket innebär en höjning med 4 600 kronor. Anslaget bör med beaktande av den beslutade ändringen av grundlönennivån fördelas på olika poster på sätt framgår av efterföljande avlöningsstat. Av det i denna angivna beloppet under icke-ordinarieposten beräknar jag 170 300 kronor för Uppsala-arkivet och 74 100 kronor för arkivet i Lund.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för landsmålsarkiven, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	7 600
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	244 400
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	33 600
	Summa kronor 285 600

- b) till *Landsmålsarkiven*: *Avlöningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 285 600 kronor.

[143] 69. Landsmålsarkiven: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	18 800	17 405
1954/55 (statsliggaren s. 573)	22 400	
1955/56 (förslag)	25 000	

Styrelsen för landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala föreslår för sin del en anslagshöjning med 1 000 kronor. Styrelsen räknar därvid med att den för innevarande budgetår med 12 700 kronor upptagna delposten till övriga expenser på grund av ökade telefonkostnader skall uppräknas med 500 kronor samt att den nu med 2 000 kronor uppförda anslagsposten av engångsnatur till inköp av stålskåp m. m. för arkivets grammofonlokal skall höjas med 500 kronor. Totalkostnaden för sistnämnda ändamål angavs i petita för innevarande budgetår till 4 500 kronor. *Universitetskanslern* tillstyrker.

Styrelsen för landsmålsarkivet i Lund hemställer, att arkivets andel i anslaget ökas med ett engångsbelopp av 1 600 kronor. Detta avses för bindning av vissa böcker, vilka arkivet mottagit dels från Sydsvenska ortnamnssällskapet — vars undersökningsverksamhet arkivet övertagit från och med budgetåret 1951/52 — dels ock från förutvarande statsrådet E. Wigforss. *Kanslern* tillstyrker.

Departementschefen. Med biträdande av föreliggande förslag förordar jag, att anslaget för nästa budgetår höjes med 2 600 kronor till 25 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Landsmålsarkiven: Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kronor.

[144] **70. Landsmålsarkiven: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	75 000	74 965
1954/55 (statsliggaren s. 574)	81 000	
1955/56 (förslag)	92 500	

Uppsala-arkivets andel i anslaget uppgår för närvarande till 59 500 kronor. *Arkivstyrelsen* begär en sammanlagd anslagsökning med 24 100 kronor.

Universitetskanslern tillstyrker, att posten till inlösen av samlingar, upp-teckningshonorar, grammofoonupptagning, fotostatering m. m. (nu 15 200 kronor), som av styrelsen föreslås höjd med 8 600 kronor, ökas med 2 000 kronor. Till fortsatta undersökningar av estlandssvenskarnas språk och folkkultur (nu 4 000 kronor) tillstyrker kanslern anvisande av 5 000 kronor i stället för av styrelsen äskade 8 000 kronor. I likhet med styrelsen synes kanslern vidare räkna med att till inlösen av framlidne komministern Erik Modins kulturhistoriska samlingar skall utgå medel med samma be-lopp som nu eller med 4 000 kronor. Som av redogörelsen under punkten 137 i 1954 års åttonde huvudtitel framgår har hela det för ändamålet i fråga erforderliga engångsbeloppet beräknats till 8 000 kronor. I enlighet med styrelsens förslag förordar kanslern slutligen att ett engångsanslag av 11 500 kronor anvisas till anskaffande av ett nytt inspelningsverk till arki-vets inspelningsbil. Härom har styrelsen anfört i huvudsak följande.

För fonogramarbetet ute i bygderna kräves bästa tekniska utrustning, särskilt med tanke på att de inspelade skivorna måste kunna användas för experimentalfonetisk analys av språkljuden och framförallt därpå, att de i framtiden kommer att utgöra den enda möjligheten att avlyssna ett svenskt talspråk, som då ej längre existerar. Arkivets inspelningsapparat har sedan 1946 undergått ett stort antal reparationer och moderniseringar, men förslitningen har nu nått den gräns, då ytterligare ombyggnader inte längre kunna löna sig. I samråd med Radiotjänsts tekniska experter föreslår styrelsen, att den föråldrade och slitna apparaturen i inspelningsbilen ome-delbart utbytes mot moderna inspelningsverk av sådan typ som Radio-tjänst på tekniska grunder prövat och finner godtagbara. Detta beräknas draga en kostnad av 11 500 kronor. Även själva bilen är efter nära 10 000 mils gång och ofta på dåliga vägar i avlägsna bygder numera i så dåligt skick, att dess fortsatta användning blir både dyrbar och riskabel. Den bör med det snaraste utbytas mot en ny. Frågan om nyanskaffning av bil samt

viss kompletterande inspelningsapparat avser styrelsen att upptaga i anslagsäskandena för budgetåret 1956/57.

Lunda-arkivets andel i anslaget utgör nu 21 500 kronor. *Arkivstyrelsen* och *kanslern* föreslår oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår.

Departementschefen. För anskaffning av ett nytt inspelningsverk till Uppsala-arkivets inspelningsbil beräknar jag i enlighet med föreliggande förslag ett belopp av engångsnatur å 11 500 kronor. För detta arkivs vidkommande förordar jag därjämte, att den återstående hälften av det till inlösen av framlidne komministern Erik Modins kulturhistoriska samlingar beräknade engångsanslaget eller 4 000 kronor anvisas för nästa budgetår. Vid bifall härtill bör samma arkivs andel i anslaget ökas med 11 500 kronor till 71 000 kronor. Lunda-arkivets anslagsmedel bör däremot i överensstämmelse med härom framlagt förslag upptagas med oförändrat belopp, 21 500 kronor. Anslagsbehovet för nästa budgetår beräknar jag sålunda till 92 500 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Landsmålsarkiven: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 92 500 kronor.

[145] **71. Bidrag till institutet för folkminnesforskning i Göteborg.** Detta anslag, nu 21 300 kronor, höjdes för innevarande budgetår med 1 000 kronor för att möjliggöra en ökning av det till föreståndaren för institutets samlingar, filosofie doktorn C. M. Bergstrand utgående arvodet. Därigenom kunde denne, som dessförinnan åtnjöt arvode, motsvarande lönen i lönegraden Ce 26, i löneavseende jämsställas med arkivarie i lönegraden Ce 27.

Institutets styrelse anholder nu om en ökning av förevarande bidrag med i runt tal 5 800 kronor. Härav avses omkring 2 800 kronor till en ytterligare förbättring av föreståndararvodet. Detta anses med hänsyn till Bergstrands ålder och långvariga anställningstid böra utgå med belopp, motsvarande lönen i löneklass 30. Återstoden av den begärda ökningen eller cirka 3 000 kronor motiveras med behovet av ökade medel till institutets uppteckningsverksamhet samt till bokinköp och bokbindning.

Universitetskanslern anför för sin del följande.

Då institutets styrelse tack vare bidragets ökning från och med innevarande budgetår är i stånd att höja arkivariens arvode med 1 000 kronor (till belopp motsvarande lön enligt 27 löneklassen å löneplan 1), är jag icke nu beredd att förorda ytterligare höjning av arvodet. Vidkommande framställningen i övrigt finner jag emellertid en viss förstärkning av anslaget önskvärd och tillstyrker därför, att förevarande anslag ökas med 1 000 kronor.

Departementschefen. Anslaget bör i överensstämmelse med kanslerns förslag höjas med 1 000 kronor till 22 300 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till institutet för folkminnesforskning i Göteborg* för budgetåret 1955/56 anvisa ett anslag av 22 300 kronor.

[146] **72. Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden vid universiteten m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	80 000	104 660
1953/54	150 000	222 812
1954/55 (statsliggaren s. 575)	110 000	
1955/56 (förslag)	200 000	

Universitetskanslern förordar, att anslaget med hänsyn till medelsåtgången under sistförflutna budgetår höjes med 90 000 kronor.

Departementschefen. I överensstämmelse med kanslerns förslag bör anslaget för nästa budgetår uppföras med 200 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden vid universiteten m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kronor.

[147] **73. Bidrag till instituten för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	626 000	610 608
1954/55 (statsliggaren s. 576)	602 000	
1955/56 (förslag)	613 900	

Av ifrågavarande förslagsanslag har för innevarande budgetår 253 300 kronor tilldelats institutet i Stockholm, 167 200 kronor institutet i Göteborg och 150 500 kronor institutet i Lund. Återstående belopp, 31 000 kronor, avser kostnaderna för en personlig professur i statskunskap vid institutet i Stockholm för professorn G. E. Heckscher. Under den tjänstledighet från professuren, som Heckscher för närvarande åtnjuter för fullgörande av annat uppdrag, må sistnämnda anslagspost tas i anspråk för gäldande av erforderliga kostnader för bestridande genom vikarie av Heckschers undervisnings- och examinationsskyldighet vid institutet i Stockholm.

Styrelsen för institutet för socialpolitisk och kommunal utbildning i Stockholm hemställer för nästa budgetår om en höjning av bidraget till institutet med 31 200 kronor i enlighet med följande sammanställning.

1. Inrättande av en fast lärarbefattning i nationalekonomi och socialpolitik	15 000
2. Höjning av rektors arvode från 2 000 kronor till 3 000 kronor..	1 000
3. Ökad medelsanvisning till omkostnader och inventarier	10 000
4. Kostnadsökning i anledning av löneklassuppflyttningar	5 200

Summa kronor 31 200

Till stöd för förslaget under p. 1 åberopar styrelsen sina tidigare framställningar i ämnet för budgetåren 1953/54 och 1954/55 samt statsutskottets uttalanden i utlåtandena 1953: 8 p. 134 och 1954: 8 p. 138 i anledning av motionsvis framförda yrkanden om inrättande av ifrågavarande lärarbefattning. Styrelsen framhåller vidare bland annat, att de växande svårigheterna för undervisningens anordnande, som föranledes av frånvaron av en fast lärarbefattning, är särskilt framträdande i ämnet socialpolitik, där sedan 1945 sju olika lärare växlat i undervisningen, något som enligt styrelsens mening i hög grad försvårat upprätthållandet av konsekvens och kontinuitet i detta för institutets utbildning centrala ämne. Styrelsens förslag under p. 3 motiveras med bland annat höjda postporton, ökade telefonavgifter och väsentligt stegrade papperskostnader.

Styrelsen för socialinstitutet i Göteborg hemställer för nästa budgetår om en höjning av bidraget till institutet med 2 000 kronor, avseende kostnader för löneklassuppflyttningar.

Styrelsen för sydsvenska socialinstitutet anholder för nästa budgetår om en bidragshöjning av 700 kronor, likaledes betingad av löneklassuppflyttningar.

Departementschefen. Beträffande institutet i Stockholm anser jag mig böra tillstyrka, att arvodet åt rektor från och med nästa budgetår uppräknas till 3 000 kronor, vilket föranleder en bidragshöjning med 1 000 kronor. Därutöver beräknar jag en ökning med 3 000 kronor för omkostnader och inventarier samt 5 200 kronor till löneklassuppflyttningar. Det ånyo framförda förslaget om inrättande vid institutet av en fast lärarbefattning i nationalekonomi och socialpolitik är jag däremot icke heller nu beredd att biträda.

Till löneklassuppflyttningar vid instituten i Göteborg och Lund beräknar jag i enlighet med föreliggande framställningar höjningar med 2 000 kronor respektive 700 kronor.

Med hänsyn till vad jag nu förordat torde förevarande anslag böra för nästa budgetår uppräknas med 11 900 kronor till 613 900 kronor, varav bör utgå till institutet i Stockholm 262 500 kronor, till institutet i Göteborg 169 200 kronor och till institutet i Lund 151 200 kronor samt till den personliga professuren vid institutet i Stockholm förslagsvis 31 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till instituten för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 613 900 kronor.

[148] **74. Kurser för fortsatt utbildning av befattningshavare i kommunal och social tjänst**

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	1 000	16 500
1953/54	1 000	303
1954/55 (statsliggaren s. 577)	10 000	
1955/56 (förslag)	5 000	

Detta reservationsanslag torde med hänsyn till medelsåtgången under sistförflutna budgetår och förefintlig reservation å anslaget kunna sänkas till 5 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kurser för fortsatt utbildning av befattningshavare i kommunal och social tjänst* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 kronor.

[149] **75. Föreläsnings- och repetitionskurser för läkare.** Till detta ändamål anvisades för ett vart av budgetåren 1945/47 ett anslag av 26 000 kronor. För budgetåren 1947/55 har anslaget med hänsyn till uppkommen reservation uppförts med lägre belopp, för innevarande budgetår sålunda med 10 000 kronor. Jämlikt beslut av Kungl. Maj:t må av årets anslag jämte reserverade medel tagas i anspråk dels högst 16 000 kronor för anordnande av två föreläsnings- och repetitionskurser, dels högst 9 000 kronor för stipendier och resekostnadsbidrag åt kursdeltagare.

Medicinalstyrelsen framhåller, att ifrågavarande kursverksamhet är en allmän angelägenhet av synnerlig vikt. Antalet kursdeltagare har dock under senare år varit mindre än beräknat, bland annat på grund av svårigheterna att skaffa vikarier för tjänsteläkare. *Medicinalstyrelsen* räknar med att det i föreläsningen liksom hittills bör anordnas en kurs årligen i Stockholm, medan antalet kurser i Göteborg anses böra inskränkas till en vart annat år. För nästa budgetår föreslår styrelsen anordnande av en kurs i Stockholm och, som ett försök, en kurs i Linköping i elementär röntgendiagnostik med röntgenteknik. Med hänsyn till att vid utgången av innevarande budgetår en reservation av minst 15 000 kronor beräknas föreligga, föreslår *medicinalstyrelsen*, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 10 000 kronor.

Departementschefen. Jag torde här få erinra om att även frågan om efterutbildning av läkare behandlats i 1954 års proposition angående reformering av läkarutbildningen och att den principiella inställning, Kungl. Maj:t därvid intagit, innebär, att efterutbildningskurser bör anordnas även i föreläsningen dock med viss förändring i uppläggnings och förkortning av kurstiderna. Av läkarutbildningskommittén beräknade normala kostnader för två kurser nämligen 38 300 kronor, varav 10 000 kronor till sti-

pendier och 2 000 kronor till resekostnadsbidrag, har accepterats av Kungl. Maj:t och sedermera även av riksdagen.

Vad angår medelsbehovet för nästa budgetår ansluter jag mig till vad medicinalstyrelsen anført i ämnet och räknar sålunda med en kostnad av omkring 25 000 kronor för anordnande av två kurser. Med hänsyn till den anslagsreservation, som kan beräknas komma att föreligga, synes det emellertid vara tillräckligt om förevarande anslag uppföres med oförändrat belopp, 10 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortsättnings- och repetitionskurser för läkare* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 kronor.

[150] 76. Garantilånenämnden: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	49 000	48 614
1954/55 (statsliggaren s. 577)	55 000	
1955/56 (förslag)	57 000	

Garantilånenämnden hemställer, att detta förslagsanslag ökas med 2 000 kronor. Ökningen är av automatisk natur.

Departementschefen. Anslaget bör i överensstämmelse med garantilånenämndens förslag höjas med 2 000 kronor till 57 000 kronor. Anslaget bör med beaktande av den av 1954 års riksdag beslutade ändringen av grundlönenivån fördelas på olika poster, på sätt framgår av efterföljande avlöningsstat. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för garantilånenämnden, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	12 100
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	38 700
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	6 200
Summa kronor	57 000

b) till *Garantilånenämnden: Avlöningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 57 000 kronor.

[151] 77. Garantilånenämnden: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	17 200	11 291
1953/54	22 200	15 758
1954/55 (statsliggaren s. 578)	23 100	
1955/56 (förslag)	21 100	

Garantilånenämnden föreslår, att detta förslagsanslag för nästa budgetår sänkes med 2 000 kronor. Sänkningen hänför sig till delposten till övriga expensar.

Departementschefen. I enlighet med garantilånenämndens förslag bör förevarande anslag sänkas med 2 000 kronor till 21 100 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Garantilånenämnden: Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 21 100 kronor.

[152] 78. Kostnader för statlig kreditgaranti för vissa studielån

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	50 000	75 536
1954/55 (statsliggaren s. 578)	75 000	
1955/56 (förslag)	75 000	

Garantilånenämnden föreslår, att detta förslagsanslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp.

Under 1953/54 beviljade garantilånenämnden statlig kreditgaranti för 1 022 akademikerlån och 50 polis lån med sammanlagt 10,6 miljoner kronor. I amorteringar inflöt 5,1 miljoner kronor, varför den utestående garantisumman under 1953/54 ökade med 5,5 miljoner kronor till 46,8 miljoner kronor per den 30 juni 1954 fördelat på 5 716 akademikerlån och 195 polis lån.

På grund av låntagarens frångående avskrevs 1953/54 helt eller delvis 7 akademikerlån med sammanlagt 75 536 kronor.

Departementschefen. Jag biträder garantilånenämndens förslag om oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för statlig kreditgaranti för vissa studielån* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 75 000 kronor.

[153] 79. Kostnader för avskrivning av studielån med statlig kreditgaranti till studenter m. fl.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	100	—
1951/52	100	—
1952/53	100	—
1953/54	10 000	—
1954/55 (statsliggaren s. 579)	10 000	
1955/56 (förslag)	10 000	

Garantilånenämnden föreslår oförändrat anslag för nästa budgetår.

Under 1953/54 beviljade statsstipendienämnderna garantilån till studerande i 4 200 fall med sammanlagt 13,0 miljoner kronor och garantilånenämnden garantilån till flyktingstudenter i 63 fall med sammanlagt 0,21 miljoner kronor. Till och med den 30 juni 1954 har därmed beviljats 33,8 respektive 0,35 miljoner kronor fördelade på 8 601 respektive 98 låntagare. Av dessa garantisummor hade vid samma tidpunkt 30,2 respektive 0,28 miljoner kronor tagits i anspråk.

I början av september 1954 hade cirka 6 100 kronor av det för innevarande budgetår beviljade anslaget tagits i anspråk genom Kungl. Maj:ts beslut om avskrivning av ett garantilån, sedan låntagaren avlidit.

Departementschefen. Jag tillstyrker, att förevarande anslag i överensstämmelse med garantilånenämndens förslag uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för avskrivning av studielån med statlig kreditgaranti till studenter m. fl.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 kronor.

[154] 80. Bidrag till inventarier i studentbostadshus

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	500 000	594 000
1954/55 (statsliggaren s. 579)	350 000	
1955/56 (förslag)	400 000	

Med bifall till ett av Kungl. Maj:t i propositionen nr 99 angående studentsociala stödåtgärder m. m. framlagt förslag beslöt 1950 års riksdag godkänna i propositionen angivna grunder för tertiärlån och tillägglån till uppförande av studentbostadshus (statsutskottets utlåtande 1950: 172 och riksdagens skrivelse 1950: 314). Därvid förutsattes, att bidrag till kostnaderna för inventarier i studentbostadshusen skulle utgå ur ett särskilt anslag å riksstaten. Beträffande detaljerna för det statliga stödet för uppförande av studentbostadshus torde i huvudsak få hänvisas till propositionen, s. 61 ff.

Anslag till bidrag till inventarier i studentbostadshus har anvisats först från och med budgetåret 1951/52. Bidrag har hittills utgått med högst 1 100 kronor per rum. Bidrag utgår endast för anskaffandet av den första uppsättningen inventarier. Frågan om bidrag prövas och avgöres av Kungl. Maj:t.

Av de hittills anvisade anslagen å sammanlagt 1 450 000 kronor har Kungl. Maj:t genom särskilda beslut disponerat tillhopa 1 440 400 kronor. För närvarande föreligger framställningar om bidrag med sammanlagt cirka 580 000 kronor. Det synes mig emellertid med hänsyn till tidpunkten för byggnadsföretagens beräknade färdigställande vara tillräckligt att för nästa budgetår räkna med ett medelsbehov av 400 000 kronor. Jag för-

ordar därför, att anslaget uppföres med detta belopp, vilket innebär en anslagshöjning med 50 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till inventarier i studentbostadshus* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

[155] **81. Bidrag till Sveriges förenade studentkårer för redigering av ett register över vissa licentiat- och doktorsavhandlingar.** Detta anslag, som för vart och ett av budgetåren 1947/54 varit uppfört med 2 000 kronor, höjdes för innevarande budgetår till 2 500 kronor. Höjningen för-
anleddes huvudsakligen av utgifter för tryckning av registerkort. För nästa budgetår begär *Sveriges förenade studentkårer* ett med 300 kronor till 2 200 kronor minskat bidrag.

Departementschefen. Anslaget bör sänkas med 300 kronor till 2 200 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Sveriges förenade studentkårer för redigering av ett register över vissa licentiat- och doktorsavhandlingar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett anslag av 2 200 kronor.

[156] **82. Bidrag till anordnande av praktisk-pedagogiska utbildningskurser för blivande läroverkslärare m. m.** Detta anslag är uppfört med 35 000 kronor och disponeras på följande sätt:

1. Bidrag till Sveriges yngre läroverkslärares förenings lokalavdelning i Uppsala för anordnande av en praktisk-pedagogisk utbildningskurs för blivande läroverkslärare i Uppsala läsåret 1954/55	5 000
2. Bidrag till Sveriges yngre läroverkslärares förenings lokalavdelning i Lund för anordnande av en praktisk-pedagogisk utbildningskurs för blivande läroverkslärare i Lund läsåret 1954/55 . .	5 000
3. Bidrag till föreningen kursverksamheten vid Stockholms högskolas lärarutbildningsverksamhet läsåret 1954/55	25 000
Summa kronor	35 000

Sveriges yngre läroverkslärares förenings lokalavdelning i Uppsala anholder för nästa budgetår om ett med 3 700 kronor till 8 700 kronor förhöjt bidrag. Med den föreslagna höjningen avses skola möjliggöras en utbyggnad av verksamheten, varjämte åsyftas att göra kursen helt avgiftsfri. *Skolöverstyrelsen* tillstyrker bifall till framställningen.

Sveriges yngre läroverkslärares förenings lokalavdelning i Lund hemställer, att bidraget till avdelningen för nästa budgetår uppföres med 16 500 kronor, innebärande en höjning med 11 500 kronor. För en kursverksamhet

av hittillsvarande omfattning beräknar avdelningen ett belopp av 8 700 kronor, varvid inga kursavgifter förutsättes skola utgå. För en dubbling av kursen räknar avdelningen vidare med en ytterligare kostnad av 7 800 kronor; deltagarantalet antages bli något mindre vid den dubblerade kursen. *Överstyrelsen* tillstyrker bifall till framställningen.

Föreningen kursverksamheten vid Stockholms högskola anhåller om en höjning av bidraget till föreningens lärarutbildningsverksamhet med 5 000 kronor till 30 000 kronor. Till stöd härför åberopas huvudsakligen verksamhetens ökade omfattning. *Överstyrelsen* förordar oförändrat bidragsbelopp för nästa budgetår.

Vidare hemställer *Göteborgs lokalavdelning av Sveriges yngre läroverkslärares förening* och *Göteborgsstudenternas kursverksamhet* (sektion av Folkuniversitetet) för nästa budgetår om ett statsbidrag av 3 600 kronor för anordnande av en praktisk-pedagogisk utbildningskurs för blivande läroverkslärare i Göteborg höstterminen 1955. Kurser av detta slag har av nämnda organisationer anordnats under vårterminerna 1947, 1949 och 1952, varvid statsbidrag utgått. Det är organisationernas avsikt att även i fortsättningen om möjligt anordna en dylik kurs vart annat eller vart tredje år. *Överstyrelsen* tillstyrker bifall till framställningen.

Departementschefen. Jag är icke nu beredd att förordna någon höjning av statens bidrag till anordnande av kurserna i Uppsala, Lund och Stockholm. För dessa räknar jag alltså med oförändrad medelsanvisning, sammanlagt 35 000 kronor.

Till anordnande av praktisk-pedagogiska utbildningskurser i Göteborg har tidigare vid skilda tillfällen anvisats bidrag ur åttonde huvudtitelns reservationsanslag till extra utgifter. Jag tillstyrker, att för anordnande nästa läsår av en dylik kurs upptages bidrag under förevarande anslag med äskat belopp, 3 600 kronor.

Anslaget torde alltså för nästa budgetår böra uppföras med 38 600 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av praktisk-pedagogiska utbildningskurser för blivande läroverkslärare m. m. för budgetåret 1955/56* anvisa ett anslag av 38 600 kronor.

[157] **83. Kurser för utbildande av laboratoriebiträden.** Under denna anslagsrubrik har för ett vart av budgetåren 1947/52 anvisats 10 000 kronor, för budgetåret 1952/53 11 000 kronor och för budgetåret 1953/54 12 500 kronor. För innevarande budgetår har anslaget uppförts med 16 500 kronor och fördelats på följande sätt:

1. Kurs för utbildande av laboratoriebiträden vid anatomiska och histologiska institutioner	9 000
2. Bidrag till svenska laboratorisföreningens kursverksamhet	7 500
Summa kronor	16 500

Det under 1 angivna beloppet å 9 000 kronor förvaltas av en kursnämnd, bestående av tre medlemmar av karolinska institutets lärarkollegium och tre medlemmar av svenska preparatrisföreningens styrelse. För nästa budgetår har *nämnda styrelse* för anordnande av en kurs av samma slag som för innevarande budgetår hemställt om en medelsanvisning av 14 000 kronor. Den begärda höjningen av anslagsbeloppet har motiverats med beräknade ökade utgifter för kursverksamheten. Förutom av en viss smärre utökning av antalet undervisningstimmar i patologi synes utgiftstegringen närmast vara betingad av önskvärdheten att höja lärararvodena samt av ökade organisationskostnader.

Det under 2 angivna beloppet avser fortbildning för i yrket redan anställda laboratriser. Kursverksamheten står under överinseende av överstyrelsen för yrkesutbildning. För nästa budgetår har *laboratrisföreningens styrelse* anhållit om ett till 14 900, alternativt 17 700 kronor utökat statsbidrag. Såsom motivering härför har styrelsen framhållit, att föreningen under år 1954 avsevärt utökat de i föreningens regi förekommande utbildnings- och fortbildningskurserna för att provisoriskt söka avhjälpa nuvarande brister i utbildningshänseende. Denna utökning hade medfört väsentligt förhöjda omkostnader. Ett upprätthållande av verksamheten i ungefärligen den omfattning den nu fått beräknas vid oförändrat statsbidrag medföra ett underskott av omkring 7 400 kronor. Detta underskott anses icke kunna täckas med föreningens egna medel eller med ökade kursavgifter. Därest en mot bakgrunden av de nuvarande bristerna i utbildningshänseende önskvärd dubblering av kursen för sjukhuslaboratriser genomföres, beräknas ett ytterligare underskott av ungefär 2 800 kronor eller sålunda ett underskott av tillhoppa cirka 10 200 kronor uppkomma. *Överstyrelsen för yrkesutbildning och 1953 års laboratorieteknikerutredning* har för nästa budgetår tillstyrkt ett statsbidrag av 14 900 kronor.

Departementschefen. Jag anser mig endast böra tillstyrka en anslagshöjning med 7 400 kronor, avseende anslagsmedlen till bidrag till svenska laboratrisföreningens kursverksamhet. Anslaget bör sålunda för nästa budgetår upptagas med 23 900 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kurser för utbildande av laboratoriebiträden* för budgetåret 1955/56 anvisa ett anslag av 23 900 kronor.

F. Tekniska högskolor

[158] 1. Överstyrelsen för de tekniska högskolorna: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	65 700	64 950
1954/55 (statsliggaren s. 580)	65 700	
1955/56 (förslag)	65 700	

Överstyrelsen för de tekniska högskolorna hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen. Jag biträder överstyrelsens förslag och beräknar sålunda medelsbehovet för nästa budgetår till 65 700 kronor. Anslaget bör, med beaktande av den beslutade höjningen av grundlönenivån, fördelas på olika poster på sätt framgår av efterföljande avlöningsstat. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för överstyrelsen för de tekniska högskolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> 25 200	
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	14 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	21 200
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	5 100
	Summa kronor 65 700

b) till *Överstyrelsen för de tekniska högskolorna: Avlöningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 65 700 kronor.

[159] 2. Överstyrelsen för de tekniska högskolorna: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	12 800	10 287
1954/55 (statsliggaren s. 580)	13 400	
1955/56 (förslag)	15 300	

Delposten till övriga expenser är för innevarande budgetår uppförd med 6 000 kronor, varav 5 400 kronor avser löpande utgifter och 600 kronor utgifter av engångsnatur.

Överstyrelsen hemställer för nästa budgetår om en förstärkning av anslagsmedlen till löpande utgifter med 120 kronor till följd av ökade telefonutgifter samt om anvisande av 2 320 kronor till inköp av en dupliceringsmaskin för stencilering av inom överstyrelsen utarbetade promemorior och framställningar. Genom samtidigt bortfall av förutnämnda engångsbelopp å 600 kronor skulle enligt överstyrelsens förslag omkostnadsanslaget ökas med i runt tal 1 900 kronor.

Departementschefen. Jag tillstyrker överstyrelsens förslag om höjning av delposten till övriga expenser med 1 900 kronor. Anslaget bör därför uppföras med 15 300 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Överstyrelsen för de tekniska högskolorna*: Omkostnader för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 15 300 kronor.

[160] 3. Tekniska högskolan i Stockholm: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	5 670 000	5 525 523
1954/55 (statsliggaren s. 581)	5 840 000	
1955/56 (förslag)	6 010 000	

Kollegienämnden vid högskolan har för nästa budgetår framlagt förslag, vilkas genomförande skulle medföra en merkostnad av 1 249 000 kronor.

Överstyrelsen för de tekniska högskolorna föreslår i sina anslagsäskanden en anslagsökning med 1 090 000 kronor, däri inberäknat de ökade kostnader, som beräknas uppkomma vid bifall till ett av överstyrelsen framfört förslag om avskaffande helt och hållet av terminsavgifterna vid högskolan. Inledningsvis betonar överstyrelsen, att den restriktiva ståndpunkt, statsmakterna intagit vid sin behandling av frågor om anslag till högskolorna under de senaste åren, medfört en ackumulering av föreliggande medelsbehov. Det låge vidare i sakens natur, att den fortgående utbyggnaden av de tekniska högskolorna krävde en successiv ökning av de olika för deras verksamhet avsedda anslagen. Överstyrelsen understryker ånyo den tekniska undervisningens och forskningens betydelse för främjandet av produktionsökningen inom landet.

I det följande kommer jag att mera utförligt redogöra endast för de framställningar från överstyrelsen, vilka jag ansett mig böra helt eller delvis biträda eller eljest funnit särskild anledning uppehålla mig vid, och tillåter mig att i övrigt hänvisa till handlingarna i ärendet.

I. Lärarpersonal

Professur i matematik II med samtidig indragning av specialläraryrkebefattningen i matematik II och III, namnändring av professuren i matematik till matematik I, omändring av professuren i matematik och mekanik till mekanik II samt namnändring av professuren i mekanik till mekanik I. Med fullföljande av tidigare framförda förslag hemställer kollegienämnden om inrättande av förstnämnda professur och vidtagande i samband därmed av övriga nu angivna ändringar.

Nämnda förslag innebar, att vid högskolan skulle inrättas två professurer i mekanik och två i matematik samt att en laboratur skulle knytas till var och en av dessa professurer. Förslaget har successivt realiserats och nu återstår endast nyinrättandet av en professur i matematik II samtidigt som den befintliga specialläraryrkebefattningen i matematik II och III med ett arvode av 10 250 kronor jämte personligt tillägg av 900 kronor indrages.

Kollegienämnden hemställer enträget om denna professur och vill utöver de redan framförda skälen ytterligare framhålla, att innehavaren av specialläraryrkebefattningen i matematik II och III redan passerat 70-årsgränsen. Härtill kommer att undervisningen i mekanik icke kan ordnas på ett tillfredsställande sätt, förrän den befintliga professuren i matematik och mekanik kan omändras till en professur i mekanik II.

Överstyrelsen understryker vikten av en förbättrad undervisning i matematik och mekanik samt förordar, att ifrågavarande omorganisation nu slutföres i enlighet med kollegienämndens förslag, varvid samtidigt bör vidtagas nyss angivna ändringar beträffande redan befintliga professurer inom hithörande ämnesområden.

Professur i skeppsbyggnad med samtidig indragning av specialläraryrkebefattningen i skeppsbyggnadsteknik. Efter förslag av Kungl. Maj:t har 1954 års riksdag beslutat, att undervisning i skeppsbyggnad även i fortsättningen skall meddelas vid båda de tekniska högskolorna.

Kollegienämnden erinrar om att överstyrelsen tidigare framhållit, att ett bibehållande av ifrågavarande undervisning vid tekniska högskolan i Stockholm krävde inrättande av en professur i skeppsbyggnad från och med budgetåret 1954/55 i stället för den nuvarande specialläraryrkebefattningen i skeppsbyggnadsteknik. I anslutning härtill anför kollegienämnden bland annat följande.

Kollegienämnden vill framhålla, dels att den nuvarande innehavaren av specialläraryrkebefattningen i skeppsbyggnadsteknik är född 1885 och sålunda av åldersskäl relativt snart måste lämna sin befattning, dels ock att den nuvarande undervisningen i skeppsbyggnadsteknik till sin omfattning icke är tillfyllest. Specialläraryrkebefattningen är emellertid så omfattande, att någon framtida utökning av densamma icke är möjlig. Vidare torde möjlighet icke föreligga att återbesätta specialläraryrkebefattningen med kompetent kraft. Den enda lösningen är därför, att en professur inrättas från budget-

året 1955/56, varför kollegienämnden framför äskande härom under framhållande av att fullgod skeppsbyggeriundervisning i annat fall icke kan meddelas vid högskolan. Vid bifall till äskandet utgår speciallärarymbefattningen i skeppsbyggnadsteknik med ett arvode av 12 800 kronor.

Överstyrelsen tillstyrker bifall till kollegienämndens förslag.

En ny tjänst som förste driftingenjör vid institutionerna för elektrisk anläggningsteknik och för elektromaskinlära (lönegrad Ce 31). *Kollegienämnden* hemställer om två nya befattningar som förste driftingenjör, en vid vardera av nyssnämnda institutioner. Till stöd därför anföres i huvudsak följande.

Högskolans nybyggnad nr XVI — avsedd för de krafttekniska laboratorierna m. m. — omfattar cirka 6 300 kvm och kommer för uppförandet att draga en kostnad av 5,45 miljoner kronor. Byggnaden är nu så färdig, att institutionerna för elektrisk anläggningsteknik och för elektromaskinlära inflyttat. För att de stora laboratorier, som kommer att höra till dessa institutioner, skall kunna drivas — vare sig detta sker för undervisning och forskning i högskolans regi eller för undersöknings- och forskningsarbete utfört av annan institution, exempelvis statens provningsanstalt eller fristående företag — är det ofrånkomligt, att de båda institutionerna har tillgång till en till vardera laboratoriet knuten tjänsteman, vilken är väl förtrogen med laboratoriets utrustning och kan svara för att densamma användes på ett riktigt och med hänsyn till den föreliggande olycksfallsrisken oantastligt sätt.

De laboratorier, som kommer att upprättas i och med den definitiva inflyttningen i byggnad XVI är vid institutionen för elektrisk anläggningsteknik ett högspänningslaboratorium och vid institutionen för elektromaskinlära ett betydligt utvidgat högeffektlaboratorium. Inredandet av de båda laboratorierna pågår för närvarande för fullt. Bland annat med hänsyn till de mycket höga spänningar och stora strömstyrkor, som avses komma att användas i laboratorierna, är det synnerligen vanskligt att taga laboratorierna i bruk med mindre för apparaturens skötsel kompetenta driftingenjörer finnes tillgängliga.

Överstyrelsen tillstyrker inrättande av en av de föreslagna tjänsterna och anför därvid följande.

Utrustningen av de båda berörda institutionerna har numera framskridit så långt, att ett tillgodoseende i viss utsträckning av det här föreliggande personalbehovet torde vara ofrånkomligt. *Överstyrelsen* vill sålunda förorda, att en av de äskade befattningarna som förste driftingenjör i lönegrad Ce 31 inrättas från och med nästa budgetår, varvid *överstyrelsen* förutsätter, att vederbörande befattningshavares arbete bör kunna tills vidare på lämpligt sätt uppdelas mellan institutionerna för elektrisk anläggningsteknik och elektromaskinlära.

En ny befattning som driftingenjör (Ce 27) vid institutionen för elektronik. *Kollegienämnden* hemställer om inrättande av en befattning som förste driftingenjör i lönegrad Ce 31 vid elektronikinstitutionen.

Överstyrelsen föreslår inrättande av en tjänst som driftingenjör i Ce 27 och anför därvid följande.

För egen del har *överstyrelsen* blivit övertygad om behovet av en driftingenjörsbefattning vid högskolans elektronikinstitution för ett effektivt utnyttjande i den laboratoriemässiga undervisningen (licentiatarbeten och examensarbeten för ordinarie studerande) och i forskningsverksamheten av institutionens instrumentutrustning. Dess värde torde enligt vad *överstyrelsen* inhämtat kunna uppskattas till i runt tal 1 000 000 kronor och apparaturens ömtåliga beskaffenhet kräver särskild omsorg och insikt i dess handhavande, som fordrar en väl kvalificerad kraft. Hittills har enligt vad *överstyrelsen* har sig bekant en tillfällig anställning av en dylik arbetskraft möjliggjorts genom bidrag från statens tekniska forskningsråd. Då det här gäller ett behov av permanent natur, är emellertid enligt *överstyrelsens* mening en befattning å högskolans stat starkt motiverad. Som kompetensvillkor för befattningen torde böra krävas civilingenjörsexamen eller möjligen en filosofie licentiatexamen inom elektronfysikens område. *Överstyrelsen* vill för sin del förorda en löneställning för ifrågavarande befattning som driftingenjör i lönegraden Ce 27.

En ny docentbefattning. *Kollegienämnden* hemställer om två nya docentbefattningar och erinrar därvid, bland annat, att antalet docentbefattningar från och med budgetåret 1953/54 minskats med en i det att en docentbefattning indragits och ersatts med en laboratur i elektronik. Antalet docentbefattningar uppgår nu till sju.

Överstyrelsen framhåller, att antalet docenter vid högskolan sedan budgetåret 1947/48 ökat med ett tjugutal, medan antalet docentbefattningar (docentstipendier) minskat från åtta till sju. En utökning av antalet dylika befattningar finner *överstyrelsen* i hög grad motiverad och förordar därför, att åtminstone en ny docentbefattning inrättas.

Minskning av den med specialläraryrket befattningen i jorddelningsrätt förenade undervisningsskyldigheten med minskning av arvudet från 7 450 till 6 000 kronor. *Kollegienämnden* föreslår denna förändring. *Överstyrelsen* tillstyrker.

En ny befattning som biträdande lärare i matematisk fysik med arvode av 6 650 kronor. Till stöd för detta förslag anför *kollegienämnden* bland annat följande.

Professorn i matematisk fysik har att undervisa 247 ordinarie studerande vartill kommer dels vissa special- och extra studerande, dels ock ett icke oväsentligt antal licentiatstuderande. Han blir härigenom utsatt för en orimligt stor arbetsbelastning, som i hög grad försvårar hans möjlighet att meddela licentiatundervisning samt att bedriva forskning inom sitt ämne. Med hänsyn härtill bör hans professur vad belastningen beträffar bringas i paritet med andra jämförbara professurer vid högskolan. Härför erfordras inrättandet av en befattning som biträdande lärare i matematisk fysik, avsedd för avsnitten vektoralgebra och vektoranalys. Befattningen föreslås omfatta 42 timmar föreläsningar och 49 timmar övningar och relevantalet

beräknas till omkring 250. För befattningen föreslås ett arvode av 6 650 kronor. Kollegienämnden vill framhålla, att förslaget om inrättande av denna befattning liksom av en motsvarande befattning i tillämpad matematik utgör ett led i kollegienämndens strävanden att förbättra undervisningen särskilt i de grundläggande ämnena.

Överstyrelsen tillstyrker bifall till förslaget.

Höjning av det med befattningen som biträdande lärare i läran om maskinelement förenade arvodet från 4 550 till 4 750 kronor. Höjningen motiveras med att antalet studerande ökat betydligt.

En ny befattning som biträdande lärare i elektrisk anläggningsteknik III (belysningsteknik) med arvode av 2 650 kronor. *Kollegienämnden* anför följande.

Sedan institutionen för elektrisk anläggningsteknik nu inflyttat i den nyligen färdigställda byggnad XVI, har institutionen fått tillgång till bland annat ett belysningstekniskt laboratorium av hög kvalitet. Starka skäl talar för att en biträdande lärarbefattning i belysningsteknik bör inrättas dels för att de studerande — särskilt inom avdelning E — skall kunna er- hålla undervisning i ämnet och dels därför att det är i hög grad önskvärt, att vårt land med sitt stora behov av artificiell belysning någorlunda skall kunna hålla jämna steg med utvecklingen inom belysningstekniken i andra länder. Härtill kommer också det icke oväsentliga förhållandet, att tämligen avsevärda bidrag för forskning inom det belysningstekniska området torde kunna erhållas från näringslivets håll, om statsmakterna dokumenterar sitt intresse för belysningstekniken genom inrättandet av en biträdande lärarbefattning. Ett antal föreningar och industriföretag har i ärendet framhållit som sin bestämda uppfattning, att det nu fordras en vidgad och framförallt fördjupad undervisning i detta ämne.

Överstyrelsen biträder kollegienämndens förslag.

Vissa lärartjänster i övrigt. *Överstyrelsen* föreslår vidare inrättande eller ändring av lärarbefattningar enligt följande.

1. Professur i byggnadsekonomi och byggnadsorganisation; samtidigt indrages speciallärarbefattningen i byggnadsorganisation.
2. Professur i fastighetsekonomi.
3. En ny befattning som speciallärare i industriell anläggningsteknik.
4. Utökning av den med speciallärarbefattningen i regleringsteknik förenade undervisningskyldigheten.
5. Utökning av den med speciallärarbefattningen i frihandsteckning och modellering förenade undervisningsskyldigheten.
6. Befattning som biträdande lärare i tillämpad matematik.
7. Befattning som biträdande lärare i flygteknik.
8. Befattning som biträdande lärare i organisk kemi.
9. Befattning som biträdande lärare i metallografi (fysikalisk metallografi).

Därjämte föreslår överstyrelsen höjning av vissa nu utgående befattningsarvoden till avdelningsföreståndare vid högskolan.

Delposten till ersättningar åt tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter. Avgifter från de studerande. Nämda delpost är nu uppförd med 1 490 000 kronor. Kollegienämnden hemställer om en höjning av posten med 650 000 kronor till 2 140 000 kronor och anför därvid i huvudsak följande.

Extra kurser avseende aktuella problem inom skilda områden och i första hand avsedda för högskolans ordinarie studerande har årligen och med god erfarenhet varit anordnade. Kostnaderna för dessa kurser har under de senaste åren legat omkring 30 000 kronor. För budgetåret 1955/56 är kurser planerade, exempelvis i krafttekniska och teletekniska ämnen, i sprängningsteknik, i spänningsoptik, i pulvermetallurgi och i arkitektur. Kostnaderna härför beräknas till 35 000 kronor.

För de studerande inom avdelningen för lantmäteri samt för dem, som utbildas till lantbruksingenjörer inom avdelningen för väg- och vattenbyggnad, är en obligatorisk 4 månaders kurs anordnad, hitintills förlagd till Ökna gård. För budgetåret 1955/56 beräknas för denna kurs 11 400 kronor. För utbildningen av lantmätare och lantbruksingenjörer är vidare i avvaktan på inrättande av vissa tjänster som biträdande lärare ett antal tillfälliga lärare anställda på assistentanslaget. För budgetåret 1955/56 beräknas för detta ändamål ett medelsbehov av i runt tal 18 000 kronor.

För tillfälliga lärare beräknas kostnaderna sålunda sammanlagt till 64 400 kronor.

För närvarande uppgår antalet försteassistenter vid högskolan, omräknat till heltidsbefattningar, till $72\frac{1}{2}$. Vid en genomsnittlig placering i 23 löneklassen blir kostnaden för deras löner under assistentanslaget cirka 702 000 kronor och under delposten till rörligt tillägg cirka 368 000 kronor eller tillhopa cirka 1 070 000 kronor.

Vid bifall till kollegienämndens äskande om inrättandet av professor i matematik II, i skeppsbyggnad, i byggnadsekonomi och byggnadsorganisation samt i fastighetsekonomi tillkommer 4 nya försteassistentbefattningar.

Vägande skäl har anförts för inrättandet av ytterligare en försteassistentbefattning i elektronik samt en i radioteknik. Härutöver synes anslaget böra beräknas för 3 försteassistentbefattningar att av kollegienämnden tilldelas sådana institutioner, som bedömes vara i största behov därav under budgetåret 1955/56.

Vid bifall till äskandet om inrättandet av 9 försteassistentbefattningar erfordras ett sammanlagt belopp av cirka 133 000 kronor, varav under assistentanslaget 87 000 kronor och under delposten till rörligt tillägg 46 000 kronor.

För budgetåret 1953/54 beräknades kostnaderna för assistenter inklusive semesterersättning komma att uppgå till 840 000 kronor vid en timersättning av 14 kronor vid arbete inom högskolan och 7 kronor vid hemarbete. Med hänsyn till att antalet nyantagna studerande ökats torde man böra räkna med en ökning av assistentanslaget med 5 procent per år under de närmaste åren. Med denna beräkningsgrund skulle för budgetåret 1955/56 erfordras cirka 924 000 kronor.

Erfarenheten har visat, att de nu utgående timersättningarna är så låga, att det erbjuder mycket stora svårigheter att förvärva och bibehålla kompetenta assistentkrafter. Kollegienämnden tillåter sig därför upprepa sitt tidigare äskande, att ersättningen måtte höjas till 18 respektive 9 kronor. Vid bifall härtil skulle för budgetåret 1955/56 erfordras cirka 1 185 000 kronor.

Överstyrelsen anför följande.

Vad till en början angår medelsbehovet för tillfälliga lärare kan överstyrelsen i huvudsak ansluta sig till kollegienämndens uppskattning därav. Överstyrelsen, som erinrar att till arvoden för vissa befattningshavare vid den till Ökna lantmannaskola förlagda praktiska kursen för budgetåret 1954/55 anvisats ett belopp av sammanlagt 10 050 kronor, beräknar i enlighet härmed medelsbehovet för tillfälliga lärare till $(35\,000 + 10\,050 + 18\,000 =)$ i runt tal 63 000 kronor.

I fråga om förste assistenternas lönegradsplacering gäller från och med den 1 juli 1953 nya bestämmelser. Enligt vad överstyrelsen inhämtat från vederbörande rektorsämbete kan man det oaktat — såsom tidigare varit fallet — för nästa budgetår räkna med en genomsnittlig placering av dessa befattningshavare i 23 löneklassen. Grundlönerna åt vid högskolan redan förefintliga förste assistenter skulle i enlighet härmed kunna uppskattas till 702 000 kronor. Vid bifall till överstyrelsens tidigare framförda förslag om nya professurer, av vilka en i matematik II, en i byggnadsekonomi och byggnadsorganisation, en i fastighetsekonomi samt en i skeppsbyggnad, erfordras härutöver fyra förste assistenter för en kostnad av sammanlagt 39 000 kronor. Däremot är överstyrelsen icke nu beredd att förorda en ökad medelsanvisning under förevarande delpost för anställande av ytterligare förste assistenter. Medelsbehovet för grundlöner åt förste assistenter torde sålunda för budgetåret 1955/56 böra uppskattas till 741 000 kronor.

Kollegienämndens uppskattning av medelsbehovet för assistenter efter gällande ersättningsgrunder, 924 000 kronor, har överstyrelsen funnit sig kunna godtaga. Däremot är överstyrelsen med hänsyn till meddelade besparingsdirektiv icke nu beredd att såsom i sina tidigare anslagsäskanden ånyo förorda en höjning av assistenternas timersättning enligt kollegienämndens förslag.

I enlighet med kollegienämndens beräkningar upptager överstyrelsen för särskild ersättning för licentiatundervisning ett belopp av 25 000 kronor.

Till vikariatsersättningar vid icke vakanta professurer och laboraturer har kollegienämnden begärt en medelsanvisning av 50 000 kronor. Överstyrelsen finner med hänsyn till kostnaderna härför under budgetåret 1953/54 detta belopp vid anslagsberäkningarna kunna begränsas till 44 000 kronor.

Till grundlön åt rektors vikarie bör upptagas ett belopp av 18 000 kronor och till pensionering av denne vikarie i S.P.P. ett oförändrat belopp av 5 000 kronor, eller sålunda tillhopa 23 000 kronor.

Ifrågavarande delpost skulle sålunda för budgetåret 1955/56 komma att uppgå till sammanlagt 1 820 000 kronor.

Överstyrelsen framhåller emellertid vidare, att den erforderliga medelsanvisningen till ersättningar åt tillfälliga lärare, förste assistenter och as-

sistenter vid högskolorna måste bedömas med hänsyn till de inkomster, som kan antagas inflyta genom avgifter från de studerande. Dessa avgifter är nu efter beslut av statsmakterna vid 1953 och 1954 års riksdagar föremål för en successiv avveckling. I anslutning härtill har Kungl. Maj:t i regleringsbrevet för budgetåret 1954/55 föreskrivit, att från och med läroåret 1954/55 vid de tekniska högskolorna terminsavgift ej skall utgå för ordinarie studerande i tredje och fjärde årskurserna och icke heller för den, som för studier för teknisk licentiatexamen är inskriven såsom specialstuderande samt att vad sålunda föreskrivits skall vinna motsvarande tillämpning, med avseende å avgifter för övriga specialstuderande samt extra studerande vid högskolorna. Studerande i de båda lägre årskurserna har alltså allttjämt att erlägga terminsavgifter. Överstyrelsen förordar, att avvecklingen av avgifterna nu fullföljes, så att från och med budgetåret 1955/56 också dessa båda årskurser befrias från avgiftsskyldighet, varmed terminsavgifterna vid högskolorna skulle vara helt avskaffade.

Enligt vad överstyrelsen inhämtat från vederbörande högskolas rektors- ämbete utgjorde behållningen å assistentmedelsfonden vid tekniska högskolan i Stockholm vid utgången av budgetåret 1953/54 i runt tal 516 000 kronor mot 344 000 kronor vid utgången av budgetåret 1952/53. Avgifterna från de studerande, som i avlöningsstaten var uppförda med 220 000 kronor, uppgick under budgetåret 1953/54 till i runt tal 494 000 kronor, varav sålunda ett belopp av omkring 172 000 kronor kunde tillgodoföras fonden. Assistentmedelsfonden vid Chalmers tekniska högskola uppgick vid utgången av budgetåret 1953/54 till i runt tal 338 000 kronor mot 232 000 kronor vid utgången av budgetåret 1952/53. Avgifterna från de studerande, som i avlöningsstaten var uppförda med 135 000 kronor, uppgick under budgetåret 1953/54 till ett belopp av omkring 376 000 kronor, varav alltså ett belopp av omkring 106 000 kronor kunde tillgodoföras fonden.

Om terminsavgifterna vid högskolorna i enlighet med överstyrelsens förslag avskaffas uppkommer frågan, hur därvid bör förfaras med de nuvarande assistentmedelsfonderna. Dessa fonder har, framhåller överstyrelsen, varit synnerligen värdefulla för högskolorna, som därigenom erhållit möjlighet att på ett smidigt sätt tillgodose skiftande behov, för vilka assistentmedlen varit avsedda. Överstyrelsen vill därför förorda, att de nuvarande fonderna tills vidare får bibehållas. Skulle de i samband med ett avskaffande av studerandeavgifterna indragas, synes den i vederbörande högskolas avlöningsstat upptagna delposten till ersättningar åt tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter böra erhålla karaktär av förslagspost.

II. Övrig personal

Med avseende å högskolans personal i övrigt har *överstyrelsen* framlagt följande äskanden:

1. En ny befattning som förste biblioteksassistent i Ce 17.
2. En ny befattning som kontorsbiträde i Cf 4 vid kansliavdelningen.
3. Uppflyttning av en befattning som uppsyningsman i Ca 13 till befattning som materialförvaltare i Ca 14.
4. Uppflyttning av befattningen som reproduktionsfotograf från Ce 11 till Ce 12.
5. Fyra nya befattningar som institutionsvaktmästare, varav 3 i Ce 14 och en i Ce 12 med samtidig indragning av medel för extra arbetshjälp vid institutionerna för teknisk organisk kemi (7 000 kronor) samt arkitektur I (5 000 kronor).
6. Uppflyttning av två befattningar som institutionsvaktmästare från Ca 12 till Ca 14, den ena vid institutionen för vattenbyggnad och den andra vid byggnadstekniska institutionen.
7. En ny befattning som reparatör i Ce 12.
8. En ny befattning som verkmästare i Ce 18, två nya befattningar som förste instrumentmakare i Ce 18 och nio befattningar som instrumentmakare i Ce 16 med indragning av en befattning som institutionsvaktmästare i Ce 12.
9. Tjugutvå nya befattningar som kanslibiträde i Ce 11.
10. Ordinariesättning av ett extra ordinarie kontorsbiträde samt inrättande av en ordinarie kontorsbiträdestjänst för ett extra ordinarie kanslibiträde.

Härjämte föreslår överstyrelsen, att icke-ordinarieposten höjes med 8 900 kronor och anslagsposten till rörligt tillägg med 4 800 kronor på grund av förändringar i den icke-ordinarie personalens löneklassplaceringar.

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

5. Fyra nya befattningar som institutionsvaktmästare, varav tre i Ce 14 och en i Ce 12, med samtidig indragning av medel för extra arbetshjälp vid institutionerna för teknisk organisk kemi (7 000 kronor) samt arkitektur I (5 000 kronor). *Kollegienämnden* anholder om inrättande av en befattning som institutionsvaktmästare vid envar av institutionerna för kvantitativ kemisk analys, teknisk organisk kemi, pappersteknik samt arkitektur I. Till stöd för förslaget i vad gäller ämnet kvantitativ kemisk analys anföres i huvudsak följande.

Undervisningen i läroämnet kvantitativ kemisk analys består bland annat av en för andra årskursens kemister obligatorisk laborationskurs på 19 timmar per vecka under höstterminen. Det är alltså fränsett läroämnet oorganisk kemi det största laborationsämnet inom hela kemiavdelningen. Trots detta har institutionen för kvantitativ kemisk analys icke erhållit egna övningslaboratorier och ej heller någon vaktmästartjänst. Övningarna i kvantitativ kemisk analys utföres därför i laboratorier, tillhörande institutionen för oorganisk kemi med biträde av en vaktmästare, som delas med institutionen för organisk kemi.

Under senare år har dessutom antalet elever ökat från ursprungligen 32 till 45, utan att någon ökning av institutionernas anslag till vaktmästarhjälp skett. För att över huvud taget kunna bedriva laborationerna i analytisk kemi har tillfällig vaktmästarhjälp måst anlitas.

I vad angår behovet av en vaktmästartjänst vid institutionen för arkitektur I anför kollegienämnden vidare följande.

Vid högskolans avdelning för arkitektur finnes för närvarande endast en institutionsvaktmästare, vilken i realiteten praktiskt taget helt disponeras av institutionen för byggnadsteknik. Under de senaste åren har det visat sig, att undervisningen i arkitektur I i hög grad kunnat intensifieras och rationaliseras genom att de studerande beretts möjlighet att i en för ändamålet särskilt inrättad verkstad utföra modellarbeten och smärre konstruktioner sammanhängande med husbyggnad. För ändamålet i fråga har institutionen för arkitektur I disponerat ett anslag för extra arbetshjälp om 5 000 kronor. Verkstaden har visat sig fylla ett mycket stort behov för den mångfald modellarbeten, som erfordras för undervisningen, och är starkt frekventerad av de studerande. Arbetet på verkstaden har nu fått en sådan omfattning, att värden av utrustningen och handledningen av de studerande inte längre lämpligen kan ordnas genom extra arbetshjälp. Avdelningskollegiet har hemställt, att en ny institutionsvaktmästarbefattning i Ce 14 måtte inrättas för hela avdelningen med undantag av institutionen för byggnadsteknik och att den nytillkommande befattningshavaren i första hand måtte få disponeras för arkitektur I.

Överstyrelsen har blivit övertygad om behovet av nya institutionsvaktmästartjänster vid de av kollegienämnden angivna fyra institutionerna. Av dessa tjänster anses den främst för institutionen för arkitektur I avsedda böra placeras i lönegraden Ce 12 och de övriga tre i lönegraden Ce 14. Vid bifall till förslaget kan, såvitt gäller institutionerna för teknisk organisk kemi och för arkitektur I, nu utgående medelsanvisning till extra arbetshjälp i enlighet med vad i det föregående angivits indragas.

8 och 9. En ny befattning som verkmästare (Ce 18), två nya befattningar som förste instrumentmakare (Ce 18) och nio nya befattningar som instrumentmakare (Ce 16) med indragning av en befattning som institutionsvaktmästare (Ce 12). Tjugutvå nya befattningar som kanslibiträde (Ce 11). *Överstyrelsen* uttalar, att det för båda de tekniska högskolornas del gäller, att de i fråga om hjälpkrafter för professorerna är avsevärt eftersatta i jämförelse med universiteten. Här avses främst bristande tillgång till förste assistenter, instrumentmakare, laboratoriebiträden och kanslipersonal. Det förevarande behovet har hittills i viss utsträckning täckts genom bidrag från statens tekniska och statens naturvetenskapliga forskningsråd. Då det emellertid ansetts främmande för dessa organs uppgifter att tillgodose personalbehov vid högskolorna av permanent natur, tillsatte överstyrelsen gemensamt med forskningsråden år 1952 en kommitté för utredning av frågan om den härutinnan erforderliga basorganisationen vid högskolorna. Denna kommitté, som antagit benämningen basorganisationskommittén, har numera avslutat sitt arbete, sedan kommittén till överstyrelsen ingivit ett betänkande rörande »Basorganisation för forskning vid de tekniska hög-

skolorna». I detta betänkande föreslås inrättande av befattningar som »forskningsassistent», instrumentmakare, laboratoriebiträde och kanslibiträde vid de tekniska högskolorna till en sammanlagd årskostnad (begynnelselönestadium) av i runt tal 1 837 000 kronor, varav vid tekniska högskolan i Stockholm 1 222 000 kronor. Överstyrelsen anser basorganisationskommitténs förslag, i vad det avser forskningsassistenter och laboratoriebiträden, kräva fortsatta överväganden inom överstyrelsen, men har däremot funnit sig böra i fråga om instrumentmakar- och kanslibiträdestjänster framföra äskanden i huvudsaklig överensstämmelse med kommittéförslaget. Härutinnan avser basorganisationskommitténs förslag — vilket i detta sammanhang torde få behandlas jämväl i vad det rör Chalmers tekniska högskola — inrättande av befattningar som förste instrumentmakare (verkmästare), instrumentmakare och kanslibiträden vid de båda högskolorna för en sammanlagd årlig kostnad (begynnelselönestadium) av i runt tal 498 000 kronor, varav 319 000 kronor belöper å tekniska högskolan i Stockholm och 179 000 kronor å Chalmers tekniska högskola.

Antalet förste instrumentmakare (verkmästare) och instrumentmakare, som föreslagits till inrättande, uppgår vid den förra högskolan till tolv och vid den senare till sju, med fördelning på olika institutioner enligt vad följande sammanställning utvisar.

Tekniska högskolan i Stockholm

Institution	Befattning	
	I:ste instrumentmakare (verkmästare) i Ce 18	Instrumentmakare i Ce 16
Fysik I och fysik II (gemensamt)	1	1
Mekanisk teknologi		1 ¹
Ångteknik		1
Elektronik		1
Elektromaskinlära och elektrisk anläggningsteknik (gemensamt)	1 ²	1
Telegrafi och telefoni samt radioteknik (gemensamt)		1
Kemiavdelningens institutioner (gemensamt)	1	
Fysikalisk kemi		1
Järnets bearbetning och behandling		1
Fotogrammetri		1
Summa	3	9

¹ Härvid kan en institutionsvaktmästartjänst i Ce 12 indragas.

² Verkmästare.

Chalmers tekniska högskola

Institution	Befattning	
	Verkmästare i Ce 18	Instrument- makare i Ce 16
Fysik		1
Förbränningsmotorteknik och ångteknik (gemensamt)		1
Mekanisk teknologi		1
Elektromaskinlära och elektrisk anläggningsteknik (gemensamt)	1	
Elektronik		1 ¹
Teleteknik I och teleteknik II (gemensamt)		1
Byggnadsteknik		1
Summa	1	6

¹ Avser en omändring av nuvarande tjänst som verkstadsförmän i Cg 16.

Basorganisationskommitténs förslag beträffande kanslibiträdestjänster innebär inrättande av 22 dylika tjänster vid tekniska högskolan i Stockholm, av vilka redan den övervägande delen finnes såsom arvodesbefattningar, avlönade från delposten till samlingar och laborationer under högskolans materielanslag till ett belopp av i runt tal 177 000 kronor. Vid Chalmers tekniska högskola åter, där 13 kanslibiträdestjänster föreslås, finnes för närvarande endast en mindre del dylika arvodesbefattningar till ett belopp av i runt tal 32 000 kronor, avlönade från motsvarande delpost under högskolans materielanslag. Kommitténs förslag innebär i detta hänseende i genomsnitt drygt $\frac{1}{3}$ kanslibiträdestjänst för varje av professor företrädd institution.

Till motivering för sitt ståndpunktstagande anför överstyrelsen ytterligare följande.

Den genomgripande upprustning av vårt lands resurser i fråga om forskning och högre undervisning, som på grundval av ett flertal olika sakkunnigutredningar företogs vid 1946 och 1947 års riksdagar, omfattade även de tekniska högskolorna. Såvitt gällde en utbyggnad av våra lärdomssäten i skilda hänseenden voro för övrigt dessa högskolors behov de, som först uppmärksammades. Den av de ovan åsyftade sakkunnigutredningarna, som först avslutades, var också 1940 års sakkunnigas betänkande angående den högre tekniska undervisningen, vilket avlämnades hösten 1943. Vid denna tidpunkt hade kravet på biträdespersonal av skilda kategorier vid våra högskoleinstitutioner ännu ej gjort sig gällande med samma skärpa som senare skulle bliva fallet. Den omständigheten att betänkandet i fråga tillkom mitt under det senaste världskriget torde också hava manat de sakkunniga till återhållsamhet i sådant hänseende. I varje fall kan det konstateras, att i fråga om biträdespersonal och assistenter vid de olika vetenskapliga institutionerna de tekniska högskolorna icke vid 1946 års riksdag fick samma resurser, som — efter senare utredningar av bland annat den naturvetenskapliga forskningskommittén och de medicinska högskolornas

organisationskommitté, där behovet av hjälpkrafter starkt framhållits — vid 1946 och 1947 års riksdagar kom universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska institutet till del. Då den statsfinansiella klimatförsämringen utbröt under budgetåret 1947/48, var sålunda de tekniska högskolorna i det hänseende, varom här är fråga, eftersatta i förhållande till de nyssnämnda lärosätena.

De anslagsförstärkningar, som de tekniska högskolorna under senare budgetår erhållit, har visserligen till en del även avsett sådana befattningar som instrumentmakare, institutionsvaktmästare och kanslipersonal samt anslagsmedel till laboratoriebiträden. Emellertid har dessa anslagsökningar ej räckt för att inhämta det försprång beträffande dylika tjänster eller beträffande assistenttjänster, som universiteten och karolinska institutet tillvunnit sig den 1 juli 1947. Härtill kommer att sedan dess högskolornas nybyggnadsprogram fortskridit och nya institutionslokaler successivt tagits i bruk, vilket efter hand medfört personalbehov, som tidigare icke varit aktuella.

Nu berörda omständigheter har utgjort bakgrunden för den av basorganisationskommittén verkställda utredningen. I vad kommittéförslaget rör i det föregående behandlade instrumentmakare- och kanslibiträdestjänster vill överstyrelsen tillstyrka kommitténs förslag, därvid överstyrelsen tillåter sig hänvisa till den närmare motivering för detsamma, som lämnats i kommitténs betänkande. Överstyrelsen vill dock betona, att enligt dess mening ifrågavarande befattningar bör avses såväl för med forskningen som med undervisningen sammanhörande göromål och ej — såsom kommittén synes hava förutsatt — endast anlitas i forskningsverksamheten.

I fråga om kanslibiträdestjänsterna får överstyrelsen uttala, att det torde böra få ankomma på vederbörande högskolas kollegienämnd att bestämma den närmare fördelningen av dessa tjänster mellan de berörda institutionerna. Vid bifall till förslaget i denna del torde vidare den medelsbesparing, som uppkommer under högskolans materielanslag, böra beaktas vid bedömning av medelsbehovet under sistnämnda anslag.

10. Ordinariesättning av en tjänst som extra ordinarie kontorsbiträde samt inrättande av en ordinarie kontorsbiträdestjänst för ett extra ordinarie kanslibiträde. *Kollegienämndens* av *överstyrelsen* tillstyrkta förslag i denna del är motiverat av tillämpningen av de grunder, som gäller för bestämmelserna om reglerad befordringsgång för biträden med skriv- och kontorsgöromål.

Departementschefen. Förslaget om inrättande av en professur i matematik II i stället för den nuvarande specialläraryrkebefattningen i matematik II och III och om vidtagande i anslutning därtill av ändring beträffande benämningen m. m. å vissa redan befintliga professurer innebär ett fullföljande av högskolemyndigheternas i anslagsäskandena för budgetåret 1952/53 framlagda förslag till omorganisation av undervisningen i matematik och mekanik vid högskolan. Vid högskolan har med anledning av sagda förslag successivt inrättats fyra nya laboratoriefattningar, varav två i matematik och två i mekanik, och jag anser mig nu böra föreslå, att den återstående delen av omorganisationsförslaget genomföres från och med budgetåret 1955/56. Jag tillstyrker sålunda inrättande av en professur i

matematik II, varvid samtidigt en speciallärarybefattning i matematik II och III vid vilken nu utgår arvode med sammanlagt 11 150 kronor bör indragas, samt vidare, att professuren i matematik benämnes professor i matematik I, professuren i matematik och mekanik ändras till professor i mekanik II samt professuren i mekanik benämnes professor i mekanik I.

Jämlikt beslut av förra årets riksdag skall undervisning i skeppsbyggnad alltså meddelas vid tekniska högskolan i Stockholm. Med hänsyn härtill tillstyrker jag överstyrelsens förslag om inrättande från och med nästa budgetår av en professor i detta ämne, varvid samtidigt en speciallärarybefattning i skeppsbyggnadsteknik med ett arvode av 12 800 kronor bör indragas.

Utrustningen av institutionerna för elektrisk anläggningsteknik och elektromaskinlära har numera hunnit så långt, att jag i likhet med överstyrelsen finner det vara erforderligt att man i viss utsträckning tillgodoser behovet av personal, som är förtrogen med utrustningen och kan ansvara för dess riktiga handhavande. Jag biträder därför överstyrelsens förslag om inrättande av en tjänst som förste driftingenjör i lönegraden Ce 31 och förutsätter därvid, att den blivande innehavaren av denna befattning bör kunna på lämpligt sätt dela sin tid mellan de båda institutionerna.

Med hänsyn till vad överstyrelsen anfört, tillstyrker jag vidare förslaget om inrättande av en tjänst som driftingenjör i lönegraden Ce 27, avsedd för institutionen för elektronik, och likaså förslaget om utökning av antalet docenttjänster från nuvarande sju till åtta.

Arvodet vid speciallärarybefattningen i jorddelningsrätt bör i enlighet med överstyrelsens förslag sänkas till 6 000 kronor med hänsyn till minskningen i undervisningsskyldigheten.

De uppgifter jag i det föregående lämnat om arbetsbördan för professorn i matematisk fysik synes mig klart ådagalägga angelägenheten av att i detta ämne inrättas en befattning som biträdande lärare. Till arvode vid befattningen bör beräknas det av kollegienämnden föreslagna beloppet, 6 650 kronor.

Ökningen av antalet studerande i läran om maskinelement bör föranleda, att till arvode åt biträdande läraren i detta ämne beräknas 4 750 kronor mot nuvarande 4 550 kronor.

Behovet av en utvidgad och fördjupad undervisning i ämnet elektrisk anläggningsteknik III — belysningsteknik — gör, att jag biträder förslaget om inrättande av en för detta ämne avsedd befattning som biträdande lärare med ett arvode av 2 650 kronor.

Studerande i de båda lägre årskurserna vid de tekniska högskolorna har alltså att erlägga terminsavgifter. Överstyrelsen har nu föreslagit, att avvecklingen av avgifterna fullföljes, så att från och med nästa budgetår också dessa båda årskurser befrias från avgiftsskyldighet, varmed terminsavgifterna vid högskolorna skulle vara helt avskaffade. Jag anser mig emellertid endast böra förorda, att terminsavgifterna från och med nästa budgetår avskaffas för ordinarie studerande i andra årskursen. Vid bestämmandet av

terminsavgifterna för specialstuderande och för extra studerande bör kollegienämnderna givetvis beakta, vad jag föreslagit i fråga om terminsavgifterna för ordinarie studerande. Vid bifall till vad jag sålunda förordat, torde inkomstposterna Avgifter från de studerande i högskolornas avlöningsstater för nästa budgetår böra uppföras med drygt hälften av nuvarande belopp. För nu ifrågavarande högskolas vidkommande föreslår jag, att posten uppföres med 90 000 kronor, vilket innebär en minskning i förhållande till nu gällande avlöningsstat med 85 000 kronor.

Delposten till ersättningar åt tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter är nu uppförd med 1 490 000 kronor. Förslag har framlagts om en betydande höjning av posten för nästa budgetår. Denna höjning är delvis betingad av förslaget om ett totalt slopande av terminsavgifterna. För egen del anser jag mig böra föreslå en minskning av medelsanvisningen under posten med 50 000 kronor. Jag har härvid räknat med att avgifterna från studerande under nästa budgetår kommer att uppgå till lägst 160 000 kronor, varav dock endast 90 000 kronor skulle tillgodoföras avlöningsanslaget, medan återstoden skulle ingå till högskolans assistentmedelsfond, som vid behov får tagas i anspråk för samma ändamål som nyssnämnda delpost. Behållningen å denna fond utgjorde vid utgången av budgetåret 1953/54 i runt tal 516 000 kronor och torde kunna beräknas uppgå till minst 300 000 kronor vid utgången av innevarande budgetår. Assistentmedelsfonderna vid högskolorna har, som överstyrelsen framhållit, varit synnerligen värdefulla för högskolorna, som därigenom erhållit möjlighet att på ett smidigt sätt tillgodose skiftande behov, för vilka assistentmedlen varit avsedda. Vid bifall till vad jag nyss förordat och till vad jag i det följande kommer att föreslå vid behandlingen av motsvarande anslagsfråga för Chalmers tekniska högskola, torde det framdeles bli erforderligt att på annat sätt tillgodose det ändamål, som assistentmedelsfonderna nu har att fylla.

Med anledning av överstyrelsens förslag om inrättande av nya tjänster som institutionsvaktmästare tillstyrker jag inrättande av en dylik tjänst i lönegraden Ce 12, avsedd för institutionen för arkitektur I, och en i likaledes Ce 12, avsedd för institutionen för kvantitativ kemisk analys. Vid bifall till förslaget om förstnämnda tjänst kan 5 000 kronor, som nu disponeras till extra arbetskraft, inbesparas.

I enlighet med vad chefen för civildepartementet förordat vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör en tjänst som reproduktionsfotograf uppflyttas från lönegraden Ce 11 till Ce 12, en tjänst som institutionsvaktmästare i Ca 14 vid institutionen för fysik I förändras till tjänst som instrumentmakare i Ca 16, en tjänst som institutionsvaktmästare i Ce 12 vid institutionen för telegrafi och telefoni ombildas till tjänst som instrumentmakare i Ce 14 samt en tjänst som institutionsvaktmästare vid institutionen för vattenbyggnad uppflyttas från Ca 12 till Ca 14.

I anslutning till den reglerade befordringsgången för biträden med skriv- och kontorsgöromål bör ett extra ordinarie kontorsbiträde erhålla ordinarie

anställning i lönegraden Ca 8 och ordinarie anställning i samma lönegrad beredas ett extra ordinarie kanslibiträde.

Utöver vad som framgår av det föregående är jag icke beredd att förorda några ändringar i högskolans personalorganisation. Detta innebär alltså, att jag icke nu ansett mig kunna framlägga förslag om någon personalförstärkning i anslutning till vad överstyrelsen anfört angående den s. k. basorganisationen.

Ett ökat medelsbehov under anslaget föranledes — förutom av vad jag härförut anfört och föreslagit — av uppflyttning i löneklass av vissa befattningshavare. Anslagsbehovet beräknar jag till ett med 170 000 kronor till 6 010 000 kronor förhöjt belopp, vilket med beaktande jämväl av de beslutade grundlöneändringarna bör fördelas å de särskilda anslagsposter-na på sätt framgår av efterföljande avlöningsstat. I personalförteckningen för högskolan bör vederbörliga ändringar vidtagas i anledning av vad jag i det föregående anfört.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1955/56, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för tekniska högskolan i Stockholm, som föranledes av vad jag i det föregående anfört,

b) godkänna följande avlöningsstat för tekniska högskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	2 340 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:	
a. Arvoden åt speciallärare och biträdande lärare, <i>förslagsvis</i>	397 548
b. Övriga arvoden och särskilda ersättningar, <i>förslagsvis</i>	14 652 412 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	2 757 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	590 800
Summa kronor	6 100 000

Särskilda uppbördsmedel

Avgifter från de studerande	90 000
Nettoutgift kronor	6 010 000

c) till *Tekniska högskolan i Stockholm: Avlöningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 6 010 000 kronor.

[161] 4. Tekniska högskolan i Stockholm: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	1 130 000	1 169 469
1954/55 (statsliggaren s. 585)	1 049 000	
1955/56 (förslag)	1 089 500	

Det för innevarande budgetår anvisade anslagets fördelning å olika med anslaget avsedda ändamål ävensom den för nästa budgetår av *högskolans kollegienämnd* begärda och av *överstyrelsen* i dess anslagsäskanden förordade medelsanvisningen framgår av följande sammanställning, däri tillika angives av *överstyrelsen* ifrågasatt ökning, respektive minskning av skilda anslagsposter i förhållande till innevarande budgetår.

Anslagsändamål	Medelsanvisning för budgetåret 1954/55, kronor	Av kollegienämnden äskad medelsanvisning för budgetåret 1955/56, kronor	Av överstyrelsen förordad medelsanvisning för budgetåret 1955/56, kronor	Av överstyrelsen ifrågasatt ökning eller minskning i förhållande till budgetåret 1954/55, kronor
<i>Utgifter</i>				
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	15 000	15 000	15 000	—
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	44 800	52 000	52 000	+ 7 200
3. Expenser:				
a. Bränsle m. m., <i>förslagsvis</i>	700 000	700 000	700 000	—
b. Övriga expenser:				
Biblioteket	7 500	8 000	7 500	—
Högskolan i övrigt . . .	560 000	595 000	595 000	+ 35 000
4. Övriga utgifter:				
a. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	57 500	60 000	60 000	+ 2 500
b. Anordnande av anslagsprov	3 500	2 500	1 800	— 1 700
c. Nattbevakning	12 000	12 000	12 000	—
d. Praktisk kurs vid Ökna lantmannaskola för avdelningarna för lantmäteri samt väg- och vattenbyggnad, <i>förslagsvis</i>	5 000	5 000	5 000	—
Summa utgifter	1 405 300	1 449 500	1 448 300	+ 43 000
Avgår:				
<i>Särskilda uppbördsmedel</i>				
I. Ersättning för kol, gas m.m.	350 000	350 000	350 000	—
II. Övriga uppbördsmedel . . .	6 300	7 500	6 300	—
Summa uppbördsmedel	356 300	357 500	356 300	—
Nettoutgift	1 049 000	1 092 000	1 092 000	+ 43 000

Överstyrelsen anför:

Högskolans successiva utbyggnad föranleder en ofrånkomlig ökning av medelsbehovet under vissa poster av förevarande anslag. Å andra sidan synes en minskning av delposten till anordnande av anslagsprov kunna vidtagas. Kollegienämnden har härutinnan föreslagit en nedskärning av delposten med 1 000 kronor till 2 500 kronor med hänsyn till det minskade antal inträdessökande, som kunde förutses. Överstyrelsen vill för egen del förorda en minskning av ifrågavarande delpost till 1 800 kronor. I övrigt har överstyrelsen ej funnit anledning till erinran mot kollegienämndens uppskattning av anslagsbehovet. I enlighet härmed torde anslaget i dess helhet böra uppföras med 1 092 000 kronor, vilket i förhållande till budgetåret 1954/55 innebär en anslagshöjning av 43 000 kronor.

Departementschefen. Anslagsposten till publikationstryck bör uppföras med oförändrat belopp. I övrigt anser jag mig böra godtaga överstyrelsens förslag till beräkning av medelsbehovet. Anslaget bör därför höjas med 40 500 kronor till 1 089 500 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 1 089 500 kronor.

[162] **5. Tekniska högskolan i Stockholm: Materiel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	1 900 000	1 646 225
1954/55 (statsliggaren s. 587)	1 940 000	
1955/56 (förslag)	2 140 000	

Högskolans kollegienämnd har för nästa budgetår hemställt om anslag till materiel m. m. i enlighet med följande sammanställning, däri tillika anges av *överstyrelsen* för här avsedda ändamål förordad medelsanvisning och anslagsökning i förhållande till innevarande budgetår.

Ändamål	Av kollegienämnden åskad medelsanvisning, kronor	Av överstyrelsen förordad medelsanvisning, kronor	Av överstyrelsen förordad ökning eller minskning i förhållande till budgetåret 1954/55, kronor
Samlingar och laborationer	1 349 000	1 010 000	— 18 000
Tekniska licentiatarbeten	100 000	80 000	+ 33 000
Nyanskaffning av apparater m. m. . . .	1 386 000	1 386 000	+ 521 000
Extra utrustning för vissa institutioner	202 000	202 000	+ 202 000
Summa kronor	3 037 000	2 678 000	+ 738 000

Kollegienämnden har till stöd för den föreslagna anslagshöjningen anført i huvudsak följande.

I andra sammanhang framlagda utredningar visar, att såväl inflationen som vissa prisstegringar — särskilt ifråga om instrument — lett till att en höjning med 60 procent av 1947/48 års anslag skulle ungefär svara mot oförändrad köpkraft. Sålunda skulle högskolans materielanslag med denna utgångspunkt för budgetåret 1954/55 böra uppföras med lägst 2 240 000 kronor.

Högskolan hade budgetåret 1947/48 55 professurer, 2 laboraturer, 60 befattningar som speciallärare (varav 2 avlönade av assistentanslaget) samt 17 som biträdande lärare. Härjämte funnos ett 40-tal licentiatstuderande. Budgetåret 1953/54 finnes 59 professurer, 6 laboraturer, 70 befattningar som speciallärare och 25 som biträdande lärare.

En undersökning hur anslagsmedlen till s a m l i n g a r o c h l a b o r a t i o n e r för budgetåret 1947/48 fördelade sig mellan de olika lärarkategorierna professorer, laboratorer samt speciallärare och biträdande lärare har givit vid handen, att — om det större antalet lärarbefattningar budgetåret 1953/54 hade funnits redan budgetåret 1947/48 och vederbörande lärare skulle erhålla i genomsnitt samma anslagsbelopp, som tilldelades dem sistnämnda budgetår — anslagsmedlen till samlingar och laborationer för budgetåret 1953/54 borde ha uppgått till i runt tal 635 000 kronor.

Antalet licentiatstuderande utgjorde budgetåret 1947/48 ett 40-tal men kan budgetåret 1953/54 uppskattas till omkring 230. Då kostnaderna för licentiatstuderande måste anses direkt proportionella mot antalet, borde efter en motsvarande beräkning anslagsmedlen för t e k n i s k a l i c e n t i a t a r b e t e n uppgått till i runt tal 137 000 kronor, om standarden i fråga om medelsanvisningen bibehållits.

I viss mån borde samma korrigering göras av nyanskaffningsanslaget 1947/48, men då högskolan separat i samband med utbyggnaden erhållit vissa anslag för inredning och utrustning av nya lokaler vill kollegienämnden nu icke framräkna någon ökning utan förutsätter för n y a n s k a f f n i n g även vid det högre antalet lärare oförändrat anslag av 800 000 kronor.

I enlighet härmed borde det totala anslaget för budgetåret 1947/48 med hänsyn till ökningen av antalet lärarbefattningar och licentiatstuderande för budgetåret 1953/54 hava uppräknats till i runt tal 1 572 000 kronor. Det sålunda framräknade beloppet skall ytterligare enligt vad förut anförts ökas med 60 procent, svarande mot prisutvecklingen från budgetåret 1947/48 till och med budgetåret 1953/54, för att bli återfört till oförändrat realvärde och då erhålles i runt tal 2 516 000 kronor.

Hittills har icke någon hänsyn tagits till högskolans nytillkomna institutioner eller till det ökade antalet ordinarie studerande, vilket medfört en väsentligt ökad belastning på anslagsposten till samlingar och laborationer. Med beaktande härav har kollegienämnden beräknat att det ovan angivna materialanslaget exklusive medel för licentiatarbeten — d. v. s. (2 516 000 — 137 000 =) 2 379 000 kronor — bör höjas med *lägst* 15 procent — eller avrundat till 2 740 000 kronor. Detta anslagsbehov bör enligt nämndens mening fördelas med för samlingar och laborationer 1 330 000 kronor och

för nyanskaffning av apparater m. m. 1 370 000 kronor, varjämte anslaget för licentiatarbeten kan avrundas till 100 000 kronor, eller sålunda tillhoppa 2 800 000 kronor.

Därest i enlighet med kollegienämndens förslag ett antal nya lärartjänster bleve inrättade, bör anslaget höjas med ytterligare 35 000 kronor.

Härjämte äskar kollegienämnden medel till *extra utrustning* av vissa institutioner med tillhoppa 202 000 kronor.

Överstyrelsen förordar för sin del, att anslaget i dess helhet uppföres med 2 678 000 kronor. Härvid har överstyrelsen räknat med att anslagsmedlen till samlingar och laborationer kommer att avlastas i runt tal 177 000 kronor vid bifall till det av överstyrelsen framförda, i det föregående redovisade förslaget om inrättande av 22 nya befattningar som extra ordinarie kanslibiträde vid högskolan.

Departementschefen. Jag anser mig böra föreslå en höjning av detta anslag med 200 000 kronor till 2 140 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles efter förslag av överstyrelsen besluta om den närmare fördelningen av anslaget. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Materiel m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 2 140 000 kronor.

[163] 6. Tekniska högskolan i Stockholm: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	81 000	82 254
1954/55 (statsliggaren s. 588)	90 000	
1955/56 (förslag)	100 000	

Kollegienämnden har hemställt om höjning av anslaget till 120 000 kronor.

Överstyrelsen framhåller bibliotekens betydelse för undervisningen och forskningen vid de tekniska högskolorna samt för tillgodoseende av behovet av teknisk-vetenskaplig litteratur inom industrien m. m. Till följd av högskolornas successiva utbyggnad och den tekniska forskningens alltmärta ökade omfattning och specialisering framstår enligt överstyrelsens mening en reell ökning av anslagen till biblioteken såsom väl motiverad. Den uppräknig av anslaget, som har vidtagits för ettvar av budgetåren 1952/53, 1953/54 och 1954/55, kan nu ej ens anses motsvara kostnadsökningen. Med hänsyn till vad överstyrelsen sålunda anført förordar överstyrelsen en ytterligare uppräknig av anslaget med 30 000 kronor till 120 000 kronor.

Departementschefen. Jag anser mig nu endast kunna förorda, att anslaget höjes med 10 000 kronor till 100 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

[164] **7. Tekniska högskolan i Stockholm: Resebidrag till studerande.** Förevarande anslag är nu uppfört med 15 000 kronor. Bidrag utgår främst till obemedlade och mindre bemedlade studerande inom avdelningarna för väg- och vattenbyggnad, bergsvetenskap samt lantmäteri för nödiga kostnader för resor och uppehålle under obligatoriska exkursioner och fältövningar.

Kollegienämnden har — med hänsyn framför allt till att antalet studerande ökat, särskilt inom avdelningen för bergsvetenskap — begärt en höjning av anslaget med 2 500 kronor.

Överstyrelsen förordar den av kollegienämnden föreslagna ökningen av anslaget.

Departementschefen. Jag kan icke tillstyrka någon anslagshöjning utan föreslår oförändrat anslag för nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Resebidrag till studerande* för budgetåret 1955/56 anvisa ett anslag av 15 000 kronor.

[165] **8. Tekniska högskolan i Stockholm: Inredning och utrustning av nya lokaler.** Detta reservationsanslag är nu uppfört med 2 000 000 kronor. Frågan om anslag till ifrågavarande ändamål för nästa budgetår upptager jag till närmare behandling senare denna dag vid anmälan av spörsmålet om investeringsanslag för samma budgetår till Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm. Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 1 700 000 kronor.

[166] **9. Chalmers tekniska högskola: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	3 215 000	3 070 555
1954/55 (statsliggaren s. 589)	3 325 000	
1955/56 (förslag)	3 431 000	

Kollegienämnden vid högskolan har för nästa budgetår framlagt anslags-
äskanden, som innebär en anslagshöjning med 617 000 kronor.

Överstyrelsen föreslår, att anslaget höjes med 717 000 kronor, däri in-
beräknat de ökade kostnader, som beräknas uppkomma, om terminsavgif-
terna för de studerande helt avskaffas vid högskolan.

I det följande redogör jag mera utförligt huvudsakligen endast för de
framställningar av överstyrelsen, vilka jag funnit mig kunna biträda helt
eller delvis.

A. Lärarpersonal

Professur i stadsbyggnad med samtidig indragning av spe-
cialläraryrkebefattningen i ämnet (arvode 10 000 kronor). *Kollegienämnden*,
som erinrar om att nämnden alltsedan år 1946 äskat professuren i stads-
byggnad, sammanfattar de huvudsakliga skälen för professurens inrättande
på följande sätt.

a) Läroämnet är ett av huvudämnena för arkitektundervisningen, och
forskningen inom detsamma är av stor och växande samhällsekonomisk
betydelse.

b) Specialläraren i ämnet är sedan sommaren 1953 stadsplanechef i Gö-
teborg och det synes uppenbart, att en så krävande befattning icke i läng-
den kan förenas med omfattande undervisningsverksamhet. (Den av spe-
cialläraren meddelade undervisningen i ämnet är av praktiskt taget sam-
ma omfattning, som den med en professur vanligtvis förenade).

c) Någon rationell forskning inom ämnesområdet kan under förhanden-
varande omständigheter icke presteras.

d) Undervisning i ämnet är även erforderlig inom avdelningen för väg-
och vattenbyggnad, där det förekommer i ungefär samma omfattning som
inom avdelningen för arkitektur.

Överstyrelsen biträder förslaget och framhåller därvid, att det inom
landet föreligger ett starkt behov av väl utbildade stadsplanetekniker, vil-
ket icke torde kunna tillgodoses enbart genom den befintliga professuren
vid tekniska högskolan i Stockholm och de därstädes anordnade fortbild-
ningskurserna i ämnet. Stadsplanerandet har, framhåller överstyrelsen, nära
samband med bostadsbyggandet och det synes därför angeläget, att denna
byggnadsverksamhet kan bedrivas på grundval av stadsplaner, som mot-
svarar moderna anspråk härutinnan. Enligt överstyrelsens mening förelig-
ger vägande skäl för att ifrågavarande professur nu kommer till stånd.

Svenska arkitekters riksförbund har understrukit behovet av denna pro-
fessur.

Två nya befattningar som biträdande lärare, var-
av en i fysikalisk kemi (arvode 3 700 kronor) och en i
teknisk kemi (arvode 4 350 kronor). *Kollegienämnden* föreslår
inrättande av en befattning som biträdande lärare i kvantitativ kemisk
analys och en dylik befattning i teknisk kemi samt åberopar till stöd
härför följande av vederbörande *avdelningskollegium* lämnade motivering.

Med hänsyn till den stora betydelse, som den kvantitativa analysen har för alla grenar av kemien, ävensom till att det rör sig om ett obligatoriskt examensämne i civilingenjörsexamen, framstår det som synnerligen anmärkningsvärt, att ämnet saknar egen företrädare vid högskolan. Avdelningskollegiet har därför i åtskilliga år framfört krav på inrättande av en befattning som laborator i kemi med samma uppgifter som motsvarande befattningshavare vid tekniska högskolan i Stockholm. Detta krav har även understötts av överstyrelsen för de tekniska högskolorna. I dagens läge, och icke minst med tanke på de svåra lokalförhållanden, som kemiavdelningen ännu under åtskilliga år måste räkna med, finner avdelningskollegiet det emellertid riktigtast att för närvarande avstå från detta krav.

I stället föreslås inrättandet tillsvidare av två befattningar såsom biträdande lärare, nämligen en biträdande lärare i kvantitativ kemisk analys, underställd professorn i fysikalisk kemi, och en biträdande lärare i teknisk kemi, underställd professorn i teknisk kemi.

Den före skulle ha till uppgift att meddela den undervisning i form av föreläsningar, demonstrationer och laborationsövningar, som ingår i den allmänna kursen i kvantitativ analys på höstterminen i andra årskursen (två timmar föreläsningar och sex timmar övningar under en termin), ävensom att biträda vid examination i ämnet.

Biträdande läraren i teknisk kemi avses ha till uppgift att genom föreläsningar, demonstrationer och övningar bibringa de studerande nödvändiga kunskaper beträffande användningen av moderna fysikalisk-kemiska metoder inom kemisk industri, såväl på laboratoriet som i driften. Den moderna kemiska industrien baserar sig i hög grad på automatisk reglering. En rationell undervisning på detta område är av största betydelse för utbildningen av kemiska ingenjörer. Med tillgängliga lärarkrafter är det inte möjligt att ordna denna undervisning. Undervisningen avses förlagd till tredje årskursen. Den bör omfatta två timmar föreläsningar under en termin samt fyra timmar övningar under hela året.

Kollegienämnden, som framhåller, att den betraktar de föreslagna båda befattningarna som provisoriska i avvaktan på inrättande av en laboratorstjänst, beräknar arvodet till den biträdande läraren i kvantitativ kemisk analys till 3 700 kronor och arvodet till den biträdande läraren i teknisk kemi till 4 350 kronor.

Överstyrelsen tillstyrker inrättande av de båda befattningarna men uttalar, att befattningen som biträdande lärare i kvantitativ kemisk analys enligt överstyrelsens mening bör betecknas som biträdande lärare i fysikalisk kemi.

En ny docentbefattning (Ce 30). *Kollegienämnden* hemställer — med upprepande av tidigare äskanden — om inrättande av två nya docentbefattningar under framhållande, att högskolan för närvarande endast har fyra dylika befattningar under det att antalet docenter uppgår till 16 och efterfrågan på docentbefattningar under senare år ökat.

Överstyrelsen tillstyrker inrättande av en ny docentbefattning vid högskolan.

Vissa lärartjänster i övrigt. Överstyrelsen föreslår vidare nyinrättande eller förändring av lärarbefattningar enligt följande.

1. Professur i värmeteknik och maskinlära med samtidig indragning av speciallärarbefattningen i ämnet.
2. Professur i matematisk fysik med samtidig minskning av arvudet för speciallärarbefattningen i beskrivande geometri.
3. Laboratur i elektronik med samtidig indragning av en befattning som biträdande lärare i ämnet.
4. Speciallärarbefattning i geoteknik.
5. Speciallärarbefattning i byggnadsstatik II.
6. Utökning av den med befattningarna som biträdande lärare i elektricitetslära och elektrisk mätteknik II och III förenade undervisnings-skyldigheten.
7. Befattning som biträdande lärare i teleteknik I.
8. Befattning som biträdande lärare i fysik.

Därjämte föreslår överstyrelsen viss höjning av nu utgående befattnings-arvoden åt avdelningsföreståndarna vid högskolan.

Delposten till ersättningar åt tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter. Avgifter från de studerande. Kollegienämnden hemställer om en höjning av nämnda delpost från 735 000 kronor till 913 000 kronor, vilket skulle innebära en ökning med 178 000 kronor. Till stöd härför anföres i huvudsak följande.

a) *Tillfälliga lärare.*

Behovet av extra undervisning kan endast angivas uppskattningsvis, då det här gäller undervisning, som behöver anordnas på grund av någon särskild begäran från de studerande eller på grund av något nytt undervisningsbehov, som framkommer. Behovet har emellertid vuxit med åren och högskolan äskar av detta skäl en ökning av assistentmedlen med 5 000 kronor för budgetåret 1955/56.

b) *Förste assistenter.*

Under förutsättning att äskade professurer i stadsbyggnad, värmeteknik och maskinlära, matematisk fysik, tillämpad termodynamik och strömningslära, vägbyggnad samt vattenförsörjnings- och avloppsteknik inrättas, bör samtidigt i respektive ämnen inrättas en tjänst som förste assistent, d. v. s. sammanlagt sex befattningar.

Kollegienämnden hemställer ånyo, att fysikinstitutionens behov av assistentpersonal blir särskilt beaktat på grund av den stora arbetsbelastningen inom denna institution.

Vidare vill kollegienämnden understryka behovet av en förste assistentbefattning vid institutionen för matematik, vilken hittills saknat dylik assistenthjälp. Den nya professuren i teleteknik II motiverar, att en förste assistentbefattning inrättas vid ifrågavarande institution. Slutligen nödvändiggör det nytillkomna maskinlaboratoriet inrättandet av minst två förste assistentbefattningar inom avdelningen för maskinteknik.

Av högskolans lärare och avdelningskollegier har äskats sammanlagt 20 befattningar som förste assistent. Ehuru kollegienämnden anser dessa befattningar välbehövliga, synes det dock vara uteslutet att samtidigt erhålla

en så stor utvidgning av försteassistentkåren. Kollegienämnden inskränker sig därför till att förutom de sex förste assistentbefattningar, som är att hänföra till gjorda åskanden i fråga om nya professorer, hemställa om sju nya förste assistentbefattningar för de mest trängande behoven. Merkostnaderna för tillhopa 13 förste assistentbefattningar kan beräknas till 108 000 kronor, vartill kommer i runt tal 57 000 kronor i rörligt tillägg.

c) *Assistenter.*

Av assistentmedel utgår jämväl ersättning till vakt vid skrivningar m. m. Behovet av assistenthjälp av detta slag växer ofrånkomligt varje år och med högskolans utbyggnad. Kollegienämnden anser därför en ökning av assistentmedlen på denna post med 20 000 kronor behövlig.

d) *Särskild ersättning för licentiatundervisning.*

Licentiatstuderandena vid Chalmers tekniska högskola har hittills knapast fått någon annan undervisning än den handledning och individuella undervisning vederbörande huvudlärare kunnat meddela samt ledning av licentiatarbete m. m. Antalet sådana studerande, för närvarande 64, har emellertid vuxit, så att det synes vara på tiden att taga upp sådan undervisning i mera fast form. Kollegienämnden anser, att sådan undervisning bör anordnas såsom extra undervisning betalad av assistentmedel och beräknar ett belopp av 10 000 kronor såsom erforderligt härför.

e) *Vikariatsarvoden vid icke vakanta professorer och laboraturer.*

Med hänsyn till viss ökning av antalet sagda lärarbefattningar beräknar kollegienämnden för budgetåret 1955/56 ett ökat anslagsbehov av 15 000 kronor för nu ifrågakommande ändamål.

Det sammanlagda anslagsbehovet under förevarande delpost för budgetåret 1955/56 beräknar kollegienämnden till 1 008 000 kronor. Under förutsättning att terminsavgifterna på sätt som är beräknat för budgetåret 1954/55 lämnar ett överskott av 95 000 kronor att tillföras högskolans assistentmedelsfond, erfordras sålunda ett anslag av 913 000 kronor. Skulle terminsavgifterna ytterligare minskas eller helt borttagas, hemställer kollegienämnden att anslaget ökas med belopp motsvarande därav föranledd minskning av anslaget.

Överstyrelsen räknar med ett medelsbehov under denna delpost av 955 000 kronor och anför härom i huvudsak följande.

Överstyrelsen biträder förslaget om en ökad medelsanvisning för anställande av tillfälliga lärare med 5 000 kronor, vilket i jämförelse med budgetåret 1953/54 innebär en beräknad ökning av medelsbehovet till 18 000 kronor.

Vad angår antalet förste assistenter räknar överstyrelsen med att det vid bifall till överstyrelsens förslag om tre nya professorer, varav en i stadsbyggnad, en i värmeteknik och maskinlära samt en i matematisk fysik, erfordras ytterligare tre förste assistenter. Härjämte finner överstyrelsen medel böra anvisas för ännu en förste assistent, nämligen för den nyinrättade professuren i teleteknik II. Medelsbehovet för grundlöner åt förefintliga förste assistenter kan enligt uppgift från rektorsämbetet uppskattas till cirka 435 000 kronor. För nästa budgetår beräknar överstyrelsen medelsbehovet för ändamålet till $(435\,000 + 37\,000 =)$ i runt tal 472 000 kronor.

Med hänsyn till vad kollegienämnden anfört räknar överstyrelsen med

en ökning av medelsbehovet för assistenter med 20 000 kronor till 430 000 kronor.

I enlighet med kollegienämndens förslag upptager överstyrelsen för särskild ersättning för licentiatundervisning ett belopp av 10 000 kronor.

För vikariatsersättningar vid icke vakanta professurer och laboraturer (motsvarande) räknar överstyrelsen med en medelsåtgång av 8 000 kronor.

Till grundlön åt rektors vikarie beräknas ett belopp av 17 000 kronor.

Beträffande avgifterna från de studerande hänvisar överstyrelsen till vad överstyrelsen anfört därom vid sin behandling av motsvarande delpost vid tekniska högskolan i Stockholm.

B. Övrig personal

Med avseende å högskolans personal i övrigt har *överstyrelsen* framlagt följande äskanden:

1. En ny befattning som driftingenjör i Ce 27 vid institutionen för elektronik.
2. En ny befattning som förste biblioteksassistent i Ce 17 och en ny befattning som biblioteksbiträde i Ce 11.
3. Uppflyttning av befattningarna som högskolesekreterare i Ce 29 och högskoleintendent i Ca 29 till byrådirektörsbefattningar i Ca 31.
4. En ny befattning som kontorsbiträde i Cf 4 vid kansliet.
5. Uppflyttning av en befattning som institutionsvaktmästare i Ce 14 till befattning som förste instrumentmakare i Ce 18.
6. Uppflyttning av en befattning som förste expeditionsvakt i Ca 12 till befattning som materialförvaltare i Ca 14 samt uppflyttning av en befattning som expeditionsvakt i Ce 10 till Ce 11.
7. Uppflyttning av en befattning som institutionsvaktmästare i Ce 12 till Ce 14 och av en befattning som institutionsvaktmästare i Ca 12 till Ca 14.
8. En ny befattning som institutionsvaktmästare i Ce 14.
9. Uppflyttning av en befattning som eldare i Ce 10 till Ce 11.
10. Fem nya befattningar som instrumentmakare i Ce 16, en ny befattning som verkmästare i Ce 18 samt förändring av en befattning som verkstadsförman i Cg 16 till befattning som instrumentmakare i Ce 16.
11. Tretton nya befattningar som kanslibiträde i Ce 11.

Härjämte föreslår överstyrelsen, att icke-ordinarieposten höjes med 7 350 kronor och anslagsposten till rörligt tillägg med 3 950 kronor på grund av förändringar i den icke-ordinarie personalens löneklassplaceringar m. m.

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

1. Befattning som driftingenjör i Ce 27 vid institutionen för elektronik. *Kollegienämnden* åberopar ett av institutionsföreståndaren, *professorn O. Rydbeck* avgivet yttrande, innehållande bland annat följande.

Utan den föreslagne driftingenjören kan jag icke rationellt leda verksamheten vid institutionen. Det säger sig självt, att en verksamhet av

den omfattning, som elektronikinstitutionen har, icke kan drivas på tillfredsställande sätt med assistenter anställda i lönegrad Cg 21. Normalt vill ingen assistent, när han blivit så skicklig och fått en sådan erfarenhet, att han skulle vara lämplig för placering som driftingenjör i Ce 27, kvarstanna i Cg-ställning vid en institution. Elektronikforskningskommittén har i sitt utlåtande framhållit den stora vikten av kontinuitet vid observatorieverksamheten. Trots att det finnes en observatorsbefattning vid institutionen, kan kontinuiteten ändå icke säkerställas utan att en driftingenjörsbefattning inrättas. I detta sammanhang bör anmärkas, att observatorstjänsten i elektronik inrättades den 1 juli 1949 främst med avseende på den jonosfära och troposfära radiovågutbredningsforskningen i Göteborg och Kiruna. Sedan dess har det stora radioastronomiska observatoriet på Råö vuxit upp och nya omfattande arbetsuppgifter tillkommit, utan att Råöobservatoriet ens fått en egen assistentbefattning.

Överstyrelsen erinrar om att den föreslagna tjänsten utgör en motsvarighet till den driftingenjörstjänst som överstyrelsen tidigare förordat för elektronikinstitutionen vid tekniska högskolan i Stockholm. Överstyrelsen har blivit övertygad om behovet av en dylik befattning jämväl för elektronikinstitutionen vid Chalmers tekniska högskola och tillstyrker sålunda ifrågavarande förslag.

2. En ny befattning som förste biblioteksassistent i Ce 17 och en ny befattning som biblioteksbiträde i Ce 11. *Överbibliotekarien* understryker behovet av en utökning av bibliotekets personal och framhåller, att biblioteket vid Chalmers tekniska högskola i personalthänseende är avsevärt sämre ställt än biblioteket vid tekniska högskolan i Stockholm, trots att arbetsbördan vid de båda biblioteken under senare år blivit alltmera lika.

Kollegienämnden förklarar sig vara väl medveten om behovet av en personalförstärkning vid biblioteket men inskränker sig till att hemställa om inrättande av vissa befattningar som föreslogs inrättade redan från och med innevarande budgetår, nämligen en som förste biblioteksassistent i Ca 17, en som biblioteksbiträde i Ce 11 och en som kontorist i Ca 13 i stället för en som expeditionsvakt i Ca 11.

Överstyrelsen tillstyrker inrättande av en tjänst som förste biblioteksassistent och en som biblioteksbiträde samt anför därvid följande.

Verksamheten vid biblioteket vid Chalmers tekniska högskola har under de senaste femton åren vuxit avsevärt och är sedan flera år tillbaka till sin omfattning fullt i nivå med verksamheten vid tekniska högskolan i Stockholm. Trots den personalförstärkning, som på grund härav tilldelats Chalmers tekniska högskola från och med budgetåret 1949/50, ligger denna högskola i fråga om bibliotekspersonal alltså jämt efter biblioteket vid tekniska högskolan i Stockholm. Härvid är att märka, att överstyrelsen funnit den nuvarande bibliotekspersonalen vid sistnämnda högskola otillräcklig. Om angelägenheten av de ovan angivna nya befattningarna som förste biblioteksassistent och biblioteksbiträde har överstyrelsen blivit helt över-

tygad. Överstyrelsen biträder sålunda kollegienämndens förslag i detta hänseende, dock att båda befattningarna enligt överstyrelsens mening tills vidare bör inrättas såsom extra ordinarie.

4. En ny befattning för skriv- och kontorsgörö-mål i befordringsgången vid kansliet (Cf 4—Ce 8). Som motivering för inrättande av denna befattning anför *kollegienämnden*, att ytterligare biträdeshjälp erfordras vid högskolans kansli för en mångfald arbetsuppgifter, som för närvarande måste eftersättas, exempelvis utarbetande av en översiktsberättelse angående verksamheten vid högskolan under vissa år, då redogörelse ej trycktes, nytryck av högskolans studiehandbok, översyn av arkivet, m. m.

Överstyrelsen biträder förslaget.

8. En ny befattning som institutionsvaktmästare i Ce 14. *Kollegienämnden* hemställer om fem nya institutionsvaktmästartjänster i Ce 14.

Överstyrelsen erinrar om att överstyrelsen i annat sammanhang föreslår inrättande av tre instrumentmakarbefattningar (Ce 16) vid vissa av de nu ifrågavarande institutionerna och förklarar sig med hänsyn härtill icke nu vara beredd att förorda inrättande av mer än en ny befattning som institutionsvaktmästare (Ce 14), vilken närmast torde böra avses för institutionen för hållfasthetslära, som för närvarande helt saknar dylikt biträde.

10 och 11. Fem nya befattningar som instrumentmakare i Ce 16 m. m. Tretton nya befattningar som kanslibiträde i Ce 11. Överstyrelsens förslag i denna del sammanhänger med det av en särskild kommitté framlagda förslaget om en viss basorganisation vid de tekniska högskolorna. Härutinnan torde få hänvisas till den redogörelse, som lämnats under anslaget till avlöningar vid tekniska högskolan i Stockholm.

Departementschefen. Ämnesområdet stadsbyggnad är vid Chalmers tekniska högskola representerat av speciallärare, medan vid tekniska högskolan i Stockholm finnes professur i ämnet. Såsom jag redan i fjol vid anmälan av förevarande anslag framhöll, talar starka skäl för att ämnet stadsbyggnad även vid Chalmers tekniska högskola blir företrätt av professur. Jag anser mig nu böra förorda, att ifrågavarande professur inrättas från och med nästa budgetår. Därvid torde det i arvodesstaten upptagna arvodet å 10 000 kronor till speciallärare i stadsbyggnad böra indragas.

Av de skäl, som anförts av vederbörande avdelningskollegium, tillstyrker jag i likhet med överstyrelsen inrättande av en befattning som biträdande lärare i fysikalisk kemi med ett arvode av 3 700 kronor samt en befattning som biträdande lärare i teknisk kemi med ett arvode av 4 350 kronor.

Högskolans önskemål om ökat antal docentbefattningar torde böra till-

mötesgås på sätt överstyrelsen förordat. Jag föreslår alltså för nästa budgetår inrättande av ytterligare en dylik befattning.

Under hänvisning till vad jag vid anmälan av anslaget till avlöningar vid tekniska högskolan i Stockholm anfört beträffande terminsavgifterna vid de tekniska högskolorna, räknar jag med att inkomstposten Avgifter från de studerande under nu förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med 55 000 kronor, vilket innebär en minskning med 50 000 kronor.

Delposten till ersättning åt tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter är nu uppförd med 735 000 kronor. Liksom i fråga om motsvarande delpost vid tekniska högskolan i Stockholm anser jag mig böra förorda en minskning av medelsanvisningen under posten med 50 000 kronor. Jag utgår härvid från att avgifterna från de studerande under nästa budgetår kommer att uppgå till lägst 120 000 kronor, varav dock endast 55 000 kronor skulle tillgodoföras avlöningsanslaget, medan återstoden skulle ingå till assistentmedelsfonden, som vid behov får tagas i anspråk för samma ändamål som nyssnämnda delpost. Behållningen å denna fond utgjorde vid utgången av budgetåret 1953/54 närmare 340 000 kronor och torde kunna beräknas uppgå till omkring 240 000 kronor vid utgången av innevarande budgetår.

Jag har i det föregående vid anmälan av anslaget till avlöningar vid tekniska högskolan i Stockholm tillstyrkt inrättande av en tjänst som driftingenjör i Ce 27, avsedd för nämnda högskolas elektronikinstitution. I likhet med överstyrelsen finner jag mig böra förorda, att en dylik befattning inrättas jämväl för Chalmers tekniska högskolas institution för elektronik.

Vid behandlingen i fjol av frågan om en förstärkning av personalen vid Chalmers tekniska högskolas bibliotek uttalade jag, att behovet av nya tjänster för biblioteket syntes böra tillgodoses successivt. För innevarande budgetår inrättades i enlighet därmed en befattning som biblioteksbiträde i Ce 13. Den fortsatta personalförstärkningen bör enligt min mening för nästa budgetår begränsas till inrättande av en befattning som förste biblioteksassistent i Ce 17.

För tillgödoseende av behovet av ytterligare biträdeshjälp vid högskolans kansli torde böra beräknas medel till anställande av ännu ett kontorsbiträde i reglerad beföringsgång. Jag biträder även förslaget om inrättande av en institutionsvaktmästartjänst i Ce 14, närmast avsedd för institutionen för hållfasthetslära.

I anslutning till vad chefen för civildepartementet förordat vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor, torde därjämte böra beräknas medel för uppflyttning av en institutionsvaktmästare vid institutionen för byggnadsstatik från Ca 12 till Ca 14 och av en institutionsvaktmästare vid institutionen för oorganisk kemi från Ce 12 till Ce 14.

Utöver vad som framgår av det föregående är jag icke beredd att nu förorda några ändringar i högskolans personalorganisation.

Jag beräknar — med beaktande jämväl av automatiska utgiftsökningar till följd av löneklassuppflyttningar m. m. — hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 3 431 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 106 000 kronor. Anslaget bör, med iakttagande av de ändrade grundlönebeloppen, fördelas på olika poster på sätt framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan. I personalförteckningen för högskolan bör vidtagas vederbörliga ändringar i anledning av vad jag i det föregående förordat.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1955/56, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Chalmers tekniska högskola, som föranledes av vad jag i det föregående anför, t

b) godkänna följande avlöningsstat för Chalmers tekniska högskola, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 248 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:	
a. Arvoden åt speciallärare och biträdande lärare, <i>förslagsvis</i> ..	314 468
b. Övriga arvoden och särskilda ersättningar	13 232 327 700
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 603 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	351 300
Summa kronor	3 530 000

Särskilda uppbördsmedel

Avgifter från de studerande	55 000
Bidrag från Göteborgs stad m. fl.	44 000
Summa kronor	99 000

Nettoutgift kronor 3 431 000

c) till *Chalmers tekniska högskola*: Avlöningar för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 3 431 000 kronor.

[167] 10. Chalmers tekniska högskola: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	525 000	506 827
1954/55 (statsliggaren s. 592)	506 000	
1955/56 (förslag)	583 500	

Överstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 80 000 kronor enligt följande sammanställning:

Anslagsändamål	Medelsanvisning för budgetåret 1954/55, kronor	Av överstyrelsen föreslagen medelsanvisning för budgetåret 1955/56, kronor	Ökning eller minskning i förhållande till budgetåret 1954/55, kronor
<i>Utgifter</i>			
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	5 500	5 500	—
2. <i>Expenser, förslagsvis:</i>			
A. Bränsle m. m., <i>förslagsvis</i>	275 000	290 000	+ 15 000
B. Övriga <i>expenser:</i>			
a. Biblioteket	7 500	8 500	+ 1 000
b. Högskolan i övrigt	210 000	226 000	+ 16 000
3. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	27 500	30 000	+ 2 500
4. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	17 500	17 500	—
5. Övriga <i>utgifter:</i>			
a. Bevakning av högskolans lokaler om natten	12 000	12 000	—
b. Reparations- och ändringsarbeten i högskolans äldre byggnader	—	45 000	+ 45 000
c. Inredning och utrustning av vissa institutionslokaler	5 000	13 000	+ 8 000
Summa <i>utgifter</i>	560 000	647 500	+ 87 500
<i>Avgår:</i>			
<i>Särskilda uppbördsmedel</i>			
I. Ersättning för bränsle m. m.	53 200	59 700	+ 6 500
II. Hyror	800	1 800	+ 1 000
Summa <i>uppbördsmedel</i>	54 000	61 500	+ 7 500
Nettoutgift	506 000	586 000	+ 80 000

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

2 A. Den föreslagna höjningen motiveras med tillkomsten av de nya byggnaderna för de maskintekniska laboratorierna.

2 B a. Till bibliotekets verksamhet föreslås en ökad medelsanvisning av 1 000 kronor beroende på ökade utgifter för böcker och kontorsmateriel.

2 B b. Den pågående utbyggnaden av högskolan beräknas medföra en

höjning av utgifterna dels för städning med 12 000 kronor, dels ock för nya telefoner, kontorsmateriel samt underhåll och komplettering av inventarier med 4 000 kronor.

3. Den föreslagna höjningen motiveras huvudsakligen med behovet av en ny upplaga av högskolans studiehandbok.

5 b. För ersättande av nedslitna trappsteg med nya och uppsättande av nya trappräck samt målning i vissa trappor i Gamla Chalmers beräknas de sammanlagda kostnaderna uppgå till 25 000 kronor.

Liksom för innevarande budgetår föreslås en medelsanvisning av 20 000 kronor för iordningställande av ett lärarrum åt innehavaren av den föreslagna professuren i stadsbyggnad.

5 c. Till följd av den ökade intagningen av studerande inom avdelningen för väg- och vattenbyggnad har vissa svårigheter uppstått att i tillgängliga utrymmen bereda plats för lärare, assistenter och undervisningsmateriel m. m. I anledning härav föreslår *kollegienämnden*, att vissa byggnadstekniska ändringsarbeten vidtages i avdelningarna för väg- och vattenbyggnad samt för arkitektur — vilka är inrymda i samma byggnad — för en sammanlagd kostnad av 39 000 kronor, varav 20 000 kronor kommer på den förstnämnda och 19 000 kronor på den sistnämnda avdelningen. Kostnaderna för inredning och utrustning av de nya lokalerna beräknas till respektive 5 000 och 8 000 kronor.

Överstyrelsen har intet att erinra mot de av *kollegienämnden* föreslagna ombyggnadsarbetena men anser att härför erforderligt belopp, 39 000 kronor, bör anvisas under posten till reparations- och underhållskostnader i staten för byggnadstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond. *Överstyrelsen* har därför hänvisat *kollegienämnden* att hos byggnadsstyrelsen göra framställning om för ändamålet avsedd medelsanvisning.

Överstyrelsen tillstyrker den av *kollegienämnden* begärda medelsanvisningen av 13 000 kronor till inredning och utrustning av nytillkommande lokaler inom avdelningarna för väg- och vattenbyggnad samt arkitektur. För innevarande budgetår utgående belopp av 5 000 kronor för utrustning för högskolans bibliotek har *överstyrelsen* funnit böra bortfalla.

Departementschefen. Anslagsposten till publikationstryck torde böra uppföras med oförändrat belopp. I övrigt anser jag mig böra biträda *överstyrelsens* förslag. Anslaget bör därför höjas med 77 500 kronor till 583 500 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Chalmers tekniska högskola*: Omkostnader för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 583 500 kronor.

[168] 11. Chalmers tekniska högskola: Materiel m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	1 100 000	1 110 885
1954/55 (statsliggaren s. 593)	1 150 000	
1955/56 (förslag)	1 350 000	

Högskolans kollegienämnd har för nästa budgetår hemställt om en anslagshöjning med 709 000 kronor. Nämnden har därvid framhållit, att me-

delsbehovet under detta anslag ökat dels på grund av kostnadshöjningar, för vilka icke tillräcklig kompensation erhållits, dels ock på grund av högskolans utbyggnad. Högskolan finge nämligen de närmaste åren ett icke oväsentligt tillskott i laboratorier. En nödvändig förutsättning för att dessa skulle kunna utnyttjas effektivt vore, enligt nämndens mening, att materielanslaget ökades. Vid en jämförelse med tekniska högskolans i Stockholm materielanslag har nämnden vidare ansett sig kunna konstatera en underdimensionering av materielanslaget vid Chalmers tekniska högskola, som vore vida större än vad som kunde anses skäligt med hänsyn till elevantalet vid de båda högskolorna.

Beträffande medelsbehovet under de enskilda anslagsposterna har kollegienämnden anfört i huvudsak följande.

S a m l i n g a r o c h l a b o r a t i o n e r. För avdelningen för maskinteknik beräknas att maskinlaboratoriet skall vara färdigställt under år 1955. Med hänsyn härtill är ett ökat driftsanslag erforderligt under budgetåret 1955/56.

Jämväl avdelningen för elektroteknik är på grund av det nya laboratoriet för de starkströmstekniska ämnena samt den nytilkomna professuren i teleteknik II i stort behov av ökat materialanslag.

Institutionen för hållfasthetslära, som tidigare icke haft något eget laboratorium, avses nu erhålla lämpligt utrymme för ett dylikt inom laboratoriebyggnaden för den maskintekniska avdelningen. Denna institution har icke tidigare haft tillgång till något som helst laboratorium och är nu i behov av en utökning av materielanslaget.

Kollegienämnden har beräknat det totala medelsbehovet under förevärande delpost till 984 000 kronor.

T e k n i s k a l i c e n t i a t a r b e t e n. Antalet licentiander är växande och utgör enligt innevarande års katalog 64. Kollegienämnden har anledning förmoda, att antalet under budgetåret 1955/56 skall uppgå till cirka 75. Licentiandernas studiearbeten är åtminstone i huvudämnet vanligen av experimentell art och fordrar ofta anskaffande eller byggnad av ny apparatur, speciellt avsedd för licentiandens arbete. På grund härav blir institutionens kostnader för licentianderna betydande. Å andra sidan ingår licentiandernas arbete ofta i det vetenskapliga arbete, som institutionerna utför. Enligt högskolans stadgar är vetenskapligt arbete ett av högskolans huvudändamål. Det är emellertid nödvändigt, att institutionerna ur ifrågasvarande anslag erhåller täckning för åtminstone en del av de kostnader, som uppkommer till följd av licentianderna. Det erforderliga bidraget kan enligt kollegienämndens mening icke sättas lägre än till genomsnittligen 1 000 kronor för licentiand och år. Det för närvarande utgående beloppet är därför för knappt tillmätt och kollegienämnden hemställer, att det för budgetåret 1955/56 måtte höjas till 75 000 kronor.

N y a n s k a f f n i n g a v a p p a r a t e r m. m. Från avdelningarna och institutionerna föreligger även i år framställningar om medel för anskaffning av apparater m. m. till betydande belopp, i runt tal 1 400 000 kronor. Medelstilldelningen under de senare budgetåren har varit så begränsad att de från högskolans institutioner anmälda behoven kunnat täckas endast till cirka 35 procent. De motiv, som framfördes i kollegienäm-

dens petitaförslag föregående år för en betydande ökning av nu ifrågavarande anslag kvarstår i år med orubbad giltighet, nämligen *dels* den allt livligare kontakten med utländsk teknisk-vetenskaplig forskning och framstegen inom den svenska forskningen, som starkt bidragit till att stegra behovet av modern apparatur, *dels ock* den pågående utbyggnaden av högskolan med nyinrättade professurer i utpräglat experimentellt arbetande discipliner. Kollegienämnden finner att starkt motiverade behov av nyanskaffning föreligger eller kommer att föreligga bland annat vid institutionerna för vattenbyggnad, oorganisk kemi, elektrisk anläggningsteknik, elektromaskinlära, teleteknik II, byggnadsstatik samt praktiskt och teoretiskt skeppsbyggeri.

Ehuru kollegienämnden bedömer de äskade nyanskaffningsanslagen väl behövlige för respektive institutioner, synes det dock uteslutet att för ett enda budgetår erhålla en medelsanvisning, som täcker de redovisade behoven. På grund härav inskränker sig kollegienämnden att för budgetåret 1955/56 hemställa om ett anslag för nyanskaffning för de ifrågavarande institutionerna av 800 000 kronor.

Överstyrelsen förordar för nästa budgetår anslag till materiel m. m. i enlighet med följande sammanställning och understryker därvid, att en väsentlig höjning av anslaget erfordras redan för återställande av 1947 års standard. I fråga om anslagsmedlen till samlingar och laborationer har överstyrelsen härvid räknat med en minskad belastning av i runt tal 32 000 kronor vid bifall till det av överstyrelsen framlagda, i det föregående redovisade förslaget om inrättande av 13 nya extra ordinarie befattningar som kanslibiträde.

Ändamål	Av överstyrelsen förordad medelsanvisning, kronor	Av överstyrelsen förordad ökning i förhållande till budgetåret 1954/55, kronor
Samlingar och laborationer	900 000	155 000
Tekniska licentiatarbeten	55 000	10 000
Nyanskaffning av apparater m. m.	800 000	440 000
Summa kronor	1 755 000	605 000

Departementschefen. Jag anser mig böra föreslå, att detta anslag höjes med 200 000 kronor till 1 350 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles efter förslag av överstyrelsen besluta om den närmare fördelningen av anslaget. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Chalmers tekniska högskola: Materiel m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 1 350 000 kronor.

[169] **12. Chalmers tekniska högskola: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	75 000	74 455
1954/55 (statsliggaren s. 594)	90 000	
1955/56 (förslag)	100 000	

Kollegienämnden har begärt en höjning av detta reservationsanslag med 30 000 kronor till 120 000 kronor. Till stöd för den föreslagna höjningen har nämnden åberopat redan inträffade och alltjämt pågående prisstegringar på utländsk litteratur, högskolans successiva utbyggnad och tillkomsten av nya litteraturområden ävensom det förhållandet, att högskolan i fortsättningen ej kan påräkna bidrag till bokinköp av industrien i samma omfattning som förut varit fallet.

Överstyrelsen förordar — under hänvisning till vad kollegienämnden anfört och vad överstyrelsen uttalat vid sin behandling av motsvarande anslag vid tekniska högskolan i Stockholm — en höjning av förevarande anslag med 30 000 kronor till 120 000 kronor.

Departementschefen. Jag anser mig nu endast kunna förorda, att anslaget höjes med 10 000 kronor till 100 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Chalmers tekniska högskola: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

[170] **13. Chalmers tekniska högskola: Resebidrag till studerande.** Förevarande anslag är nu uppfört med 5 000 kronor och utgår främst till obemedlade och mindre bemedlade studerande vid högskolan för nödiga kostnader för resor och uppehälle under obligatoriska exkursioner och fältövningar.

I enlighet med ett av kollegienämnden framlagt, av överstyrelsen biträtt förslag torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Chalmers tekniska högskola: Resebidrag till studerande* för budgetåret 1955/56 anvisa ett anslag av 5 000 kronor.

[171] **14. Chalmers tekniska högskola: Inredning och utrustning av nya lokaler.** Till inredning och utrustning av nybyggnader vid högskolan har under denna rubrik för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 1 460 000 kronor, varav 747 000 kronor skall disponeras för nybyggnaden för de maskintekniska laboratorierna och 713 000 kronor för nybyggnaderna för avdelningen för elektroteknik.

Nybyggnaden för de maskintekniska laboratorierna. Programmet för ifrågavarande nybyggnads inredning och utrustning har senast beräknats draga en kostnad av i runt tal 2 150 000 kronor. Hittills har anvisats 1 747 000 kronor, varför för programmets fullföljande erfordras en ytterligare medelsanvisning av (2 150 000 — 1 747 000 =) 403 000 kronor.

Kollegienämnden har — under framhållande av att nybyggnaden ifråga beräknas bli färdig under år 1955 — hemställt om anvisande för budgetåret 1955/56 av det för dess inredning och utrustning sålunda resterande beloppet, 403 000 kronor. Överstyrelsen tillstyrker.

Nybyggnaderna för avdelningen för elektroteknik. Det av statsmakterna år 1951 godkända programmet för inredning och utrustning av nybyggnaderna för avdelningen för elektroteknik har numera fullföljts, sedan för ändamålet anvisats tillhoppa 5 538 000 kronor. Detta program har innefattat en nedskärning av det för ifrågavarande nybyggnader ursprungligen framlagda utrustningsprogrammet, vars förverkligande efter dagens prisnivå skulle draga en kostnad av ytterligare i runt tal 1 150 000 kronor enligt vad en i ärendet av vederbörande avdelningskollegium vid högskolan verkställd utredning giver vid handen.

Kollegienämnden har nu föreslagit ett successivt genomförande av det ursprungliga programmet och hemställt, att härför erforderlig medelsanvisning till ett belopp av 857 000 kronor, motsvarande cirka 75 procent av de till i runt tal 1 150 000 kronor uppgående totalkostnaderna, måtte anvisas för budgetåret 1955/56. Kollegienämnden har härvid framlagt följande sammanställning över sistnämnda belopps fördelning på olika institutioner inom avdelningen för elektroteknik:

Institutionerna för elektromaskinlära och elektrisk anläggnings- teknik	565 000
Institutionen för elektricitetslära och elektrisk mätteknik	103 500
Institutionen för teleteknik I	119 500
Institutionen för teleteknik II	60 500
Institutionen för elektronik	277 800
Ritsalar och hörsalar	24 000

Summa kronor 1 150 300

Överstyrelsen anför:

I fråga om nybyggnaderna för avdelningen för elektroteknik förutsattes vid 1951 års riksdag, att det då nedskurna utrustningsprogrammet för dessa byggnader skulle kunna tills vidare nöjaktigt tillgodose undervisningens och forskningens behov. Med hänsyn till önskvärdheten av ett mera rationellt utnyttjande av de nya lokalerna är överstyrelsen likväl nu beredd att i viss utsträckning biträda kollegienämndens förslag om ett fullföljande av det utrustningsprogram, som då till en del ställdes på framtiden, därvid överstyrelsen tillåter sig hänvisa till dåvarande departementschefens uttalande till statsrådsprotokollet vid frågans behandling (1951 års statsverksproposition, Bil. 10: Åttonde huvudtiteln, s. 196 f.). Överstyrelsen, som ej

funnit anledning till erinran mot de från högskolans sida nu framlagda kostnadsberäkningarna, vill sålunda för egen del förorda en ytterligare medelsanvisning av 565 000 kronor till utrustning av institutionerna för elektromaskinlära och elektrisk anläggningsteknik, för vilka institutioners vidkommande en komplettering av utrustningen ur förut angiven synpunkt för överstyrelsen framstår såsom särskilt önskvärd. Härjämte vill överstyrelsen likaledes förorda en medelsanvisning av ytterligare 60 000 kronor till utrustning för institutionen för teleteknik II med hänsyn till tillkomsten av en professur i detta ämne från och med den 1 juli 1954.

Departementschefen. Nybyggnaden för de maskintekniska laboratorierna utgör den sista delen av byggnadsprogrammet för avdelningen för maskinteknik. Uppförandet av denna nybyggnad påbörjades hösten 1953 och byggnadsföretaget beräknas vara utfört under innevarande kalenderår. Inredningen och utrustningen av laboratoriebyggnaden har beräknats draga en kostnad av 2 150 000 kronor. Hittills har anvisats 1 747 000 kronor, varför skulle återstå att anvisa 403 000 kronor. Jag räknar med denna medelsanvisning för nästa budgetår.

Kostnaderna för det av statsmakterna år 1951 godkända programmet för inredning och utrustning av avdelningen för elektroteknik har beräknats till 5 538 000 kronor. Detta belopp har anvisats. Förslag har nu ånyo framförts om anvisande av ytterligare medel för anskaffning av utrustning, som i 1951 års utrustningsprogram ställdes på framtiden. Med hänsyn till rådande förhållanden anser jag mig nu endast i så måtto kunna tillmötesgå önskemålen härom att jag förordar en ytterligare medelsanvisning av 60 000 kronor till utrustning för institutionen för teleteknik II.

Förevarande anslag bör vid bifall till vad jag sålunda förordat uppföras med 463 000 kronor, vilket innebär en anslagssänkning med 997 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Chalmers tekniska högskola: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 463 000 kronor.

[172] **15. Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Stipendier för främjande av högre tekniska studier.** Detta reservationsanslag är i gällande riksstat uppfört med 72 000 kronor, varav 48 000 kronor anvisats till tekniska högskolan i Stockholm och 24 000 kronor till Chalmers tekniska högskola. För närvarande utgår ifrågavarande stipendier med ett belopp av 3 000 kronor och antalet stipendier utgör 16 vid den förra och 8 vid den senare högskolan.

Överstyrelsen föreslår, att antalet stipendier för främjande av högre tekniska studier ökas till 26 vid tekniska högskolan i Stockholm och till 14 vid Chalmers tekniska högskola. I anslutning härtill hemställer överstyrelsen om höjning av anslaget med 48 000 kronor. Överstyrelsen anför:

Antalet licentiatstipendier vid de tekniska högskolorna har varit oförändrat alltsedan budgetåret 1947/48. Under tiden har emellertid de licentiatstuderandes antal successivt vuxit. Enligt vad överstyrelsen inhämtat, har sålunda antalet vid högskolorna inskrivna dylika studerande stigit, vid tekniska högskolan i Stockholm från 21 läroåret 1947/48 till 108 läroåret 1953/54 och vid Chalmers tekniska högskola från 14 läroåret 1947/48 till 64 läroåret 1953/54. Dessa uppgifter är såvitt gäller läroåret 1953/54 hämtade ur högskolornas kataloger och antalet licentiatstuderande kan antagas i realiteten ha varit högre, enär ej alla licentiatstuderande vid tidpunkten för katalogernas tryckning ännu låtit inskriva sig. Med hänsyn till denna utveckling finner överstyrelsen en ökning av licentiatstipendierna i hög grad motiverad.

Departementschefen. Av skäl, som överstyrelsen anført, finner jag en ökning av antalet stipendier vara påkallad. Jag begränsar mig nu till att föreslå, att antalet stipendier ökas med 4 till 20 vid tekniska högskolan i Stockholm och med 3 till 11 vid Chalmers tekniska högskola. Vid bifall härtill bör anslaget höjas med 21 000 kronor till 93 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Stipendier för främjande av högre tekniska studier* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 93 000 kronor.

[173] **16. Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	11 000	21 759
1951/52	11 000	12 325
1952/53	11 000	19 105
1953/54	15 000	39 447
1954/55 (statsliggaren s. 596)	20 000	
1955/56 (förslag)	25 000	

Statens tekniska forskningsråd, som utdelar tryckningsbidragen, hemställer, att detta förslagsanslag med hänsyn till anslagsbelastningen under de senaste åren måtte höjas med 5 000 kronor till 25 000 kronor.

Departementschefen. I avvaktan på säkrare erfarenhet av medelsbehovet under förevarande anslag anser jag mig nu endast böra förorda, att anslaget höjes med 5 000 kronor till 25 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kronor.

[174] **17. Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	40 000	26 388
1952/53	30 000	17 525
1953/54	30 000	70 955
1954/55 (statsliggaren s. 597)	30 000	
1955/56 (förslag)	50 000	

Överstyrelsen hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen. Med hänsyn till anslagsbelastningen under sistförflutna budgetår torde anslaget böra höjas. I avvaktan på säkrare erfarenhet av medelsbehovet anser jag mig nu endast böra förorda, att anslaget höjes med 20 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

[175] **18. Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Resestipendier åt lärare m. fl.**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	70 000	77 650
1954/55 (statsliggaren s. 598)	70 000	
1955/56 (förslag)	70 000	

Av detta reservationsanslag har för budgetåret 1954/55 anvisats ett belopp av 44 000 kronor till tekniska högskolan i Stockholm och ett belopp av 26 000 kronor till Chalmers tekniska högskola.

Kollegienämnden vid tekniska högskolan i Stockholm har hemställt om oförändrad medelsanvisning till högskolan.

Kollegienämnden vid Chalmers tekniska högskola har hemställt om en medelsanvisning för denna högskolas vidkommande av 35 000 kronor.

Överstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen. Jag biträder överstyrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Resestipendier åt lärare m. fl.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 70 000 kronor.

G. Skolöverstyrelsen

[176] 1. Skolöverstyrelsen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	2 753 000	3 267 875
1953/54	3 310 000	3 526 155
1954/55 (statsliggaren s. 598)	3 466 000	
1955/56 (förslag)	3 812 000	

Skolöverstyrelsen hemställer i sina anslagsäskanden för nästa budgetår, att detta förslagsanslag höjes med 680 000 kronor. Højningen betingas, förutom av automatiska utgiftsförändringar, av i huvudsak följande förslag:

P e r s o n a l ö k n i n g a r

- 1) dubbling av två undervisningsrådstjänster å organisationsavdelningen,
- 2) en rationaliseringsexpert med förordnande att bestrida göromål, som eljest ankommer på byråchef,
- 3) två ämneskonsulenter med arvode,
- 4) en skolbibliotekskonsulent med arvode,
- 5) en hushållskonsulent i Ce 27,
- 6) en trafik konsulent i Ce 27,
- 7) en inspektör för praktiska realskolor och realskolelinjer med arvode,
- 8) en musikkonsulent med arvode,
- 9) a) elva amanuenser, varav fem i befordringsgången och sex med extra anställning,
 b) sex kanslibiträden, varav tre extra ordinarie och tre extra,
 c) tolv kontorsbiträden, varav åtta i befordringsgången och fyra med extra anställning,
- 10) två kontorister i Ce 13,

Ö v r i g a f ö r s l a g

- 11) förändring av en tjänst som amanuens i Ce 20 till tjänst som byrå-assistent i Ca 21 (skolhygienroteln),
- 12) förändring av en tjänst som kanslibitråde i Cg 11 till tjänst som biblioteksassistent i Ce 15,
- 13) förändring av en tjänst som kanslibitråde i Ce 11 till tjänst som kontorist i Ce 13 (generaldirektörens handsekreterare),

- 14) förändring av en tjänst som kanslibiträde i Ca 11 till tjänst som kontorist i Ca 13 (statistiska kontoret),
- 15) utsträckt tjänstgöring jämte arvodesreglering för filmkonsulenten,
- 16) ökning med 25 100 kronor av de under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, anvisade anslagsmedlen till ersättning för avstådda löneförmåner [delposten o), nu 8 928 kronor] med hänsyn till belastningen och förslagen under punkterna 7, 8 och 15,
- 17) ökning med 30 000 kronor av anslagsposten till arvoden till experter m. m. (nu 70 000 kronor),
- 18) inrättande i särskilda fall av extra ordinarie tjänst i högst Ce 33 för konsulent å försöksavdelningen.

I särskild skrivelse den 11 oktober 1954 har skolöverstyrelsen vidare hemställt, att undervisningsrådet H. R. Lundblads undervisningsrådstjänst måtte från och med den 1 juli 1955 föras över stat och återbesättas med ordinarie innehavare.

Av skolöverstyrelsens anslagsframställning inhämtas bland annat följande.

Allmänna synpunkter. Överstyrelsens nuvarande personalorganisation fastställdes i huvudsak i samband med överstyrelsens omorganisation vid 1952 års riksdag (prop. 1952: 149). Till grund för beslutet låg av skolöverstyrelsesakkunniga i betänkande SOU 1951: 29 framlagt förslag. Förslaget blev dock i propositionen väsentligt beskuret. Sedan frågan om lönesättningen för överstyrelsens tjänster hösten 1952 behandlats av tjänsteförteckningskommittén, fastställde Kungl. Maj:t den 19 december 1952 ny personalförteckning för överstyrelsen att tillämpas tills vidare från och med den 1 januari 1953. Den 5 juni 1953 föreskrev Kungl. Maj:t ändring av personalförteckningen att gälla från och med den 1 juli 1953. Ändringen bestod i att en extra ordinarie förste konsulenttjänst överfördes å ordinarie stat. Sedan omorganisationen har från och med den 1 juli 1954 tillkommit tre amanuens- och tre biträdestjänster i reglerad befordringsgång, en tjänst som expeditionsvaktsaspirant samt uppflyttning från och med nämnda tidpunkt av en tjänst som kansliskrivare och en tjänst som kanslibiträde till förste kansliskrivare respektive kontorist. Samtidigt härmed har inspektörstjänsten för sinnesslöundervisningen uppflyttats i lönegrad och innehavaren av tjänsten som hjälpskolekonsulent förordnats som hjälpundervisningskonsulent.

De erfarenheter av arbetsuppgifterna inom överstyrelsen, som sedan omorganisationen vunnits, är trots den relativt korta tiden efter omorganisationen så omfattande och allsidiga, att det nu med säkerhet kan bedömas, huruvida skolöverstyrelsens personalorganisation är rationellt avpassad i förhållande till arbetsuppgifternas nuvarande art och omfattning samt arbetsförhållandena i övrigt inom verket.

Överstyrelsen vill då först understryka, att omorganisationen av överstyrelsen uppenbarligen varit en nödvändig förutsättning för en ändamålsenlig och rationell arbetsorganisation. Erfarenheterna har givit klart belegg för att de grundläggande principer, som valts vid den nya organisatio-

nens utformning, är i huvudsak riktigt funna. Därigenom har det blivit överstyrelsen möjligt att bättre tillgodose vissa tidigare eftersatta arbetsområden och arbetsuppgifter samt att avarbeta äldre balanser. Det måste emellertid samtidigt framhållas, att utvecklingen inom överstyrelsens verksamhetsområde varit så snabb, att arbetsförhållandena inom överstyrelsen i dagens läge är i grunden annorlunda än då ställning togs till personalorganisationens nuvarande utformning.

Överstyrelsen vill därvid erinra, att skolöverstyrelsesakkunniga vid sin planering av den nuvarande organisationen byggde på arbetsförhållandena och erfarenheterna inom överstyrelsen i huvudsak under 1940-talet. Även om denna period i och för sig innebar ett betydelsefullt skede i skolväsendets utveckling, som på sin tid krävde betydelsefulla insatser från överstyrelsens sida, är det lika klart, att denna tid nu utgör ett förgånget skede och att de arbetsuppgifter, som idag ställer de avgjort största kraven på överstyrelsens personalorganisation, är sådana, som icke var kända vid planerandet av denna organisation eller visserligen kända, men vars verkningar man då icke rimligen kunde förutse.

Dubblering av två undervisningsrådstjänster å organisationsavdelningen.

Avdelningschefens rotel (rotel O 1). Vid planeringen av den nya organisationen räknades med en betydande avlastning från vissa undervisningsråd genom delegering av beslutanderätten dels till rektorer och styrelser, dels till den administrativa personalen inom överstyrelsen. Denna delegering har också genomförts i så gott som hela den planerade utsträckningen. Det har emellertid visat sig, att avlastningen från undervisningsråden icke blivit så stor som var beräknat. Den rådgivande verksamheten — både den externa och den interna — har nämligen i samma mån ökat. Även om denna konsultativa verksamhet i viss mån varit knuten till organisationsövergången, visar erfarenheten, att det även i det långa loppet torde komma att kvarstå en icke obetydlig arbetsökning av nämnda anledning.

I fråga om den pedagogiska chefspersonalen har av angivna skäl arbetsbelastningen blivit synnerligen hård. Dess möjligheter att mottaga föredragningar är i hög grad begränsade genom att en stor del av arbetstiden måste tagas i anspråk för sammanträden, besök m. m. Härigenom har också den administrativa personalens arbete blivit lidande. Det planeringsarbete, som borde utgöra en väsentlig del av dessa chefstjänstemäns arbete, har därför endast i otillräcklig grad kunnat realiseras. Alldeles särskilt har detta framträtt i fråga om avdelningschefen. Genom att den av skolöverstyrelsesakkunniga föreslagna byrådirektörstjänsten på rotel O 1 icke kommit till stånd, har avdelningschefen till alltför stor del bundits vid arbetet på sin egen rotel.

Överstyrelsen finner goda skäl tala för att en kvalificerad tjänst inrättas å avdelningen för åstadkommande av nödvändig avlastning från den pedagogiska personalen, särskilt från avdelningschefen.

Planeringsroteln (rotel O 4) skall enligt organisationsplanen bestå av bl. a. ett undervisningsråd och tre byrådirektörer. Roteln handlägger ärenden angående skolväsendets lokala organisation med därtill hörande byggnadsfrågor. Verksamheten är mycket omfattande. Inrättandet av nya högre skolor och i folkskolan inbyggda realskolelinjer liksom den

ständigt pågående rationaliseringen av folkskoleväsendet med allt vad detta innebär av centralisering och andra organisationsändringar kräver vid handläggningen ofta omfattande utredningar och betydande insatser av för uppgifterna väl kvalificerad personal. Av dessa uppgifter har anordnandet av nya organisationsformer för utvidgning av utbildningsmöjligheterna inom realskolestadiet under övergångstiden till enhetsskolans genomförande medfört mer omfattande arbete än som tidigare kunnat förutses. Beslutet om enhetsskolans successiva genomförande har medfört mycket stora och komplicerade arbetsuppgifter för roteln. Dess viktigaste uppgift har blivit att genom en omfattande planeringsverksamhet beträffande det lokala skolväsendet skapa de yttre förutsättningar, som är nödvändiga för genomförandet av den blivande skolorganisationen. Vid sidan av de pedagogiska och organisatoriska synpunkterna måste därvid en mångfald andra faktorer beaktas.

Den utvidgning av skolorganisationen, som de ständigt växande kullarna i de yngsta arbetsmarknadsåldrarna under det närmaste decenniet framtvingar, bör ske i samverkan med andra i sammanhanget aktuella åtgärder. För att klarlägga de svärbemästrade planeringsuppgifter, som därvid uppkommer, och samordna planeringen av erforderliga åtgärder har skolöverstyrelsen i förening med arbetsmarknadsstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning i skrivelse till Kungl. Maj:t den 24 juni 1954 hemställt om uppdrag att utföra det planeringsarbete, vidta de åtgärder och inkomma med de förslag, som kan finnas erforderliga. Genom beslut den 24 september 1954 har Kungl. Maj:t lämnat ämbetsverken det begärda uppdraget. För skolöverstyrelsens del kommer ifrågavarande uppgifter att avsevärt återverka på planeringsrotelns personalförhållanden.

En förstärkning av rotelns personal i förhållande till vad i organisationsplanen fastställes med en befattningshavare i undervisningsråds tjänsteställning framstår som ofrånkomlig.

En skolbibliotekskonsulent (punkt 4). I utlåtande 1954: 8 i anledning av motionerna I: 299 och II: 373, vari hemställdes, att folkbibliotekssakkunnigas förslag om inrättande av en arvodesbefattning som skolbibliotekskonsulent skulle genomföras från och med budgetåret 1954/55, uttalade statsutskottet, att en dylik befattning syntes vara av stor betydelse för att tillförsäkra skolbiblioteken den centrala plats i skolans arbete, som fordrades för att de skulle komma till verklig nytta som hjälpmedel vid undervisningen och därmed fylla sin väsentligaste uppgift. En särskild skolbibliotekskonsulent med såväl erfarenheter av biblioteksverksamhet som pedagogiska insikter borde främst genom besök vid skolorna kunna stimulera de lokala skolmyndigheterna och lärarna till ett bättre utnyttjande av förefintliga resurser samt vidare kunna ge råd rörande de pedagogiska metoderna för skolbibliotekens utnyttjande. Såsom motionärerna anför, syntes en dylik befattningshavare kunna åläggas också andra betydelsefulla uppgifter för främjande av skolbiblioteksverksamheten. Även om utskottet i dåvarande läge icke vore berett att biträda det i motionerna framställda yrkandet, förutsatte utskottet likväl av anförda skäl, att Kungl. Maj:t vid beredningen för budgetåret 1955/56 av frågan om skolöverstyrelsens personalorganisation till förnyad prövning upptog spörsmålet om förstärkning av folkbiblioteksroteln med en särskild skolbibliotekskonsulent.

Under hänvisning till statsutskottets sålunda gjorda uttalande hemstäl-

ler överstyrelsen om inrättande av den ifrågavarande skolbibliotekskonsulenttjänsten. Konsulenten bör tills vidare tillsättas på förordnande för ett år i sänder och uppbära arvode enligt för ämneskonsulent fastställda grunder.

Amanuenser, kanslibiträden och kontorsbiträden (punkt 9). Den ökade arbetsbelastningen har icke minst återverkat på behovet av administrativ personal hos överstyrelsen. På därom av överstyrelsen vid skilda tillfällen gjorda framställningar har överstyrelsens personal med administrativa arbetsuppgifter också tillfälligt förstärkts. Kungl. Maj:t har sålunda medgivit, att anslagsposten till övrig icke-ordinarie personal fått överskridas budgetåret 1952/53 med 200 000 kronor och budgetåret 1953/54 med 176 000 kronor. I anledning härav har överstyrelsen under denna tid anställt sju befattningshavare i amanuensställning samt nio i biträdesgraden. Flera av de arbetsuppgifter, för vilka ifrågavarande personal disponerats, har varit av engångsnatur och numera i huvudsak bortfallit. Men dels har i de flesta av dessa fall uppgifter av löpande beskaffenhet kvarstått, för vilka en del av personalen måst tagas i anspråk, dels har arbetsuppgifterna i övrigt så vuxit, att personalen måst ställas till förfogande å sådana särskilt hårt belastade arbetsenheter, för vilka den administrativa personalen varit uppenbart otillräcklig eller där överhuvud ingen särskild sådan personal beräknats. För budgetåret 1955/56 bedömer överstyrelsen läget vara sådant, att utöver nu nämnd personal en förstärkning av ytterligare fyra befattningshavare i amanuensgraden och nio biträden måste anses erforderlig. Överstyrelsen finner det i betraktande av nu föreliggande och förväntade arbetsuppgifter med administrativt inslag uppenbart, att den administrativa personalen hos överstyrelsen för närvarande är klart underdimensionerad.

Två kontorister å organisationsavdelningen (punkt 10). För att i görligaste mån söka avlasta amanuenspersonalens arbete på lägre befattningshavare har överstyrelsen överlätit och planerar att ytterligare överlåta vissa kvalificerade arbetsuppgifter på befattningshavare i högre biträdesgrad. Dessa uppgifter är av den kvalificerade art och handläggningen av dem så självständig att de normalt borde omhändertas av personal i amanuens tjänsteställning. Överstyrelsen hemställer om inrättande av två tjänster som kontorister på organisationsavdelningen för fullgörande av vissa närmare redovisade arbetsuppgifter av dylik kvalificerad art.

Ökning av anslagsposten till arvoden till experter m. m. (punkt 17). Sedan det under sistförflutna budgetår visat sig omöjligt att hålla medelsförbrukningen inom anvisat belopp, 70 000 kronor, medgav Kungl. Maj:t den 14 maj 1954 med anledning av en av överstyrelsen gjord framställning, att från åttonde huvudtiteln kommittéanslag fick till förevarande anslagspost överföras 28 500 kronor. Det anvisade sammanlagda beloppet, 98 500 kronor, beräknas — sedan vissa ännu icke gäldade kostnader, avseende sakkunniguppdrag slutförda under det tilländalupna budgetåret, betalats — helt bli taget i anspråk.

Det i rask takt fortskridande reformarbetet inom skolväsendet ävensom nyligen genomförda lärarlöneregleringar ställer allt större krav på överstyrelsens möjligheter att snabbt genom särskilt tillkallade sakkunniga kunna verkställa utredningar i skilda frågor. Särskilda experter måste även anlitas dels till de i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning bedrivna planeringsåtgärderna för mötande av de svårig-

heter, som det växande antalet ungdomar i arbetsför ålder kan väntas medföra (jfr punkt 1), dels till de av överstyrelsen föreslagna rationaliseringsåtgärderna på skolväsendets område, dels ock till utarbetande av detaljerade kursplaner m. m. för befodringskurser för folkskollärare, etc.

Statskontoret påpekar, att omfattningen av skolöverstyrelsens förslag svårligen låter sig förenas med direktiven för budgetarbetet. Ämbetsverket framhåller vidare, att verkningarna av den av 1952 års riksdag beslutade, den 1 november 1952 genomförda omorganisationen av överstyrelsen ännu icke torde kunna överblickas. Därför måste statskontoret i princip ställa sig avvisande till utvidgningar av personaluppsättningen. Därest personalökning över huvud taget skulle ifrågakomma, bör densamma liksom för innevarande budgetår avse administrativ personal. Statskontoret tillstyrker härvidlag inrättande av två amanuensjänster och två biträdestjänster i reglerad befodringsgång. Härutöver bör personalökningar icke ifrågakomma.

Statskontoret avstyrker, att en amanuensjänst förändras till byråassistenttjänst. Uppflyttningar av kanslibiträdesbefattningar till högre lönegrad bör icke komma till stånd, särskilt som, enligt vad som under hand inhämtats, organisationsnämnden i början av 1955 kommer att igångsätta en undersökning av organisationen av biträdespersonalen (jfr prop. 1952: 149, s. 72). De nyligen genomförda principerna för avlöning åt konsulenter inom försöksavdelningen bör icke brytas, varför förslaget om ändrad anställningsform för dessa befattningshavare avstyrkes. Posten till arvoden åt experter bör enligt statskontorets mening bibehållas vid sitt nuvarande belopp. Statskontoret anmärker, att överstyrelsen syntes ha beräknat anslagsmedlen till vikariatsersättningar, ersättningar vid sjukledighet m. m. till för högt belopp. Slutligen hävdar statskontoret, att anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, nu betecknad »förlagsvis», bör från och med nästa budgetår vara obetecknad.

Departementschefen. Bland annat svårigheterna att redan nu med större säkerhet kunna bedöma verkningarna av den nyligen genomförda omorganisationen av skolöverstyrelsen talar närmast för att den största återhållsamhet bör iakttagas vid utbyggnad av överstyrelsens nuvarande organisation. Å andra sidan kan icke bestridas, att utvecklingen inom överstyrelsens verksamhetsområde skett så snabbt, att arbetsförhållandena inom överstyrelsen i dagens läge är väsentligen annorlunda än då statsmakterna tog ställning till organisationens nuvarande utformning. Jag har därför vid mitt ställningstagande till överstyrelsens anslagsäskanden sökt att i möjligaste mån tillgodose de önskemål, som enligt min mening kan anses mest angelägna.

Vad beträffar den föreslagna dubbleringen av två undervisningsrådstjänster har jag av överstyrelsens motivering härför blivit övertygad om att

den arbetsbörda, som för närvarande åvilar chefen för organisationsavdelningen och chefen för samma avdelnings planeringsrotel, är alltför stor. I enlighet med överstyrelsens förslag beräknar jag därför under ordinarieposten medel för dubbling under hela nästa budgetår av undervisningsrådstjänsten å avdelningschefens rotel (rotel O 1) och undervisningsrådstjänsten å planeringsroteln (rotel O 4).

Överstyrelsens förslag om inrättande av en särskild arvodesbefattning som skolbibliotekskonsulent anser jag mig i stort sett kunna tillstyrka. I fråga om avlöningsförmånerna anser jag mig dock, med hänsyn bland annat till att överstyrelsens nuvarande två bibliotekskonsulenter är placerade i Ca 29 och Ce 27, böra förorda att skolbibliotekskonsulenten skall äga åtnjuta arvode, motsvarande lön enligt 27 löneklassen å löneplan nr 1 i statens grundlöneförordning.

Beträffande amanuenspersonalen anser jag mig kunna förorda en förstärkning med tre amanuenser i reglerad befordringsgång.

I propositionen 1952:149 angående skolöverstyrelsens omorganisation m. m. förutsatte jag (s. 72), att överstyrelsen efter genomförandet av omorganisationen skulle upptaga frågan om biträdespersonalens storlek till omprövning i samråd med statens organisationsnämnd. Av statskontorets utlåtande framgår, att organisationsnämnden i början av 1955 kommer att igångsätta en undersökning i detta syfte. I avvaktan på resultatet av denna torde en viss försiktighet i fråga om inrättande av nya biträdestjänster vara påkallad. Jag anser mig dock kunna tillstyrka överstyrelsens förslag om anställande av två kontorister för vissa arbetsuppgifter av kvalificerad art å organisationsavdelningen, under förutsättning att tjänsterna för dessa befattningshavare tills vidare inrättas som extra i Cg 13. Ökningen av antalet kanslibiträden bör begränsas till två, båda placerade i Ce 11. I fråga om biträden för skriv- och kontorsgöromål tillstyrker jag en ökning med tio befattningshavare, av vilka åtta torde böra placeras i den reglerade befordringsgången och två såsom extra biträden i Cg 6.

Då den till skolhygienroteln knutna amanuens-tjänsten i Ce 20 får anses ha karaktär av specialtjänst utanför amanuensbefordringsgången, torde befattningshavarens tjänstetitel böra ändras till assistent. Någon ordinariesättning eller ändrad lönegradsplacering av tjänsten anser jag mig icke böra förorda.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anført vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor tillstyrker jag, att den av generaldirektörens handsekreterare innehavda kanslibiträdestjänsten i Ce 11 ändras till kontoristtjänst i Ce 13 samt att en å statistiska kontoret placerad kanslibiträdestjänst i Ca 11 ändras till kontoristtjänst i Ca 13.

Jag är icke för närvarande beredd att tillstyrka inrättande i särskilda fall av extra ordinarie tjänst för konsulent å försöksavdelningen.

De under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, beräknade anslagsmedlen till ersättning för avstådda löneförmåner torde böra uppräknas med 4 700 kronor.

Överstyrelsen har begärt en höjning av anslagsposten till arvoden till experter m. m. med 30 000 kronor. För min del vill jag förorda en höjning med 50 000 kronor. Härvid förutsätter jag, att från posten även skall kunna bestridas kostnader för av överstyrelsen anlitad administrativ expertis på byråsekreterar- och amanuensstadiet. Anslagsposten torde i fortsättningen böra betecknas »Arvoden till experter och tillfällig personal m. m.»

Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, som under budgetåren 1953/54 och 1954/55, med hänsyn till svårigheten att beräkna medelsbehovet, i avlöningsstaten uppförts med beteckningen »förslagsvis», torde från och med nästa budgetår åter böra uppföras som obetecknad post.

I anslutning till den nya lagstiftning rörande de sinnesslöas (psykiskt efterblivnas) undervisning och vård, som trädde i kraft den 1 januari 1955 (jfr prop. 1954: 26; L²U 27; Rskr 239; lag den 4 juni 1954, nr 483), torde två tjänster i skolöverstyrelsen böra erhålla nya benämningar i personalförteckningen. Sålunda bör tjänstebenenämningen »inspektör för sinnesslöundervisningen» utbytas mot »särskolinspektör». Vidare bör den på övergångsstat uppförda tjänsten som »hjälpsskolekonsulent och inspektör för sinnesslöundervisningen» erhålla benämningen »hjälpsskolekonsulent och särskolinspektör».

Utöver vad jag nu förordat ifrågasätter jag beträffande ifrågavarande anslag icke några andra ändringar än sådana, som hänför sig till automatiska utgiftsökningar.

Jag beräknar hela anslaget för nästa budgetår till 3 812 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 346 000 kronor. Anslaget torde böra fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan. Vid fördelningen har hänsyn tagits till de av 1954 års riksdag (höstsessionen) beslutade ändringarna i grundlönerna.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1955/56, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för skolöverstyrelsen, som föranledes av vad jag i det föregående anført;

b) godkänna följande avlöningsstat för skolöverstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 567 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	219 000
3. Arvoden till experter och tillfällig personal m. m., <i>förslagsvis</i>	120 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 444 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	462 000
Summa kronor	3 812 000

c) till *Skolöverstyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 3 812 000 kronor.

[177] 2. *Skolöverstyrelsen*: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	675 000	643 781
1953/54	645 000	724 416
1954/55 (statsliggaren s. 601)	616 000	
1955/56 (förslag)	666 000	

Skolöverstyrelsen hemställer, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 108 000 kronor på sätt framgår av följande sammanställning:

1. Sjukvård m. m. (nu förslagsvis 22 000)	+	8 000
2. Reseersättningar (nu förslagsvis 130 000)	+	60 000
3. Bränsle, lyse och vatten (nu förslagsvis 25 000)	+	5 000
4. Övriga expenser (nu 265 000)	+	35 000
		+ 108 000

Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

Reseersättningar. För budgetåret 1953/54 var anslagsposten uppförd med 140 000 kronor. På därom av överstyrelsen gjord framställning medgav Kungl. Maj:t genom beslut den 19 mars 1954, att anslagsposten fick sagda budgetår överskridas med 10 000 kronor.

I ledamöternas och ett flertal andra befattningshavares åligganden ingår en omfattande inspektions- och rådgivningsverksamhet. Till följd av arbetet med överstyrelsens omorganisation, som tidigare i viss utsträckning verkat hämmande på resefrekvensen, och därefter på grund av tjänstemännens stora arbetsbelastning har denna verksamhet icke kunnat genomföras i den utsträckning, som varit önskvärd.

En jämförelse med andra ämbetsverk utvisar, att de medel, som för reseersättningar står till överstyrelsens förfogande, i vissa fall avsevärt understiger de motsvarande anslagsmedel, som står till dessa verks förfogande, om hänsyn tages till antalet befattningshavare tillhörande de kate-

gorier, vilka för att kunna fullgöra sina ämbetsutgifter är i behov av att företaga tjänsteresor i stor omfattning. Överstyrelsen vill framhålla vikten av att överstyrelsen har möjlighet att taga direkt kontakt med verksamheten ute på fältet just i dagens skolsituation, då utvecklingen i snart sagt varje skoldistrikt kan vara beroende av beslut eller råd från överstyrelsens sida.

Övriga expenser. Denna delpost var uppförd med 265 000 kronor jämväl för budgetåret 1953/54. På därom av överstyrelsen gjord framställning medgav Kungl. Maj:t genom beslut den 19 mars 1954, att delposten fick sagda budgetår överskridas med högst 40 000 kronor. Av den för nästa budgetår begärda höjningen avser 10 000 kronor löpande utgifter och 25 000 kronor engångsutgifter för installering av telefoner samt för inköp av möbler och kontorsmaskiner. Höjningen sammanhänger delvis med de av överstyrelsen under avlöningsanslaget begärda personalökningarna.

Statskontoret anför:

Anslagsposten till reseersättningar minskades för innevarande budgetår med 10 000 kronor till 130 000 kronor. Överstyrelsen har nu förordat en uppräknig av posten med icke mindre än 60 000 kronor till 190 000 kronor. Överstyrelsen har därvid givit uttryck för den uppfattningen, att medelsanvisningen för närvarande vore restriktiv. Statskontoret, som vill erinra att posten för budgetåret 1951/52 uppgick till 85 000 kronor — sålunda mindre än hälften av vad som nu yrkas — kan icke finna denna uppfattning välgrundad. Ämbetsverket tillstyrker emellertid, att posten höjes med 10 000 kronor under förutsättning, att kostnader för tjänsteresor icke bestridas från anslaget till försöksverksamhet m. m. (jfr detta anslag). I övrigt föranleder skolöverstyrelsens äskanden beträffande omkostnadsanslaget endast det uttalandet, att delposten till övriga expenser bör uppföras med oförändrat belopp.

Departementschefen. Jag anser mig kunna tillstyrka höjning av anslagsposten till reseersättningar med 30 000 kronor och av delposten till övriga expenser med 20 000 kronor. Av sistnämnda belopp torde hälften bära avse löpande utgifter och hälften engångsutgifter. Då jag icke i övrigt ifrågasätter någon ändring beträffande ifrågasatt anslag, bör detta sålunda för nästa budgetår höjas med 50 000 kronor till 666 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skolöverstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 666 000 kronor.

[178] 3. Skolöverstyrelsen: Försöksverksamhet m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	300 000	188 122
1952/53	475 000	259 705
1953/54	600 000	479 908
1954/55 (statsliggaren s. 601)	600 000	
1955/56 (förslag)	600 000	

Skolöverstyrelsen anser, att medelsbehovet under detta reservationsanslag för budgetåret 1955/56 kan uppskattas till 967 200 kronor. Då emellertid en anslagsreservation av ungefär 120 000 kronor beräknas föreligga vid ingången av nämnda budgetår, bör anslaget enligt överstyrelsens mening uppföras med i runt tal 850 000 kronor, vilket innebär en höjning med 250 000 kronor. Det angivna beloppet av 967 200 kronor beräknas bli disponerat på följande sätt. (Siffror och anmärkningar inom parentes avser jämförelse med skolöverstyrelsens anslagsäskanden för innevarande budgetår.)

I. Försöksverksamhet inom enhetsskolan

1. Kurser för enhetsskolans lärare m. fl.	167 600	(+ 39 100)
2. Pedagogisk instruktionsverksamhet med hjälp av regionala samarbetskommittéer och deltidsanställda konsulenter	121 600	(+ 3 600)
3. Konferenser med försöksdistriktens överlärare, vederbörande folkskolinspektörer samt representanter för de regionala samarbetskommittéerna och de särskilda skolstyrelserna	22 800	(+ 3 000)
4. Studieresor för enhetsskolans lärare och skolledare	10 000	(+ 10 000)
5. Utarbetande och tryckning av metodiska		
(4) anvisningar för arbetet inom enhetsskolans låg- och mellanstadium	38 000	(+ 11 000)
(5) Framställning av studieplaner m. m. för enhetsskolan	—	(— 5 000)
6. Undersökningar och prov inom enhetsskolan	105 000	(— 70 000)
(7) Utgivning av en broschyr om ämnes- och linjeval på enhetsskolans högstadium	—	(— 15 000)
Summa kronor	465 000	

II. Försöksverksamhet vid högre skolor

1. Formerna för intagning av lärjungar vid högre skolor	5 000	(— 4 000)
2. Särskild realexamen m. m.	82 400	(+ 5 600)
3. Praktisk linje, reallinje B, vid kommunal flickskola	18 500	(+ 13 500)
4. Muntlig prövning för studentexamen i samband med ämneskoncentration under höstterminen i gymnasiets högsta ring	5 000	(of.)

5. Särskilda provningar m. m. på det differenterade gymnasiet	20 000	(of.)
(6) Omläggning av skrivningarna i moderna språk	—	(— 8 000)
6. »Klassens timme»	18 500	(of.)
(7)		
7. Lärjungarnas hemarbete	18 500	(+ 4 300)
(8)		
8. Orienteringskurser på gymnasiet	15 300	(+ 400)
(9)		
9. Bok- och bibliotekskunskap	20 400	(of.)
(10)		
10. Muntlig framställning	66 000	(+ 1 000)
(11)		
11. Frivillig undervisning i textilslöjd	4 400	(of.)
(12) Summa kronor	274 000	

III. Försöksverksamhet med korrespondensundervisning kronor 130 000 (+ 37 000)

IV. Annan försöksverksamhet

(1). Fortsatt framställning av undervisningsfilmer i lärarutbildningens tjänst	—	(— 25 000)
1. Utgivande av en för försöksverksamheten		
(2) gemensam publikation	12 200	(+ 1 000)
2. Resekostnadsersättningar och traktamenten		
(3) m. m. för vissa befattningshavare i samband med planering och tillsyn av försöksverksamheten	21 000	(of.)
3. Resekostnadsersättningar och traktamenten m. m. till ledamöter och suppleanter i lekmananämnden	5 000	(+ 5 000)
4. Övrig försöksverksamhet	60 000	(— 40 000)
Summa kronor	98 200	

Av motiveringen till överstyrelsens förslag inhämtas bland annat följande.

I. Försöksverksamhet inom enhetsskolan

1. Försöksverksamhet med enhetsskola enligt av Kungl. Maj:t den 6 oktober 1950 fastställda riktlinjer har under budgetåret 1953/54 pågått i 37 skoldistrikt samt omfattat 1 497 läraravdelningar och 35 700 elever. I 11 av de 14 skoldistrikt, som tidigast påbörjade försöksverksamheten, har den första årskullen med utgången av läsåret 1953/54 lämnat enhets-

skolan, och till nästa läsår beräknas ytterligare 8 skoldistrikt ha genomfört en fullt utbyggd enhetsskola.

Då försöksverksamheten i regel påbörjas i klasserna 1 och 5 och därefter successivt utbygges, sker en kontinuerlig ökning av antalet läraravdelningar, som berörs av verksamheten. Till detta kommer den ökning av antalet försöksdistrikt, som är en följd av kommunernas ökade intresse för enhetsskolan. Härigenom har flera nya distrikt för varje år tillförts försöksverksamheten och gjort det möjligt att bygga ut denna till att omfatta mer sammanhängande områden. För läsåret 1954/55 beräknas 9 nya distrikt tillkomma, varjämte försöksverksamheten kommer att ytterligare utvidgas i 4 skoldistrikt, Hälsingborg, Jönköping, Skellefteå stad och Stockholm (Enskede-Brännkyrkaområdet). Försöksverksamheten beräknas därför läsåret 1954/55 komma att omfatta cirka 2 400 läraravdelningar med cirka 58 000 elever och läsåret 1955/56 cirka 3 300 läraravdelningar.

Med hänsyn till den omfattning, som försöksverksamheten numera fått, är det inte möjligt att i den utsträckning som skedde under de första försöksåren samla lärarna till centralt anordnade kurser och konferenser. Det torde därför vara ofrånkomligt att även i fortsättningen bedriva sådan regional kursverksamhet, som prövats under de senaste budgetåren. En dylik kursverksamhet av delvis ny form har under budgetåret 1953/54 prövats i Timrå och rönt stor uppskattning från såväl de deltagande lärarna som av kursen berörda skolledare.

För nästa budgetår planeras 12 sådana kurser, varav hälften avses för högstadiets lärare och hälften för lärare på låg- och mellanstadiet. Varje kurs beräknas ta emot 30 deltagare under tre dagar.

Dessutom planeras två centrala kurser à 10 dagar vardera, i främsta rummet avsedda för högstadiets lärare och lärare vid högre skolor med försöksverksamhet men om så visar sig erforderligt även för lärare på låg- och mellanstadiet.

Övningsämnenas stora betydelse i skolans fostrande verksamhet börjar alltmer inses, och kraven på att dessa ämnen skall ges större plats på schemat blir allt starkare för varje år. För att övningsämnena skall kunna fylla sina uppgifter ställs stora krav på de lärare, som undervisar i dessa ämnen. Skolöverstyrelsen har därför för avsikt att till budgetåret 1955/56 anordna eller stödja ett antal kurser för övningslärare, där övningsämnenas uppgifter inom enhetsskolan, samverkan mellan olika övningsämnena m. m. kommer att behandlas.

Överstyrelsen beräknar vidare att under budgetåret 1955/56 liksom tidigare kunna lämna visst ekonomiskt stöd åt sådana av lärarorganisationerna anordnade kurser, som avses även för försöksdistriktens lärare.

Under budgetåret 1955/56 påbörjas försöksverksamhet med klass 9 y inom ytterligare 8 skoldistrikt. För utbildning av lärare i yrksteori och yrkespraktik i första rummet för dessa nya distrikt men även för övriga försöksdistrikt avser överstyrelsen att liksom under budgetåret 1954/55 anordna särskilda kurser. Kurserna beräknas avse sammanlagt 70 lärare under 14 dagar.

För att vidga möjligheterna till praktisk anlagsorientering inför yrkesvalet avser överstyrelsen att utveckla skolslöjden till en mera mångsidig slöjd, innefattande bland annat reparationsarbeten, i första rummet i försöksdistriktens sjunde och åttonde klasser. För detta ändamål blir särskilda

fortbildningskurser för slöjdlärarna erforderliga. Två sådana kurser à 14 dagar med cirka 20 deltagare per kurs planeras.

Överstyrelsen avser vidare att i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen under budgetåret 1955/56 inbjuda yrkesvals lärarna i försöksdistrikten till en kurs, vid vilken yrkesvägledningsproblem i enhetsskolan skall behandlas.

2. Under budgetåret 1953/54 har särskilda riktlinjer för försöksverksamhetens regionala samarbetskommittéer (F R S) utarbetats. Den regionala verksamheten har därigenom tagit allt fastare form, och många värdefulla och intressanta uppslag har framförts och prövats genom kommittéernas försorg.

Under året har bland annat visst samarbete mellan folkhögskolan och det frivilliga folkbildningsarbetet samt enhetsskolan inletts. Till den första konferensen, som hölls på Östergötlands folkhögskola, Lunnevad, Sjögestad, stod FRS för region 8 och Östergötlands läns folkbildningsförbund som inbjudare. Då det är överstyrelsens avsikt att fortsätta detta samarbete, planeras för budgetåret 1955/56 fyra sådana konferenser. Till konferenserna, som i regel torde komma att omfatta endast en dag, beräknas ett 30-tal deltagare bli inbjudna.

För verksamheten inom regionerna beräknar överstyrelsen medel dels för kommittéernas sammanträden (3 sammanträden i var och en av de 12 regionerna), dels för den av dessa kommittéer i övrigt bedrivna verksamheten, som omfattar regional konsulentverksamhet, vissa lärarutbyten mellan försöksdistrikten, lärarnas auskultering vid lärarutbildningsanstalterna samt annan pedagogisk information.

Antalet och storleken av de skoldistrikt, som budgetåret 1955/56 kommer att inträda i försöksverksamheten, kan för närvarande icke beräknas. Enär såsom nämnts kommunernas intresse för försöksverksamheten alltjämt synes öka, torde man kunna anta, att ett 10-tal nya distrikt tillkommer under nämnda budgetår. För att i dessa nya distrikt få lärarna informerade om enhetsskolans målsättning och arbetssätt, ge dem anvisning på lämpliga arbetsformer och arbetsmaterial m. m. är det nödvändigt att fortfarande anlita ett antal deltidsanställda centrala konsulenter. Problem av likartat slag uppstår i samband med organisationen av högstadiet på grund av att tillräckligt antal härför utbildade lärare ännu ej står till disposition. Bland annat har det framträtt ett starkt behov av vägledning för lärarna i de naturvetenskapliga ämnena, av anvisningar för ordnandet av de naturvetenskapliga institutionerna m. m. Vidare behöver den förberedande yrkesutbildningen alltjämt planeras och övervakas under medverkan av centralt anställda konsulenter, som är specialister på respektive yrkesområden. Framför allt behöver konsulentorganisationen på detta område förstärkas med representanter för de kommunala yrkesskolorna.

3. De centrala konferenser, som anordnats för skolledarna i försöksdistrikten och vederbörande statens folkskolinspektörer, har varit av stor betydelse för arbetet inom försöksverksamheten. Även om sådana konferenser hädanefter, såsom i det följande närmare anges, huvudsakligen kommer att ordnas regionalt, kvarstår dock ett behov av vissa för försöksverksamheten gemensamma konferenser, närmast för överläggning om mer generella problem och för information i aktuella frågor. För budgetåret 1955/56 beräknas endast en sådan konferens med ett 80-tal deltagare under två dagar.

Under budgetåret 1954/55 kommer tre regionala konferenser att hållas, till vilka — utom förutnämnda skolledare och inspektörer — såväl representer för FRS som ledamöter av de särskilda skolstyrelserna kommer att kallas. För att uppnå större fasthet i arbetet inom FRS är det nödvändigt, att motsvarande konferenser anordnas även under budgetåret 1955/56, varvid delvis nya deltagare kommer att kallas, enär konferenserna kommer att förläggas till andra platser än under budgetåret 1954/55. Antalet deltagare vid var och en av dessa konferenser om i regel två dagar beräknas till 30.

4. För försöksverksamhetens fortsatta utveckling kan det vara av stort värde, att några av försöksledarna beredes tillfälle att närmare studera försöksverksamhet på skolans område på andra orter, inom eller utom landet. För lärarna i främmande språk på enhetsskolans högstadium är det vidare av stor vikt, att de på motsvarande sätt som läroverkslärarna kan beredas tillfälle till språkstudier utomlands. På sätt överstyrelsen i årets petita föreslagit beträffande motsvarande anslag för stipendier till lärare vid läroverk och folkskolor bör dessutom även andra lärare än språklärare beredas möjlighet till studier utomlands.

5. Försöksavdelningen planerar att från och med läsåret 1955/56 på låg- och mellanstadiet tillämpa den undervisningsplan för rikets folkskolor, som Kungl. Maj:t nu fastställt. För att emellertid ge lärarna mer detaljerade anvisningar om enhetsskolans arbetssätt i olika ämnen och på olika stadier har överstyrelsen för avsikt att låta utarbeta särskilda metodiska anvisningar. Härvid skulle överstyrelsen söka utnyttja de erfarenheter, som de centrala konsulenterna samlat under de gångna försöksåren. För arbetets fullföljande torde det vara nödvändigt, att några av dessa konsulenter frigöres från sina lärartjänster för någon tid, varjämte överstyrelsens konsulent för låg- och mellanstadiet svarar för visst redigeringsarbete. Då huvuddelen av arbetet kommer att utföras på fritid, torde även visst arvode böra utgå till de deltidsanställda konsulenter, som sålunda tas i anspråk.

Denna punkt ersätter den tidigare punkten Omarbetning och tryckning av timplaner och huvudmoment för enhetsskolan.

6. Den närmare utformningen av enhetsskolans högstadium förutsätter fortsatta löpande undersökningar, vilka alltjämt bör ombesörjas av överstyrelsen. Det kommer således att även under budgetåret 1955/56 föreligga behov av planmässigt utarbetande av nya kurser och tillvalsmöjligheter, som är olika till svårighetsgrad och inriktning. Samtidigt måste man söka komma underfund med vilka faktorer, som avgör elevernas önskiningar beträffande kurser och tillvalsämnen, och hur man lämpligen bör utforma en ändamålsenlig rådgivning inför valet. Den faktiska fördelningen av eleverna på tillvalsämnen och linjer bör också klarläggas med hänsyn till viktiga förhållanden som t. ex. tidigare skolresultat, läraromdömen, social miljö m. m. Man måste vidare söka skaffa sig en bild av hur val efter rådgivning verkar med hänsyn till elevernas senare framgång eller misslyckanden samt frekvensen av förändringar i studieinriktningen. I samband härmed bör också elevernas inställning till olika ämnen och arbetsformer samt till olika yrken söka bedömas.

De provisoriska normer, som utfärdats för betygssättningen på enhetsskolans högstadium och för värdering av enhetsskolans betyg i förhållande till realskolans, har i första omgången måst byggas på vissa teoretiska

antaganden och riktpunkter. Sedan de tillämpats på enhetsskolans första avgångsklass, bör de omprövas med ledning av de vunna erfarenheterna. Det torde därför bli nödvändigt att undersöka, hur den praktiska tillämpningen av normerna har skett och sker. I synnerhet är detta viktigt, när elever från realskola och enhetsskola jämföres med varandra, t. ex. vid intagningen till gymnasiet. Jämförelse av betyg måste grundas på en jämförelse av särskilda kunskapsuppgifter. Överstyrelsen kommer därför också att behöva utarbeta sådana uppgifter, avsedda för berörda grupper av elever.

De elever, som vid vårterminens slut 1954 lämnade enhetsskolans första nionde klass, kommer under ett antal år framåt att följas av överstyrelsen med hänsyn såväl till deras fortsatta utbildning som till deras inpassning i yrkeslivet. Sådana undersökningar kräver fortlöpande samarbete med skolor och kommunala myndigheter.

Beträffande lärokursernas och undervisningsmetodernas differentiering både i allmänt grundläggande färdighetsämnen och i vissa orienteringsämnen avser överstyrelsen att även i fortsättningen under samverkan med lämpliga lärarutbildningsanstalter söka genomföra en praktisk utprövning av grundkurser och överkurser samt vissa jämförande undersökningar rörande olika inlärningsmetoder och arbetssätt. Liksom tidigare är avsikten att söka klarlägga dels de krav, som olika kursmoment, arbetsformer och metoder ställer på lärare, elever, arbetsmateriel m. m., dels den verkan, som kan iakttagas ifråga om elevernas kunskapsmässiga och personliga utveckling.

Den undersökning av den s. k. läsmognaden, vilken överstyrelsen år 1954/55 delvis påbörjat, kommer att under budgetåret 1955/56 fortsättas med prövning av läsfärdigheten efter ett års skolgång. Överstyrelsen ämnar också söka standardisera de använda läsproven, varvid man utöver undersökningens grundläggande syfte räknar med att kunna fastställa vissa normer för åttaåringars genomsnittliga läsfärdighet till tjänst för den praktiska skolpsykologiska verksamheten. Genom att undersökningen är planerad som ett följdstudium, varvid samma barn år efter år kommer att bli föremål för iakttagelser, kan motsvarande normer för högre åldrar successivt erhållas.

Inom den skolpsykologiska verksamheten föreligger ett stort behov av ett allmänt utvecklingstest av icke språklig karaktär. Grupper av barn med visst handicap, exempelvis sådana med särskilda svårigheter i läsning och skrivning, kan icke bli tillfredsställande bedömda med de uteslutande språkliga tests, som för närvarande står till förfogande. Statens psykologisk-pedagogiska institut är ännu icke utrustat för att inom rimlig tid kunna framställa ett sådant test, som här avses. Det synes därför nödvändigt, att överstyrelsen tills vidare leder även detta arbete.

II. Försöksverksamhet vid högre skolor

1. Redogörelse för uppläggningsen av denna utredning lämnas i propositionen 1951: 136.

2. Enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 1 juni 1951 och den 6 juni 1952 har överstyrelsen lämnat medgivande åt sammanlagt 16 skolor att låta lärjungarna i näst högsta klassen av realskolan utbyta högst tre teoretiska ämnen mot praktiska ämnen eller praktiska kurser i vissa läroämnen

eller utvidgade kurser i övningsämnen. En av dessa skolor, Hvitfeldtska högre allmänna läroverket i Göteborg, har ej utnyttjat det givna bemyndigandet, varför detta från och med läsåret 1954/55 överflyttats till högre allmänna läroverket i Hudiksvall. Vid praktiska kommunala realskolan i Örebro sker utbytet av ämnen först i högsta klassen.

Vid åtta av skolorna, praktiska kommunala realskolan i Örebro oräknad, har anordningen läsåret 1953/54 nått högsta klassen. Vid de övriga sex nås högsta klassen först under läsåret 1954/55.

Efter överstyrelsens inbjudan till fortsatt försöksverksamhet läsåret 1952/53 anmälde 34 skolor intresse för försök med särskild realexamen. Trots att överstyrelsen nödgades avslå samtliga dessa ansökningar, har tolv skolor inkommit med ansökan om sådan försöksverksamhet för läsåret 1954/55. Dessutom har till överstyrelsens försöksavdelning ett icke ringa antal förfrågningar under hand inkommit under budgetåret 1953/54.

Överstyrelsen kan alltså konstatera, att intresset för ifrågavarande försöksverksamhet alltså är mycket stort. Ämbetsverket har därför i annat sammanhang gjort underdånig framställning angående rätt att medge här avsedd försöksverksamhet vid ytterligare 14 skolor.

3. Enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 25 april 1952 och den 11 juni 1954 har överstyrelsen medgivit, att vid kommunala flickskolan i Jönköping respektive Vasastadens kommunala flickskola i Stockholm finge i det förra fallet från och med läsåret 1952/53 och i det senare fallet från och med läsåret 1954/55 inrättas en praktisk linje, s. k. reallinje B. De merkostnader, som dessa praktiska linjer medför, skall bestridas ur försöksanslaget.

Eftersom samläsning med redan förut befintliga linjer vid skolorna kan ordnas i de flesta ämnen, begränsar sig merkostnaderna för vardera skolan till kostnaderna för en veckotimme matematik och för det utvidgade timtalet i övningsämnena slöjd, hemkunskap och hushållsgöromål samt barnavård, vilket vid odelad klassavdelning uppgår till 10 veckotimmar, d. v. s. sammanlagt 11 veckotimmar.

Då det är sannolikt, att väl motiverade framställningar att få inrätta en praktisk linje, reallinje B, kommer att ingivas av flera kommunala flickskolor, finner överstyrelsen det påkallat att förutsätta, att sådan linje, som medför extra kostnader, kan komma att inrättas vid ytterligare tre flickskolor.

Vid övriga kommunala flickskolor (Nyköping, Gävle, Skövde, Ystad och Norrmalms kommunala flickskola i Stockholm), vid vilka överstyrelsen efter Kungl. Maj:ts bemyndigande medgivit inrättande av reallinje B, föranleder denna anordning icke någon merkostnad, då denna linje där ersätter vid skolorna tidigare anordnade praktiska linjer.

4. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 13 juni 1952 har från och med läsåret 1952/53 försök anställts med avslutande av högst två läroämnen under höstterminen i högsta ringen. Denna försöksverksamhet torde böra fortsätta i samma omfattning, som beräknats för läsåret 1954/55.

5. Intresset för här ifrågavarande försöksverksamhet är mycket stort. Överstyrelsen anser sig emellertid icke för budgetåret 1955/56 böra föreslå höjning utan stannar vid oförändrat belopp.

6. De skäl för försök med »klassens timme», som angavs i överstyrelsens anslagsaskanden för budgetåret 1954/55, äger alltså giltighet. Det torde icke råda något tvivel om att »klassens timme», rätt utformad, har en stor

uppgift att fylla. Anslaget för denna verksamhet bör därför tills vidare bibehållas. Under hänvisning till den i förra årets petita angivna motive- ringen beräknas dessutom medel till »skolans timme».

7. Försök med organiserad läxhjälp har under läsåret 1953/54 bedrivits vid 18 läroanstalter med tillhoppa 32,5 veckotimmar. Verksamheten bör fort- sätta i den omfattning, den erhållit.

8. De i förra årets petita omnämnda orienteringskurserna beräknas un- der läsåret 1954/55 komma till stånd endast i mycket begränsad omfatt- ning och endast avse ämnet fysik. För läsåret 1955/56 bör dylika kurser emellertid även ges i kemi.

9. Den under punkt 10 i förra årets petita omnämnda försöksverksam- heten bör fortsätta även läsåret 1955/56. Kungl. Maj:t har i beslut den 11 juni 1954 angående viss försöksverksamhet vid högre skolor i enlighet med överstyrelsens förslag medgivit, att här avsedd försöksverksamhet må under läsåret 1954/55 bedrivas vid högst tre allmänna läroverk med en sammanlagd nedsättning av undervisningsskyldigheten för biblioteka- rierna med högst 21 veckotimmar. Överstyrelsen förutsätter liksom tidigare, att fem nybörjaravdelningar vid vart och ett av de tre läroverken får uppdelas i två grupper under en veckotimme vid modersmålsundervisning- en under den tid, försöket pågår.

10. Försök med intensifierad undervisning i muntlig framställning bör fortsätta även läsåret 1955/56. Vad överstyrelsen i sina anslagsäskanden för budgetåret 1954/55 framförde angående värdet av denna undervisning äger alltjämt giltighet. För läsåret 1955/56 får uppdelning för ifråga- varande ändamål enligt Kungl. Maj:ts förutnämnda beslut den 11 juni 1954 ske av klasserna 3⁵ och 2⁴ samt av ringarna I⁴, II⁴ och I³ i moders- målet, dock i sammanlagt högst 100 klasser eller klassavdelningar under en veckotimme per klass eller klassavdelning. Överstyrelsen beräknar ett anslagsbehov motsvarande arvodet för 65 veckotimmar för gymnasiet och 35 veckotimmar i realskola.

11. Under hänvisning till motiveringen i förra årets petita samt till Kungl. Maj:ts förutnämnda beslut den 11 juni 1954 upptas posten med oförändrat belopp.

III. Försöksverksamhet med korrespondens- undervisning

Kungl. Maj:t har genom beslut den 4 juli 1952 bemyndigat överstyrel- sen att för försök med korrespondensundervisning ledande till realexamen i Dalby och Norra Ny kommuner använda högst 23 500 respektive 21 500 kronor. Kungl. Maj:t har vidare den 7 augusti 1953 bemyndigat översty- relsen att för samma ändamål i Amnehärads kommun använda intill 19 500 kronor. Slutligen har Kungl. Maj:t den 25 september 1953 såsom bidrag till korrespondensrealskolan i Björkviks kommun för läsåret 1953/54 an- visat 8 000 kronor. I underdånigt utlåtande den 12 juli 1954 över fram- ställning från Amnehärads kommun har överstyrelsen tillstyrkt en utök- ning av verksamheten med en ny avdelning, för vilken överstyrelsen upp- skattat medelsbehovet till 22 500 kronor, beräknat enligt tidigare av Kungl. Maj:t angivna grunder. Vidare har till överstyrelsens inkommit en framställning om bidrag till korrespondensrealskolan i Björkviks kommun för läsåret 1954/55 med om möjligt högre belopp än tidigare. För pågående

och planerad försöksverksamhet av detta slag erfordras således ett totalt belopp av cirka 100 000 kronor.

Vidare räknar överstyrelsen med 30 000 kronor för viss ytterligare korrespondensundervisning angiven i petita för budgetåret 1953/54.

I V. A n n a n f ö r s ö k s v e r k s a m h e t

1. Försöksavdelningens tidskrift »På försök» har under budgetåret 1953/54 utkommit med fem nummer. För budgetåret 1954/55 beräknas sex 20-sidiga nummer utkomna. Upplagan, som det första året begränsades till 3 000 exemplar, behöver innevarande budgetår utökas till 5 000 exemplar, varigenom en allt större efterfrågan på tidskriften kan tillgodoses. Bland annat har ett stort antal överlärare i skoldistrikt, som ej deltar i försöksverksamheten, önskat få tidskriften sig tillsänd, förutom att enskilda och föreningar i ökat antal begär att få prenumerera på densamma. Genom den kontinuerliga ökningen därjämte av antalet lärare, som deltar i försöksverksamheten, torde det för budgetåret 1955/56 bli nödvändigt att ytterligare öka upplagan till minst 7 000 exemplar. Kostnaden för 7 000 exemplar beräknas per 20-sidigt nummer till 1 900 kronor, vilket inkluderar såväl papper och tryck som författarhonorar och illustrationsmaterial. Kostnaden under budgetåret 1955/56 skulle alltså för sex nummer komma att uppgå till 11 400 kronor.

Genom den ökade prenumerantstocken har arbetet med distribueringen av tidskriften blivit en stor arbetsbelastning för kanslipersonalen på försöksavdelningen, varför undersökningar gjorts beträffande möjligheten att överföra distribueringen till tryckeriet på samma sätt som skett med »Aktuellt från skolöverstyrelsen». Det av statskontoret anvisade tryckeriet betingar sig för detta arbete ett tillägg å 140 kronor per nummer eller 840 kronor för de sex nummer, som planeras för budgetåret 1955/56.

2. Under denna punkt beräknas resekostnadsersättningar och traktementen för tre undervisningsråd, tre heltidsanställda konsulenter och en skolpsykolog på skolöverstyrelsens försöksavdelning ävensom vissa kostnader för yrkesvalslärarnas verksamhet.

3. Kungl. Maj:t har genom beslut den 26 februari och den 30 juni 1954 inrättat en till skolöverstyrelsens försöksavdelning knuten lekmananämnd med utöver ordföranden sju ledamöter. Överstyrelsen räknar med minst två sammanträden för nämnden och något eller några besök i försöksdistrikt.

4. Skolkommissionen påpekade i sitt betänkande (SOU 1948: 27 s. 233 ff.), att den yrkespraktik och yrkesteori, som kunde ordnas för eleverna i klass 9 y med utnyttjande av lokala praktikmöjligheter och lärarkrafter, i många fall torde komma att visa sig otillräcklig. I sådana fall borde kompletterande kurser under ledning av speciallärare anordnas i ambulerande eller centraliserad form. Föredragande statsrådet anslöt sig i propositionen 1950: 70 s. 320 till tanken på en kompletterande undervisning i form av kortare kurser samt instruktions- och demonstrationsdagar. Sedan viss erfarenhet numera vunnits av vad som kan uppnås med lokala resurser i den förberedande yrkesundervisningen, avser överstyrelsen att inleda försök med sådan kompletterande undervisning och beräknar under budgetåret 1955/56 ett medelsbehov av 10 000 kronor. Kostnaderna för här ifrågakommande ändamål bör enligt överstyrelsens mening åtminstone under det första budgetåret belasta denna anslagspost.

Erfarenheten har visat, att det allteftersom försöksverksamheten utvidgas uppstår nya undersöknings- och försöksbehov, som alltså aktualiseras av utvecklingen själv och därför icke nu i detalj kan förutses. För att kunna tillgodose dessa behov anser sig överstyrelsen för budgetåret 1955/56 behöva disponera 50 000 kronor. I sistnämnda belopp ingår de utgifter för nordiskt samarbete, som föranledes av Kungl. Maj:ts beslut den 18 juni 1954 om nordiskt samarbete i fråga om pedagogisk forskning och försöksverksamhet.

Statskontoret motsätter sig, att förevarande anslag utnyttjas för studieresor för enhetsskolans lärare och skolledare (I: 4). Kostnaderna för dylika resor borde bestridas från anslaget till Resestipendier åt lärare vid vissa till folkundervisningen hörande läroanstalter enligt de beträffande detta anslag gällande bestämmelserna. Resekostnadsersättningar och traktamenten till tre undervisningsråd, tre konsulenter och en skolpsykolog för av dessa tjänstemän företagna tjänsteresor i samband med planeringen och tillsynen av försöksverksamheten (IV: 2) borde bestridas från skolöverstyrelsens omkostnadsanslag. Därest nämnda förslag beaktades, skulle medelsbehovet minskas med omkring 30 000 kronor. Statskontoret påpekar, att belastningen å anslaget under föregående budgetår uppgick till cirka 480 000 kronor och att de tillgängliga medlen under anslaget den 1 juli 1954 uppgick till över 1 120 000 kronor. Under sådana förhållanden bör anslaget enligt statskontorets mening icke uppräknas. Å andra sidan vill statskontoret icke motsätta sig, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen. Jämlikt beslut av Kungl. Maj:t har skolöverstyrelsen att årligen till Kungl. Maj:t inkomma med redogörelse för de åtgärder, som under det sist förflutna läsåret vidtagits med avseende på försöksverksamheten, samt för de erfarenheter och resultat, som under samma tid framgått av densamma. Den redogörelse, som överstyrelsen i anledning härav avgivit för läsåret 1952/53, redovisades i propositionen 1954: 137. Motsvarande redogörelse för läsåret 1953/54, vilken av överstyrelsen publiceras i *Aktuellt* från skolöverstyrelsen, torde jag senare i år i annat sammanhang få anmäla för Kungl. Maj:t.

Vad statskontoret föreslagit i fråga om bestridandet av kostnader för studieresor för enhetsskolans lärare och skolledare (I: 4) anser jag mig icke böra biträda. Ej heller kan jag tillstyrka statskontorets förslag att till skolöverstyrelsens omkostnadsanslag överföra bestridandet av kostnaderna för vissa tjänsteresor i samband med planeringen och tillsynen av försöksverksamheten (IV: 2).

Det av överstyrelsen framlagda programmet för försöksverksamheten anser jag mig i stort sett kunna godtaga. Den yttersta försiktighet bör emellertid enligt min uppfattning iakttagas i fråga om anordnande av sådana försök, som kan föranleda ökat timtal för lärjungarna. Det torde

vidare vara tveksamt, om försöksverksamheten i allmänhet under nästa budgetår hinner komma i gång i den omfattning överstyrelsen räknat med. På grund härav och med hänsyn jämväl till den ej obetydliga reservation å anslaget, som kan beräknas föreligga vid ingången av nästa budgetår, anser jag mig icke böra tillstyrka någon anslagshöjning. Anslaget torde sålunda för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 600 000 kronor.

I fråga om skolöverstyrelsens disposition av anslaget ifrågasätter jag icke någon ändring i nuvarande ordning. Användningen av anslaget bör sålunda icke vara strängt begränsad till det företedda programmet. Dock bör överstyrelsen liksom nu underställa Kungl. Maj:ts prövning frågor om disposition av anslaget för åtgärder av organisatorisk art, som sträcker sig över längre tid än det löpande budgetåret och förutsätter fortsatt medelsanvisning.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Skolöverstyrelsen: *Försöksverksamhet m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 600 000 kronor.

H. Allmänna läroverken m. m.

[179] 1. Allmänna läroverken: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	110 353 000	105 989 007
1954/55 (statsliggaren s. 602)	117 500 000	
1955/56 (förslag)	121 800 000	

Lärjungeantalet i de allmänna läroverken har under en följd av år varit i snabb tillväxt, vilket medfört att även medelsbehovet under förevarande anslag ökat starkt. Utvecklingen kan åskådliggöras genom följande sifferuppgifter.

Budgetår	Lärjungeantal			Anvisat anslag kronor	Förbrukat belopp kronor
	Realskolan	Gymnasiet	Summa		
1948/49	59 816	13 909	73 725	55 882 000	52 807 743
1949/50	66 828	14 271	81 099	59 105 000	55 988 232
1950/51	74 170	14 833	89 003	64 200 000	67 183 809
1951/52	79 445	15 618	95 063	64 714 000	80 880 886
1952/53	83 713	16 654	100 367	79 000 000	96 307 133
1953/54	87 087	18 906	105 993	110 353 000	105 989 007
1954/55	89 690	21 475	111 165	117 500 000	

Den stigande tendensen gör sig gällande både i realskolan och gymnasiet. För nästa läsår torde man kunna räkna med ett elevantal i de allmänna läroverken av omkring 115 000. Medelsbehovet för nästa budgetår beräknar skolöverstyrelsen, under förutsättning att inkomsterna av särskilda uppbördsmedel upptages med oförändrat belopp, till 122 833 000 kronor.

1. Organisationsfrågor m. m.

I propositionen nr 140 framlades för 1952 års riksdag förslag om en viss utbyggnad av den statliga gymnasieorganisationen genom *ombildning* av vissa med kommunala gymnasier förenade *s a m r e a l s k o l o r* till *h ö g r e a l l m ä n n a l ä r o v e r k*. Förslaget, som gällde sex skolor och innefattade vissa principiella uttalanden angående det fortsatta utbyggandet av den statliga gymnasieorganisationen, godkändes av riks-

dagen. Vid 1953 och 1954 års riksdagar har därefter beslut fattats om ombildning av ytterligare 11 med kommunala gymnasier förenade samrealskolor samt av en dylik skola, som icke var förenad med något kommunalt gymnasium.

I anslutning till de principer i fråga om det fortsatta utbyggandet av den statliga gymnasieorganisationen, som *skolöverstyrelsen* tidigare utvecklat och som redovisats i nyssnämnda proposition, föreslår överstyrelsen för nästa budgetår, att ytterligare ett antal samrealskolor skall ombildas till högre allmänna läroverk genom successivt förstatligande av de med dem förenade kommunala gymnasierna. De skolor, som enligt överstyrelsens mening med hänsyn till tillkomstår, storlek m. m. nu närmast bör komma i fråga, är samrealskolorna i Alingsås, Borlänge, Enköping, Falköping, Filipstad, Nässjö och Ängelholm, och överstyrelsen föreslår därför successivt förstatligande från och med nästa budgetår av de med dessa skolor förenade kommunala gymnasierna. I fråga om dessa gymnasier torde i följande sammanställning få lämnas vissa uppgifter angående förhållanden, som kan påverka bedömningen av frågan om förstatligandet. För varje gymnasium anges det år, då verksamheten tog sin början, förefintliga bildningslinjer, antalet lärjungar höstterminen 1954 i första ringen och i gymnasiet i dess helhet, avståndet i kilometer till närmaste högre allmänna läroverk och slutligen det för innevarande budgetår beräknade statsbidraget i kronor.

Läroverksort	Tillkomst- år	Bildnings- linjer 1954/55	Antal lärjungar i		Avstånd i km till närmaste h. a. l.	Statsbidrag
			första ringen	hela gymnasiet		
Alingsås	1949	L, R	42	114	35	60 000
Borlänge	1948	L, R	30	101	24	45 000
Enköping	1948	L, R	40	94	38	45 000
Falköping	1948	L, R	57	97	30	45 000
Filipstad	1947	L, R	32	84	59	45 000
Nässjö	1948	L, R	43	103	21	45 000
Ängelholm	1949	L, R	63	125	26	30 000

Av rektorstjänsterna vid ifrågavarande samrealskolor skall de i Borlänge, Enköping och Ängelholm alltefter rektors behörighet till adjunkts-tjänst vara placerade i lönegraden Cb 12 eller 10 och de övriga på motsvarande sätt i lönegraden Cb 11 eller 9. Vid skolornas ombildning till högre allmänna läroverk föreslås rektorstjänsten i Filipstad placerad i avlöningsgrupp II, lönegrad Cb 14 och de övriga i avlöningsgrupp III, lönegrad Cb 14. Vid ettvarrt av läroverken föreslås därjämte inrättande av två nya ordinarie lektorstjänster.

Överstyrelsen räknar med att ombildningen första året kommer att un-

der förevarande anslag medföra en merkostnad för statsverket av i medeltal 71 500 kronor per läroverk. Merkostnaden per läroverk sedan omorganisationen helt genomförts beräknas till i medeltal 247 000 kronor. De angivna kostnaderna motväges i viss utsträckning av minskad belastning på anslaget till Understöd åt vissa kommunala gymnasier m. m.

Statskontoret erinrar, att de tre senaste årens beslut om förstatligande av kommunala gymnasier omfattat sammanlagt 17 skolor, och uttalar, att det fortsatta förstatligandet med hänsyn härtill och till det statsfinansiella läget denna gång icke bör omfatta fler än fyra skolor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 145 fattades vid 1953 års riksdag vissa beslut angående försöksgymnasier. Dessa beslut innebar bland annat att från och med budgetåret 1955/56 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämde, skulle successivt upprättas ett treårigt, för manlig och kvinnlig ungdom öppet försöksgymnasium i Nederkalix och ett dylikt gymnasium i Stockholm. Därvid förutsattes, att det skulle få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma linjeorganisationen vid de båda gymnasierna. Som villkor för gymnasiernas upprättande skulle gälla, att vederbörande kommun åtog sig att dels tillhandahålla för gymnasiet erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning, bostad åt rektor eller motsvarande kontant ersättning samt bostäder åt erforderlig vaktmästarpersonal, dels ock för anskaffande av undervisningsmateriel och bibliotek bevilja ett engångsbidrag av 10 000 kronor eller det lägre belopp, Kungl. Maj:t bestämde.

Försöksgymnasiernas uppgift kan i korthet anges vara den att dels taga hand om enhetsskoleeleverna för fortsatta studier, dels förbereda gymnasiets anpassning till en kommande enhetsskoleorganisation. Inom skolöverstyrelsen har nu undersökts förutsättningarna för påbörjande under nästa budgetår av verksamheten vid försöksgymnasierna i Nederkalix och Stockholm. Vad först angår Nederkalix inhämtas av tillgängliga handlingar följande.

Rektor vid samrealskolan i Nederkalix räknar med att försöksgymnasiets intagningsområde bör omfatta försöksskolorna i Hietaniemi (Hedenäset) och Råneå samt realskolorna i Nederkalix, Töre och Överkalix. Från dessa skolor beräknas nästa höst sammanlagt 66 elever önska inträde i gymnasium, varav 30 (eventuellt endast 29) från klass 9 g i försöksskolorna och 36 från klass 4⁴ i realskolorna. Av försöksskoleeleverna önskar 20 gå till allmän gymnasielinje, 2 till latinlinje och 8 (ev. 7) till reallinje. Motsvarande siffror beträffande realskoleeleverna är 20 till allmän linje och 16 till reallinje. Av de angivna siffrorna drar rektor den slutsatsen, att underlag finnes för både en allmän linje och en reallinje men däremot ej för någon latinlinje.

Inom skolöverstyrelsen har i första hand utarbetats ett förslag till per-

sonalstat, som bygger på att endast en linje, nämligen allmän linje, skall upprättas. Överstyrelsen räknar därvid med att det för försöksgymnasiet kommer att erfordras, förutom en rektorstjänst med placering i lönegraden Cb 14, en ordinarie lektorstjänst i Ca 33 eller 31 och i övrigt timlärare. För klassföreståndarens enskilda handledning avses en veckotimme. Kostnaderna för gymnasiet beräknas för nästa budgetår till 27 000 kronor.

Med hänsyn till de uppgifter rektor lämnat angående det beräknade elevunderlaget har sedermera som ett andra alternativ inom överstyrelsen utarbetats förslag till personalstat avseende både en allmän linje och en reallinje. Den allmänna linjen beräknas få 30 elever, varav hälften från försöksskolor och hälften från realskolor, medan reallinjen beräknas få 20 (ev. 19) elever, varav 5 à 6 från försöksskolor och 14 från realskolor. Detta andra alternativ upptar förutom nyssnämnda rektors- och lektorstjänster även en adjunktstjänst i Ca 29 eller Ca 27. För undervisningen i övrigt beräknas, liksom i fråga om alternativ 1, timlärare. För klassföreståndarens enskilda handledning avses en lärartimme i vardera klassen. Någon samläsning beräknas icke kunna ske men däremot samundervisning i gymnastik. Kostnaderna för denna organisation beräknas för nästa budgetår till 61 000 kronor.

Vad angår lokalfrågan för ett försöksgymnasium i Nederkalix upplyser rektor, att den första etappen — omfattande 16 klassrum — av en planerad ny skolbyggnad beräknas bli färdig så att den kan tagas i bruk med höstterminens början 1955. Nästa etapp av nybyggnaden, innehållande speciallokaler för de naturvetenskapliga ämnena, beräknas kunna byggas vintern 1956—57. I detta läge anser rektor, att lokalfrågan icke utgör något hinder för startandet av försöksgymnasiet från och med läsåret 1955/56.

Vid samrealskolan tjänstgör för närvarande, förutom rektor, fem lärare med akademisk utbildning, varav tre ordinarie adjunkter, och vid enhetskolans högstadium två lärare med dylik utbildning.

Försöksgymnasiet i Stockholm beräknas av skolöverstyrelsen nästa läsår få mottaga elever från tre försöksskolor, där verksamheten innevarande läsår även omfattar klass 9. Från dessa tre skolor, nämligen Björkhagens, Gustafsbergs och Österåkers försöksskolor, beräknas omkring 30 elever nästa höst komma att söka sig till ett försöksgymnasium i Stockholm. Om förläggningen av detta gymnasium anför överstyrelsen i huvudsak följande.

Det första försöksgymnasiet i Stockholm har planerats till det s. k. söderortsområdet med placering i Kärrtorp. Den för gymnasiet erforderliga nybyggnaden beräknas kunna igångsättas på sensommaren eller senast i början av hösten 1955, så att åtminstone klassrumslängan skall kunna vara färdig före början av höstterminen 1956. Enär ett försöksgymnasium i Kärrtorp således icke kan stå klart att ta emot elever förrän hösten 1956, blir det nödvändigt att första året förlägga det beslutade försöksgymnasiet

i Stockholm till ett av de i staden befintliga högre allmänna läroverken. Med hänsyn till att läroverket i Enskede är det enda i söderort, som har statligt gymnasium, och även till detta läroverks fördelaktiga geografiska läge anser överstyrelsen starka skäl tala för att försöksgymnasiet i Stockholm läsåret 1955/56 förläggas till nämnda högre allmänna läroverk. Överstyrelsen har även inhämtat, att det vid detta läroverk torde finnas tillräckliga klassrumsutrymmen och även att förefintliga institutioner kan anses vara tillräckliga. Beträffande förlägningsfrågan anser överstyrelsen dock, att det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra, till vilket av de högre allmänna läroverken i Stockholm försöksgymnasiet bör knytas.

Överstyrelsen har icke funnit det möjligt att få någon uppgift om hur de för försöksgymnasiet i Stockholm beräknade 30 eleverna kan väntas fördela sig på gymnasielinjer. Sannolikast synes det överstyrelsen vara, att flertalet väljer allmän linje, och överstyrelsen har därför uppgjort sitt förslag till personalstat under den förutsättningen, att det nästa läsår endast kommer att erfordras en linje. Överstyrelsen föreslår dock, att riksdagens bemyndigande utverkas till inrättande av ytterligare en linje.

Den uppgjorda personalstaten omfattar en heltidstjänst, nämligen en lektorstjänst i Ca 33 eller 31, medan för undervisningen i övrigt beräknas timlärare. För klassföreståndarens enskilda handledning avses en veckotimme och undervisningen i gymnastik förutsättes ske gemensamt för försöksgymnasiets elever och för elever i det fyraåriga gymnasiet vid läroverket. Sammanlagt beräknas kostnaderna för försöksgymnasiet första året uppgå till 34 000 kronor.

Överstyrelsen anför vidare, att det torde vara för tidigt att nu taga ställning till frågan, huruvida en eller eventuellt två linjer av ett försöksgymnasium förlagt till ett av de högre allmänna läroverken i Stockholm redan efter ett år bör överflyttas till ett försöksgymnasium i Kärrtorp.

Med anledning av en underdånig framställning i ämnet av stadsfullmäktige i Linköping föreslår överstyrelsen vidare i särskild skrivelse den 14 juni 1954 upprättande av en treårig, för manlig och kvinnlig ungdom öppen försökslinje vid högre allmänna läroverket i nämnda stad från och med nästa budgetår eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t kan komma att bestämma. Överstyrelsen erinrar därvid om att den redan i skrivelse den 24 oktober 1952 uttalade, att Linköping för närvarande vore den naturliga gymnasieorten även för Vifolka försöksdistrikt. Då försöksgymnasielinjer kunde väntas bli aktuella först från och med läsåret 1955/56 och uppgifterna om elevunderlaget i Linköping från och med läsåret 1956/57 vore osäkra, ansåg överstyrelsen emellertid, att det borde ankomma på kommunen att i samråd med rektor vid läroverket inkomma med förslag om försökslinjer. Överstyrelsen anför nu vidare följande.

Antalet elever i klass 9 g inom Linköpings och Vifolka försöksskolor beräknas läsåret 1954/55 till 25. Enligt överstyrelsens beräkningar i nyssnämnda underdåniga skrivelse är detta elevantal fullt tillräckligt för att

man skall kunna upprätta ett enkellinjigt försöksgymnasium. Då nu högre allmänna läroverket i Linköping genom sin läraruppsättning och sina institutioner har mycket goda förutsättningar för att kunna omhänderta en försökslinje, vill överstyrelsen förorda, att stadsfullmäktiges hemställan bifalles.

Stadsfullmäktige har åtagit sig att tillhandahålla lokaler och inredning för ett försöksgymnasium. Däremot har något åtagande ej gjorts beträffande bostäder åt erforderlig vaktmästarpersonal och bostad åt rektor eller kontant ersättning samt ej heller beträffande engångsanslag till undervisningsmateriel och bibliotek. Föreskrifter angående här berörda åtagande bör ges, dock ej beträffande undervisningsmateriel och bibliotek, enär Linköpings stad nyligen anslagit 130 000 kronor för nämnda ändamål.

Överstyrelsen räknar med att den nya linjen skall vara en allmän linje men uttalar, att det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta härutinnan. Kostnaderna för första ringen beräknas till i runt tal 32 000 kronor, varvid överstyrelsen förutsätter, att elevantalet kommer att vara omkring 20, att en lärartimme skall anslås till klassföreståndarens enskilda handledning samt att eleverna skall ha undervisning i gymnastik med lek och idrott gemensamt med eleverna i vissa andra gymnasieringar och alltså utan särskild kostnad för statsverket. Antalet veckotimmar beräknas till 32 i läroämnena och 2 i övningsämnena. För gymnasielinjen föreslås inrättad en ordinarie lektorstjänst i Ca 33 eller 31. Vid beräkningen av lönekostnaderna har i övrigt räknats med timlärare.

Genom beslut av Kungl. Maj:t den 4 juni 1954 har för innevarande liksom för tidigare budgetår meddelats vissa *föreskrifter angående besparingsåtgärder* vid de allmänna läroverken. Dessa föreskrifter finnes införda å s. 610 i statsliggaren. *Skolöverstyrelsen* uttalar i sina anslagsäskanden för nästa budgetår, att besparingsföreskrifterna med hänsyn till lärarbristen enligt överstyrelsens mening bör bibehållas under nästa budgetår. I föreskrifterna ingår även den bestämmelsen, att intagning av elever i första klassen av den fyraåriga realskolelinjen vid läroverket i Trelleborg icke må äga rum, därest icke Kungl. Maj:t efter särskild framställning så medgiver. Överstyrelsen räknar med att nybörjaravdelning av denna linje skall komma till stånd, om minst tio lärjungar kan intagas vid höstterminens början.

2. Anslagsberäkningar

Avlöningar till ordinarie tjänstemän

Anslagsposten är för innevarande budgetår uppförd med 56 425 000 kronor.

Under oförändrade organisatoriska förutsättningar beräknar *skolöverstyrelsen* antalet klassavdelningar i de allmänna läroverken höstterminen 1955 till 3 889, vilket i jämförelse med innevarande läsår innebär en beräk-

nad ökning med 109. Överstyrelsen har vid denna beräkning beträffande statens normalskola medtagit flickskolelinjen men däremot ej folk- och enhetsskolelinjerna. Vid bifall till förslaget om förstatligande av sju kommunala gymnasier tillkommer ytterligare fjorton avdelningar och den sammanlagda ökningen kan sålunda uppskattas till 123. Denna stigning i antalet klassavdelningar beräknas medföra ett ökat behov av lärarkrafter motsvarande 148 nya heltidstjänster. Därtill kommer för de två försöks-gymnasier, som för närvarande är i verksamhet, ett behov av två nya heltidstjänster, och det beräknade totala behovet av dylika tjänster stiger därmed till 150.

Ä m n e s l ä r a r e. Jag torde här först få erinra, att den nuvarande indelningen i olika avlöningsgrupper av rektorstjänsterna vid de allmänna läroverken, vilken bygger på beslut av 1952 års riksdag (prop. 241, rskr 158), har avsetts skola gälla till utgången av innevarande budgetår, då också rektorsförordnandena vid läroverken utgår. Skolöverstyrelsen föreslår nu de ändringar i lönegrupperingen, som vid tillämpning av 1952 års principer anses erforderliga från och med nästa budgetår med hänsyn till de ändrade förhållandena i skolorna. Vidare föreslår överstyrelsen för nästa budgetår — förutom den i det föregående omnämnda uppflyttningen av sju rektorstjänster till lönegraden Cb 14 samt inrättandet av en ny rektorstjänst i samma lönegrad i Nederkalix — inrättande av ett betydande antal ämneslärartjänster. Dess förslag i denna del framgår av följande sammanställning, i vilken medtagits jämväl vissa redan i det föregående berörda lektorstjänster, nämligen 14 avsedda för gymnasier under förstatligande och tre avsedda för försöksgymnasier i Linköping, Nederkalix och Stockholm.

Förslagets motivering	Lektorer	Adjunkter
1. Förslaget förstatligande av vissa kommunala gymnasier	14	—
2. Pågående utbyggnad av vissa läroverk enligt tidigare beslut..	23	—
3. Förslaget nyinrättande, resp. pågående uppbyggnad av försöksgymnasier	4	—
4. Förbättring av lektorsrepresentationen vid vissa läroverk	30	—
5. Ökning av antal adjunktstjänster i lönegraden Ca 29 i enlighet med överenskommelse vid tjänsteförteckningsrevisionen 1952 ..	—	333
	71	333

Förslaget under p u n k t e n 1 avser de sju kommunala gymnasier, vilkas förstatligande föreslagits påbörjat från och med nästa budgetår, medan de under p u n k t e n 2 upptagna 23 lektorstjänsterna är avsedda för de två grupper av gymnasier, vilkas ombildning till statliga läroverk beslöts vid 1953, respektive 1954 års riksdag. Av dessa tjänster är tre avsedda för

högre allmänna läroverket i Solna. Mot överstyrelsens förslag i denna del invänder *statskontoret*, att antalet nya lektorstjänster vid detta läroverk bör vara högst två med hänsyn till att skolan redan nu har fem lektorstjänster och att antalet klassavdelningar i gymnasiets statliga del beräknas icke bli större än nio nästa år.

Av de fyra lektorstjänsterna under punkten 3 avser *skolöverstyrelsen* en för det föreslagna försöksgymnasiet i Linköping, en för ettvarvt av de två försöksgymnasier, som enligt beslut av 1953 års riksdag skall upprättas i Nederkalix, respektive Stockholm samt en slutligen för försöksgymnasiet i Skellefteå. För det förra året beslutade försöksgymnasiet i Sundsvall, vars verksamhet ännu ej kunnat börja, beräknas icke någon ny lektorstjänst och detsamma gäller det till folkskoleseminariet för manliga elever i Göteborg knutna försöksgymnasiet, eftersom samtliga ordinarie tjänster vid seminariet är lektorstjänster och det i övrigt icke anses komma att stöta på svårigheter att i Göteborg erhålla för gymnasieundervisning väl kvalificerade lärarkrafter.

Vad angår förslaget under punkten 4 anmäler överstyrelsen, att den liksom i sina anslagsäskanden för tidigare år gjort en undersökning rörande behovet av nya lektorstjänster vid läroverk med litet antal dylika tjänster i förhållande till antalet klassavdelningar. Denna undersökning har givit till resultat, att det enligt överstyrelsens bedömande normalt borde inrättas 44 nya lektorstjänster. Motiveringen härtill är dels den allmänna ökningen av antalet klassavdelningar, dels inrättandet enligt beslut av förra årets riksdag av egentlig lärarkurs vid ytterligare två läroverk, dels ock det förhållandet, att vissa läroverk hittills haft ett icke önskvärt underskott i sin lektorsrepresentation. Överstyrelsen inskränker sig emellertid till att föreslå inrättande av endast 30 av de beräknade 44 tjänsterna. Av dessa 30 tjänster anser sig *statskontoret* kunna tillstyrka endast 20.

I fråga om den under punkten 5 föreslagna ökningen av antalet adjunktstjänster i lönegraden Ca 29 anför *överstyrelsen* i huvudsak följande.

Enligt den s. k. läraröverenskommelsen, d. v. s. den av riksdagen godkända överenskommelsen mellan tjänsteförteckningskommittén och vissa fackorganisationer (prop. 1952: 241, s. 69), skall antalet adjunktstjänster i Ca 29 vid de allmänna läroverken i huvudsak motsvara behovet av ämneslärartjänster å gymnasiet samt i realskolans två högsta klasser, bortsett från rektors- och lektorstjänster samt ämneslärarinnetjänster i Ca 27. Överstyrelsens beräkningar av antalet Ca 29-tjänster i samband med överstyrelsens anslagsäskanden för budgetåret 1954/55 gjordes icke uppskattningsvis, såsom statskontoret vid ärendets remissbehandling antytt, utan skola för skola rent matematiskt i enlighet med de i avtalet angivna beräkningsgrunderna. Statskontorets i propositionen 1954: 103, s. 22, återgivna uttalande, att man vid regleringen av antalet Ca 29-tjänster borde räkna med en marginal för lärarkrafter »över stat» på tio procent d. v. s. att undervisningen på ifrågavarande stadium till viss del måste uppehållas av timlärare

och annan icke-ordinarie personal, saknar enligt överstyrelsens uppfattning stöd i gällande avtal. Att en sådan anordning icke avsetts, framgår med tydlighet av att, enligt vad överstyrelsen erfarit, frågan om införandet av en sådan marginal diskuterades vid löneförhandlingarna men sedermera avskrevs.

Överstyrelsen kan, såsom framgår av vad nu anförts, icke finna erinringarna mot överstyrelsens beräkningssätt på någon punkt grundade och använder sig följaktligen därav även för budgetåret 1955/56.

Överstyrelsen har med ledning av rektorens uppgifter angående det beräknade antalet lärartimmar m. m. för läsåret 1954/55 gjort en beräkning av det antal adjunktstjänster i Ca 29, som vid tillämpning av de i avtalet angivna grunderna borde finnas vid de allmänna läroverken från och med budgetåret 1955/56, och därvid kommit till ett antal av sammanlagt 2 071 tjänster. Vid frändragningen av ämneslärarinnetjänsterna i Ca 27 har överstyrelsen här utgått från oförändrat antal, nämligen 100. Då från och med innevarande budgetår 1 708 adjunktstjänster i Ca 29 finnas vid de allmänna läroverken, skulle således från och med budgetåret 1955/56 ytterligare 363 adjunktstjänster i Ca 29 erfordras. Därest överstyrelsens förslag om inrättande av 30 lektorstjänster vinner bifall, skall antalet befordringstjänster minskas med nämnda antal lektorstjänster, varför antalet från och med budgetåret 1955/56 ytterligare erforderliga tjänster i Ca 29 skulle nedgå till 333. Därest icke hela antalet lektorstjänster inrättas, bör antalet Ca 29-tjänster ökas med lika många tjänster som de icke beviljade lektorstjänsterna utgör.

Vid en beräkning läroverk för läroverk, hur många nya tjänster i Ca 29 som med hänsyn till tjänstefördelning, ämneskombinationer, förut befintliga tjänster i Ca 29 etc. skulle kunna placeras, har överstyrelsen funnit, att sådan placering kan ske beträffande samtliga beräknade nya tjänster.

Vid förhandlingar med överstyrelsen i samband med 1953 års petitaarbete anhöll läroverkslärarnas riksförbund, att överstyrelsen i sina petita för budgetåret 1954/55 måtte föreslå, att av de befordringstjänster — utöver de redan avtalade 150 tjänsterna i Ca 29 — som på grundval av överstyrelsens beräkningar ytterligare borde inrättas, ett antal måtte utbytas mot ämneslärarinnetjänster i lönegrad Ca 27. Överstyrelsen föreslog, att Kungl. Maj:t måtte utverka riksdagens bemyndigande att vidtaga en dylik anordning. Under förutsättning av sådant bemyndigande hade överstyrelsen för avsikt att senare, när frågan om nya tjänsters placering slutgiltigt kunde bedömas, inkomma med preciserat förslag i nämnda avseende. Då departementschefen icke föreslog mer än 150 tjänster, syntes honom anledning icke finnas att, vid bifall till förslaget, gå närmare in på överstyrelsens förslag om sådant utbyte av tjänster.

Överstyrelsen upprepar sitt förslag i tillämpliga delar för budgetåret 1955/56. Det är nämligen uppenbart, att vid den träffade löneuppgörelsen ämneslärarinnorna i förhållande till denna kårs relativt höga tjänstålder blivit missgynnade i fråga om antalet befordringstjänster. Fortfarande finnes ett flertal ämneslärarinnor med mera än 50 terminers tjänstgöring, vilka ännu icke kunnat erhålla befordringstjänst. Överstyrelsen vill framhålla, att samtliga de ämneslärarinnor, som kan komma i fråga till av överstyrelsen nu föreslagna tjänster, är placerade i lönegrad 25 och att det således endast rör sig om en merkostnad per tjänst motsvarande löneskill-

naden mellan två lönegrader. Ur statsverkets synpunkt innebär anordningen under alla förhållanden en inbesparing, då antalet till inrättande föreslagna ordinarie 29-tjänster minskas i motsvarande mån.

Statskontoret gör beträffande antalet adjunktstjänster i lönegraden Ca 29 följande uttalanden.

Med tillämpning av principerna för inrättande av dylika tjänster beräknades i den av 1952 års riksdag godkända s. k. läraröverenskommelsen sammanlagt 1 700 tjänster i Ca 29 skola inrättas under budgetåren 1952/53, 1953/54 och 1954/55, fördelade med respektive 1 400, 150 och 150 på nämnda budgetår (prop. 1952: 241, s. 69). I sina petita för budgetåret 1954/55 anhöll överstyrelsen emellertid om inrättande av 339 befattningar. I utlåtande den 21 oktober 1953 framhöll statskontoret, att överstyrelsen icke tagit hänsyn till att undervisningen i viss utsträckning — överstyrelsen hade själv i tidigare anslagsäskanden räknat med tio procent — borde och måste upprätthållas av timlärare och annan icke-ordinarie personal. Beräkningssättet borde icke godtagas. Antalet tjänster borde för budgetåret 1954/55 i enlighet med av riksdagen godkända uppskattningar ökas med 150.

Departementschefen anförde i denna fråga, att han, då varje beräkning av behovet måste vara ganska osäker, icke ansåge sig böra gå längre än till att föreslå inrättande av sistnämnda antal nya tjänster. Riksdagen fattade beslut i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag.

I statsutskottets utlåtande nr 92, vilket i sin helhet godkändes av riksdagen, finnes en utförlig motivering för riksdagens ståndpunktstagande, vilken statskontoret för sin del anser sig böra återge. Statsutskottet anför (s. 16): »Vad angår det av överstyrelsen tillämpade beräkningssättet, vilket statskontoret ansett icke böra godtagas, får utskottet framhålla, att ordalagen i överenskommelsen icke ge någon ledning för ett bedömande av huruvida beräkningssättet bör accepteras eller ej. Det faktiska läget i läroverken torde emellertid regelmässigt vara sådant, att icke-ordinarie lärarpersonal i viss utsträckning måste anlitas för undervisning på angivna stadium. Utskottet finner häri ett visst fog för en restriktivare beräkning av behovet av nya adjunktstjänster i Ca 29 än den överstyrelsen gjort. I detta läge har utskottet ansett sig icke böra ifrågasätta någon utökning av det antal av 150, som Kungl. Maj:t föreslagit för nästa budgetår.»

Skolöverstyrelsen har nu hemställt om inrättande av 363, alternativt 333 nya 29-gradstjänster. Därvid har tillämpats samma beräkningssätt som förra året, enär överstyrelsen icke kunnat finna erinringarna mot detsamma på någon punkt grundade. Sagda metod synes emellertid — som ovan framhållits — icke ha godtagits av riksdagen.

Såsom en lämplig lösning för nästa budgetår — och även för följande år, därest icke annan beräkningsgrund skulle framläggas och kunna accepteras — får statskontoret i anslutning till riksdagens ovannämnda beslut och uttalanden förorda, att antalet tjänster i Ca 29 ökas i proportion till ökningen av antalet klassavdelningar i gymnasiet och i realskolans två högsta klasser. Enligt under hand inhämtad uppgift är antalet dylika avdelningar innevarande hösttermin 2 120. Överstyrelsen har för höstterminen 1955 beräknat antalet avdelningar till 2 219, vilket antal, därest endast fyra kommunala gymnasier förstatligas, bör minskas med sex till

2 213. Antalet befattningar i Ca 29 bör sålunda beräknas till $\left(\frac{1\ 700}{2\ 120} = \frac{x}{2\ 213} \right)$ 1 774, vilket innebär en ökning med 74. Detta tal bör emellertid givetvis minskas med antalet nyinrättade lektorat vid läroverk med förhållandevis litet antal lektorer. Skulle alltså 20 dylika befattningar tillkomma, bör antalet adjunkturer i Ca 29 ökas med 54 och icke, som överstyrelsens förslag innebär, med omkring 345. — Därest statskontorets förslag godtages, lär icke heller nu anledning finnas att närmare överväga överstyrelsens hemställan om utbyte av adjunktstjänster mot befordringstjänster för ämneslärarinnor.

I fråga om beräkningen av antalet ordinarie adjunktstjänster i lönegraden Ca 27 anför *överstyrelsen* följande.

Enligt läraröverenskommelsen skall antalet adjunktstjänster i Ca 27 avpassas så, att befordran till sådan tjänst normalt kan ske vid högst 35 års ålder. I föregående års petita meddelade överstyrelsen, att ett så stort antal ordinarie lärartjänster i läroämnena redan funnes disponibelt, att behovet vore mer än tillräckligt tillgodosett med avseende på den nämnda åldersregeln. Med anledning härav anförde statskontoret bland annat följande (se prop. 1954: 103, s. 22): »De ordinarie tjänsternas antal bör enligt statskontorets mening avvägas med utgångspunkt från angivna åldersregel. Överstiger antalet befattningar i Ca 27 föreliggande behov, kan uppenbarligen ur statsfinansiell synpunkt ogynnsamma verkningar uppstå.» Statskontoret framhöll därefter, att denna fråga borde ägnas särskild uppmärksamhet.

Enligt överstyrelsens mening måste den överenskomna åldersregeln avse att säkerställa ett sådant minimiantal ordinarie tjänster, att varje adjunktbehörig lärare har möjlighet att senast vid 35 års ålder erhålla ordinarie tjänst under förutsättning, att han anmäler sig som sökande till samtliga de ledigkungjorda tjänster i Ca 27 och Ca 29, till vilka han är behörig. Vid sin undersökning av läget har överstyrelsen ansett det vara tillräckligt att konstatera, att summan av de ledigblivna och nyinrättade ordinarie adjunktstjänsterna i Ca 27 och Ca 29 uppgår till eller — såsom man kan vänta i en tid av lärarbrist — överstiger antalet icke-ordinarie adjunktbehöriga lärare, som uppnått 35 års ålder. Hänsyn till olika ämneskombinationer har därvid icke kunnat tagas. Liksom förra året visar den summariska undersökningen innevarande år, att behovet av tjänster med hänsyn till den nämnda åldersregeln, på detta sätt bedömt, synes vara väl tillgodosett. Det förtjänar emellertid framhållas, att genomförandet av löneöverenskommelsen i fråga om Ca 29-tjänsterna skett successivt och ännu icke avslutats och att därför en mera slutgiltig bedömning av frågan om det nödvändiga eller lämpliga antalet ordinarie adjunktstjänster i Ca 27 ännu icke kunnat göras. Överstyrelsen ägnar frågan särskild uppmärksamhet och avser att senare göra den till föremål för mera allsidig prövning. Det måste nämligen beaktas, att icke blott den avtalade åldersregeln utan även viktiga organisatoriska och pedagogiska synpunkter påverkar frågan.

Statskontoret anför följande i frågan om antalet ordinarie adjunktstjänster i Ca 27.

Enligt statsmakternas beslut vid 1952 års riksdag skall antalet adjunkts-tjänster i Ca 27 avpassas så, att befordran till sådan tjänst normalt kan ske vid högst 35 års ålder (prop. 1952: 241, s. 68). Med anledning av vad skolöverstyrelsen anfört, får statskontoret upprepa, att åldersregeln bör vara avgörande för antalet ordinarie befattningar i 27 lönegraden. Ambetsverket vill icke heller i år förorda minskning av antalet tjänster men förutsätter, att överstyrelsen till tidpunkten för avgivande av anslagsäskandena för budgetåret 1956/57 skall kunna närmare precisera behovet av adjunkts-tjänster i Ca 27.

Innan jag lämnar frågan om behovet av ordinarie ämneslärare för nästa budgetår torde jag här få anmäla vissa spørsmål, som uppkommit angående rätt för lektor att bli placerad i den högre av de för ordinarie lektorstjänst gällande lönegraderna, d. v. s. i Ca 33 i stället för Ca 31. Härvidlag gäller för närvarande, att lektor å ordinarie stat, vilken avlagt sådant disputationssprov, som före utgången av år 1952 utgjorde villkor för behörighet till lektorstjänst, skall placeras i Ca 33, medan annan lektor skall placeras i Ca 31. Dock skall lektor, som icke avlagt dylikt disputationssprov, vara placerad i den högre lönegraden, om han före utgången av år 1952 utnämnts till ordinarie lektor.

Den första av de frågor som uppkommit gäller, huruvida placering i lönegraden Ca 33 skall kunna medgivas lektor, som icke avlagt vederbörligt disputationssprov i Sverige men väl likvärdigt prov i utlandet — i det aktuella fallet i Finland.

Den andra frågan gäller tillgodoräkning för placering i Ca 33 av anställning som lektor vid kommunalt gymnasium. Enligt de bestämmelser om löneställningen för bland annat kommunal lektor, som svenska stadsförbundet och läroverkslärarnas riksförbund den 6 november 1953 överenskommit att rekommendera till efterföljd vid de kommunala gymnasierna, skall i Ca 33 placeras — förutom den som har kompetens till lektorstjänst i denna lönegrad vid statsläroverk — även fil. lic., som före den 1 januari 1953 erhållit tillsvidareförordnande som lektor och därjämte före nämnda tidpunkt enligt av skolöverstyrelsen tillämpade dispensregler uppfyllde då gällande fordringar för ordinarie lektorstjänst vid statsläroverk. I princip överensstämmer alltså dessa bestämmelser med de av mig i det föregående redovisade statliga bestämmelserna. I det aktuella fallet har vederbörande, som är fil. licentiat men ej fil. doktor, före utgången av år 1952 dels av Kungl. Maj:t medgivits rätt att utan hinder av att han icke avlagt föreskrivet disputationssprov söka och innehava lektorstjänst vid rikets allmänna läroverk, dels erhållit förordnande att tills vidare vara lektor vid kommunalt gymnasium. Som kommunal lektor har han varit placerad i Ca 33, och frågan är nu efter skolans förstatligande om han som innehavare från och med den 1 januari 1954 av statlig lektorstjänst skall få placeras i samma lönegrad.

Av de remissyttranden, som avgivits i de två ärendena, framgår, att skolöverstyrelsen hyser den uppfattningen, att avsaknaden av föreskrivet disputationssprov bör kunna uppvägas av annan akademisk meritering och att det alltså i det enskilda fallet bör kunna ifrågakomma, att en fil. licentiat som lektor placeras i Ca 33. Statens lönenämnd synes däremot icke finna anledning att i det hänseende, som här är i fråga, likställa utländskt disputationssprov med svenskt. I den andra principfrågan, nämligen om tillgodoräkning av anställning som kommunal lektor, har överstyrelsen icke uttalat någon mening, medan lönenämnden, vars yttrande gäller det aktuella fallet och därför icke erhållit en principiell uppläggning, anser, att anledning i detta fall icke finnes att gå längre än till att medge en förmånligare löneklassplacering än den författningsenliga. Tre reservanter i lönenämnden tillstyrker dock i det aktuella fallet en placering i Ca 33, »eftersom de kommunala bestämmelserna om lönegradsplacering i förekommande fall helt ankyter till motsvarande statliga bestämmelser och därtill kommer att någon förändring i vederbörandes arbetsuppgifter icke inträtt i och med förstatligandet.»

Ö v n i n g s l ä r a r e. *Skolöverstyrelsen* föreslår inrättande av sammanlagt 54 nya ordinarie övningslärartjänster. I en del av dessa tjänster ingår fyllnadstjänstgöring, och överstyrelsen påpekar, att timantal och skolor för sådan tjänstgöring kan variera från det ena året till det andra men att övningslärarorganisationen tenderar till allt större fasthet. Härvid har inrättandet av ordinarie tjänster en kraftigt stimulerande verkan och överstyrelsen uttalar, att det icke torde föreligga någon risk för att de föreslagna tjänsterna icke skulle motsvara ett varaktigt behov, enär ett betryggande timunderlag finnes. Beträffande den definitiva placeringen av de föreslagna tjänsterna på olika skolor förutsätter överstyrelsen, att det liksom hittills skall få ankomma på överstyrelsen att meddela beslut. De föreslagna nya tjänsterna fördelar sig på olika ämnen och lönegrader på följande sätt:

- 3 i teckning i lönegraden Ca 23, varav en i stället för en befintlig tjänst i Ca 21,
- 1 i teckning i lönegraden Ca 21,
- 20 i gymnastik i lönegraden Ca 23,
- 13 i gymnastik i lönegraden Ca 21,
- 8 i manlig slöjd i lönegraden Ca 18 l. 16,
- 4 i kvinnlig slöjd i lönegraden Ca 16,
- 2 i hushållsgöromål i lönegraden Ca 18,
- 3 i hushållsgöromål och kvinnlig slöjd i lönegraden Ca 18.

Statskontoret tillstyrker inrättandet av de föreslagna 54 nya ordinarie övningslärartjänsterna.

Med stöd av riksdagens beslut (prop. 1954: 192, rskr 338) har Kungl.